Alâeddin Yavaşca

HASAN ORAL ŞEN

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU

Alâeddin Yavaşca

II. BASKI

HASAN ORAL ŞEN

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU

MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI
Yayın No : 88
Birinci Baskı 2000 Adet Basılmıştır. (ANKARA-1998)
İkinci Baskı 3000 Adet Basılmıştır. (ANKARA-2001)
Kapak Kompozisyonu : Aslıhan ÇELEBİ
ISBN : 975 - 19 - 2003 - 5

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Türk Sanat Müziğinin önemli besteci, icracı ve hocalarından biri olan ve müzik kariyerinin hemen hemen tümünü, elli yılını, Kurumumuz çatısı altında geçirmiş Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca ile ilgili olarak hazırlanan Kitap-CD'yi TRT yayınları arasında sanat ve kültür hayatımıza kazandırmış olmaktan onur duymaktayım.

Dr. Yavaşca'nın çeşitli formdaki bazı eserlerinin notaları ile yine çeşitli dönemlerdeki icralarının yer aldığı CD ile desteklenen ve örneklenen kitap, sadece biyografik bir çalışma olmayıp, Türk Müziğinin son elli yılına ışık tutan önemli bir başvuru kaynağıdır. Çalışmanın niteliği ve içeriği itibariyle, gelecek kuşaklar için de sağlam bir kaynak olacağı inancındayım. Bu inançla, elinizdeki Kitap-CD'nin yeni çalışmalar için örnek ve özendirici olmasını diliyorum.

Emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimle,

Haziran 1998 ANKARA

Yücel YENER
Genel Müdür

İKİNCİ BASKI İÇİN

1998 yılında kültür dünyamıza ve okuma zevkinize sunulan kitabın yeniden basımı söz konusu olduğunda; geçen üç yıl içerisinde, haberdar olabildiklerimden siz değerli okuyucuların kitapla ilgili düşüncelerini değerlendirme fırsatı bulabildim.

Bu değerlendirme sonucunda, Türk Musıkîsine bir ömür vermiş olan Alâeddin Yavaşca'nın musıkîyle ilgili çok önemli özelliklerini; okuyucuları teknik konularla sıkmadan anlatabilmiş olduğumu öğrendim. Bunun yanı sıra, Türk Musıkîsi yönünden yaşanmış pek çok hatırayla birlikte, Türk kültürü ve sanatının merkezi olan İstanbul'un; yarım asırdan daha uzun bir zaman içerisindeki musıkî hayatını tanıtabilmeye biraz olsun katılabildiğimi gördüm.

Alâeddin hocayla kitabın basımından sonraki sohbetlerimizde birkaç defa:

-Aslında bir de *"Alâeddin Yavaşca kitabını nasıl yazdım"* diye yeni bir kitap hazırlamam lazım demiştim. Kendisi de bana:

-Haklısın, çok enteresan şeyler ortaya çıkmıştı ve yaşamıştık dedi.

Gerçekten kitabın hazırlanması için yapılan çalışmalar sırasında yaşadıklarımız, musıkîmizin o zaman dilimindeki kayda değer önemde ve ışık tutacak olayları arasında zikredilebilecek değerde idi.

1998 yılından bu yana Alâeddin Yavaşca'nın musıkî çalışmalarını oluşturan; ses icracılığı, bestekârlığı, hocalığı, koro şefliği ve musıkî yazarlığı bütün hızıyla devam etti. Bu yüzden Alâeddin Yavaşca'nın kitapta yer alan bütün eserlerine yeni yirmialtı eserini de eklemiş bulunuyoruz. Bunun yanı sıra birinci baskıda gözden kaçan birkaç hususu da düzeltmek fırsatını buldum.

Bütün okuyucular, Türk Musıkîsi severler ve Alâeddin Yavaşca ile birlikte bundan sonraki baskıları gerçekleştirebilecek zamanı yaşayabilmek ve paylaşabilmek dualarımın en önde gelenidir. Sayın Alâeddin Yavaşca'ya sağlıklı ve Türk Musıkîsine hizmet dolu nice yıllar dilerken, kitapla ilgili çalışmalarıma; bilgileriyle gönüllerini katan herkesi bir kere daha ömrüm boyunca saygı ve sevgiyle hatırlayacağımı da sözlerime eklemeliyim. Mensubu bulunduğum TRT Kurumu yönetimine de şükranlarımı tazelemek istiyorum.

Saygılarımla.

Hasan Oral ŞEN
2001 Ankara

SUNUŞ I

Çoğu zaman; yaşadığım renkli hayatı, tanıdığım insanları, karşılaştığım olayları, otobiyografinin de dışına taşarak, bir anılar dizisi biçiminde kaleme almayı düşünmüşümdür. Bu konuda beni teşvik edenler de olmuştur. Bir türlü karar aşamasına gelemediğim günlerin içinde bir gün, Hasan Oral Şen kardeşim bu işi üstlendi. Büyük bir feragat ve sabır içinde, titiz karakterinin gerektirdiği biçimde kollarını sıvadı, bu eserin meydana gelişinde uzun ince bir yolda, yolculuğa çıktı.

1950'li yıllardan bu yana yazılı basında hakkımda yazılanları inceledi, gerek tıp sahasındaki muhitimden, gerekse musıkî camiasındaki yakınlarımdan, ayrıca kırkbeş yıllık zaman bölümüne giren tanınmış kişilerden hakkımda söylenenleri tespit ederken, ilk ağız olan benden de günlerce süren kaset kayıtları yaparak zor bir senteze girişti. Bu çalışmalarında eşi, Ankara Radyosu'nun değerli ses sanatkârı Güler Basu Şen onun en yakın yardımcısı oldu.

Bir sanatkârın, hayattayken bu derece vefalı, kadirşinas, fedakâr dostlara sahip olması en büyük bahtlılıktır. Yarım yüzyıla sığan hizmetlerin unutulmayacağını sembolize eden bu eser, benim için büyük anlam taşımaktadır.

Bu kitabın içinde yer alan yazılarında; benimle ilgili düşüncelerine, bilgilerini ve gönüllerini de katarak, sanat ve meslek hayatımı incilerle, elmaslarla süslenmiş hale getiren bütün

dostlarıma sonsuz saygı ve sevgilerimi sunuyor, aramızda olmayanlara ise Allah'tan rahmet niyaz ediyorum.

Böyle bir girişimin gerçekleşmesi yönünde beni hazırlayan ve konuyla ilgili fotoğraflarla belgelerin seçimini yapan hayat arkadaşım ve sevgili eşim Ayten Yavaşca'yı anmamak vefasızlık olur.

Bu arada uzun bir emek mahsulü olarak ortaya çıkan eserin yazımında, tertip ve tanziminde, üç seneyi aşan bir süredir, zamanlarının büyük bölümünü sonsuz bir sabırla hasreden Hasan Oral Şen ve eşi Güler Basu Şen can kardeşlerime; eserlerin tayininde ve notaların intizamlı bir şekilde bilgisayarla tesbitinde büyük yardımlarını gördüğüm, değerli talebem İstanbul Radyosu ses sanatkârı Filiz Şatıroğlu'na en içten duygularımla teşekkür ediyorum.

1949 yılından bu yana musıkî hayatımı değerlendirdiğim tek kuruluş, Basın Yayın Genel Müdürlüğüne bağlı Türkiye Radyoları ve onun devamı olan TRT Kurumudur.

Süratle geçen yıllar içerisinde; icracılık, koro şefliği gibi sanat etkinlikleri ile danışma, denetim ve repertuar kurul çalışmalarını, stajyer sanatçıların eğitim faaliyetlerinden oluşan ve bir ömrü kapsayan hizmet yumağını geride bıraksam da değer biçilmez hatıralar iç dünyamı aydınlatmaya devam etmektedir.

Gönülden bağlı bulunduğum TRT Kurumunun geniş bir zamanı dile getiren bu kitabın hayata geçirilmesini üstlenmesi kendisine hizmet edenleri unutmadığının, kadir bilirliğinin ve vefa duygusunun bir göstergesidir.

Bu örnek davranışlarından dolayı TRT Genel Müdürlüğüne, TRT Müzik Dairesi Başkanlığına, alınan kararda katkısı

bulunanlara gönülden şükranlarımı sunar, bu davranışın diğer kurumlara da örnek olmasını dilerim.

Alâeddin YAVAŞCA
Pınarhisar-Ataköy

SUNUŞ II

Tarihin derinliklerinden başlayarak, insan ruhunun kederleriyle neş'elerinin kesiştiği, birleştiği noktada çoğunlukla müzik sanatı görülmüştür.

Türk kültür ve sanatının temel direklerinden biri olan Türk Musıkîsinin kendine has millî bir romantizmi vardır. Türk insanı, maddî dünyasındaki; bitmeyen sevdalarının, vefasız sevgilinin, dünyalara bedel bir çift güzel gözün, acı-tatlı sözün, heyecanlarını ve maceralarını din dışı musıkîmizle yaşamıştır.

Manevî dünyasında ise; Yüce Yaradan ile, O'nun Resulünün sevgisiyle dolan duygularını da dînî musıkîmizle dile getirmiştir.

Yüz yıllardan beri geleneklerine ve inançlarına bağlı insanlarımız için; doğduğunda kulağına okunan ezandan, öldüğünde verilen salâya kadar musıkî, hayatın ayrılmaz bir parçası ve gönül lisanı olmuştur.

Asırlar boyu kazanılan zaferlerde, kahramanlarımızı coşturan Mehter Müziğimiz; Avusturya'dan Hindistan'a, Kuzey Afrika'dan Arabistan'a, Karadeniz'in kuzey sahillerinden Anadolu'ya uzanan büyük bir imparatorluğun gurur dolu haykırışları olarak kulaklarımızdadır.

Türk Musıkîsi, köyden şehire, saraydan câmiye, yayladan ovaya, kışladan sınırboyuna; beste, ağır semâi, şarkı, âyin-i şerif, ilâhi, ezan, tekbir, uzunhava, türkü, mehter havası olmuş, "Müzik ruhun gıdasıdır." tanımıyla da gönüllerimizi doldurmuştur.

İmparatorluk döneminde kaç-göçün yaşandığı zamanlarda, hekimden başka hiçbir yabancı erkeğin giremediği "Harem"e kabul edilen tek kişi; ya usta bir sazende, ya da usta bir hanende olmuştur.

Etnik ayrılıkların yakın tarihimizde toplumsal sıkıntılara sebep olduğunu hepimiz biliyoruz. İmparatorluk yıllarında Osmanlı ebrûsunu oluşturan unsurların birbirleriyle kaynaşmalarında Türk Musıkîsinin çok önemli bir etken olduğunu görmekteyiz.

Itrî'den (1640-1712) Hamparsum'a (1768-1839), Ebû Bekir Ağa'dan (1685-1759) Zaharya'ya (? -1740), Tanburî İshak'dan (1745-1814) III.Selim'e (1761-1808), Kantemiroğlu'ndan (1673-1727) Dede Efendi'ye (1778-1846), Hacı Ârif Bey'den (1831-1885) Leon Hancıyan'a (1857-1947), Tatyos Efendi'den (1858-1913) Tanburî Cemil'e (1871-1916), Yorgo Bacanos'tan (1900-1977) Hakkı Derman'a (1907-1972) uzanan ve Hüzzam'lar, Kürdîlihicazkâr'lar, Hicaz'larla bezenmiş bir ebrûdur bu. İşte bu ebrûnun, Türk Musıkîsinin o muhteşem melodi cümbüşünü oluşturmasının yanısıra; toplumsal barışa ve beraberliğe de önemli katkısı olmuştur.

Mevlânâ Hazretleri (1207-1273), insanlar arasındaki birliğin, dirliğin ve gönül beraberliğinin musıkî yardımı ile güç kazanacağını yüzlerce yıl önce bizlere şöyle müjdelemiş:

"Türk o Rûm o Areb ger âşıkest
Hemzebân-ı üst in bank-i sevâb..."

"Bu güzel, tatlı ses; Türk, Rum, Arap olsun bütün âşıkların müşterek dilidir." [1]

---

[1] *Musıkî Mecmuası 202.sayı 293.sayfa - Hayri Yenigün*

Musıkîmizle ilgili pek güzel, çarpıcı sözler söylenmiştir. Ama değerli edebiyatçımız Abdülhâk Şinâsi Hisar'ın söylediği gerçekten çok anlamlıdır. O diyor ki:

"Türkler, önsözü de sonsözü de Türk Musıkîsi olan bir kitaba benzer."

Bu muhteşem kitabın şan ve şeref dolu sayfalarından biri olan yakın tarihimizin çok değerli müzik adamı Dr. Alâeddin Yavaşca'yı, bütün yönleri ve özellikleri ile anlatmağa ve tanıtmaya çalışacağız.

Bu mütevazı kitabın kaynağını oluşturan pek çok bilgi ilk ağızdandır. Alâeddin Yavaşca'nın; ses icracılığı, bestekârlığı, hocalığı, koro şefliği, musıkî yazarlığı, musıkîmizde müracaat edilebilecek kişiliği ile birbirinden renkli ve musıkîmize ışık tutacak hatıraları ses bandına kaydedilerek sağlanmıştır.

Bunun yanısıra, Alâeddin Yavaşca'yla birlikte olduğum uzun zamanda; gördüklerim, yaşadıklarım ve dinlediklerim de kitabın sayfaları arasında yer almıştır. Ayrıca 1950'li yılların başından günümüze kadar yayınlanmış -elde edilebilen- mecmua ve gazetelerin yazı ve röportajlarındaki Alâeddin Yavaşca'nın dününü ve bugününü de satırlarımızın arasında bulabileceksiniz.

Musıkîmize emek vermiş, günümüzün bazı önde gelen şahsiyetleri ile, Alâeddin Yavaşca'nın yakın dostları ve onun hocalığından yararlanmış yeni kuşak sanatçıların birkaçının düşünceleri de yer almıştır.

Bu arada alışılagelmişin biraz dışına çıkarak; "Müzik ve Ses" sanatının, "Tıp" ilmi ile olan bağlantısını da dile getirmeye çalıştık. Alâeddin Yavaşca'nın özellikleri itibariyle; çok değerli iki bilim adamının, modern tıbbın imkân verdiği tetkikler paralelindeki görüşlerini ortaya koyduk. Böylece, bir ses icracısını tanıtıcı bir çalışmada ilk defa yapıldığını sandığımız şekli ile sizlere sunmanın mutluluğunu da yaşamış olduk.

Bulabildiğimiz kaynaklardan yararlanarak; iddiasız, eksikleri ve hataları da olabileceğini peşinen kabul ederek, musıkî tarihimize denizde damla misali küçücük bir nazar atfettik.

Değerli okurlar:

Bu kitabın hazırlayanı, yazarı olarak; değerli musıkîşinas Alâeddin Yavaşca'ya, gerek ağabey-kardeş hukuku çerçevesinde gerekse musıkîmize yaptığı çok büyük hizmetler sebebi ile duyduğum yakınlık, sevgi ve saygının sayamayacağım kadar çok sebepleri vardır. Ancak, en önemlisi ve beni böyle bir çalışmaya yönelten; O'nun yüce sanatımız musıkîmizin bugünü ve yarınını, dünün parıltıları ile pek güzel yaşayan ve yaşatan bir musıkîşinas olmasındandır. Alâeddin Yavaşca, genç yaşına rağmen edebiyat ve musıkî sohbetlerine ortak olduğu ve kendisinden daima iltifat gördüğü şiirimizin büyük ustası Yahyâ Kemâl Beyatlı'nın (1884-1958); *"Kökü mâzide olan âtiyim."* sözünü hayatının her safhasında düstur edinmiştir. Gerçekten de Alâeddin Yavaşca bugünü, geçmişle geleceğin kolay geçilebilecek bir köprüsü yapmayı büyük bir maharetle başarmıştır. Kökünü tarihin derinliklerine salan, oradan beslenen ve asırlarla ifade edilebilen Türk Musıkîsi çınarının, hem ulu bir gövdesi hem de çok yeni sürgün veren bir dalı olabilmiştir. Geçmişin kudretini, şâşaasını, parıltılarını bugüne ve yarına taşıyarak, günümüz zevk ve yeniliklerini de benimseyen bir sanat adamı olmuş ve bunu hak etmiştir.

Bu Alâeddin Yavaşca kompozisyonunun en çarpıcı yanı ise; Türk Musıkîsinin çok gösterişli ve en büyük formu olan "Âyin-i Şerif'ten,[1] Türk Musıkîsi çocuk şarkılarına uzanan bestecilik yoludur.

---

[1] *Mîrâciye ve Mevlid hariç*

Türk Musıkîsi'nin geçmişten bugüne gelen uzun ve çetin yolu aşılırken, bazı yozlaşmalar ve sanat seviyesinde de düşüşler kendisini önemli ölçüde hissettirmiştir.

Bütün bu olumsuzluklardan hiç etkilenmeden, musıkîmizin gurur dolu geçmişine ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlı kalarak, bugünü ve geleceği onurla yaşayan nadir sanatçılardan biri olan Alâeddin Yavaşca'yı bu kitabın sayfalarına sığdırmaya çalıştım. Kitapta yer alan musıkîmizle ilgili çeşitli konulardaki görüş ve düşüncelerinin, hem yol gösterici hem de yerine getirilmesi gereken bir dizi kural olarak düşünülmesinin yararlı olacağı muhakkaktır. Yarım asırlık musıkî birikimi Alâeddin Yavaşca'ya bu hakkı tanımıştır kanaatindeyim.

Bu kitabın her sayfası Alâeddin Yavaşca tarafından basım safhasından önce, dikkatle okunmuş ve tetkik edilmiştir. Böylece, hem kendi hayatının anlatılmış olması hem de musıkîmizdeki söz sahibi kişiliği; ortaya konanların sağlıklılığı bakımından benim için büyük önem taşımaktadır. Alâeddin Yavaşca, kitapla ilgili değerlendirmelerini yaparken:

" Sen kalemi eline aldığında, emin ol ki; sanki benim sağ elim de senin elinin üzerinde ve birlikte hareket ediyorlar. Ben bunu çok yakından hissediyorum." diyerek gerçek anlamda güven ve güç kaynağım olmuştur.

Kitabın kapsamında yer alan yazıları ve kendileri ile yapılan konuşmalarda, Alâeddin Yavaşca'yı anlatan ve şimdi aramızda olmayan başta Sn. Bekir Sıtkı Sezgin (1936-1996) ve Sn. Vehbi Koç'a (1901-1996) Allah'tan rahmet diliyorum.

Bu mütevazı kitaba, Alâeddin Yavaşca ile ilgili düşüncelerinin yer aldığı yazıları ile, ciddiyet ve güven kazandıran, kendisinin; lise, tıp fakültesi, üniversite korosu yıllarından hoca ve

arkadaşları, aile dostları, yazarlar ve müzik sanatımızın çeşitli kesimindeki değerli şahsiyetlerden: Sn. S. Rıza Kırkpınar, Prof. Dr.Sn. İhsan Sarıkardaşoğlu, Sn. Perihan Altındağ Sözeri, Sn. Neriman Altındağ Tüfekçi, Sn. Zehra Bilir, Prof.Sn. Ercümend Berker, Sn. Şükran Güngör, Prof.Dr.Sn. Nevzat Atlığ, Sn. Necdet Varol, Prof.Dr.Sn. Selâhaddin İçli, Dr.Sn. M.Nazmi Özalp, Sn. Ferit Sıdal, Sn. Aydın Gün, Sn. İhsan Şenol, Sn. Avni Anıl, Sn. Sâdun Aksüt, Sn. Yusuf Kenan, Sn. Cüneyd Kosal, Sn. Cinuçen Tanrıkorur, Sn. Özgen Gürbüz, Sn. Aytaç Ergen ve Sn. Hülya Köroğlu'na sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

"Müzik ve Ses" sanatı ile "Tıp" ilminin ilişkilerinin, Alâeddin Yavaşca'nın ses icracılığı çerçevesinde bilimsel bir tanımının yapılmasını düşündüğümü kendisine söylediğimde, tereddütsüz kabul eden ve gereğini titizlikle yerine getiren değerli arkadaşım Prof.Dr.Sn. Erol Belgin ile Prof.Dr.Sn. Ergin Turan'a da gayretleri ve yardımları için kalbî teşekkürlerimi sunuyorum.

Ses bantlarının yorucu ve sabır isteyen deşifrelerini yapıp kâğıda döken eşim Güler Basu Şen ile yazılı müsvedde metinlerin tekrar tekrar redaksiyonuna uzun bir mesai harcayan kızım Dr.Elif Şen'e, müsvedde metinleri bilgisayarla temize çekip hazırlayan İstanbul Radyosu ses sanatçısı Filiz Şatıroğlu ile saz sanatçısı Ömer Şatıroğlu kardeşlerime de teşekkürler ediyorum.

Bu kitabın ortaya çıkabilmesi için; günler, haftalar hatta aylar süren çalışmalarımızda; yorgunluk ve bezginlik göstermeden bugüne kadar pek sözünü etmedikleri de dahil olmak üzere, yıllar öncesinin olaylarını yeniden yaşayarak bana aktaran sevgili ağabeyim Alâeddin Yavaşca ile, her türlü yardım talebimi zevkle yerine getiren eşi Ayten Yavaşca'ya sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Büyük Atatürk'ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyet'inin hayat bulduğu yıllardan bu yana; TRT Kurumu Türk insanının yetmiş yılı aşan bir süre kulağı, otuz yıldan beri de gözü olmayı gurur veren bir hizmet anlayışı ile başarmıştır. Mensubu olmaktan onur duyduğum TRT Kurumu yönetimine kitabın basımının gerçekleşmesini sağladıkları için şükran duyguları ile dolu olduğumu ifade etmek isterim. Kitabın basımı safhasında emeği geçen mesai arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

Bu kitapla ilgili çalışmalarımda çok küçük bile olsa, yardımını gördüğüm herkese, ömrüm oldukça minnettar kalacağımın bilinmesi en büyük arzumdur.

Saygılarımla.

Hasan Oral ŞEN

MUSIKÎ TARİHİMİZE ÇOK KISA BİR BAKIŞ

Genel anlamda müzik tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Zira, "Ses ve Melodi" nin insanlıkla yaşıt olduğu görülmektedir.

Şarkı söylemenin insanlar için; söz söylemek kadar eski ve tabii olduğunu, konuyla ilgili bilim adamları ortaya koymuşlardır.

İlk insanların söz söylemek için çıkardıkları seslerin bile; müzik adına sistemli, bilinçli bir anlam ifade etmese de, ilkel bir biçimde de olsa melodik özelliği bulunduğundan bahsedilmektedir.

Daha sonraları, yine ilkel ölçülerde müzik aletlerini bulup, ses ve sazı birlikte kullanmaya başlamışlardır.

Pek çok kaynakta, söylenilen ilk melodilerin, kullanılan ilk sazların, günlük yaşayışı gerçekleştirebilmek ve tabiat şartlarına uyum sağlamak için olduğu yönünde fikir birliğine varılmıştır.

Müzik tarihi bütünü içerisinde Türklerin çok önemli bir yeri vardır. Çünkü, Türkler ilk zamanlardan başlamak üzere, "barış-savaş, doğum-ölüm, düğün-bayram" gibi hayatın her anındaki olayların hepsinde, keder ve neş'elerini ortaya koymakta musıkîyi kullanmışlardır.

İnsanlık tarihi kadar köklü bir geçmişi olan müzik tarihindeki karanlık noktalar, Türklerin musıkî tarihinde de kendisini göstermekte, hatta daha da artmaktadır.

İlkel topluluklardan başlamak üzere, musıkîyle içiçe yaşamış olan Türklerin, musıkî geçmişleri büyük bir karanlığın içindedir.

Değerli musıkî bilginimiz Hüseyin Sâdeddin Arel (1880-1955) *"Türk, musıkî ile doğar, musıkî ile yaşar, musıkî ile ölür, dersek; tam hakikati ifade etmiş oluruz."*[1] diyerek, Türkler için musıkînin önemini dile getirmiştir. Ancak; *"Türk Musıkîsinin muazzam bir tarihi var, fakat tarihi yok."*[2] diyerek de, bu yüce sanatın asırlara dayanan geçmişinden söz eden, yazılmış bir tarihi olmayışından da yakınmıştır.

Tarih kaynakları, ilk insan topluluklarında olduğu gibi, en eski Türk topluluklarında da müziğin din ile birlikte hayat bulduğunu söylemektedirler. Dinin insan ruhu üzerindeki etkisini ve manevî özelliğini ön plâna alan ilk din adamları, ibadete daha büyük heyecan katmak ve toplulukları daha fazla etkilemek için; güzel ses, saz ve raksı araç olarak kullanmışlardır. Böylece dînî heyecan, musıkî ile birlikte toplumsal heyecanın kaynağı olmuştur.

Musıkî sanatının diğer sanatlardan çok daha zor şartlarda sonraki kuşaklara kalabilmesi ve musıkî adamlarımızla, tarihçilerimizin ancak bu kadar ortaya koymaları sonucu, mevcut bilgilerle yetinilmek zorunda kalınmıştır.

Tarihin derinliklerinden gelerek, bir çağlayan misali; keder ve neş'elerin, kahramanlığın ve mâna âleminin sınırsız coşkularını nağmelerle bizlere sunan bir musıkînin sahibi bir milletiz.

---

[1] *Musıkî Mecmuası 19. Sayı Sayfa 35 - Hüseyin Sâdeddin Arel*

[2] *Musıkî Mecmuası 3. Sayı Sayfa 3 - Hüseyin Sâdeddin Arel*

İşte nihayetsiz kilometrelerle ifade edilebilen bu musıkî-nin önemli kilometre taşlarından biri olan Alâeddin Yavaşca'yı tanıtmaya çalıştığımız bu kitapta, musıkî tarihimizi de pek çok kaynakta rastladığımız gibi; İslâmiyetten önce ve sonra Türk musıkîsi olarak çok kısa bir şekilde ele alacağız.

İslâmiyet Öncesi Musıkîmiz:

Gerçek bir kültür ve sanat hazinesi olan ve kıtaları kapsayan coğrafî bir büyüklüğe sahip olan musıkîmizin, tarihin derinliklerine uzanan geçmişinin de o ölçüde gösterişli ve gelişmiş bir müzik olduğunu görmekteyiz.

Çeşitli Türk boylarındaki, idarî, askerî ve dînî törenlerde: Tonguz Türkleri; Şaman, Altay Türkleri; Kam, Kırgız Türkleri; Baksı, Yakut Türkleri; Uyun, Oğuz Türkleri; Ozan diye anılan hem şair hem de musıkîşinas kişilerle müzik sanatını gerçekleştirmişlerdir.

Aynı zamanda hekimlik, sihirbazlık da yapan bu kişiler din adamı olup, halktan büyük yakınlık ve saygı görmüşlerdir. Bunlardan bazıları, devlete bağlı ve devlet adına musıkîyle uğraşırlar, bazıları da kendileri için çalıp söylerlermiş.

Türkler Şamanizm dininden ayrıldıktan sonra bu musıkîşinaslar, dînî çalışmalarını bırakıp, sadece şiir ve müzikle uğraşmışlardır. Hakan saraylarında, törenlerde ve savaş alanlarında çalıp söylemiş olan bu kişiler, ordugâh ve saraylarda belirli zamanlarda müzik eserleri icra etmişler ve bu eserlere "Dokuz Kök" adı verilmiştir. Bir bakıma dokuz ayrı beste olarak da tanımlanabilecek bu eserler, eski Türk saraylarının birer hikâyesi de olan müzik parçaları idi.

İslâmiyet Sonrası Musıkîmiz:

Musıkîmizle ilgili kaynakların pek çoğunda İslâmiyet sonrası dönemi; Halk Müziği ve Sanat Müziği (Aydın tabaka müziği) olarak iki bölümde toplanmış görüyoruz.

Halk Müziği:

İslâmiyetten sonra da saraylarda, orduda ve halk arasında Ozan Musıkîsi devam etmiş, Türklerin ulaşabildikleri coğrafyada seslerini duyurmuş, kendilerini dinletmişlerdir.

Alpaslan'la, Anadolu Türkleşmeğe başladıktan sonra, Ozanların yaptığı müzik Anadolu'da da yaygınlaşmıştır. Halk arasında ve sarayda, Hükümdar başta olmak üzere, uzun yıllar bu Ozanlar dinlenerek musıkî zevki tatmin edilmiştir.

O zaman diliminde toplumun duyguları, düşünceleri ve arzuları; savaş ve kahramanlık konuları üzerine bina ediliyordu. Türk tarihinde buna "Alplar Devri" denilmektedir. Ünlü tarihçi ve edebiyatçı Fuad Köprülü bu dönemi şöyle anlatıyor:

"Alplar Devri, Anadolu'yu öylesine yoğun bir kahramanlık havasıyla doldurmuştu ki, Acemlerin etkisinde kalmış olan Selçuk Hükümdarları bile saraylarında Oğuz töresine ve eski kahramanlık an'anelerine uymaktan geri kalmıyorlardı. Alplar Devrinin hakiki terennümcüleri Ozanlardı. Başlangıcı meçhul bir zamandan beri kopuzları ile eski Türk menkibelerini, millî destanlarını söyleyen bu Ozanlar; ordularda, obalarda, kabilelerde, yani; her türlü toplu yerlerde mutlaka bulunurlardı. Ozanları, kopuzcuları olmayan hiçbir Selçuklu ordusu yoktu. Onlar zafer günlerinin mesud akşamlarında, o günki kahramanlık sahnelerini yaşatacak destanlar okurlardı." [1]

---

[1] *Türk Musıkîsi Dergisi Sayı 15 Sayfa 2 - İhsan Akıner*

Selçuklulardan sonra az da olsa, bu gelenek devam ettirilmiştir. Dokuz Kök adıyla icra edilen eserler ve Ozanların kahramanlık üzerine çalıp söyledikleri bir bakıma "Mehter Musıkî"-mizin de başlangıcıdır.

Büyük bir imparatorluğun unutulmaz zaferlerine muhteşem melodileri ile renk ve şevk katan Mehter Müziği de böylece Türk Musıkîsinin temel taşlarından biri olmuştur.

Alplar Devrinden sonra Ozanlara ilham kaynağı olan konular yön değiştirmiş, artık ok, kılıç, kalkan, mızrak yerine; sırma saç, siyah, elâ, yeşil göz, ok gibi kirpikler terennüm edilmeye başlanmıştır. Böylece bu Ozanlar da, saz şairi olmuşlardır.

Sanat Musıkîsi (Aydın sınıf musıkîsi):

Türk Musıkîsinin bu bölümünü de dînî ve din dışı musıkî olarak iki başlık altında toplayabiliriz. Gerek dînî gerekse din dışı musıkîmizle ilgili kapsamlı bilgi ve açıklamalar pek çok kaynakta yeterince yer almaktadır. Bu sebeple çok kısa ve öz olarak, bir tanım yaparak geçeceğiz.

Musıkî kaynakları, Türk Musıkîsinin bilimsel eserlerini X. yüzyılın büyük Türk Filozofu Fârâbî'nin (870-950) "Kitâb'ül Musıkî El-Kebîr" (Büyük Musıkî Kitabı) ile başlatabileceğimizi yazmaktadır. Türk Musıkîsinin sistemini şekillendiren eseri ise, Âzerî Türk bilgini Urmiyeli Safiyüddin Abdülmümin (1237-1294) ortaya koymuştur. Kitâb'ül-Edvâr ve Şerefiyet Risâlesi adlı eserleri çok önemli olanlarıdır.

Osmanlı Türkleri de bir süre Selçuklu'larda olduğu gibi Ozan musıkîsine devam etmişlerdir. Türk Musıkîsinin gerek bestekârlık gerekse musıkî nazariyatı temelinin Abdülkâdir Merâgî (1360-1435) ile atıldığını görüyoruz.

Böylece Osmanlılar Abdülkâdir Merâgî'nin önderliğinde musıkîmizdeki şaheserlerini ortaya koymağa başlamışlardır. Bugün anladığımız mânada Klâsik Türk Musıkîsinin önem kazanması ve sağlıklı gelişmeler göstermesi İstanbul'un fethiyle gerçekleşmiştir.

I. Murad döneminde temeli atılan "Enderun Mektebi", Fatih zamanında musıkîyi de içine alarak büyük bir sanat yuvası olmuştur. Bunun yanı sıra Mevlevîhâneler de Türk Musıkîsinin hayat bulduğu ikinci ocaktır.

Klâsik Türk Musıkîsi, bestekârlık sahasında Abdülkâdir Merâgî ile parıltılarını saçmağa başlamış, Hâfız Post ve Itrî ile doruklara ulaşarak, Dede Efendi, Şâkir Ağa'larla III. Selim döneminde altın devrini yaşamıştır. Osmanlı saltanatı ve sarayında başlayan Batılılaşma hareketleri doğrultusunda Batı Müziğinin rağbet görmesi ile Türk Musıkîsinin devlet nezdindeki önemi azalmaya yüz tutmuş ve gördüğü büyük destek eskisi kadar olmamıştır.

Musıkî tarihimiz için çok önemli ve kayda değer bir gelişme de XIX. yüzyılda Atâullah Dede, Fahreddin Dede ve Celâleddin Dede'nin Türk Musıkîsi Nazariyatının gelişmesi ve bilimsel temellere oturması için yaptıkları unutulmaz çalışmalardır. Zira, musıkîmizin gerçek anlamıyla bilimsel bir ifade kazanmasını sağlayan Hüseyin Sâdeddin Arel, Dr. Suphi Ezgi ve Rauf Yektâ Bey'lere de bu ünlü musıkîşinaslar öncülük etmişlerdir.

Musıkîmizdeki bir tarihî dönüm noktası da, Tanzimat'la birlikte; halkın daha kolay benimsediği şarkı formunun Hacı Ârif Bey'le öncelik kazandığı dönemdir. Şarkı formunun ve bestekârlığının büyük önem kazanması ile musıkîmiz bir değişim geçirmiştir.

Enderun Musıkî Mektebindeki yön değiştirme ile Mevlevîhânelerin etkinliğinin giderek kaybolması, bir bakıma Türk Musıkîsinin konak ve evlerde musıkî severlerin sahiplenmesine yerini bırakmıştır. Bunun yanı sıra 1910 yılında gramofon plâklarının ülkeye girmesi, 1927'den itibaren radyonun önem kazanması, çeşitli dernek ve cemiyetlerin faaliyetleri, gazino ve eğlence yerleri ile Türk Musıkîsi hayatiyetini devam ettirmeye çalışmıştır. Daha sonraları Üniversite Koroları, Radyoların üstlendiği çok önemli okul görevi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı ve Devlet Koroları yakın musıkî tarihimizin işaret edilmesi gereken önemli gelişmeleridir.

I. BÖLÜM
Alâeddin Yavaşca'nın :
Ailesi, Çocukluğu, Öğrenim Yılları

Yavaşca ailesinin kökü, Kırım Türklerine dayanmaktadır. Kırımlı Yavaşcazâde Mehmet Ali Paşa'nın, İstanbul'un fethinde önemli yararlılıkları görülmüş ve "*Yavaşca Şahin Paşa*" adıyla anılmıştır. Yavaşca Şahin Paşa'nın soyundan gelen bazı akrabaları, Halep'e göçmüş ve oraya yerleşmiştir.

17. yüzyılın ikinci yarısında Yavaşca Süleyman Çelebi adındaki bir kişi, Kilis civarına yerleşmek üzere Padişahtan izin istemiş ve kendisine, Kilis'in beş kilometre güneyindeki "*Keferahim*" köyü *(şimdiki İnanlı)* tımar olarak verilmiştir. Yardım etmeyi çok seven Süleyman Çelebi, 1682 yılının ramazanında "*Yavaşcazâde Vakfını*" kurmuştur. Alâeddin Yavaşca'nın dedesi Mehmet Sezâi Efendi'nin babası Süleyman Efendi, bu vakfı kuran Süleyman Çelebi'nin torunlarındandır. Bu vakıf; Vakıflar Genel Müdürlüğü kayıt arşivlerinde 2/4 numaralı defterin 786. sırasında kayıtlı bulunmaktadır.[1]

Yavaşca vakfı ile ilgili olarak Alâeddin Yavaşca şunları söylüyor:

" Bu vakfın kapsamında Kilis'in "İçeribahçe" bölgesinde "Büyük Bahçe" diye anılan bir bahçe vakfın önemli

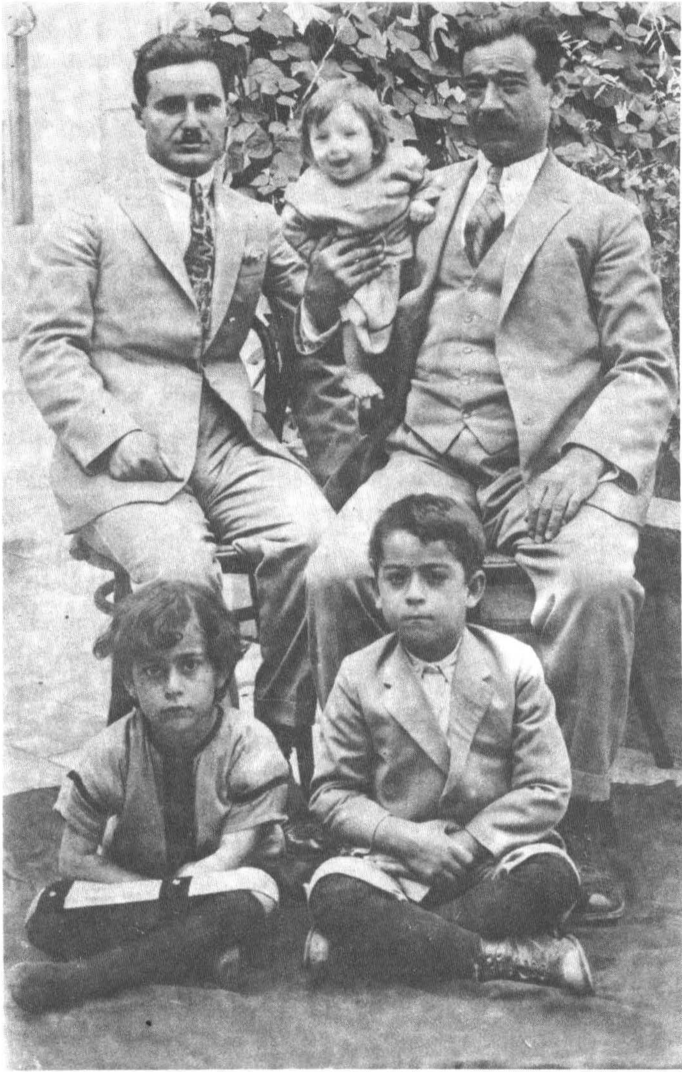
---

[1] *Kilisli Şairler Antolojisi Sayfa 103 - Seyfettin Başçıllar*

mülklerinden biridir. Bugün Suriye'de kalmış olan "Real" Köyünde; bir câmi ve bu câminin yaşayabilmesi için bir dizi dükkan ile bu vakfiyenin icabı olarak geçmişte bizim soydan vefat edenlerin ruhlarına Kur'an okunması şartı vakıf belgesinde yer almıştır. Vakıfla ilgili belge orijinal hali ile özel arşivimde muhafaza edilmektedir. 300 yıllık bu vakıf, mütevellisi kalmadığı için fesholmuştur. Vakıf mütevellisi babam idi. Daha sonra üçüncü dördüncü kuşaktan "Nihat" isminde albaylıktan emekli birisi bu işi üstlenmişti, o da bıraktı. Vakfın şartlarından biri de; mütevelli olanın , Kilis'in içerisinde yaşamasıydı. Orda oturan Yavaşca kalmayınca vakıf otomatikman Vakıflar idaresine kaldı."

Alâeddin Yavaşca'nın dedesi Sezâi Efendi'nin babası Süleyman Efendi kolundan devam eden Yavaşca'ların yaklaşık 300 yıllık bir soy geçmişleri vardır.

Alâeddin Yavaşca'nın annesi Kınoğulları'ndan Enver Hanım (1888-1983), babası Hacı Cemil Efendi'dir (1884-1972). Kendisi Cemil Efendi ve Enver Hanımın altı evlâdının en küçüğüdür. Diğer kardeşleri de; Saliha (1908-1990), Salime (1909-1994), Sezâi (1914-1986), Cemâleddin (1920-), Nezihe'dir (1924-).

Alâeddin Yavaşca yedi-sekiz aylık iken babasının kucağında.

Yavaşça Ailesi birarada; **Ön sıra:** Bilûn (gelin), anne Enver Hanım, baba Hacı Cemil Efendi, **Arka sıra:** Kardeşler; Saliha, Dr. Sezai, Nezihe, Dr. Alâeddin, Salime, Cemaleddin.

Alâeddin Yavaşça dört-beş yaşlarındayken.

Yavaşcazâdeler sanatla içiçe bir ailedir. Alâeddin Yavaşca'nın dedesi Sezâi Efendi (1829-1896) ile amcası Ahmet Muhtar Yavaşca (1875-1939) Kilis'in tanınmış şairlerindendir. Sezâi Efendi'nin; "*Methiye, nâ't, gazel ve kasîde*" tarzında şiirleri kapsayan bir divânçesi vardır. "Kilisli Şairler Antolojisi"-nin 103. sayfasında dedesi, 173. sayfasında da amcası Ahmet Muhtar Yavaşca yer almıştır.

1926 yılının Mart ayının birinci günü Yavaşcazâdelerin evinde büyük mutluluk yaşanmaktadır. Hacı Cemil Efendi ile Enver Hanımın bir erkek evlâtları daha olmuştur. Ailede herkes çok mutludur. Yavaşcazâdelerin bu yeni üyesinin duyduğu ilk dünya sesi; güzel sesli babası Hacı Cemil Efendi'nin kulağına okuduğu Hicaz, Uşşak belki de Hüzzam makamındaki ezandır. Sonra da mutluluklarının perçinlenmesi için gramofona konulan Tanburî Cemil Bey'in ya da Darüttâlim-i Musıkî Cemiyeti'nin plâğından dökülen Türk Musıkîsi nağmeleridir. Bir bakıma Türk Musıkîsinin Alâeddin Yavaşca'nın hayatının ayrılmaz bir parçası olacağı sanki o günden belli olmuştur.

Alâeddin Yavaşca'yı hayatının her döneminde ailesine çok bağlı, hem Yavaşca hem de Kilisli olmakla gurur duyan bir kişi olarak görmekteyiz.

Memleketine olan büyük sevgisini Türk Musıkîsi bestekârı olarak da ortaya koymuş ve bu duygusunu, güftesi Kilisli Muallim Rıfat Bilge'ye ait Rast makamında,

"*Kilis mehd-i vücûdum, mevlidim, ilk âşiyânımdır*" ve güftesi kendine ait olan Mâhur makamında,

"*Kilis'imin bağları, kekik kokar dağları*" besteleri ile kalıcı hale getirmiş, hemşehrilerine armağan etmiştir.
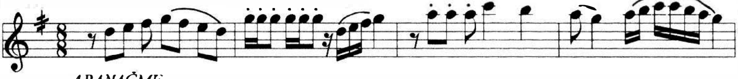
Alâeddin Yavaşca'nın hemşehrileri de onun bu sevgisini karşılıksız bırakmamışlar, Kilis Belediyesi 1991 yılında bir parka Alâeddin Yavaşca adını vermiştir.
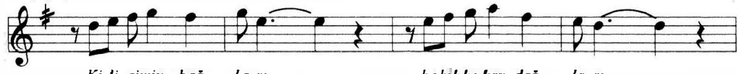
Mâhur Kilis Destânı

"Kilis'imin bağları kekik kokar dağları"
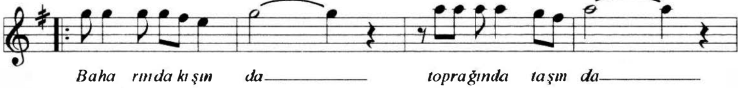
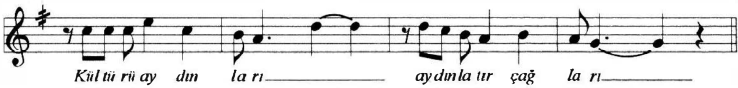
Güfte ve Beste:
Alâeddin YAVAŞCA

Düyek/Semâi
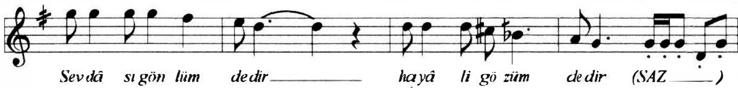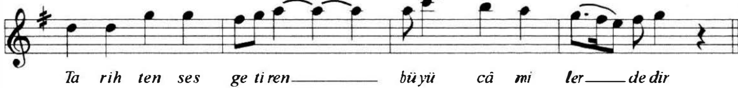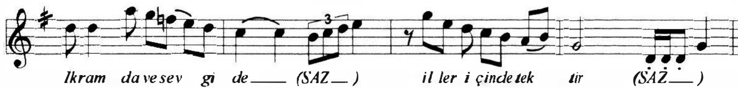
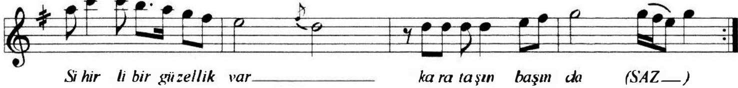

Mâhur Kilis Destânının Devâmı

Ak şam gü neş ba tar——— ken gün uy

ku ya ya tar——— ken Ki lis bir baş ka la

şır——— o dem le ri ya şar——— ken

Yemye şil o va sın dan——— zey tin ler a ra sın dan———

A nılar can la nı yor——— yıl la rınar ka sın dan———

(2) (1)

E.Şatıroğlu

1-
Kilis'imin bağları
Kekik kokar dağları
Kültürü aydınları
Aydınlatır çağları

2-
Baharında kışında
Toğrağında taşında
Sihirli bir güzellik var
Kara taşın başında

3-
Sevdâsı gönlümdedir
Hayâli gözümdedir
Tarihten ses getiren
Büyü câmilerdedir

4-
İnsanları cömerttir
Hem de efece merttir
İkramda ve sevgide
İller içinde tektir

5-
Akşam güneş batarken
Gün uykuya yatarken
Kilis bir başkalaşır
O demleri yaşarken

6-
Yemyeşil ovasından
Zeytinler arasından
Anılar canlanıyor
Yılların arasından

Kilis'de adının verildiği parkda eşi Ayten Yavaşca ile birlikte.

Alâeddin Yavaşca'nın ailesine olan düşkünlüğü, özellikle de anne ve babasına sevgisi, ikisi de hakkın rahmetine kavuşmuş olmalarına rağmen çocukluğundaki gibi devam etmektedir.

Hele babasından bahis açıldığında gözlerinin içi güler ve ondan söz etmekten büyük keyif alır.

Bakın Alâeddin Yavaşca babasını nasıl anlatıyor:

" Babam; orta boylu, hatta kısaya yakın orta boylu, eski Türkmenler görünümünde, kalın kaşlı, küçük gözlü, çok hoşsohbet bir insandı. Küçükle küçük, büyükle büyük olur, hayır yapmayı ve yardım etmeyi çok severdi. Akrabalarına ve ailesine inanılmayacak kadar düşkündü. Çocuklarına bir tek fiske vurmadan babalık yapmış, çocukları belli bir yaşa geldikten sonra onlarla arkadaş olmuştur; ama biz babamdan doğrudan birşey isteyemez, annemizi aracı yapardık. Dînî bilgisi gerçekten çok kuvvetliydi. Babaannemle birlikte hacca gitmiş ve hacı olmuştu. Kur'an tefsirini bize de okur, lüzumlu gördüğü yerler için dikkatimizi çekerdi. Sabah namazından sonra Kur'-anı yüksek sesle okur, güzel sesi ile her zaman bizi etkilerdi. Fikirlerini açıkça söyleyen, çok hoşgörülü ve geniş görüşlü bir insandı. O yıllarda Kilis gibi bir yerde Salime Ablama modeller gelir, ona göre biçki dikiş yapıp giyinirdi. Ablam İstanbul'dan gelmiş olan Tâcül Rical Hanımdan ud dersi alıp, notayla ud çalmasını öğrenmişti. Babam bütün bunlara izin verir ve hoş görürdü."

Alâeddin Yavaşca pek çok bakımdan babasına benzer ve onun özelliklerini taşır. Bunlardan bir tanesi de damak zevklerine çok düşkün olmaları ve özellikle de Kilis yöresinin mutfağını çok sevmeleridir. Bu konu ile ilgili bir hâtırasını sık sık anlatmayı

kendisi çok sever, sunuyoruz:

" O zamanki Kilis kaymakamı , Kürt Dağında bir olayın araştırması için giderken, babamın da kendilerine katılmasını istiyor. O yıllarda Halep ve Kürt Dağı bizim topraklarımızda. Kürt Dağının en zengin ağasının evine misafir oluyorlar. Ağa, kuş sütüne varıncaya kadar eksiksiz sofrayı kuruyor. Yenilip, içiliyor. Bu arada babam da yemeğe veriştiriyor. Yemeğin sonuna doğru büyük bir tepsi içerisinde, bizim oralarda dalak denilen üç petek bal geliyor. Kaymakam;

" Ağa biz seni bu yörenin en cömert ağası bilirdik ama senin getirdiğin bu bal ancak Hacı Efendi'ye yeter." diyor. Bu söz ağanın pek bir zoruna gidiyor ki;

" Vallahi, Hacı Efendi üç dalak balı yesin, bak karşıda bir Arap tayı var, gözüm gibi severim onu. Tayı ona verdiğim gibi üstüne de takımını koyarım" diyor.Babam yemeği de çok kaçırdığı için, işi zora koşmak düşüncesi ile;

" Gümüş işlemeli eyeri de verirsen o balı yerim" diyor ağaya.Ağa tamam sözünü verince, babam balı yemeğe başlıyor. Birinci petek bitmiş, ikinci peteğin yarısında zorlanma başlamış, su içse olmayacak, ekşi yoğurdu katık yapıp balı bitiriyor. Tam son lokmada, Ağa, o yörenin tabiri olan;

" Mal harabo" yani evin harab olsun diyiveriyor. Babam Arap tayını, gümüş eyeri ile alıp eve öyle dönüyor."

Alâeddin Yavaşca, Kilis'te geçirdiği günleri, çocukluğunda yaşadıklarını, aile içerisindeki onu çok mutlu eden olayları hiç unutmamış ve ömrünün en güzel günlerinden sayıyor. O günleri kendi anlatımı ile sunuyoruz:

"Ben çocukluğumu çok güzel yaşadım. Bizim ailenin yapısı bir başkaydı. Aileler arasındaki dostluklar ve bağlılıklarımız da unutulacak gibi değildi. Komşumuz göz doktoru Sıtkı Bey vardı, çok neşeli ve keyifli bir insandı. Onun oğlu Kâmran Yüce (Kenter Tiyatrosu oyuncularından) ile, bağımızın takımında (komşulara öyle denirdi) teyzemler vardı. Teyze oğlum Faruk Kadri Timurtaş, Kâmran Yüce ve ben çocukluk çağımızı beraber geçirdik. O zamanın çocuk mecmuaları "Afacan" bana, "Çocuk Sesi" de teyze oğluma gelirdi. Değiştirerek okurduk, bunların o çocuk ruhumuzda öyle etkileri olmuştur ki hâlâ hatırlarım.

Gündüzleri çeşitli oyunların yanısıra , uçurtma uçurmayı çok severdik. Geceleri "Yıldız döken" dediğimiz maytaplar yakar, rengârenk ışıkları ile şenlenirdik. Bunların hepsi hafızamdan hiç çıkmamak üzere yerleşmiştir. Ben o unutamadığım günleri sanki yeniden yaşamak mümkünmüş gibi, Pınarhisar'daki evin bahçesinin yukarı kısmını bağ yaptım, bir de havuz koydum. Bunlar hep çocukluğuma duyduğum özlemlerdir."

Alâeddin Yavaşca'nın bunları anlatırken yeniden yaşadığını, inanılmayacak mutluluklar duyduğunu bizler de gördük ve onunla paylaştık.

Kendisi müzik dolu çocukluk günlerini de şöyle anlatıyor:

" Dört-beş yaşındaydım, hiç unutmam o günlerde moda olan "Fikrimin ince gülü" güfteli şarkıyı ezberime almıştım ve eksiksiz okurdum. Hatta o sıralarda evimize sık sık misafirliğe gelen Naime Hanım ki, kanun da çalardı, beni hep; "Fikrimin ince gülü" diye çağırırdı.

Ben ilkokula bir yaş küçük olarak gittim, yani altı yaşındaydım. Salime Ablamın arkadaşı Özgen Hoca vardı, benim sınıf hocam değildi ama; küçük olmam sebebi ile hep peşimde olur, benimle ilgilenirdi. Ben onu zaten hoca gibi de görmezdim. Kozanlı İklime Hoca benim sınıf hocamdı, dört yıl onunla birlikte okuduk. Beşinci sınıfta Zeki Berköz Hoca'yla okulu bitirdim. İklime Hoca'dan ayrılmak beni oldukça üzmüştü. Kendisine çok alışmıştık. O sıralar eve gelen plâklardaki Türk Musıkîsi eserlerini ezberlerdim hep. İklime Hoca bunu bildiği için, imtihan yapmadan önce muhakkak bir şarkı okutur, ondan sonra imtihan yapardı.

Babamın yakın dostu, ortaokul biyoloji hocası olan bir arkadaşı vardı, adı Zihni Çelikalp'di. Batı Müziğini iyi derecede bilir, profesyonelce de keman çalardı. Kendisi Türk Musıkîsini de çok sever, özellikle de Tanburî Cemil ve Münir Nûreddin Selçuk'a hayranlık duyardı. Babamın getirttiği plâkları dinlemek için sık sık bizim eve gelir ve hepsini dinlerdi. Yine bu gelişlerinden birinde babama;

" Hacı Bey yeni plâğın var mı?" diye sordu. O sıralarda Münir Nûreddin Selçuk'un yeni çıkmış; bir tarafı Şevki Bey'in ***"Gülzâra nazar kıldım"*** *Uşşak şarkısı, diğer tarafı da, III. Selim'in Sûzidilârâ yürük semâisi* ***"Âb ü tâb ile bu şeb hâneme cânân geliyor"*** *plâğı vardı. Zihni Çelikalp plâğı birkaç kere dinledi. Bu sırada babam kendisine;*

" Hoca, bizim Alâeddin iki eseri de ezberine almış, istersen sana okusun" dedi. O da III.Selim'in eserini okumamı istedi benden. Ben o sıralarda sekiz-dokuz yaşında idim. Eseri okudum, onlar sohbetlerine devam ettiler, kendisi bana aferin falan diye hiç bir şey de söylemedi. Ertesi gün Zihni Bey yine bize uğradı, ama, bu defa iki eli de dolu idi. Kutusunda iki tane

keman, portatif bir nota sehpası ve Batı Müziği keman metodu vardı. Bana;

" Hadi bakalım, artık derse başlıyoruz. Bu işi biraz ciddiye alalım, sadece eser ezberlemekle olmaz" dedi.

O zaman Halkevinde de müzik faaliyetleri vardı. Oradaki bir gruba da ders veriyordu. Onlar epeyce ilerlemiş ve olgunlaşmışlardı. Hoca ile altı ay kadar çalıştıktan sonra, beni de o grubun içerisine kattı. Bir süre çalıştıktan sonra hocayı başka bir yere tayin ettiler. Tabii çalışmalar da yarım kalmış oldu. Ben notayı da bu sıralarda öğrendim, bu anlattıklarım ilkokul çağına rastlar."

Babasının güzel sesiyle okuduğu Kur'an ve ezan, ağabeyi Cemaleddin'in söylediği şarkılar, kabul günlerinde ablalarından birinin ud çalması, diğerinin de şarkı söylemesi küçük Alâeddin'in o günlerde hayatının birer parçalarıdır. Musıkî sanatının dayanılmaz cazibesi onun için artık pekçok şey ifade etmektedir.

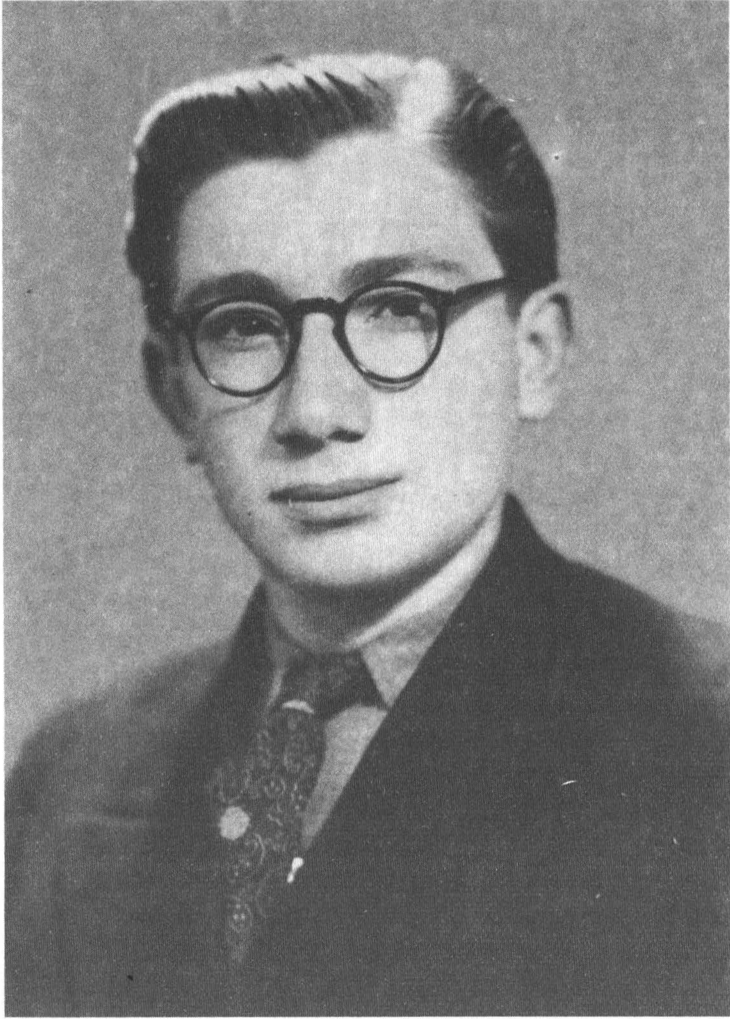
Bu sırada ilkokul bitmiş, Kilis Ortaokulunda öğrenime devam etmiş ve sıra liseyi okumağa gelmiştir. Lise öğrenimi için artık baba ocağından ayrılmak gerekmektedir. Zira, Kilis'te lise yoktur. Bu yüzden Alâeddin'in zamanın önde gelen ve çok iyi hocalara sahip olduğu için önemli bir şöhreti bulunan Konya Lisesi'nde okuması aile tarafından uygun bulunmuştur. Ayrıca, ablasının Konya Öğretmen Okulunda okuması, dayısının Konya Ağır Ceza Hakimliği görevinde bulunması da bu lisenin tercih edilmesinin diğer sebepleridir.

Alâeddin Yavaşca artık Konya Lisesi birinci sınıfının yatılı öğrencilerinden birisidir, birisidir ya! Gurbet Alâeddin'e zor gelmiştir. Ailesine düşkünlüğü, ana-baba hasreti iyiden iyiye

kendisini zorlamaktadır. Bunlara rağmen birinci sınıfı geçmiş, ikinci sınıf öğrencisi olmuştur. O sıralarda Nezihe Ablası öğretmen okulunu bitirmiş, yalnızlık bir kere daha kendini hissettirmiştir. O yıl, kış çok zorlu geçmiş, ısı -40 lara inmiştir. Okulun yatakhânesi çatı katında olduğundan, ısınması da pek kolay olmamaktadır. Bu yüzden üşütmüş ve zatürree olmuştur. Annesi Konya'ya gelip yanında kalmış ama, bunlar yeterli olmayınca Kilis'e geri dönmüşlerdir. Çok sıkı bir tedavi ve ihtimamlı bir bakımla iyileşmiş ve sağlığına kavuşmuştur. Konya'daki bu zor şartları düşünerek, babası Alâeddin'in öğrenimini İstanbul'da yapmasının faydalı olacağına karar vermiş ve ailesinin bölünmesi pahasına İstanbul'a göç etmişlerdir.

Alâeddin Yavaşca Konya Lisesi I. Sınıf öğrencisi iken yıl 1941.

Alâeddin Yavaşca İstanbul Erkek Lisesi son sınıf öğrencisiyken yıl 1944.

İstanbul Erkek Lisesi'ne kaydolmuş, birinci karne döneminde başarı göstermiş, ama talihsizlik yine yakasını bırakmamıştır. Yine hastalanmış ve bu defa, *"Zatülcenp"*, arkasından da *"Peritonit"* olmuştur. Valide Bağ'ındaki Maarif Prevantoryumuna yatmış, beş aya yakın bir süre tedavi görmüştür.Bu zaman içerisinde kendi ifadesi ile;

" Çok enteresan edebiyatçı ve musıkîşinas kişilerle" tanışmış ve sağlıklı olarak oradan ayrılmıştır.

Öğrenimine İstanbul Erkek Lisesi'nde yeniden başlamıştır. Gerek sağlığının düzelmesi, gerekse ailesi ile birlikte olması artık Alâeddin için herşeyin yoluna girmesi demektir. Böylece başarılı ve örnek bir öğrenci olarak; çok sevdiği, gurur duyduğu İstanbul Erkek Lisesi'nden 1945 yılında okul birincisi olarak mezun olmuştur.

Alâeddin Yavaşca'nın çok sevip, saydığı ve o günlerin sanki tek yadigârı olarak gördüğü lise II.sınıf edebiyat hocası Sayın Salim Rıza Kırkpınar , yaklaşık yarım asır sonra sevgili öğrencisi Alâeddin Yavaşca'yı ve o günleri şöyle anlatıyor:

" Büyük şair Yahyâ Kemâl bir şiirinde der ki:

"Kâmildir o insan ki yaşar hâtıralarla"

Ben de anılarıyla yaşayan eski bir öğretmenim. İstanbul Erkek Lisesi... 1943-1944 yılları... Edebiyat öğretmenleri kadrosundayım. Hakkı Süha Gezgin, Tahir Nejat Gencan, Rıfkı Melül Meriç, Halit Tanrıkulu gibi kendilerine çok şey borçlu olduğum değerli öğretmenler arasında... Lise II (onuncu sınıf) Edebiyat öğretmeniyim. Hareketli ve seçkin bir sınıf. Sonradan ünlü bir şair olacak Edip Cansever, ressam, yazar ve çevirmen Zeyyat. Ön sıralarda oturan, gözlüklü, tepeden tırnağa temiz ve

terbiyeli Alâeddin Yavaşca, şiire tutkun, aruza âşina, kelimelerle, hecelere hakkını vererek okuyan sevgili Yavaşca...

Lise II de edebiyat programı Divan Edebiyatı ağırlıklı. Kasîde ve gazel örneklerini önce ben okuyor, sonra Yavaşca'ya okutuyorum.

Yavaşca'yı keşfetmiştim. Diksiyonu olağanüstü, güvenilir, yetkili bir öğrenci idi. Benden önce onu keşfeden eski hoca Hakkı Süha olmuştur.Klâsik Türk Musıkîsinde geleceğin büyük bir değeri olacağını Hoca'dan duymuştum. Artık Divan Şiiri örnekleri -kitap içi ve kitap dışı- ile başbaşaydık. İşte derslerimiz böylece geçip gitti, ne günlerdi o günler!

Yıllar sonra sevgili Yavaşca'yı, musıkî ustaları Mes'ud Cemil, Cevdet Çağla, şair Dr.Rahmi Duman ve Doğan Soylu gibi dost-kardeşlerim arasında çok çok dinledim. Adı geçen rahmetli kardeşlerime Yahyâ Kemâl'in bir beyti ile sesleneyim:

"Tekrar mülâki oluruz bezm-i ezelde
Evvel giden ahbâba selâm olsun erenler..."

Klâsik Türk Musıkîsine icra ve besteleriyle imzasını atan, bugün de hoca olarak Konservatuar'da öğrenci yetiştiren sevgili ve değerli öğrencim Dr. Alâeddin Yavaşca'ya, doksan yaşında eski bir hocasından gönül dolusu sevgiler."

İstanbul Erkek Lisesi; Alâeddin Yavaşca'nın başarılarla dolu hayatının, özellikle de Türk Musıkîsi dünyasına merhaba dediği, ömrünü hasrettiği musıkîmizle gerçek anlamda tanışıklığının başladığı sevgi dolu bir irfân yuvasıdır.

Zira, edebiyat hocası Neyzen Hakkı Süha Gezgin'le (1895-1963) tanışıp, onun evinde düzenlenen fasıllara katılması kendisinin ciddî anlamda musıkî hayatının başlangıç noktasıdır. Alâeddin Yavaşca'nın, hocası Hakkı Süha Gezgin'e olan büyük

sevgi ve saygısının süslediği o günlerden söz ettiğinde yine gözlerinin içi güler, her şeyi yeniden yaşıyormuşcasına o günleri büyük bir keyifle anlatır. Ama, yüzündeki ifade ile ses tonundaki burukluk, geçmişe dönülemeyeceğinin, sadece hâtıralarla yetinilmesi gerektiğinin hüznünü taşır.

"Elimde olsa da o günleri yeniden yaşayabilsem" dediği, Hakkı Süha Gezgin'in evine ilk adım atışını ve ondan sonraki musıkî ve edebiyatla içiçe olduğu gün ve geceleri hasret dolu bir üslûpla şöyle anlatıyor:

" Benim Türk Musıkîsine gerçek anlamda atılışım da İstanbul Erkek Lisesi'nde olmuştur. Çünki edebiyat hocam Hakkı Süha Bey'in ders sırasındaki sohbetlerinden birinde, sözün musıkîye gelmesi, benim kaderimi değiştirmiştir. Ben o sıralarda Artaki Candan'la (1885-1948), tanıdık birinin aracılığı ile yakınlık kurmuş, kanun öğrenmeğe başlamıştım. Edebiyat dersimizin birinde hocamız Hakkı Süha'nın sohbeti musıkîye getirdiği ve kanun sazından söz ettiği bir sırada;

" Bu sazın diyez ve bemollerini sağlayan madenî şeyler vardır,"diyerek hatırlayamadığı sırada, biraz tez canlılıkla ben:

" Mandal efendim," dedim. Hocanın kendine has bir deyimi olan;

" Ulen, dangıl; dungulof sen nereden biliyorsun mandalı. Dersten sonra beni muhakkak gör" diye talimat verdi.

Dersin bitiminde öğretmenler odasında bana evinin adresini verip, Salı ve Cuma günü akşamları yapılmakta olan fasıllara katılmamı istedi. Musıkîyle ilgilenen bir kişinin bu işi ciddiye alması ve fasıl okumayı öğrenmesinin elzem olduğunu

da sözlerine ilâve etti. Dünyalar benim olmuştu. Zira biliyordum ki; o zaman İstanbul'da önde gelen musıkîşinasların katıldığı meclislere girebilmenin tek yolu bu idi.

Hâlâ gözlerimin önünde duran, hocamın Beşiktaş Akaretler'deki Şair Nedim Sokağının aşı boyalı, ahşap evlerinden biri olan o şipşirin 110 numaralı evine ilk adım atışımı ve unutamadığım o saatlerden biraz söz edeyim.

Hocamın evinin Şair Nedim Sokağı'ndaki diğer ev ve konaklardan daha bakımlı, daha az eskimiş bir görüntüsü vardı. Bilmiyorum belki de, o evin içerisinde yaşayacağım güzellikleri düşünmem sebebi ile bana öyle gelmişti. İşte bu evde Hakkı Süha Bey, teyzesi ile birlikte yaşıyordu.

Oraya ilk gidişimde, yanımda babam da vardı. Kapıyı çaldığımızda yukarıdan iple bağlı mandalla kapı açıldı. Karşımda gözlüğünün camları arkasında şefkat ve sevgi dolu gözlerinin içi gülen, heybetli vücudu ile hocamı gördüm. Yukarıdan saz sesleri geliyordu. Bizi içeriye buyur etti. Odaya girdiğimde, uzun yıllar devam edeceğim bu mekânda gözüme ilişenler şunlardı:

Orta yerde üzerinde kitaplar, sıralanmış çeşit çeşit neyler ve boy boy yaseminden sigara ağızlıkları ve kamış kalemler bulunan bir masa. Masanın etrafındaki sandalyelerde fasla katılan kişiler oturmuş. En başta bu çalışmaları yöneten tanburî Dr.Selâhaddin Tanur yerini almış. Herkesin önünde düzenli bir şekilde yazılmış nota defterleri.

Tanburî Cemil'in peşrevi ile başlayan Şedaraban faslı icra ediliyor. Tanburî İshak ve Hacı Sadullah Ağa'nın birer bestesi, yine Hacı Sadullah Ağa'nın ağır semâisi, aynı makamdan çeşitli şarkılardan sonra, Tanburî İshak'ın yürük semâisi ve Cemil Bey'in saz semâisi ile fasıl sona eriyor. Titizlikle icra

edilen bu fasılla benim de ciddî olarak hanendelik hayatım da başlamış oldu. Böylece, yıllar yılı otuzu aşkın fasıl meşkine katılarak, repertuarımı inanılmayacak güzellikte geliştirmiş oldum.

Yaklaşık iki, iki buçuk saat süren; peşreviyle, iki bestesiyle, ağır semâisiyle, ağır aksak semâi, aksak semâi, ağır aksak, ağır düyek ve çeşitli usuldeki şarkılar ve yürük semâi ile saz semâisinin yer aldığı fasıllardı bunlar. Yani; ne bugünki fasıllar ne de klâsik anlamdaki fasıllar gibiydi.Çünkü klâsik anlamdaki fasıllarda sadece büyük formdaki eserler yer almaktadır.

Bu fasıl icrasına katılan ve tanımaktan çok memnun olduğum kişiler de hatırlayabildiğim kadarı ile; Halûk Recâi, Necmi Yâr, Fikret Kutluğ, Ahmet Çağan, Hüsnü Coşar, Bülent Çavaç, Necdet Revi, Hoca Ziyâ Bey'in talebelerinden Dr.Kemâl Bey.

Haftada iki, Salı ve Cuma geceleri olmak üzere bir ayda iki makamdan fasıl icrası Hakkı Süha Gezgin'in evinde gerçekleştirilirdi. Bu iki fasıldan birini takip eden ayın ilk cumartesi günü öğleden sonra Dr. Çerçöp Sami Bey'in evinde, ikinci cumartesi günü de Hakkı Süha Bey'in evinde icra ederdik.

Bu fasıllara zaman zaman; İbn-ül Emin Mahmud Kemâl, Muhittin Erev, Prof.Osman Şevki Uludağ, Yahyâ Kemâl, Ahmet Hamdi Tanpınar da katılırlar ve büyük bir ciddiyetle dinlerlerdi. Fasıl bittikten sonra pastalar, çörekler yenir, çaylar içilirken de faslın icrası ve taksimlerin kritiği yapılırdı.

Bunları anlatırken, hem hâtıralarımı tazeliyor, hem de bir ses sanatkârının yetişirken, repertuarını zenginleştirmek için çok gayret göstermesi gerektiğini de ifade etmiş oluyorum.

Bu yüzden "İstanbul efendiliğinin" bütün özelliklerini taşıyan, o güzelim İstanbul şivesini kusursuz bir şekilde kullanan hocam Hakkı Süha Gezgin'i her zaman sonsuz bir rahmetle anmaktayım.

Türk Musıkîsi ile içiçe olan bir kimse için Neyzen Emin Dede'yi tanıyabilmek büyük bir önem taşır. Hocam Hakkı Süha Bey, neyde Emin Dede'nin talebesi olmuştur. Beni bu değerli musıkîşinasla tanıştırmış ve elini öpebilme imkânı sağlamıştır. Emin Dede o zaman içerisinde oldukça da rahatsız idi ve nefes alıp vermekte biraz sıkıntı çekiyordu. Buna rağmen bu alçak gönüllü büyük musıkîşinas, hocam Hakkı Süha Gezgin'e:

" Demek senin şâkirdin (talebe-çırak), o halde teberrüken (hediye olarak) ney üfleyeyim de hâtıra kalsın" diyerek bir taksim etti. Bu da musıkî hayatımın unutamadığım hâtıralarından biridir. Hocam Hakkı Süha'ya Türk Musıkîsi adına çok şey borçluyum. Allah Rahmetini üzerinden esirgemesin."

Alâeddin Yavaşca da her İstanbul Erkek Lisesi mezunu gibi sarı-siyah renklerin de tutkunu, yani; İstanbulspor'un da sadık bir taraftarıdır ve uzun bir süre de kulüp yöneticiliği yapmıştır. Şimdi bu konuda neler söylediğine bir bakalım:

"İstanbul Erkek Lisesi'nde okudum, mezun oldum. Dolayısıyle sarı-siyahlı bir ruha sahibiz, Çünkü, formamızın renkleridir bunlar. Kulübümüzü çok severiz. Profesyonel ligde maddî imkânsızlıklar yüzünden tutunamamamızdan büyük üzüntüler duydum. Takımımızın başarılı ve iyi futbolcuları hep büyük kulüplerce alınmıştır. Biz İstanbulspor'lu olarak Türk futboluna değerli futbolcular kazandırdığımız için de mutluyuz.

Ben, rahmetli Ali Sohtorik ve Hayri Aydıner'in başkanlıkları zamanında yaklaşık yedi yıl idare heyetinde bulundum. Başarıları ve başarısızlıkları ile o günleri de keyifle anıyorum. İnşallah yeniden katıldığı birinci ligde takımım büyük başarılara imza atacaktır."

Alâeddin Yavaşca, İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra, büyük ideali olan; insanlara yardım edebilmek, şifa dağıtmak arzusunu gerçekleştirebilmek için 1945 yılında Tıp fakültesinin imtihanına girmiş ve kazanarak tıp öğrenimine başlamıştır. Doktorluk mesleğini seçmesinde; büyük ağabeyinin de doktor olmasının yanı sıra, öğrenim hayatının iki yılına malolan hastalığının da çok etkili olduğunu kendisi söylemektedir.

Tıp fakültesindeki öğrencilik ve müzik dolu günleri birlikte yaşadığı arkadaşı Prof.Dr.İhsan Sarıkardaşoğlu ile Eskişehir'deki bir konserde uzun zaman sonra yeniden karşılaştıklarında, bir sevgi yumağı olduklarına ben de şahid oldum. Alâeddin Yavaşca'nın sevgili arkadaşı ve meslektaşı Prof.İhsan Sarıkardaşoğlu kendisine has üslubuyla süslediği yazısında o günleri şu satırlarla dile getirdi:

" Yıl ya 1945 ya da 46 idi. Fakültedeki projeksiyon için karartılmış derslerden birinde idik. Gevezeliğimden miydi, dilimin kabalığından veya durmadan kıpırdanıp etrafimdakileri rahatsız edişimden miydi, pek hatırlamıyorum ama solumdaki bir çocuk bana dönerek birden ve sertçe:

" Sen nerelisin?"

Diye sordu. O zamanlar ben Eskişehirli olmayı kabul etmezdim. Her yerde sanki dillere destan bir şehirmiş gibi

doğup büyüdüğüm kasabanın adını söylerdim. İstanbul-Bursa-Edirne ne ise, o da öyle bir şehirdi bana göre.

" Sivrihisarlıyım."

Dedim ama solumdaki çocuk nedense pek şaşırdı.

" Allah Allah hiç duymadım, neredeymiş bu dediğin yer?"

Diye cevap verince bu defa da ben şaşırdım.

" Nasıl olur Sivrihisar hiç bilinmez olur mu?"

Zaten ben o zaman Sivrihisar'ı bilmeyenleri hep küçümserdim. Eskişehir'e sığınmamak için cevapta ayrıntıya bile tenezzül etmedim. Yanımda oturan çocuktan anında şamar gibi bir soru daha geldi.

" Ben de Kilisliyim. Söyle bakalım Kilis'in yerini biliyorsan!"

Demez mi? Çok fena bozuldum. Kilise lâfını biliyordum ama Kilis'i hiç duymamıştım. Nerede olduğunu bilmeme de imkân yoktu. Cahilliğimi ve bozulduğumu belli etmemek için hiç cevap vermedim ve suratımı asarak arkamı döndüm. Çünkü serde köylülük ve Anadolu'luk vardı. Özür bile dilemedim. Kasılmak daha kolayıma geliyordu. Tramvayda, derste, laboratuarda ona sırt çevirmeyi zevk edinmiştim.

Araya ne kadar zaman girdi pek hatırlamıyorum ama, Marmara Lokalindeki eğlence saatlerimizden birinde idik. Çok farklı bir sesle koskoca salondaki nefeslerin aniden kesildiğini farkettim. Dikkatle baktım bu O idi. Yani beni bozum eden çocuktu.

Yanımdakilere sordum Alâeddin Yavaşca dediler.

Artık ona sırtımı değil yüzümü dönüyordum. Çünkü zaman içinde bende de utanma duyguları başlamış, hatta idrak edebildiğim kusurlarımı hatırladıkça da aşağılık duygusuna

varan kompleksler altında eziliyordum. Tek amacım o zaman seyrettiğimiz filmlerdeki gibi içinde nüktesi olan şık bir centilmenlikle geçmişe bir sünger çekmekti ama ben bunu da becerememiştim.

Fakülte hayatımda Alâeddin hep dikkatimin görüntüsünü oluşturuyordu. Onu kravatsız hiç görmedim. Daima takım elbiseli ve ceketi düğmeli gezerdi. Kumral dalgalı saçları yine o devrin modasına uygundu. Kahkaha attığını, yüksek sesle konuştuğunu hiç duymadım. Tane tane konuşurdu ve söze girmek için sessizliği beklerdi. Nedense sözünü canciğer sandığım arkadaşları bile kesmezdi. Sadece dinletmesini değil dinleme san'atını da bilen bir talebeydi.

Kanımca lisedeyken alıp da hiç eskitmediği açık kahverengi çantasını yanından hiç ayırmazdı. Yanından hiç eksik olmayan görüntülerden bir veya birkaç tanesi de sınıfımızın kızlarıydı. Ben işte bu kızlar yüzünden Alâeddin'le arkadaş olamadım. Acaba o kızlarla konuşmayı nereden öğrenmişti? Ne konuşuyorlardı? Hele dilleri kibarsa ben yandım demekti.

Araya yıllar girdi. Kıymetli, vefalı, umut yüklü, ağır başlı yıllar. O daima bizden biriydi ama bir başkaydı. Aynı zamanda sanki hidayete ermiş gibiydi. Yaratan öylesine özenmiş ki, ruhunu ve bedenini birçok güzelliklerle tezyin ederken, dünyanın bütün insanlarını içine alacak kadar bir de gönül vermişti.

Alâeddin'i yücelten yalnız Allah vergisi olan müstesna sesi değildi. Yakışıklılığı, insanlığı, hekimliği, ruhundaki şairliği, tarihçiliği, besteciliği ve besteleri, vefası, toprak çocuklarına mahsus tevâzuu ve hoşgörüsü nedeni ile çoğu zaman onu insan olarak düşünemediğimizden, üzüntülerini, birikimlerini ve dertlerini de bir kere olsun sormayı akıl edemedik.

"Acaba bizim tıp kitaplarında yazılı hastalıklardan O'nda da var mıydı?"

"Acaba efkâr basarsa O da mı şişe patlatır?"

Ama olamaz ki... O insan değil ki. O insan üstü bir varlıktır. Zaman O'nun nüfus kâğıdını biraz eskitse de O hâlâ yepyenidir ve sonsuza kadar müceddet kalacaktır.

Ne yazık ki sınıf arkadaşları olarak hiç birimizin O'nun iç dünyasını araştırmaya gücü ve sabrı kâfi gelmez. Zira O'nun sevinçleri kadar ızdırapları da makamının iktizasıdır. Alâeddin aynı zamanda mükemmelin temsilcisidir. İçimizde hâlâ en büyük O'dur ve O'nu aşmaya niyetli değiliz. Çünkü büyüklük O'na yaraşmıştır.

Tanrı yarattığı güzelliklerin ve hasletlerin bir çoğunu benim sınıf arkadaşlarıma da lâyık görmüştür. Fakat Alâeddin'e gelince ellerini ilmin şifa kudretiyle, beynini de beste ve güfteden yana Türk Musıkîsinin dehasıyla müstesna kılmıştır.

Bu iltimasın çok yönlü tecellisini ölümsüz eserlerinde, dinleyeni yücelten ve mehtapla kucaklaştıran güçlü ve şefkatli sesinde de bulurum. Sınıf arkadaşımız Dr.Müyesser Tuncer bir şiirinde: "Dünya, içinde sevgi dolu insanlar varsa güzeldir" demişti. Ben de ilâve ediyorum. "Dünya içinde Alâeddin Yavaşca'nın varlığını bilenler için de güzeldir."

Ben O'nunla Tıp ilminin son derece başarılı ve haysiyetli bir hekimi olarak, musıkîmizin büyük üstadı olarak, benim ölçülerime göre Türk Musıkîsinin iki asrı kapsayacak dehası olarak iftihar ederim.

Ancak O, ülkemizi aydınlatan renklerin sekizincisidir. Acaba analar bir Alâeddin Yavaşca'yı daha ne zaman doğuracak ve benim sınıfım için tarih bir kere daha tekerrür edecek mi? Ne dersin Alâeddin'ciğim."

Başlangıcından beri Musıkî ve Tıp, Alâeddin Yavaşca'nın hayatının ayrılmaz birer parçası olmuştur. Bu çileli ve zorluklarla dolu yoldaki başarılarında her ikisini de çok severek yapmasının büyük önemi vardır. Kendisinin bununla ilgili düşüncelerini; *"Musıkî ve Tıp"* konulu bir konferansda söyledikleri ile daha anlamlı bir şekilde sizlere aktarabileceğimizi düşünerek o konferans metninden şu alıntıları yaptık. 1988 yılındaki bu konferansda Alâeddin Yavaşca şunları söylemiş:

" Musıkîde tanındığım 1950 yılından bu yana muhatap olduğum sorular içerisinde en yüksek oranı, hekimlik ile musıkî arasındaki ilişki konusu teşkil etmektedir. Tıpla musıkînin ilişkisi nedir? Hekimlikle musıkî yanyana yürüyebiliyor mu? Musıkî hekimliğe mâni oluyor mu? Hekimliği mi, musıkîyi mi tercih edersiniz? soruları oluyor.

"Tıbbiyeden vali çıkar, siyasetçi çıkar, şair çıkar, müzisyen çıkar, arada bir de doktor çıkar" esprisi. Bütün bunlar, tıbbiyeden mezun olan kişinin sadece doktor olması gerektiği, mesleğinden başka birşeyle ilgilenmesinin garip karşılanacağı kanaatini perçinliyor. Aslında tıp, bir bilim olduğu kadar, belki de daha fazlasıyla sanattır. Hele cerrahi branşlar, bu sanat hüviyetinin belirginleştiği dallardır. Tıpla; ressamlık, yazarlık, şairlik, ebrû, tezhip, müzisyenlik, kısacası tıpla güzel sanatlar..

Çok uzun bir eğitimi gerektiren hekimliğin, her konudan ayrılarak yalın kalması anlayışı, çok aydın olması lâzım gelen kişiye, yaratıcılık yönünde insafsız bir kısıtlama getirmek anlayışı taşır.

Tıp mesleği, günlük mesai saatine sığdırılamayacak bir

çalışmayı gerektiren, yorucu, yıpratıcı bir uğraştır. İşte bu yorgunluktan ve meslekî monotonluktan kurtulmak için hekim; ikinci, hatta bir üçüncü uğraşa ihtiyaç duyar. Hobi olan bu ek uğraşlarla meslekî yorgunluğunu giderir. "Feylesof Descartes" esas mesleğinin dışında, matematik çalışarak, bazan da dana kesip, anatomi çalışarak yorgunluğunu giderirmiş.

Ruha ve kulağa hoş gelen musıkînin, zihni oyalarken, insan ruhunu terbiye edeceği düşüncesinden hareket ederek çeşitli hastalıklarda tedavi maksadıyla denendiğini bazı kaynaklardan öğreniyoruz," diye sürdürdüğü konuşmasında, Alâeddin Yavaşca tarihi akışı içerisinde musıkî ile tedavi, Türk Musıkîsi makamlarının insan ruhu üzerindeki etkilerini anlatıyor ve sözlerini şöyle noktalıyor:

" Hekimlikle müziğin, tıp ilmiyle müziğin tarih boyunca ne derece içiçe olduğunu böylece çok yakından görebiliyoruz."

Pek çoğumuzun da tıp ve müzik konusundaki düşüncelelerinin aynı noktada birleştiğini söyleyebiliriz.

Alâeddin Yavaşca'nın bir yıla yakın repertuar çalışması yaptığı kanunî Fikret Kutluğ, onun hem sanatçılık hem de hekimlik tarafını Üniversite Korosunun 1951 yılında İstanbul Radyosu'nda gerçekleştirdiği, *"Dede Efendi"* konserinden sonra kaleme aldığı yazısında şöyle anlatıyor:[1]

" Alâeddin Yavaşca, İstanbul Radyosu'ndaki "Dede Konserinde" Dede Efendi'nin iki güzel şarkısını okudu.

---

[1] *Türk Musıkîsi Dergisi Sayı 38 Sayfa 4*

Alâeddin Yavaşca da talebedir. Şimdi Tıbbın son sınıfında bulunuyor. Şu doktorlar yaman kimseler oluyorlar vesselâm. Mikroskoptan, beyin ameliyatına kadar tıbbın derinliklerine dalıp yüzerlerken başka yerlerde de hünerlerini göstermekten uzak durmuyorlar. Bu yalnız musıkî için değil, dikkat ederseniz; siyasette, idarecilikte... Ne bileyim birçok sahada muaffakiyetlerini görüyor ve duyuyoruz. Doğrusu gıpta edilecek bir haslet..."

Tıp Fakültesindeki öğrencilik yılları ile ihtisasını yaptıktan sonraki uzunca bir zaman diliminde, Alâeddin Yavaşca'nın; hekimliği önde ve birinci plânda tuttuğunu, musıkîyi ise bir hobi olarak kabul ettiğini görüyoruz. 1950'li yıllarda çeşitli mecmualarda kendisi ile yapılan röportajlarda bu husus hep Alâeddin Yavaşca tarafından böylece dile getirilmiş. O yıllarda yayınlanan *"Radyo Âlemi"* mecmuasının 190. sayısındaki röportajın bir bölümünü aktarıyoruz.

Hekimlikle ilgili sohbetten sonra kendisine sorulan:

" İfadenize bakılırsa, kendinize meslek olarak doktorluğu seçmiş bulunuyorsunuz. Türk Musıkîsi ile ilginiz daha mı az?" sorusuna Alâeddin Yavaşca o yıllarda sık sık söylediği şu cevabı veriyor:

" Musıkîyi çok seviyorum, fakat benim için başta gelen bir iş değil, belki ikinci, üçüncü derecede. Bir hastayı ameliyatla ya da ameliyatsız olarak ıstırabından kurtarıp sağlığına kavuşturmak hazların en büyüğüdür."

Alâeddin Yavaşca'nın o zamanki görüşü budur ama;

ömrünün büyük bir bölümünde, musıkî ve hekimlik hep birbirini tamamlamıştır. Başarılarında ve kazanmış olduğu saygınlıklarda, bu iki özelliği birlikte ön plâna çıkmıştır. Hayatının her safhasında; ünlü bir ses icracısı ya da bestekâr Alâeddin Yavaşca'dan söz edilmiştir ve musıkîmizin önemli kişilerinden biridir ama; hep Doktor Alâeddin Yavaşca olarak anılmış, musıkî muhitindeki herkes, hatta musıkîdeki hocaları bile onu adını söylemeden *"Doktor"* diye çağırmışlardır.

1950'li yılların müzik ve radyo mecmualarının espri ve fıkra köşelerinde onun hep doktorluğu konu edilerek fıkralar üretilmiş ve yazılmıştır. Birkaç örneği satırlarımızın arasına aldık. *"Radyo Haftası"* mecmuasının 1954 ve 1955 yıllarında *"Mikrofondan kahkahalar"* sayfasındaki iki fıkrayı sunuyoruz:

" Alâeddin Yavaşca Fransız Hastanesinde staj yapıyordu. Kendisine aynı zamanda bir başka görev verilmişti. Baştan aşağı Fransız olan hastabakıcı ve hemşirelere "Türkçe" öğretecekti. Dersler başladıktan bir süre sonra, Türk dostu bir Fransız meslekdaşı Alâeddin Yavaşca'ya takıldı:

"Talebelerinize Türkçe "sizi seviyorum" demeyi öğretebildiniz mi?"

Alâeddin Yavaşca cevap verdi:

"Hayır... Çünkü hangisine öğreteceğime henüz karar veremedim!"

İkinci fıkra da şöyle:

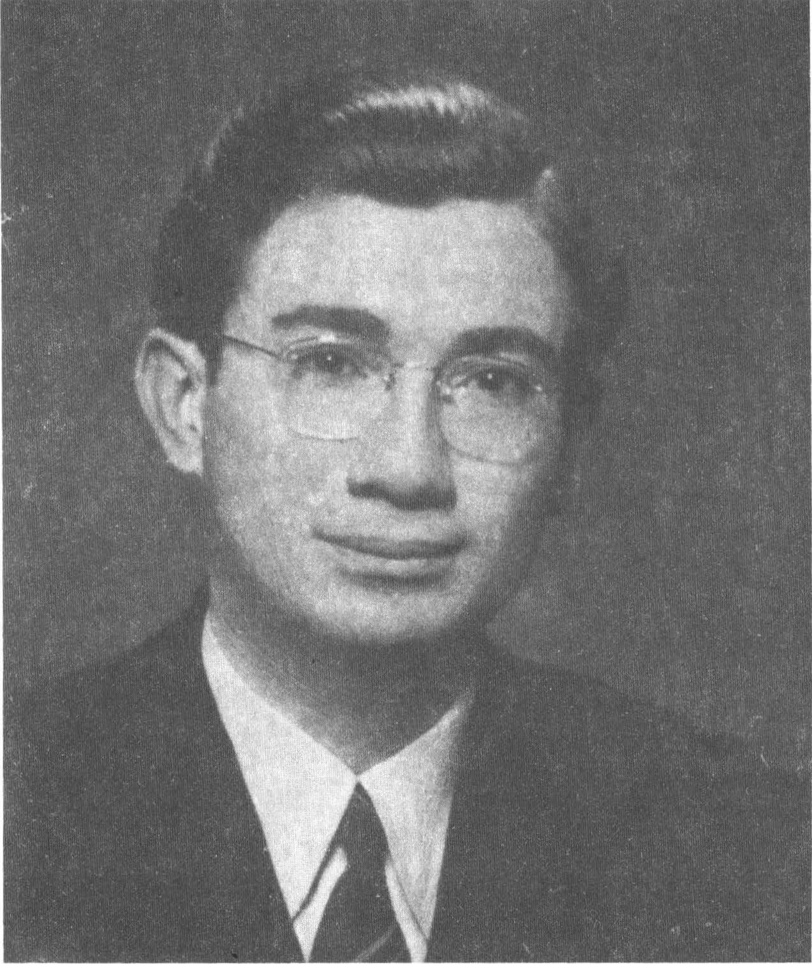
"Doktor Alâeddin Yavaşca Nisaiye mütehassısıdır. Kendisinin çok geveze bir hastası vardı. Kadın muayeneye geldiğinde uzun uzun konuşur, Yavaşca'yı meşgul ederdi.

Doktor Yavaşca bu halden kurtulmak için, hastası geldiğinde muayeneye başlarken:

"Dilinizi çıkarır mısınız ?"dedi.

Hasta pekiyi dedikten sonra, Yavaşca:

"Tamam! Şimdi ben muayeneyi bitirene kadar sakın dilinizi içeri sokmayınız! dedi."

1951 yılında ihtisasa başladığı sıralarda.

Çok sık söz ettiğimiz gibi; Alâeddin Yavaşca'nın gerçekten hayatını hekimlik ve musıkî doldurmuştur. Kendisinin başarılarında da musıkînin hekimliğine, hekimliğinin de musıkîye büyük katkılarını görüyoruz. Bunun en güzel ve çarpıcı örneği, onun *"Kadın Hastalıkları ve Doğum"* ihtisasını almasıdır. Bununla ilgili konuşurken hep ısrarla şunları söyler:

" Hammâmi-Zâde İsmail Dede'nin ruhunun yardımı ve aracılığı bana bu imkânı hazırlamıştır."

Bu konudaki hâtırasını da şöyle anlatıyor:

" İbn-ül Emin Mahmud Kemâl (1870-1957) üstadın evindeki pazartesi toplantılarından birindeyiz. Ama; o gece bir fevkalâdelik olduğunu hemen farkettik. Efendi hazretleri: "Bu gece misafirlerimiz var" dedi.

Kadın-Doğumcu Ord.Prof.Tevfik Remzi Kazancıgil, Dahiliyeci Ord.Prof.Muzaffer Esad Güçhan, Cerrahi Prof. Kâzım İsmail Gürkan, Ord.Prof.Fahreddin Kerim Gökay, Ord.Prof. Mükremin Halil Selçuklu, Prof. Fuad Köprülü, Yahya Kemâl o geceki misafirlerdi. Ben tıbbiye son sınıf öğrencisiyim, staj yapıyorum. O gece tesadüf benimle birlikte; Neyzen Süleyman Erguner, Halûk Recâi ve Cevdet Çağla da var. Böyle bir ekip varken güzel bir Beyâti faslı yapalım dedim. Peşrevden sonra, Dede'nin:

"Bir gonca fem'in yâresi vardır ciğerimde"*yi okuduk, arkasından* ***"Çıkmaz derûn-i dilden"****, daha sonra da Dede'nin ağır aksak şarkısı:*

"Nice bir aşkınla feryâd edeyim
Bir onulmaz dağ-ı derdim var benim" *le devam*

ediyoruz. Ben bir taraftan okuyor, bir taraftan da misafirlerimizin ilgisini kritik ediyorum. Kâzım İsmail Gürkan bize katılıp, bildiği eserleri okuyor, diğerleri çok dikkatli ve memnuniyetle bizi dinliyor. Tevfik Remzi ise sanki uyuyor. Arada bir gözünü açıp, gözlüğünün üzerinden bakıp yine uyuyor. Ben sukut-u hayale uğradım, zira; hakkında tam tersi bilgimiz var, musıkîyi çok sever, çok ilgilenir diye. Neyse, biz faslımızı bitirdik. Musıkî sonrası bir de sohbet faslı vardır. Onu da bitirdik. Bir grup kalacak biz gideceğiz. Ben Efendi hazretlerinin eline vardım, öptüm, tam çıkıyorum; baktım, bir el bileğimden yakaladı bu Tevfik Remzi Kazancıgil'di. Bana:

" Sen neredesin, ne yapıyorsun?"dedi. Çok şaşırmıştım, hemen:

" Sizde staj yapıyorum hocam" dedim. Kendisi bana:

" Peki ben niye seni görmedim, haberim yok" diye sorduğunda,

" Hocam sizi doçentleriniz bile göremiyor, ben boynu tüylü bir talebeyim, nasıl göreyim sizi" dedim. Çok hoşuna gitti bu sözüm ve kahkahalarla gülerek,

" Cuma günü muayenehâneye gel, seninle konuşacaklarım var" dedi.

Söylediği gibi cuma günü muayenehâneye gittim, hasta dolu, eldivenler elinde muayeneden çıktı. Beni alıp üst kattaki kütüphânesine götürdü, çok zengin, muazzam bir kütüphâne.

" Bak sen o gece benim çok sevdiğim, Dede Efendi'nin "Nice bir aşkınla feryad edeyim, Bir onulmaz dağ-ı derdim var benim" şarkısını okudun. Benim bir dostum vardı, tanınmış hanende İsak Elgazi Efendi. O da bu eseri güzel okurdu, ama sen de çok güzel okudun. Bu işi köreltmemen, daha ciddî olarak üzerinde durman lâzım"dedi.

" Mezun olduktan sonra hangi branşı istersen sana tavassut ederim. Kadın-Doğumcu olmak istersen bana geleceksin. Diğer hocalarının senin musıkî yönünü teşvik ve himaye edip, edemeyeceklerini bilmem, garanti de edemem. Ama; bana gelirsen doktorlukla musıkîyi beraber götürmeni isterim ve sağlarım."

Ben bunları duyunca, hemen:

" Efendim Kadın-Doğumcu olacağım", dedim. Gülerek,

" Ulen hatır için söyleme bana" demesine fırsat vermeden,

" Hayır hocam kararımı verdim, Kadın-Doğumcu olacağım," dedim. Başkalarının uzağından bakamadığı ihtisasa, ben Dede'nin Beyâti şarkısı ile ulaşmış oldum.

Ord. Prof. Tevfik Remzi Kazancıgil'in, Alâeddin Yavaşca ile ilgilenip, yardımcı olması, sadece ihtisasını alması ile kalmamıştır. İhtisası sırasında da hayatî bir önem taşıyan müşkülünün de ortadan kaldırılmasını sağlayarak büyük zorluklara da göğüs germiştir.

O yıllardaki görüş ve anlayışı yansıtması ve hocasının daha önce söylediklerinin ne kadar doğru olduğunu göstermesi bakımından bu önemli olayı da Alâeddin Yavaşca'dan dinleyelim:

" Kadın-Doğum ihtisasımı yaptığım günlerdeydi. Zamanın "Etibba"(Tabibler) odası beni Rektörlüğe şikâyet edip, tıp mesleğine hakaret sayılan musıkî icracılığı yaptığımı, asistanlık yönetmeliğini ihlâl edici bir davranış olduğundan; cezalandırılıp, görevime son verilmesi istenmiş.

Bu yazının Rektörlüğe gelmesinden bir hafta kadar önce de Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Ahmet Hidayet Reel'in Tâlimhâne'deki evinde Nevzat Atlığ'ın da olduğu bir grup, toplanıp musıkî yapmıştık. Orada Rektör Kâzım İsmail Gürkan da vardı ve sandalyesini benim yanıma çekip,

" Ben de seninle okuyacağım, bozarsam beni uyar" dedi ve çok samimî bir şekilde bize katıldı.

Sözünü ettiğim yazı Rektörlüğe gelmiş, Rektör de Kadın-Doğum Direktörlüğüne, gerekli işlemin yapılması diye imzalayıp havale etmiş.

Hoca beni çağırmış, gittim.

" Al oku" diye yazıyı bana verdi. Serde gençlik var, tabii çok bozuldum. Hoca bunu fark edince bana:

" Ne oluyorsun, sıkılmış limona döndün, dur bakalım, işte sana muayenehânenin kütüphânesinde söylediklerimin şimdi zamanı geldi. Sen git görevine devam et, ben gerekeni yaparım" dedi.

Bir süre sonra beni yeniden çağırttı ve gittim.

" Al bakalım oku şunu" diyerek, Rektörlüğe yazmış olduğu cevabî yazıyı bana verdi. Aşağı yukarı aynen şunu yazmıştı hocam:

" Etibba odası tarafından sanatkârlığı yüzünden cezalandırılması istenen Alâeddin Yavaşca, benim en güvendiğim ve çalışkan asistanlarımdan biridir. Ahlâk-ı hamîde (yüksek ahlâk) sahibidir. Kendisine verilen görevleri hakkıyla yerine getirir, hekimlik konusunda da beklenenin üzerinde performans göstermektedir.

Sanat tarafına gelince; Türk Musıkîsi mevzuunda çok büyük bir kabiliyete sahiptir, herkese nasip olmayan bir özelliği vardır. Ben onu asistanlığa sanatını da beraber götürmesi

şartı ile aldım ve teşvik ettim. Eğer bu bir suç ise, o suçun muhatabı benim ve cezanın tarafıma verilmesi gerekir. İmza Tevfik Remzi Kazancıgil."

Yazının Rektörlüğe gönderilmesinden sonra, hoca beni yine odasına çağırdı. Gittiğimde Rektör Kâzım İsmail Gürkan da orada idi. Bana:

" Vallahi Yavaşca; benim haberim olmadı, yüzlerce evrâkın arasında imzalatılmış, hepsini tek tek incelemek çok zor. Ben böyle bir şey yapar mıyım? Seninle birlikte daha bir hafta önce fasıl okumadık mı?"

Koskoca Rektör o mevkiine ve yaşına rağmen bir asistandan özür diledi. O devrin adamları böyleydi, ben bu üstün vasıflı insanları tanımak fırsatını bulduğum için hep kendimi şanslı saymışımdır. Hepsine Allahtan rahmet diliyorum."

Alâeddin Yavaşca 1951 yılında Tıp Fakültesi Haseki Birinci Doğum kliniğinde başladığı kadın hastalıkları ve doğum ihtisasını 11 Nisan 1955'de bitirerek mütehassıs hekim olmuştur.

"Radyo Âlemi" mecmuası 1955 yılında, 133. sayısının 10.sayfasında *"Yavaşca İhtisasını Verdi"* başlığı ile bu konuya yer vermiş. O yazıyı aynen aktarıyoruz.

" Doktor Alâeddin Yavaşca, Haseki Hastanesi kadın hastalıkları ve doğum ihtisasını muaffakiyetle vermiştir. İmtihan jürisinde: Ord.Prof.Tevfik Remzi Kazancıgil, Prof.Naşit Erez, Prof.Dr:Halid Ziya Konuralp, Prof.Dr.Behçet Sabit Erduran bulunuyordu. Sabah on sularında başlayan imtihan 13.30'da sona ermiştir. Bu imtihanda Alâeddin Yavaşca "Salpenks" (Adneksial) tümörü üzerinde konuşmuş ve aynı

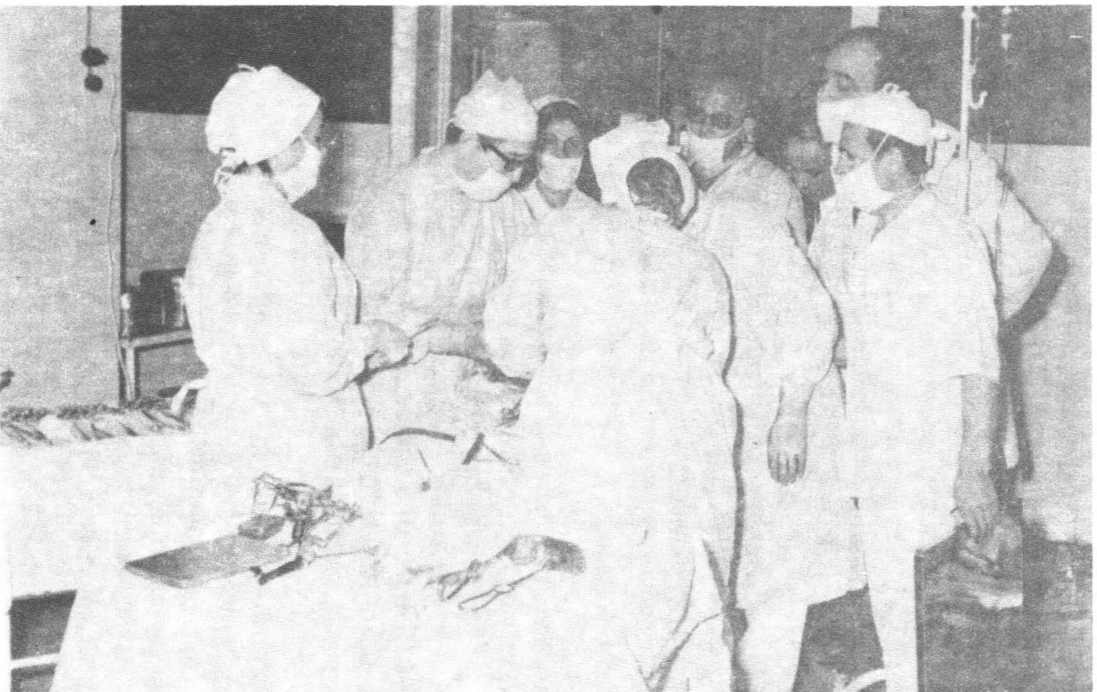
vakanın ameliyatını da yapmıştır. Bu ameliyat özellikle hocaları tarafından takdirle karşılanmıştır. Ayrıca gebe bir hasta üzerinde doğumu ilgilendiren çeşitli zor soruları da kolayca cevaplamıştır. Böylece dört yıllık bir ihtisasın başarısına erişmiştir. Kendisi bugün Kadın hastalıkları ve Doğum mütehassısı Op. Dr. Alâeddin Yavaşca olarak karşımızdadır. "Radyo Âlemi" kendisini candan tebrik eder, Türk Musıkîsinde olduğu gibi mütehassıs olarak da yeni başarılarını işitmek isteriz."

Alâeddin Yavaşca'nın yıllar yılı süren hekimlik ve bitmek tükenmek bilmeyen musıkî çalışmaları sırasında, gerek hekim gerekse san'atkâr olarak dağarcığına aldığı pek çok hâtırası vardır. Ama, bunlardan bir tanesini hepsinden ayırır ve hiç bir zaman unutamayacağını söyler:

" Sene 1954, Haseki hastanesinde staj yapıyorum, yani asistanım. Birgün; Anadolu'nun bütün saflığını üzerinde taşıyan bir köylü kadınını doğum yapmak üzere bizim servise getirdiler. Doğumhâneyi hazırlayıp, kadını hemen doğuma aldık. Doğum epey zor oldu, hepimiz çok yorulduk. Tabii, kadıncağız hepimizden daha yorgun ve bitkindi.Alnından ağzının kenarlarına kadar akan boncuk boncuk terlere aldırış etmeden kendi yöresinin şivesi ile bana:

" Doktor bey çocuğun göbeğini sen kes de, sesi seninki gibi güzel olsun" deyiverdi. Oradaki herkes gibi çok şaşırdım, donakaldım. Memnuniyetten bütün yorgunluğumu unutup, büyük bir keyifle bebeğin göbeğini kestim ve tanrıya şükrettim. Çünkü, memleketimin her kesiminden insanı bizleri tanıyor, radyo dinliyor, yani Türk Musıkîsini seviyordu. Yarım asra

yaklaşan hekimlik hayatımda sayısız doğum yaptırdım, sayılamayacak kadar da bebeğin göbeğini kestim. Ama hiç birinde bu bebeğin göbeğini kestiğimdeki hissettiklerimi hissetmemiştim."

Alâeddin Yavaşca bir ameliyat sırasında (soldan ikinci).

Alâeddin Yavaşca musıkî ile hekimliğin, hayatındaki yerini çok çarpıcı bir şekilde gösteren bir olayı da değerli musıkîşinas Cevdet Çağla'nın jübilesinde yaşamıştır. O jübile gecesini şöyle anlatıyor:

" Ben sanatçılık hayatımda çok fazla jübileye katılmadım, jübile müdavimi durumuna düşmemek için. Katıldıklarım ise: benim için çok önemli olan kişilerinki idi. Hocam Zeki Ârif Bey'in, yine hocam Münir Nureddin Selçuk'un, Sadi Işılay'ın ve bir de çok değerli dostum, büyüğüm Cevdet Çağla'nın jübilesiydi bunlar.

Jübile "Açık Hava Tiyatrosu'nda" yapılıyordu. Yaz mevsimi olduğu için beyaz smokinlerim üzerimde sıramı bekliyordum. Tam o sırada bir haber geldi ki, bir kol sarkması vak'ası var, acilen müdahale gerekli, belli ki durum kritik. Hemen Cevdet Bey'den sıramı değiştirmesi için ricada bulundum. Apar topar hastaneye gittim, o yıllarda ilk Yardım hastanesindeydim. Üzerimde smokinler olduğundan odamın anahtarı bile yanımda yoktu. Asistanlardan birinin ameliyat kıyafetini giyip hemen ameliyata girdim, gereken müdahaleyi yaptıktan sonra; o heyecan, o yorgunlukla tekrar Açık Hava Tiyatrosu'na döndüm. Programın en sonuna doğru sahne alıp, değerli bestekâr Cevdet Çağla'nın o güzel şarkılarından okuyarak, görevimi yerine getirdim. Bu gibi günleri, geceleri çok yaşamışımdır. Kış gecelerinin karlı buzlu zamanlarında düşe kalka hastaneye yetişmişimdir. Bir ameliyatta iken, ikinci bir vak'anın gelmesiyle, sabaha kadar uğraşmışızdır. Bütün bunlar kırk yıl devam etti, tarifi imkânsız yorgunluklar ve zorluklarla geçti bu yıllar. Ama bunları hafifleten bir tek ilâcım vardı ki o da musıkî çalışmalarımdı."

Alâeddin Yavaşca ile musıkî ve tıp hayatını konuşmağa başladığımız andan itibaren, gerçekten hayretler içerisinde kaldığım çok anlar olmuştur. Zira, akıl almayacak kadar yoğun ve gerginliklerle dolu, koşuşturmayı gerektiren iki işi nasıl bir arada yürüttüğünü hâlâ anlamış değilim. Alâeddin Yavaşca öylesine güzel, haklı sebeplerle olayları sıralıyor ki, bu azmin karşısında saygı duymaktan başka birşey kalmıyor insana. Bu zorlukları bu kadar kolaylıkla nasıl göğüslediğini sorduğumda o günleri yaşıyormuşcasına şöyle dile getirdi:

" *Musıkîye adım atışım sekiz yaşında başlıyor, ne kadar ara versem de artık musıkînin her bakımdan içine girmiş bulunuyordum. Eserleri öğrenirken bilinçli olarak ezberime alıyordum. Lise yıllarımda bu imkânlar büsbütün açıldı ve fasıl meşkleri başladı. Bir müzik adamının hayatında bu önemli bir mertebedir. Lisede iken Hakkı Sühâ Bey'in evindeki fasıllar bana bu imkânı vermiştir. Bu dönemde çalışmalar derslerime hiç sekte vurmadı. Hastalık yüzünden kaybettiğim iki yılın dışında herhangi bir kaybım olmadı, sınıfları hep iyi derecelerle geçtim. Tıbbiyeye girdiğimde Üniversite Korosuna adımımı attım. Şef Ercümend Berker'in askere gitmesiyle biraz ara verdim, Nevzat Atlığ'ın şefliği sırasında yeniden katıldım, koronun solistliğini yaptım.Koro çalışmaları haftanın belirli gün ve saatinde yapılırdı ve mecburduk bütün çalışmalara katılmaya.. Zira, konser verebilmek için bu çalışmaları yapmak gerekiyordu. Benim için tatil diye birşey yoktu. Bu çalışmaların dışında derslerimle ilgilenirdim. Bu arada Sâdeddin Kaynak'la tanıştım, ona meşke gidiyordum. Bu yüzden dengeli bir günlük program yapmıştım. Bu program artık benim için hayatımın*

doğrudan kendisi olmuştu. Alışmıştım, başka türlü bir programa ihtiyaç duymadığım gibi, imkân da yoktu. Tıbbiyenin son sınıfında radyoya başladım. Radyonun sözleşmeli san'atçısı olmuştum. İhtisasa başladığımda hocam Tevfik Remzi Kazancıgil, ücretli kadro olmadığı için beni ücretsiz, yani; fahrî kadroya aldı ve ben dört yıllık ihtisasımı radyodan aldığım "350 TL" maaşımla tamamladım."

Alâeddin Yavaşca keyifle anlatmaya devam ederken, büyük bir sabırsızlık ve merakla kendisine:

" Hocam iyi de, İstanbul o zaman da büyük bir şehir, şimdiki ulaşım imkânı yok. Siz ne zaman uyumaya fırsat buluyor, dinleniyordunuz da, hastanedeki görevinizi zorlanmadan yapabiliyordunuz?" dediğimde: çile çekmişliğin ve mutluluğun beraber hissedildiği günleri anlatmağa devam etti:

" Radyo programları geceydi. Sonra öğlen programları ilâve edildi. Gece programları benim işimi aksatmıyordu. Hatta ben sözleşmemin gereği olan işlerden fazlasını da üstleniyordum. Rahmetli Refik Fersan'ın "Hamparsum" notasından çevirdiği, hiç icra edilmemiş klâsik eserlerimizin notasını temize çekip; Şapoğrafla (teksir) basıyordum. O yıllarda cerrahide narkoz sistemi oldukça ilkel bir şekilde idi. Ombredan cihazının içerisindeki süngere eter koyuyorduk. Onu hastanın ağzına kapatıp, artırarak verip hastayı öyle uyutuyorduk. Verilen eterin altıda-yedide biri kaçıyor, onu da tabii biz teneffüs ediyorduk. Akşam üstü radyoda da nota basmak için yeterince eterle halleştiğim için, eve döndüğümde deliksiz uyku uyuyordum. Böyle bir çalışma şekline alışmıştım, tempom bu idi.

Bu arada hocalarım çoğaldı, daha doğrusu faydalanmak istediğim kişilerle ilişkilerim arttı. Münir Bey bir tarafta, Zeki Ârif Bey bir tarafta. Münir Bey'in evi Teşvikiye'de, Zeki Ârif Bey'in evi ise Göztepe'de. Bir de, Süleyman Erguner'in evine gidip, dînî musıkî meşk ediyoruz. Mevlevî âyinleri ortaya çıkmamışken, daha yasakken. Gece yarılarına kadar meşk ediyoruz. Öylesine muhteşem bir musıkî ki, kaptırıp gidiyoruz. Her birimiz onbeş-onaltı bardak çay içiyorduk, farkında da olmuyorduk. Rahmetli Süleyman Erguner çay tiryakisi idi. Onun evinden Sultanahmet'e gidiyordum. Çarşamba'dan Sultanahmet az bir yol değildi. Bunun kışı var, yazı vardı. İşte musıkîden aldığım o tarifsiz haz beni dinlendirirdi. Zaten üç saatlik uyku da yetiyordu bana. Çoğunlukla sabah ezanını dersanenin kapısında dinlerdim. Biyoloji Enstitüsü Süleymaniye Camii'nin yanı başındaydı. Dersanede yer kapmak için erken gitmek gerekirdi. Hocalarımız Alman'dı, Almanca anlatıyorlar dersleri. Tercüman aracılığı ile dinliyoruz, kitapta olmadığı için mecburen süratle not tutuyorduk. Bu hal okul bitene kadar da devam etti. İhtisas sırasında da günlerim bundan farklı geçmedi. Bütün bunlar beni sıkmıyor, yormuyordu. Musıkî çalışmalarım, tıp çalışmalarıma destek oluyor gibiydi. Musıkî benim tek dinlenme aracım idi."

Alâeddin Yavaşca'nın 1945 yılında Tıp Fakültesine girmesiyle başlayan tıp hayatı, 1990 yılında Haseki Hastanesi Başhekimliğinden ayrılıp aktif hekimliği bıraktığı tarihe kadar devam etmiştir. Bu uzun zaman içerisinde hekim olarak aldığı görevlere bir göz attığımızda şunları görüyoruz:

1950-51 döneminde fakülteyi bitirmiş ve aynı yılda ihtisasa başlamıştır. İstanbul Üniversitesi Haseki Hastanesi Birinci

Kadın-Doğum bölümündeki süresini 1955 yılında tamamlayarak mütehassıs hekim olmuştur. Askerlik görevini de yedek subay olarak Kasımpaşa Deniz Hastanesinde *"Kadın-Doğum"* mütehassısı olarak tamamlamıştır.

Yedek Subay okulu öğrencisiyken.

Vatanî görevi bittikten sonra, Zeynep Kâmil hastanesinde görev almış, 1957 yılında muayenehâne açarak serbest hekimliğe de başlamıştır. 1958 yılında Beyoğlu İlk Yardım Hastanesi 1. Doğum Kliniğinde baş asistan olarak göreve başlamış, 1963'de de Şişli Çocuk Hastanesine şef muavini olarak girmiş, burada aynı zamanda iki yıla yakın bir süre *"Hemşire"* okulunda hocalık yapmıştır. 1969 yılında Sağlık Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün yaptığı imtihanları kazanarak *"Vakıf-Gureba"* hastanesi Kadın-Doğum Kliniği şefliğine geçmiş, bu görevini

1976 yılına kadar sürdürmüştür. Bu tarihten sonra Haseki hastanesinde klinik şefi olarak görev almıştır. 1980 yılında muayenehânesini kapatmış, aynı yıl Amerika Birleşik Devletleri Baltimor şehrindeki *"Johns Hopkins"* Üniversite hastanesinde *"İdarecilik ve Aile Plânlaması"*kurslarına katılmıştır. 1 Ekim 1985'te Haseki Hastanesi başhekimi olmuş, 1990 yılında bu görevden ayrılarak bir bakıma tıp hayatını da noktalamıştır.

Bu zaman içerisinde; çeşitli tıp dergisi ve bültenlerinde elliyi aşkın bildiri ve tebliğ sunarak hekimlik konusundaki birikimlerini de ortaya koymuştur.

Alâeddin Yavaşca'nın hekim ve sanatkâr olarak bir başka özelliği de hep toplumun gözü önünde olmasıdır. Çeşitli zaman dilimlerindeki gazetelerde; iyi bir hekim, ünlü bir müzik adamı olduğunun çarpıcı örneklerini görüyoruz. Öyle ki bir gazetenin sayfalarında ameliyat ya da doğum sonrası bir teşekkür ilânı ile, bir konser ya da bir program haberine rastlanmaktadır. Örnek olması bakımından bir teşekkür ve konser haberi ile ilgili gazete kupürlerini sunuyoruz.

20.35 **Alaaddin Yavaşça Konseri**

Sanatçının sunacağı eserler sırasıyla şöyle : Çin-i giysusuna zencir-i teselsül dediler, A gönül olura mıyız kâr-ı penah eyleyelim, Abutab ile bu şeb haneme canan geliyor, Ne müşkülmüş güzel sevmek meğer, Artık bu solan bahçede bülbüllere yer yok, Gönlümün içindedir gözden ırak sevgili, Yıldız.

Alaaddin Yavaşça

TEŞEKKÜR

Eşimin doğum öncesi kontrollerinde ve doğum esnasında gösterdiği ihtimam ve sonsuz alâka ile bizleri minnettar kılan Vakıf Guraba Hastanesi Nisaiye Servisi Şefi Gyn. Op. Dr. Sayın,

ALÂADDİN YAVAŞÇA'ya

ve nisaiye servisi doktor, ebe, hemşirelerine en derin minnet ve teşekkürlerimizi sunarız.

Dt. Nejat DOĞU

■ HÜRRİYET: 9852

Alâeddin Yavaşca'nın çevresinde olan bütün dostları çoğu zaman onu hekimliği ve sanatçılığı ile birlikte değerlendirmişler ve o özellikleriyle kendisini tanımlamışlardır.

Ülkemizin büyük iş adamı ve sanayicisi rahmetli Vehbi Koç, 21/12/1994 tarihli *"Sayın Doktor Alâeddin Yavaşca hakkında anılarım"* başlığı ile bu kitap için bir yazı hazırlamıştı, onu sunuyoruz:

" Ramazan ayı, yıllar önce yaz mevsiminin içindeyken, bir grup ses ve sahne sanatkârını Büyükdere'deki evimin bahçesinde iftara davet etmiştim. Sayın Alâeddin Yavaşca ve eşi Ayten Hanım, Vasfi Rıza, Bedia Muvahhit, Müzeyyen Senar, Zehra Bilir, Hamiyet Yüceses ve Necmi Rıza Ahıskan ile beraber oturuyorlardı.Bu masa çok neş'eliydi. Yemeğin sonuna doğru ben de onlara katıldım. Yedik, içtik, sohbet ettik, gülüştük Ayrılırken Ayten Hanım benden "Diş kirası" istedi. Ben de cüzdanımdan bir kâğıt para, 500 lira çıkardım, üstünü imzaladım, ona verdim.

1 Mart 1985 tarihinde Sayın Yavaşca'lar beni Moda Deniz Kulübünde bir öğle yemeğine davet ettiler. Meğer bu Alâeddin Bey'in doğum günü partisi imiş. Bu kez masada Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses, Müzeyyen Senar ve Perihan Altındağ vardı. Hep beraber güzel bir gün geçirdik. Benim uyku saatim gelince, izin istedim, masadan kalktım. Ayrılırken Ayten Hanım benden gene "Diş kirası" istedi.

" Olur mu?" dedim,

" Yemeği siz verdiniz, kirayı siz ödeyeceksiniz." Gülüştüler ama bana para vermediler. Ben gene bir kâğıt para çıkardım arkasını imzaladım, Ayten Hanıma uzattım

" Bu ikinize de yeter" dedim. Sevindiler,

" Bu parayı da ötekinin yanına koyacağız" dediler. Sonra veda ettim ayrıldım.

Alâeddin Beyle 19 Kasım 1994 akşamı Harbiye Kültür Konser Salonunda bir kez daha buluştuk. Türk Hekimleri Dayanışma Vakfı adına bir konser düzenlenmişti. Maşallah Alâeddin Bey bir koltukta iki karpuz taşıyor. Hem doktorluk yapıyor, hem şarkı söylüyor. Bize bir "Hicaz şarkı" okudu. Pek güzel okudu ama şarkı çok acıklıydı.

"Kimseyi böyle perişan etme Allahım yeter
Uyku tutmaz, bir ümit yok, gelmiyor hiç bir haber
Ağlamaktan gözlerim etrafı artık görmüyor
Hazret-i Yâkub'a dönderdi beni hükm-i kader."

Yanımda Dr. Tarık Minkâri oturuyordu. Bir ara ona döndüm sordum:

" Bu doktorlar neden bu kadar acıklı şarkılar yazıyorlar, bu kadar acıklı okuyorlar?" Zavallı ağlıyordu, konuşamadı, bana yanıt veremedi.

Ayrılırken Alâeddin Bey'i ve Ayten Hanımı tebrik ettim. Ellerini sıkarken benden gene para isteyecekler diye ödüm koptu, ama bereket istemediler. Bu kez ucuz kurtuldum.

Sayın Alâeddin Yavaşca, sevdiğim, saydığım, kıymetli bir zattır. Kendisine sıhhatli bir şekilde uzun ömürler dilerim."

Alâeddin Yavaşca'nın hayatını sadece tıp ve musıkî renklerinden oluşmuş bir tabloya benzetebiliriz. Ancak; bu tablodaki kompozisyona çok dikkatle bakıldığında görülebilecek, bir de *"Politika"* rengi göze çarpmaktadır. Bu rengin o tabloda ne işi vardır, oraya nasıl girmiştir? Gerçi, Alâeddin Yavaşca sohbet ederken politika konuşup, tartışmayı pek sever, kendi fikirlerini de başarılı bir şekilde savunur, karşısındakini de ikna etmeğe özen gösterir. Her Türk insanı, aydını gibi; ülkesinin meseleleri ile çok yakından ilgilenir, ama; politika onun işi ve meşgalesi olmalı mıdır?

Terminolojik bir ifade gibi zaman zaman kullanılan bir söz vardır, *"Politika Sanatı"* diye. Belki de bu sözün de etkisi olmuştur sanatkâr Alâeddin Yavaşca'ya. Politikaya adım atışını ve adımını hemen geri çekişini kendi anlatımından sunuyoruz:

" Hayatımın neredeyse bütününü oluşturan musıkî ve tıptaki çalışmalarıma hiçbir zaman politikayı sokmamışımdır.

Başhekimliğim sırasında politize olmam için bazı baskılara muhatap oldum ama, hepsini savuşturmayı başarabildim.

1990 yılında Yüksek Öğretim Kurulu konservatuardaki bir profesörlük kadrosuna beni atamak istediğini ortaya koydu. Ben zaten 1991 yılında yaş haddinden emekli olacaktım. Hekim olarak kırk yıl memleketime hizmet etmiş olmanın gönül huzuru ve musıkîmize daha fazla yararlı olabilmek düşüncesi bana cazip gelmişti. Yeni göreve atanabilmem için Sağlık Bakanlığı'ndan Üniversiteye muvafakat gelmesi lâzım, ancak bir türlü gelmiyor.

Politik bir düşünce ile bu arada başhekimlikten bir an önce ayrılmam ve orayı boşaltmam için baskı ve zorlamalar

başladı. Üç beş gün erken olmasını temin etmek için yapılanlar beni çok üzdü, çok büyük rahatsızlık duydum. Neyse, işlemler yapıldı, yeni göreve tayin çıktı ve devir teslim işini halledip, kalkıp eve geldim, ama, bu kadar yıl hizmetten sonra yapılanlar yüzünden çok üzüntülü idim. İşte bu sırada Sayın Bedrettin Dalan'dan bir telefon geldi.

Yeni bir partinin kuruluşuna başladıklarını, bu partide benim de bulunmamı istediğini, çünkü; önceki yıllarda kendisi ile dişe diş mücadele ederek hastanenin belediye ile ilgili bir işini savunduğumu, partide dürüst ve şahsiyetli insanların bulunmasını çok arzu ettiğini söyledi.

Kendisine teşekkür edip, pek politika, parti işleri ile alâkam olmadığını söyledim. Ama, başhekimlikten ayrılırken olanların psikolojik etkisi ile, "Peki geliyorum" diye ağzımdan bir kere çıkmış bulundu.

Kalktık Ankara'ya gittik, imzalar atıldı, kuruluş gerçekleşti ama hava hep aynı politik hava.

Bedrettin Dalan; diğer kurucu üyelerin de olduğunu, herkesin sorumlulukla göreve sarılmasını, bir ekip olmayı çok arzu ettiğini söylemesine rağmen, etrafındakiler herşeyi alışılagelmiş düzende devam ettiriyorlardı. Bu arada Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'na da istemememe rağmen seçilmiştim. Bunun üzerine Bedrettin Bey'le görüşüp, bu durumda konservatuardaki görevimden ayrılmam gerekeceğini, halbuki musıkîmize biraz daha hizmet etmek arzusunda olduğumu ve işimin aynı zamanda benim ekmek kapım olduğunu söyledim. Kendisi bana kuruluşlarından birinin başına çok daha iyi maddî imkânlarla geçebileceğimi söyledi. Bu yakınlığına teşekkür edip, istifamı yollayarak politika hayatımı böylece noktaladım."

Alâeddin Yavaşca'nın politika serüveni başladığı gibi, bir solukta sona ermiş. O günlerde bu konuya haber olarak yer veren 19 Mayıs 1990 tarihli Tercüman gazetesinin, *"Anahtar Deliğinden"* sayfasında; Mustafa Yıldırım'ın kaleme aldığı *"Politikaya Yavaşca Geçiş"* başlığıyla çok renkli bir yazı yer almış. Yazıda Alâeddin Yavaşca'nın politikaya atılmasından söz ediliyor ama, yine herşey Kürdîlihicazkâr'lar, Nihâvend'ler ile onları süsleyen güfte ve bestelerle dile getiriliyor. *"Politikaya Yavaşca Geçiş"* başlıklı yazının bazı bölümlerini sunuyoruz:

" Bedrettin Dalan'ın partisi resmen kuruldu. Kurucular arasında iki de sanatçı var: Zeki Alasya ve Alâeddin Yavaşca! Sanırız bu iki sanatçının, Demokrat Merkez Parti'ye katkıları büyük olacak! Yine sanırız, partinin şarkısı Alâeddin Yavaşca'nın repertuarından seçilecek:

"Mavi gök, Mavi deniz
Hep sevginle gezeriz
Neş'e de biz, aşk da biz
Ne güzel şey yaşamak...."

Alâeddin Yavaşca'nın bu güzel Kürdîlihicazkâr şarkısı "Dalan Mavisini" yaşatabilir.

... Alâeddin Yavaşca'yı otuzbeş yıldır tanırız. Bir ömrün yarısı kadar dostluğumuz var! Türk Müziğinin en değerli, en oturmuş sanatçısıdır. Sesinin derinliği ile müziğinin derinliğini birleştirmiştir. Türk Müziği onun yüreğinde en güzel "doğum"larını yaşamıştır. Onun bestelerinde "dün ile bugün" kucaklaşır.

Dünya haritasında müzikten politikaya geçmiş sayısız ünlü vardır.

En çarpıcı örnekleri, 1910'lu yıllarda Polonya Cumhurbaşkanı olmuş Paderewski...

...Ünlü besteci Paderewski, müzikten politikaya geçince, ünlü bir müzik eleştirmeni:

" Yazık müzik bir evlâdını kaybetti" demişti. Biz inşallah Alâeddin Yavaşca için aynı sözleri kullanmak zorunda kalmayız. Alâeddin Yavaşca'nın müzikten kopmadan politikayı yürüteceğine inanıyoruz."

Alâeddin Yavaşca, müzikten kopamadığı için politikadan kopmuş, politika bir yaz yağmuru misali, onun hayatına giremeden geçip gitmiştir.

Anlatmaya çalıştığımız bir hızlılıkta, yıllar yılları kovalarken akıl almaz bir tempoda süren *"Musıkî ve Tıp"*beraberliği zamanın acımasız elinde bedenen ve ruhen yorulmağa yüz tutmuş bir Alâeddin Yavaşca ortaya çıkarmıştır. İşte bu yüzden tabiatla kendi gönlünce başbaşa olmak ihtiyacı ile geçmişteki İstanbul ve Kilis'teki çocukluk günlerine duyduğu özlem Alâeddin Yavaşca'yı Kırklareli Pınarhisar'ın Ataköy'üne kadar götürmüştür. Yaradılmış herşeye sanat eseri misali; bir şiir, bir resim, bir şarkı gibi bakmayı hayat felsefesi olarak benimsemiş olan Alâeddin Yavaşca, bir tabiat âşığıdır.

Hayvanların, çiçeklerin, özellikle de toprağın sevdalısıdır. *"Benim sâdık yârim kara topraktır"* diyen Veysel'i de bir başka sever. Pınarhisar Ataköy'deki çiftlik evi bu yüzden onun için çok önemlidir, çok sever oraları.

Pınarhisar'da evinin bahçesinde eşi ile birlikte.

Eşi ile birlikte gül budarlarken.

Pınarhisar'daki beraberliklerimizden birinde.

Pınarhisar'da, evinin bahçesindeki yüz-yüzelli kök gülün; goncasını, yaprağını, dikenini, belki de dallarına konan bülbülünü sanki eser meşk edercesine ezberine almıştır. Onlarla kendisine öylesine güzel bir dünya kurmuştur ki, o dünyasındaki güzellikleri eşimle birlikte biz de yedi-sekiz yıldır paylaşıyoruz. Gerçekten o güzelim Rumeli toprağının insanı etkileyen çok önemli özellikleri var.

Bu yerler büyük bir imparatorluğun şan ve şeref dolu geçmişinin izlerini taşıyor. *"TEM"* otoyolundan ayrılan ve Pınarhisar'a ulaşan kara yolunu; sağlı sollu şipşirin köyler, yemyeşil koruluklar, bereket fışkıran bağ ve bahçeler ile, sanki gülümseyerek *"hoşgeldiniz"* diyen uçsuz bucaksız *"Güne Bakan"* (Ayçiçeği) tarlaları süslüyor. Anlatılması güç hazlar veren, ama hüznü de yüreğinizin ta içerisinde hissettiğiniz akşam saatlerini burada, Yavaşca ailesi ile paylaşmak, eşim Güler ile birlikte bizim için hayatımızın çok özel anları oluyor.

Güneşin karşı yamaçlardaki yemyeşil koruluğun üzerinde kaybolurken meydana getirdiği sihirli renk cümbüşü, gerçekten görülmeğe değer. Hele hele, uzaktan uzağa duyulan petrol sondaj pompalarının metronom düzenindeki uyumlu sesi, Türk Musıkîsinin ritm anlayışı ve dinamizmi bakımından mükemmele ulaşmış değerli bir sanatkârının bu özelliğine sanki eşlik ederek akşam vaktinin doyulmaz musıkîsi oluyor.

Pınarhisar'daki çok sevdiği evini, bahçesini, köpeklerini, kedisini ve kanaryalarını Alâeddin Yavaşca kendisine has üslubuyla şöyle anlatıyor:

" Benim hayatım çok yorucu bir şekilde geçti. Kırk yıllık bir hekimlik hayatı, bu kırk yılı hastanelerde doldurmuşum.

Öyle bir meslek ki sabah başlayıp akşam biten bir iş değil. Neredeyse günün yirmidört saatinde işinize bağımlısınız. Nöbetler, ameliyatlar, poliklinik çalışmaları ile dolu kırk yıllık bir yorgunluk. Eski İstanbul da yok ki, atla tramvaya Mecidiyeköy'ünden dut bahçelerinden geçip Levent'e git, bir güzel yürüyüş yap. Artık İstanbul'da bunları hayâl etmek bile zor. Dinlenebilmek için İstanbul'dan mümkün olduğu kadar uzaklara gitmek lâzım. İşte bu duygular beni Pınarhisar tarafına itmiştir.

Bir tesadüfle orayı gördük, çok hoşumuza gitti ve Tanrının yardımı ile tarlayı bahçe yaptık, bir de ev kondurduk, bir köroğlu bir ayvaz yaşayıp gidiyoruz. Toprakla ilgili herşey bana huzur verir. İnsanla toprak arasında bilinmeyen bir ilişki midir, nedir? Toprakla uğraştığım zaman kendimi bir başka hissederim. Hangi çiçeğin nereden filiz verdiğini, hangi yaprağının kuruduğunu, gülün goncasına ne olduğunu sanki hafızama nakşederim. Yüz kökten fazla gül, bir o kadar asmanın budanmasını kimseye bırakmam, kendim yaparım. Bütün yorgunluklarım gider, özellikle zihin yorgunluğumun en etkili ilâcıdır bu meşgalelerim. Pınarhisar'daki bir başka güzellik de sadakatleri ile beni fevkalâde etkileyen köpeklerimdir. Onlarla, gözlerimiz ile sanki konuşur, anlaşırız. Ben onları, onlar da beni çok severler. Ama; hanım ortaya çıktı mı hemen ona giderler. Birini fazla sevdiğimde, öbürleri gücenirler.Ne çare ki hepsini birden sevebilmenin imkânı yok. Bir de ölümlerine çok üzülürüm. Yola çok yakınız, hep bağlı tutamıyoruz. Fırlayıp gider, bir arabanın altında kalırlar, üzüntüsü de bize düşer.

Bir de kedimiz var, adı Uğur. Bir akşam televizyonda programın birinde "Van" kedisini anlatıp, tanıtıyorlar. Hanıma; şöyle bir kedimiz olsa ne iyi olur dedim. Ertesi gün, bir arkadaşı telefon etmiş, buluşmuşlar. Evlerinde bir kedileri, bir

de papağanları varmış. İkisi bir arada olmadığı için birisini vereceklermiş. Ayten Hanım bunu duyunca hemen kediyi almış, eve getirmiş. Gördüğümde pek sevindim, kısa zamanda bu isteğim de gerçekleşmiş oldu. Çok akıllı ve sevimli bir hayvan, artık o da evin bir ferdi gibi geliyor bize.

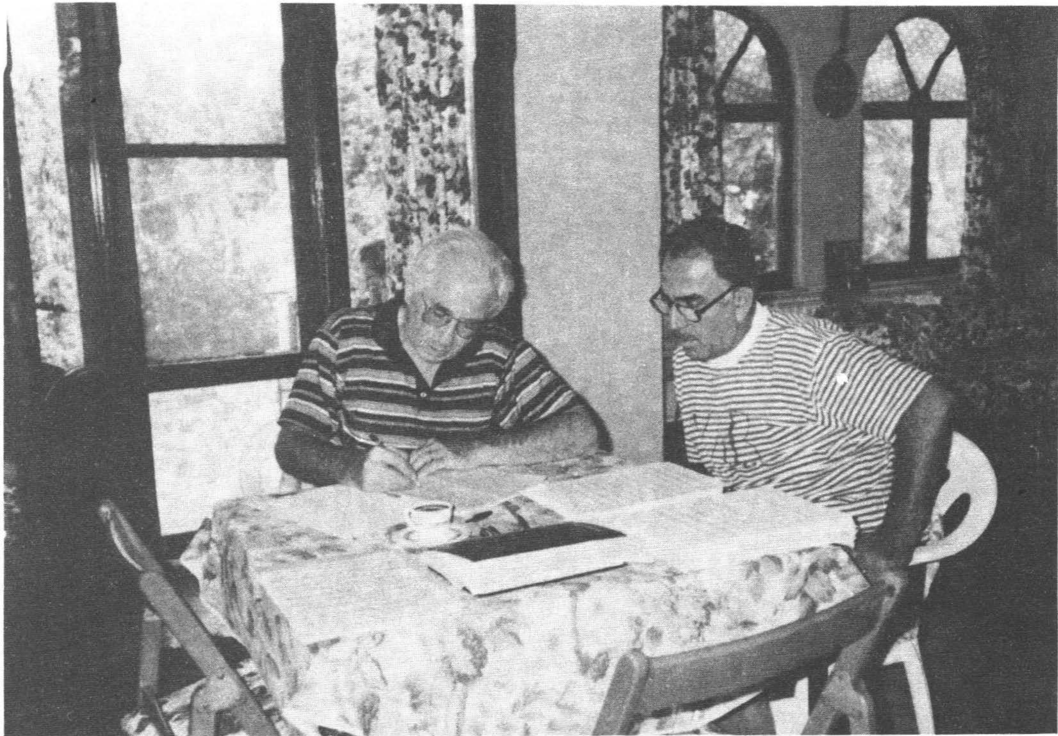
Tabiî kanaryalarımı da unutmamak lâzım. Bende kuş hastalığı ta! 1950-51 yılına dayanıyor. İhtisasa başlayacağım yıldı herhalde. Hocam beni hastanenin marangozuna yollamıştı, bir mobilya işi için. Orada iki güzel kanarya gördüm, o kadar güzel ötüyorlardı ki. Sorduğumda adamcağız satacağını söyledi. O iki kuşu aldım, alış o alış. Çeşitli türde kanaryalar besledim, bir ara otuz-kırk tane oldular. O günlerden devam eden iki tane kanaryam var şimdi, onlarla yetiniyorum."

Bahçeyi suladığı bir an.

Alâeddin Yavaşca'nın çok sevdiği Fıstık ve Yosma adlı köpekleri ile
bir ağaç gölgesini paylaştığımız an.

Kitapla ilgili çalışmaların yapıldığı anlardan birinde.

Pınarhisar'daki evin Alâeddin Yavaşca ile olan dostluğumuz ve bu kitabın ortaya çıkmasında da önemli bir yeri vardır. Kitapla ilgili çalışmaya nasıl karar verdiğimizi, bunun nasıl gerçekleştiğini anlatmayı kitabın *"Sunuş"* bölümünde düşünmüştüm. Ancak, artık Alâeddin Yavaşca ile özdeşleşen Pınarhisar'dan söz ederken daha anlamlı olacağı düşüncesi ağır bastı ve sanıyorum ki iyi de oldu.

Pınarhisar'da birlikte olduğumuz tatil günlerinden birinde, 1994 yılının hatırladığım kadarıyla Temmuz sonlarıydı. Akşam üstü bahçedeki çay saatimizde her zaman olduğu gibi sohbet ediyorduk, konumuz yine Türk Musıkîsi idi. Ben hocanın anlattıklarından kendimce önemli olanları not ederdim. Yine musıkîmizle ilgili ağzından bal damladığı anlardan biriydi ve sohbet konumuz da İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey'di. Kendisine büyük bir saygı ve sevgi ile bağlı olduğu, anlattığı herşeyden belliydi. Rahmetli üstadın evinde pazartesi geceleri yapılan musıkî ve edebiyat toplantılarının birinde yaşananları büyük bir keyifle anlatıyordu:

" Beyazıt'da Bakırcılar semti, dar bir sokakta sol kolda, köşede eski iki katlı bir konak, Mühürdar Emin Paşa Konağı. Tabii şimdi yerinde yeller esiyor. Kapıdan girdiğinizde küçük bir bahçe, konağın giriş katı ile onun yanından çıkan bir merdiven. Bu merdivenin her basamağından maziden birşeyler söylediğini sandığımız hâtıra dolu sesler. Üst katın kapısı açıldığında; büyük bir sofa, sofanın ortasında uzun bir masa. Bu masanın tek görevi vardır. Kış gecelerinde gelen misafirlerin, palto ve şapkaları için bir tür portmanto ve bir de geceye katılan sazendeler, saz kılıflarını koyarlar. Soldan birinci kapı

herkese kapalıdır. Orası üstâdın çalışma odasıdır. Şilte üzerinde oturur, küçük bir masa şeklindeki rahlede okur ve yazılarını yazar. Orada imparatorluk günlerini yaşadığınızı hissedersiniz, sanki o havayı teneffüs edersiniz. İkinci oda misafir odası, yani pazartesi geceleri toplandığımız, geniş salon tarzında bir oda. Bütün duvarlar nâdide levhalarla dolu, çoğu el yazması. Kazasker Mustafa İzzet Efendi, Yesâri'nin el yazmaları. Dört bir tarafta çeşm-i bülbüller. Abdülhamid'in elinden çıkma marangozluk eserleri, Abdülaziz Han'dan intikâl eden misafir odası takımı. İnsanı geçmişe götüren bu tarihî tabloyu dış dünyadan kıskanıyormuşcasına bütün pencereler, keten perdelerle sıkı sıkıya kapatılmış.

Kapı tarafına düşen köşede rahmetli üstadımız kendisi oturur, hârmaniye giyer, bir ayağı öbür bacağının altında. Başında takkesi, elmacık kemikleri çıkık, kartal gibi keskin bakışlardan zekâ fışkırdığını sezersiniz. Gerektiğinde taşı gediğine koyan, espri dolu, kritik yapma özelliği çok kuvvetli bir kişi. Odada, gelen herkesin yeri belli, kimse kimsenin yerine oturmaz. Yeni gelenlere yerlerini İbn-ül Emin Bey kendi gösterir. İçeri girildiğinde doğru efendi hazretlerinin eline varılır. Eğer uzun zamandır müdavim isen, ona bağlılığın varsa elini öptürür, yoksa şöyle bir vurup, çeker elini. Sonra karşılıklı selâmlaşma faslı olur. Bu merasim yaşlı genç, herkes için geçerlidir. Bu selâmlaşma şekli İbn-ül Emin Bey için çok önemliydi. Kalpten alıp, çeneye oradan da başına götürmek. Hatta Alman İmparatoru Kayzer Wilhelm'in, İstanbul'a geldiğinde bu selâm tarzımıza hayran olduğunu gurur duyarak hep bizlere anlatırdı.

Devam edenlerin çoğu; İstanbul Üniversitesi Profesörleri, sanatçılar ve kendisini kabul ettirmiş üniversite öğrencileri idi. Çoğumuz Anadolu'dan gelmişiz, haklarımızı arar,

yardım eder, yani hâmilik yapardı. Fasıl saatine kadar bir ön sohbet yapılırdı. Orada çok enteresan insanlarla tanışırdık. Başka hiç bir yerde tanışmamıza imkân olmayan kişilerdi bunlar. Kolay kolay hiçbir okulda öğrenilmesi mümkün olmayanları orada öğrenmişizdir. Yani; âdap, erkân öğrenmişizdir. Kuşak farkı olan büyüklerimizle bir arada olduğumuzda ne yapacağız, nasıl davranacağız, bunlar benim için çok önemli şeylerdi. Zira dünyada elde edilmiş bütün bilgi ve imkânlara sahip olsanız bile manevî değerine paha biçilmez bu güzellikleri, orada yaşayarak görmüşüzdür.Ben pekçok bilim ve sanat adamı ile hep o mekânda tanışmak fırsatı buldum.

Gerçekten yeri doldurulmayacak değerde bir insandı İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey. Pazartesi geceleri toplantılarına katılan herkesin gelip gitmesini takip eder, ilgi gösterirdi.

Bunda ciddiyeti ön plâna almasının yanı sıra, samimiyet, vefakârlık ile koruyucu bir büyüğün tatlı sert disiplini vardı. Bu üstün vasıflı insanı zannediyorum en anlamlı ve güzel şekilde; birinci mısraını Yahyâ Kemâl'in, ikincisini ise Süleyman Nazif'in yazdığı beyit dile getirmiştir:

"Hezar gıbta bu devr-i kadîm efendisine[1]
Ne kendi kimseye benzer, ne kimse kendisine"

Ön sohbet bittikten sonra fasıl zamanı gelirdi. Yapılan bu fasılların akışını; İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey'in musıkî anlayışını, düşüncelerini ve inançlarını dile getirmesi bakımından nakletmek istiyorum.

---

[1] *Binlerce gıbta bu eski devir efendisine*

Peşrevle başlanır; beste, ağır semâi, değişik usullerde şarkıların uygun bir yerinde bir saz taksimi yapılırdı. Bu sırada çaylar sessizce dağıtılır, taksim dinlenirken çaylar yudumlanırdı. Sonra birkaç şarkı daha söylenir, bir yürük semâi ve arkasından da bir saz semâisi ile fasıl biterdi. Hemen sonra Sabâ makamında bir taksim yapılır ve onu "Aziz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin" Çargâh makamındaki:

"Kudümün rahmeti zevk u safâdır Yâ Resûlallah"

diye başlayan tevşihi okunurdu. Sonra mevlevîhâne peşrevi icraya başlanır, ara yerinde bir gazel ve mevlevîhâne peşrevinin kalan kısmı icra edildikten sonra gecenin musıkî bölümü sona ererdi. Bir aşîr[1] Kur'an-ı Kerim okunarak, musıkînin nağme zenginlikleri, böylece ilahî zenginliklere dönüşürdü.

Artık ben de o meclisin kıdemlilerinden olduğumdan üstad, zaman zaman bana:

" Kuzum evlâdım, bu akşam hangi makamı dinleyeceğiz?" diye sorardı. Ben de; çeşitli makamları sıralayarak sayardım kendisine. Rast makamını çok sever, bu makamdan fasıl yapıldığında pek memnun olurdu. Hüzzam faslını ise pek sevmez, onun perdelerinde uygun olmayan bir basışın bu makamı bayağılaştıracağını düşündüğü için pek istemezdi. Bir gece yine bana:

" Ne dinleyeceğiz?" dediğinde, çoğu makamı birer ikişer okuduğumuz için, pek hoşlanmayacağını bile bile:

" Efendi Hazretleri, müsade edersiniz bu gece de Hüzzam yapalım, "Aldım hayâl-i perçemin" ile gireriz, güzel bir fasıl olur" dedim. Durdu, durdu, biraz da tedirgin bir şekilde:

---

[1] *Kur'an'dan on (10) âyet kadar okumak*

“ Sen heman eyle tekellüm râzıyım duşnâme ben”

yani, sen sohbete başla ben küfre de râzıyım mısraını değiştirerek bana şunları söyledi:

“ Sen hemen eyle terennüm, râzıyım Hüzzam'a ben”

Tabii bu bir iltifattı, ömrüm boyunca unutamayacağım bir iltifattı. Onun gibi çok değer verdiğim bir büyüğümden duyduğum.”

İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey'le yakınlığım, tanıştığım günden 1957 yılında ölümüne kadar sürmüştür. Hastalığının devam ettiği o günlerde Taha Toros kendisini ziyarete gittiğinde ona:

“ Bir araba tut Alâeddin'i ziyarete gidelim. Bize riayeti vardır bunca sene, muayenehânesini tebrik etmem lâzım” demiş.

Bir gün muayenehânenin kapısı çalındı hizmetli kadın kapıyı açtı, ama kapının önünde bir bağırtıdır gidiyor. Taha Toros taksinin parasını vermek için aşağıda olduğundan İbn-ül Emin Bey yalnız kapıyı çalmış. Bizim kadın da aksice biri idi. Efendi Hazretlerinin kendisine has kıyafeti ile öyle görünce kapıyı kapatıp başından savmak istemiş. Ben koşup yetiştim, Taha Toros aşağıdan geldi. Neyse hemen içeriye aldım,

“ Hasta ve ateşli halinizle neden zahmet ettiniz, ne lüzum vardı” dediğimde,

“ Ne demek zahmet etmek, sen ilk olarak muayenehâne açıyorsun, hayatının bir merhalesi olan bu durumda seni tebrik etmezsem olur mu?” demek nezaketini gösterdi.

Uğur getirmesini dileyerek de “Son Hattatlar” kitabını titreyen elleri ile ithafını yazıp, bana armağan etti.

Kütüphânemin en değerli ve en önemli kitaplarından biri olan bu paha biçilmez armağan bana hep o değerli insanı,

onun tarifî zor özelliklerini ve o zamanki insanî ilişkilerdeki güzellikleri hatırlatır."

Hoca hem keyif hem hüzünle karışık sözlerini böylece noktaladığında çok zamandır düşündüğüm ama nedense söyleyemediğim şu sözler bir çırpıda ağzımdan çıkıverdi:

" Sevgili ağabey; bu anlattığın, daha önce anlattıkların ve bundan sonra anlatacaklarının, yakın musıkî tarihimiz için bence çok büyük önemi var. Musıkîmizin son büyük ustaları ile uzun yıllar beraberlikleriniz olmuş. Bunları bizim kuşaktan çoğu kimse bilmiyor. Yeni kuşaklara da aktarmak lâzım. Yani sizin musıkî hayatınız ve yaşadıklarınızı bir kitapta toplamayı düşünüyorum. Siz ne dersiniz, bana yardımcı olur musunuz?"

Her zaman yapmadığı bir şekilde hemen ayağa kalktı ve hiç düşünmeden:

" Efendi, yaş kemâle erdi, onun için elini çabuk tut, ama; bu işin toprağı Pınarhisar, temel taşı da rahmetli üstadımın bana söylediği;

"Sen hemen eyle terennüm olsun" diyerek, beni hem çok büyük bir mutlulukla hem de çok büyük bir sorumlulukla başbaşa bıraktı.

Yüce Yaradana şükürler olsun ki; musıkîmizin büyük ustalarından biri olan Alâeddin Yavaşca'yı, çeşitli kaynaklarda olduğundan farklı bir şekilde musıkî severlere tanıtabilmek, anlatabilmek fırsatını bana nasip etti. İşte musıkî severlere sunmağa çalıştığım bu mütevazı kitabın temeli de Pınarhisar'da böylece atılmış oldu. Daha önce de sözünü ettiğim gibi, yaklaşık son on

yılda musıkî ile ilgili pekçok çalışma ve yaptığı besteler Pınarhisar'da gerçekleşmiştir.

Karalamaya çalıştığım birkaç mısradan bazılarını ilhamı ile süsleyen Alâeddin Yavaşca ile bir hâtıramı bu yüzden aktarmadan geçemeyeceğim:

" Bir gün Pınarhisar'dan Kırklareli'ne gidiyorduk. Arabayı hoca kullanıyor, eşi Ayten Hanım yanında, biz de eşimle birlikte arkada oturuyorduk.

Bir ara ben, biraz da gevezelik olsun diye, Ayten Hanımın kulağına eğilip; ben ne kadar alafranga adamım ki hoca benim güfteleri hep Nihâvend'den besteliyor diye söyledim. Bunu söylememin sebebi de; Pınarhisar'a geldiğimizden kısa bir süre sonra yorgunluk çıkardığımız sıralarda, hoca bana bir nota kâğıdı uzatıp:

"Bak bu da yeni yaptığım Nihâvend şarkı" dedi. **"Bir hâl oldu gönlüme, sevdâ çekmek istiyor"** diye başlayan güftemi, Nihâvend makamında bestelemiş. Ondan önce de iki güftemi yine aynı makamdan bestelemişti. Ben çok memnun olmuştum ama yine de gevezeliğimi yapmıştım.

Neyse, Kırklareli'ne gittik, oranın ünlü köftesini yedik, biraz gezdik, dolaştık ve çiftliğe geri döndük. Arka bahçede, akşam sefâlarının akşama merhaba dediği saatlerde çaylarımızı yudumlamaya hazırlanırken, hoca ortadan kayboldu.Çalışma masasının başına geçmişti. Hepimiz anlamıştık yine birşeyler oluyor, belki de yeni bir eserin müjdecisidir bu diye düşünmüştük.Biz sohbete devam edip, çaylarımızı içtik, belki yarım saat veya kırk beş dakika geçmişti ki, hoca bahçe kapısında göründü, elinde de bir nota kâğıdı. Doğruca benim oturduğum tarafa gelip:

" *Efendi biz Hicaz makamında yapmasını da biliriz, işte sana alafranga olmayan bir şarkı"* diye de takıldı. Uzattığı nota kâğıdına bir göz attığımda:

"Ayrılık da zor değil, eğer hasret olmasa
Baharı beklemezdim, kış gönlüme dolmasa
Ömrümün bahçesinde güller yedi renk açar
Bir deli rüzgâr esip, goncaları yolmasa"

güftemi Hicaz makamında ve usul değişmeli olarak bestelemişti. Çok mutlu oldum ama, arabada Ayten hanıma fısıltı ile söylediklerimi nasıl duyduğunu hâlâ anlamış değilim."

Alâeddin Yavaşca, hekimlik ve musıkî hayatında prensiplerine fevkalâde bağlı, itinayla belirlediği kendi doğrularından asla ta'viz vermeyen; kendi dünyasını, şekillendirdiği güzelliklerle süsleyen bir kişiliğe sahiptir. Günlük hayatında yapmakta olduğu sıradan işleri bile, bir düzen ve uyum içerisinde gerçekleştirir.

Yemek yemek, Alâeddin Yavaşca için bir ihtiyaçtan çok, bir zevktir. Yemek seçmemekle birlikte; memleketi Kilis'in mutfağı onun için hep öncelik taşır. Her öğünü zamanında yemeyi alışkanlık haline getirmiştir. Yakın çevresinde; damak zevki, musıkî zevki gibi dillere destandır. Ama onun damak zevkindeki gözdesi; muhakkak ki akla gelen her türlü biber çeşididir. Bibere rakip olabilecek tek şey ise, iyi ve içimi lezzetli sudur.

Çok zevkli ve çok şık giyinmesini seven Alâeddin Yavaşca; elbise, gömlek, kravat, yelek, çorap ve ayakkabı uyumuna çok özen gösterir. Kruvaze ceket onda bir tutkudur. Smokin dışında onu kruvazeden başka ceket giydiğini gören pek olmamıştır. Dikkat çekecek ölçüde olan zevkli giyimi; sevgi dolu kişiliği ve sanatçı ruhunun bir bakıma dışa yansımasıdır.

Uzun yıllardan beri yakın dostu olan ve Alâeddin Yavaşca'nın giyimindeki zerafetine diktiği elbiselerle önemli katkıda bulunan Yusuf Kenan da kendisini şu sözlerle anlatıyor:

" 1956 yılında bir arkadaşım üstadın Taksim-Tâlimhâne'deki muayenehânesine götürüp tanıştırmıştı beni. Muayenehâne değil sanki Cennet'ti burası. Her taraf son derece güzel ve nadide süs bitkileriyle, çiçeklerle dolu olduğu gibi, en azından on kafes içinde şaheser kanaryalar vardı şakıyan... İşte böyle sihirli bir atmosfer içinde tanıştığım Alâeddin Yavaşca, bir süre sonra elbiselerini bana diktirmeye başladı. Böylece daha sık ve samîmi görüşmemize fırsat doğmuş oldu. Daha sonraları ailece de görüşmeye başladık ve son durağa kadar sürecek gerçek bir dostluk kuruldu aramızda; şükürler olsun.

1994 yılında verdiği, benim de izlediğim konserine yirmisekiz yıl evvel diktiğim lâcivert smokinle çıkması beni öyle duygulandırmıştı ki... Smokin, üzerinde ilk diktirdiği günkü gibiydi... Demek Yavaşca'nın da ölçüleri değişmemişti. Zaten öyle mükemmel, ölçülü bir kişidir ki...

Sevgili ve aziz Yavaşca, tanıdığım günden bu güne dek seni hep hayranlıkla izledim. Sesin büyük, yorumun büyük, bestekârlığın büyük, hekimliğin büyük, ama... En önemlisi dostluğun büyük. Duygusallığın beraber olduğumuz zaman hepimizi sarıyor. Seni dost kalbime sığdırdığımda kalbim hep sıcak, kalbim coşkundur.

Cenâb-ı Allah'dan sana uzun ve sıhhatli ömürler vermesini niyaz eder, sesinle, bestelerinle ve gerçek dostluğunla daha nice yıllar dinleyicilerini ve dostlarını büyülemeye devam etmeni dilerim.

Biz dostların seninle her zaman gururluyuz."

Alâeddin Yavaşca günlük çalışmasını bitirip, evine geldiğinde; çok rahat kıyafetleri tercih etmektedir. Çünkü, bir tomar notayla salonun baş köşesindeki koltuğa gönlünce yayılıp çalışmak, en büyük zevkleri arasındadır.

Telefonla konuşmayı pek sevmez. Hele hele; telefonla birilerini aramak ve mektup yazmak, hayatının en müşkül işlerindendir.

Kimbilir belki de bu, elli yıla yakın bir süre; hastalarına teşhis ve tedavilerini anlatıp, eser okumaktan konuşmaya, reçete ve nota yazmaktan da mektup yazmaya vakti kalmadığı içindir.

Telefona bakmaktan kurtulmak için, eşi Ayten Hanım telefona ne kadar uzakta olursa olsun:

" *Ayten telefon çalıyor* " diye duyuru yapar.

Televizyonda; belgesel, macera ve komedi filmleri seyretmekten büyük zevk alır. Çok yüksek sesle ve kahkahayla gülmeyi pek sevmemekle birlikte; Zeki Alasya, Metin Akpınar ile Şener Şen'in komedileri bu kuralın dışında kalmaktadır. Hem o kadar dışında kalmaktadır ki gülmekten gözlerinden yaşlar boşaldığı anlar bile olmuştur.

Çok zevkle yerine getirdiği alışkanlıklarından biri de, gazete ve dergilerin bulmacalarını çözmektir.

" *Bulmaca çözmekten gerçekten büyük keyif alıyorum. Geçmişte bunu zevk için yapıyordum, ama; belli bir yaştan sonra unutkanlıklara engel olması için hatırlama ve beyin jimnastiği olarak da benimsiyorum.* " diyerek bulmaca sevgisini dile getirmektedir.

Alâeddin Yavaşca, çok yoğun bir biçimde geçen tıp ve musıkî hayatının sıkışıklıklarına, bu alışkanlıklarını da sığdırabilmeyi büyük bir maharetle başarmaktadır.

Aslında bu maharetinde önemli bir pay da eşi Ayten Yavaşca'ya aittir. Alâeddin Yavaşca'nın eşi Ayten Hanım'la tanışması, onun İlk Yardım Hastanesinde görev yaptığı 60'lı yıllara rastlamaktadır. Bu tanışıklık uzun bir süre devam etmiş, birbirlerini gerçek anlamda tanıdıktan sonra, 26 Aralık 1980 tarihinde evlilikle noktalanmıştır. Aralarında bizim de olduğumuz Yavaşca ailesinin yakın çevresi hep görmüşüzdür ki; Ayten Yavaşca çok değer verdiği eşi Alâeddin Yavaşca'nın hayatını kolay hale getirmenin yollarını pek iyi bilmektedir. Herşeyin eksiksiz ve kusursuz olmasını seven eşinin bu arzuları Ayten Hanım tarafından daima zevkle yerine getirilmektedir.

Konser, Radyo ve Televizyon programları dahil, Alâeddin Yavaşca'nın her konuda en büyük yardımcısı ve destekleyeni eşi Ayten Yavaşca'dır.

İşte bu yüzden Alâeddin Yavaşca da:

" Benim hem aklım, hem fikrim" dediği eşi için, bütün bu güzelliklere tam bir Alâeddin Yavaşca üslubuyla teşekkür etmiş, mukabelede bulunmuştur.

Güftesini de kendisinin yazmış olduğu, çok sevilen:
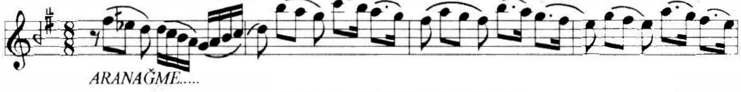
"Senden uzak günlerim zindân oluyor
Hasretin elemin kalbime doluyor
Gönül bahçemde yazık hayâl gülü soluyor
Hasretin elemin kalbime doluyor." Rast şarkısını besteleyerek, eşi Ayten Yavaşca'ya armağan etmiştir.
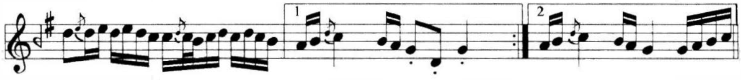
Rast Şarkı

"Senden uzak günlerim zindân oluyor"
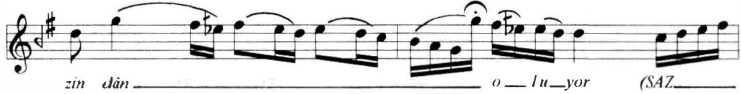
Güfte ve Beste :
Alâeddin YAVAŞCA
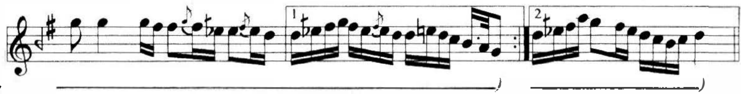
Düyek
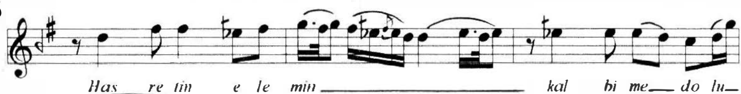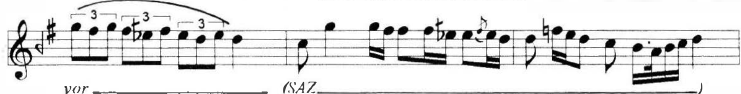

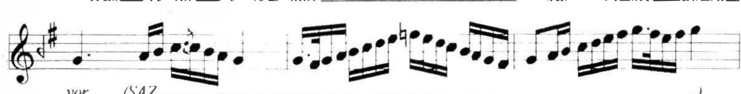

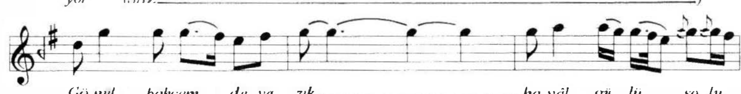

Rast Şarkının Devâmı

yor ——— (SA ———)

Gö nül bah çem — de ya — zık ——— ha yâl gü lü ———

——— so — lu — yor (SAZ ———)

F.Şahreğlu

Senden uzak günlerim zindân oluyor
Hasretin, elemin, kalbime doluyor
Gönül bahçemde yazık, hayâl gülü soluyor
Hasretin, elemin, kalbime doluyor

II. BÖLÜM
Alâeddin Yavaşca'nın Ses İcracılığı

Alâeddin Yavaşca'nın ses icracılığını konu etmeden önce; genel bir çerçeve içerisinde ve musıkî kaynaklarımıza da dayanarak, Türk Musıkîsindeki ses icracılığına bir göz atalım.

Musıkîmizde tespit edilebilmiş eser sayısına bakıldığında, sözlü eserlerin büyük bir çoğunluk oluşturduğunu görmekteyiz. Bu yüzden, tarihî akışı içerisinde:

"Hanende, gazelhân, ses sanatçısı, korist, solist" v.b. isimlerle anılmakta olan ses icracıları, diğer müzik türlerinde de olduğu gibi, bestekârın ortaya koyduğu sözlü bir eseri dinleyiciye, musıkî severe ulaştırabilen en önemli aracı, aktarıcıdır. Müziğin bir ses sanatı olduğunu düşündüğümüzde; diğer sanat dallarından farklı olarak, kusursuz bir eserin de muhakkak bir aracıya ihtiyacı vardır.

Bir sözlü eserin arzu edilen düzeyde ve gereği gibi yorumlanabilmesi için, yorumcu kişinin o eseri ve sahibini çok iyi tahlil etmesi gerekir. Bestekârın duygularını aksettirebilecek ölçüde esere nüfuz etmesi, güftenin anlamını iyi bilmesi, bu anlama ters düşecek ifade tarzından kaçması bir ses sanatçısının önem vereceği hususlardan bazılarıdır.

Bestekârın ruh dünyası ile kendi duygularını bir noktada buluşturarak, bir besteci-icracı ruh beraberliği sağlamak, ortaya çıkacak icranın güzelliği bakımından çok önemlidir.

Sanat ağırlıklı ve başarılı bir beste yapılmış olsa bile, bunu dinleyenlere aktaracak olan icracının aynı başarıyı gösterememesi, müzikal sonucu olumsuz yönde etkileyecektir.

Bunların yanı sıra; sonradan edinilmesi mümkün olmayan Allah vergisi vasıflı bir ses ile musıkînin kurallarını (iyi nota ve nazariyat bilgisi ile, Türk Musıkîsi perdelerini sağlam basabilmek) iyi bilmenin de gerekli olduğunu unutmamak lâzımdır.

Bir eser çok iyi ve eksiksiz olarak notaya alınmış ve notalama işaretleri en iyi şekilde kullanılmış olsa bile, icracının yorumu doğrultusunda kendisinden katacakları; çok az da olsa bestekârın yaptığından bazı farklılıklar meydana getirecektir.

Nota üzerindeki işaretler ve metronom sayısının da icranın gerçekleşmesi sırasında yetersiz kalabileceği zaman zaman ortaya çıkmaktadır.

Metronoma bağlı olarak alınacak bir eserin gideri, icra sırasında; icracının duyguları, heyecanları ve o andaki ruh haleti doğrultusunda değişiklikler gösterebilir. Bunu daha basite indirgeyerek; icranın gerçekleştiği mekânın uygun olup olmaması, icraya katılan saz sanatçılarının eşlikteki uyumu, başarısı ve desteğinin çok önemli olduğu malûmdur.

İyi bir hazırlık dönemi ve icracının eseri içine sindirebilmiş olması ile uygun hale gelmiş şartlar, hafızalardan silinmeyen bir sonuç ortaya çıkaracaktır.

Türk Musıkîsinde ses unsurunun bilimselliği benimsemiş, bir teknik temele dayandırılarak kullanıldığını söyleyebilmek; elimizdeki bilgiler doğrultusunda oldukça zordur.

Meşk silsilesi ya da meşk zinciri sistemi içerisinde usta-çırak ilişkisi çok eskiden beri ses icracılığında hakim olmuştur. Usta musıkîşinaslardan yararlanma imkânı bulamayanlar, isim

yapmış, günün şartlarında beğenilen ses sanatçılarını örnek alarak, etkisinde kalarak, hatta taklid ederek bir bakıma dinleyerek öğrenme yolunu seçmişlerdir.

Geçmişin söz sahibi icracılarını, eski tabiri ile *"Fem-i muhsin"*ini (güzel tavırlı) kendisine rehber edinenler ve birlikte çalışma fırsatı bulanlar iyiye ulaşmayı başarmışlardır.

Bunların da, kişisel çabalarla olabildiğini düşünürsek, musıkîmizde usta ve söz sahibi ağızlarda şekillenmiş ve kesin çizgileri ile çerçevesi çizilmiş, aynı zamanda devamlılığı olan bir tavır ve üslup belirlenememiştir.

Türk Musıkîsinde ses icracılığı ile ilgili; *"klâsik, hafız, gazelhân, radyo, piyasa"* gibi tanımlar, tavır-üslup için kullanılmaktadır. Terminolojik önemi ve bilimselliği tartışılır olan bu kavramlara Türk Musıkîsi çevrelerinde sıkça rastlayabiliriz.

Lûgat anlamı birbirinin içinde olan; *"tavır-üslup"* musıkîşinaslarımızca birbirinden farklı kabul edilmiş, tavrın mı, yoksa üslubun mu kişisel olduğu konusunda fikir birliğine varılamamıştır. Bu yüzden her ikisini de kullanmak daha doğru olacaktır.

"Klâsik tavır-üslup" denildiğinde, musıkîmizin büyük formdaki; *"Kâr, beste, ağır ve yürük semâi ile klâsik anlamda şarkı"* v.b. eserlerin rağbet gördüğü, melodik zenginliğin ön plânda olduğu dönemlerde, usulden fedakârlık yapılmadan, ritmin önem kazandığı ve nüanssız bir icra tarzı akla gelmektedir.

"Hâfız veya gazelhân tavrı-üslubu" ise; biraz abartılmış gırtlak nağmesi ve süslemenin hakim olduğu, kur'an tilâveti[1]

---

[1] *Kur'an'ın musıkî ile okunması*

ve dînî musıkî izlerini taşıyan bir icra olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu icracılar; *"tenor"* vasfında, tizleri güçlü bir sese sahip, genellikle de eserleri *"Bolâhenk"* yani yerinden, makamın kendi tonundan okumayı tercih eden kişilerdir.

Musıkîmizde, radyolarımızın uzun yıllardan beri üstlenmiş oldukları çok önemli; gerek sanatçı yetiştirmek gerekse icradaki seviyeli uygulamaları, bir ***"Radyo tavrı-üslubu"*** kavramını hep gündemde tutmuştur. Aslında böyle isimlendirilen bir tavrın-üslubun terminoloji içerisinde pek yeri olmaması gerekir. Ancak bununla; nüansı, gırtlak nağmesi, süslemeleri, nefes bölmeleri yerli yerinde ve yeterince, abartmasız, ölçülü, güzel ve temiz bir tavır-üslubun ifade edildiğinin bilinmesi bu kavrama önem kazandırmıştır.

"Piyasa tavrı-üslubu", daha doğrusu piyasa ağzı ise; o zaman diliminde gazino veya eğlence yerleri ile günümüzde plâk-kaset-CD gibi araçlarla hafif ve eğlence müziği diye de tanımlayabileceğimiz sanat seviyesi de fazla olmayan parçaların icrası ile, ciddî müziği benimseyen çevrenin makbul saymadığı çeşitli yönleri ile iyi olmayan icra tarzıdır.

Ancak günümüzde müzik hayatımızdaki yozlaşmanın nerelere kadar uzandığını dikkate alırsak, geçmişteki gazino ve benzeri yerlerde yapılan müziğin, bugünü düşünerek ne kadar seviyeli olduğunu da anlarız. Tabi kültürümüze ve musıkîmize hizmet amacı ile seviyeli ve sanat ağırlıklı; plâk-kaset ve CD'lerle musıkîseverlere ulaşan pek değerli çalışmalar da yapılmaktadır. Bu tür çalışmaların çoğalması ve desteklenmesi musıkîmizin arzulanılan seviyede icrasını ve yeni kuşaklara sevdirilmesini sağlayacaktır.

Alâeddin Yavaşca musıkîmizin özüne bağlı kalarak, sağlam temellere dayanan ses icracılığını yarım asra yaklaşan bir

süre içerisinde başarı ile gerçekleştirmiştir. Kendisinin ünlü, sevilen bir ses icracısı olarak musıkîmizdeki yerini almasında İstanbul Radyosu'na girip, radyo sanatçılığı sıfatını elde etmesinin önemli bir yeri vardır. Ancak radyo imtihanına girmeden önce de Alâeddin Yavaşca'nın Üniversite korosunda bulunduğu zaman içerisinde kısa da olsa bir sanatçılık geçmişi bulunmaktadır.

İstanbul Üniversitesi korosunun kurucusu ve ilk şefi, Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarı kurucularından değerli müzik adamımız Prof.Ercümend Berker'in Alâeddin Yavaşca ile ilgili düşüncelerini; bu kitapta yer alması için hazırladığı 28 Mart 1995 tarihli yazısından sunuyoruz:

" Alâeddin'i 1940'lı yılların başında Üniversite Korosunda, yetenekli, istidatlı, özellikle temiz musıkîye meraklı bir tıp talebesi olarak tanıdım.

Fakültelerimiz ayrı olmasına rağmen ortak tutkumuz Türk Musıkîsi bizi Üniversite korosu içinde öylesine kaynaştırdı ki duygu frekanslarımızdaki uyum ömür boyu sürdü.

Yetenekli tıp öğrencisi, bir taraftan meslekî kariyerinin basamaklarını emin adımlarla çıkarken, diğer taraftan, Türk Musıkîsinin Hazine Dairesinin herkese nasip olmayan dar kapısından geçerek bestecilik ve ses sanatçılığı alanlarında başarı basamaklarını aynı hızla tırmandı.

Bir taraftan jinekolog ve büyük hastanelerimizin birinin başhekimi olarak ün yaparken diğer taraftan besteleri ve tertemiz icrası ile özellikle Türk Musıkîsinin gerçek değerini bilenlerin gönlünde hak ettiği yeri aldı.

Bununla da kalmadı, Türk Musıkîsi tarihinde devlet katındaki ilk yüksek öğretim kurumu olarak 1976'da hizmete

açılan İstanbul Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarının kuruluşuna da katıldı. Kurucu Yönetim Kurulu üyesi ve öğretim elemanı olarak emek ve destek verdi.

Halen bu konservatuarda Ses Eğitimi Bölümü Başkanı ve Repertuar Öğretim Üyesi olarak değerli hizmetlerini sürdürmektedir.

*21 Mart 1995 Salı günü İnci Çayırlı'nın Cemâl Reşit Rey salonundaki **"Anılar"** konserinde her ikisini birlikte dinlerken hem sundukları Türk Musıkîsi iksirini yudum yudum içmenin, hem de her ikisinin en verimli çağlarını yaşadıklarını görmenin huzurunu ve mutluluğunu yaşadım.*

Sevgili Alâeddin'in Türk Musıkîsine büyük hizmetlerinin devamını dilerken Itrî'nin Segâh Yürük Semâisini hatırladım.

***"Sen mucizeler konuşan bir kuşsun, Ne desen lâf değil"**... lûtfen devam et."*

Alâeddin Yavaşca da, Üniversite korosuna katılması, yaptığı çalışmalar ve o günleri şöyle anlatıyor:

" Ben Üniversite korosuna, yanılmıyorsam 1943'de Ercümend Berker'in koroyu kurup yönettiği dönemde girmiştim. O zamanki Marmara Sineması'nın alt katında Marmara Lokali vardı, çalışmalar orada yapılırdı. 1943-44-45 yıllarında, Hüseyin Sâdeddin Arel de nazariyat derslerine gelirdi. Ondan hepimiz çok yararlandık, ders notlarını tuttuk, o notlar hâlâ o günki haliyle duruyor. Üniversite korosu, İstanbul Belediye Konservatuarı'ndan katılan bazı elemanların da olduğu bir karma koroydu. Ben korodan ayrıldıktan sonra, koroyu Nevzad Atlığ yönetmeğe başladı. Ercümend Berker'in şeflik

yaptığı yıllarda şimdi tiyatro sanatçısı olan Şükran Güngör'le koroda beraber olmuştuk, o koro çalışmalarına devam etmişti. Üniversite korosu bir konser verecekmiş, ama; solist bulamadıkları için biraz sıkıntıları olmuş.

Şükran Güngör, Nevzad Atlığ'a; Üniversite Eğlence saatinde beni dinlediğini ve eski formumu muhafaza ettiğimi, solist olarak çağırılmamı teklif etmiş. Nevzad Atlığ da buna karar vermek için dinlemesinin iyi olacağını söylemiş.

Şükran Güngör bana geldi ve konsere solist olarak katılmamı istediğini söyledi. Ben de kendisine üçüncü sınıf öğrencisi olduğumu, derslerin zor geçtiğini söylediysem de pek lâf dinletemedim, beni ikna etti. Soğanağa'daki talebe yurdunda; Nevzad Atlığ keman, amcazâdesi Vedat Atlığ da tanburla eşlik ettiler, birkaç eser okudum ve çalışmalara başlamayı kararlaştırdık. Çalışmalardan sonra Tepebaşı'ndaki Komedi Tiyatrosu'nda ilk konserimizi verdik.Çok ilgi gördü, dinleyiciler arasında İstanbul Radyosu Müdürü de vardı.

Konserden sonraki günlerde Üniversite korosu "Korodan Sesler" adı altında bir programı zor da olsa alabildi. Bu programın ilki, dinleyici önünde yapıldı ve ben programa Dede'nin din dışı musıkîde yaptığı ilk eser olan Bûselik makamındaki:

***"Zülfündedir benim baht-ı siyahım"** sözleri ile başlayan şarkısıyla girdim. Program bittikten sonra Neyzen rahmetli Burhânettin Ökte (1904-1973) gözleri dolu dolu:*

" Kolay kolay solist yetişmiyordu, Münir Bey'den sonra senin ağzından bu eseri, hele hele ilk çıkışında dinlemek beni çok memnun etti, çok heyecanlandım" diyerek boynuma sarılıp beni öptü. Benim için çok sevindirici bir başlangıç olmuştu bunları duymak."

Değerli musıkîşinas Burhânettin Ökte 1952 yılında, Türk Musıkîsi dergisinin 49.sayısında *"Dr.Alâeddin Yavaşca"* başlığı ile kaleme aldığı yazısının bir bölümünde de bakın neler söylemiş:

" Herhalde kıymetli okurlarımızın da dikkatinden kaçmamıştır. Bir seneden beri İstanbul Radyosu'nda; canlı, yakıcı, kıymetli bir erkek sesi dinlemeye başladık. Kendisini ilk olarak Üniversite korosunda dinledim. Koronun kıymetli şefi Dr.Nevzad Atlığ, Alâeddin'i bize tanıttığında, ne yalan söyleyeyim sıradan bir kabiliyetle karşılaştığımı zannetmiştim, fakat bu genç okumaya başlayınca hayretimi gizleyemedim. Yayın bittikten sonra, kendisini bütün samimiyetimle tebrik ettim. Bu günlerin üzerinden ancak bir sene geçti. Musıkî gibi; seneler isteyen bir konuda bir sene, çok kısa bir zamandır. Genç sanatkâr dev adımlarla ilerledi ve bize, yarının büyük sanatkârlarından biri olacağını ispat etmiş oldu.

Dr.Alâeddin ve emsâli gibi gençler dev adımlarla ilerliyor, biz de kendileri ile candan iftihar ediyoruz. Renkler gibi, güzellikler gibi sesin de en güzeli budur diye iddiada bulunmak olmaz. Fakat ben, ne zaman Alâeddin'i dinlesem, gözlerim yaşarıyor ve uzun zaman tesiri altında kalıyorum. Birçok musıkî seven, anlayan dostlarımın da aynı hissi taşımakta olduğunu duyarak seviniyorum.

Bize yarın için büyük şeyler vâdeden kıymetli sanatkâra muvaffakiyetler temenni ederken, musıkînin umman olduğunu ve en bilenin bu ummandan ancak bir damla istifade edebildiğini hatırlatır, candan tebrik ederiz."

Rahmetli Burhânettin Ökte'nin 1952 yılında yazmış olduğu bu yazının özellikle son satırını Alâeddin Yavaşca'nın içine

pek güzel sindirdiğini ve Türk Musıkîsi ummanındaki bir damlanın bile, ömrünün her gününde, her saatinde lezzetine vararak yaşadığını geçen elli yılda görmekteyiz.

Alâeddin Yavaşca'nın Üniversite korosuna yeniden dönmesine sebep olan arkadaşı ve dostu, değerli tiyatro sanatçımız Şükran Güngör'ün o günleri pek güzel dile getiren ve Alâeddin Yavaşca'yı anlatan, 1994 yılında kaleme almış olduğu yazısını sunuyoruz:

" 1950'li yıllardı. Eminönü Halkevi faaliyette o günler. Amatör tiyatrolar, çocuk temsilleri, derneklerin tertipledikleri geceler, İstanbul Üniversitesi'nden çeşitli fakültelerin düzenledikleri eğlenceler, konferanslar...

Şehrin göbeğinde, her sınıf insana rahat bir nefes aldıran cıvıl cıvıl bir yer. Temiz... Bakımlı...

İlgimizi çeken konularda biz de uğruyorduk zaman zaman.

Gene böyle bir gün, Tıp Fakültesi Öğrencileri bir eğlence tertip etmişler, gittik. Fakülte ve fakültedeki hocalar hakkında fıkralar anlatıldı, anekdotlar söylendi, çok yetenekli öğrenciler tarafından hocalarının zarif taklitleri yapıldı. Güldük, eğlendik.

Ondan sonra, gene genç bir öğrencinin yaptığı kanun taksiminden sonra (o da tesadüfen benim ortaokuldaki parasız yatılı sınıf arkadaşlarımdan biriydi) ilâhî, billûr gibi berrak bir ses kapladı ortalığı. Koca salon nefes almıyordu sanki.

O günler, haklı şöhretlerinin zirvesinde müstesna yaradılışlarının tadını çıkaran üç-beş solistin dışında kimseyi tanımıyordu musıkî âlemi. Bu tadına doyulmaz ses de, meçhuldü onlarca.

İşte, o kısa sürede büyük hayranlık ve şaşkınlıkla dinlediğim bu olağanüstü delikanlıyı, o günler bizim Üniversite korosunu yöneten sevgili Nevzad Atlığ'a tavsiye etmeğe karar verdim. Kendisi bizim koroyu radyoya sokmağa çalışıyordu. Bunun için bir soliste ihtiyacı vardı. Koroda çalışanların hepsini denedi teker teker. Hiç birimizi yeterli bulmuyordu.

" Tamam dedim, kendi kendime, Nevzad Bey'in aradığı solisti buldum." Ama bir yandan da düşünüyordum, ikisi de aynı fakültedeler. Mutlaka tanıyorlardır birbirlerini diye. Ondan sonraki koro çalışmasını dört gözle bekledim. Buluşur buluşmaz konuyu Nevzad Bey'e açtım. Tanımıyormuş. Biraz endişeli göründü bana. Sonra da tereddüdünü açıkladı:

" Ya beğenmezsek, nasıl git deriz?" dedi.

" Orasını bilemem. Ama beğeneceğinizi umarım." dedim.

Sonra öğrendim ki, Alâeddin'in adresini bulmuşlar, çağırmışlar dinlemişler ve onlar da hayran kalmışlar.

Ondan sonra, radyo konserlerimizde artık bizim de Alâeddin Yavaşca gibi dinlemekten ve bütün ülkeye dinletmekten keyif aldığımız bir solistimiz vardı.

O, yalnız mesleğinde aranan, özlenen seviyeli bir doktor olmakla kalmamış, hobi olarak seçtiği ikinci işinde de enfes bir ses, araştırmacı bir müzik adamı, olgun bir hoca, usta bir bestekâr olarak yarınlara kalmayı şimdiden sağlamıştır kendine."

Üniversite korosunun Ercümend Berker'den sonraki şefi, Kültür Bakanlığı İstanbul Klâsik Türk Müziği Korosu şefi, Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Nevzad Atlığ da, Üniversite korosu günlerini ve sanat dostu Alâeddin Yavaşca'yı anlattığı 6.11.1994

tarihli yazısında şunları söylüyor:

" Kırkbeş yıl öncesinden gelen bir dostluk. Evet tahsil, meslek ve sanat hayatımızda sevgi halesi ile aydınlanan kırkbeş yıllık dostluk. 1949 yılı Üniversite korosu. Yavaşca koronun solisti. İstanbul Radyosu henüz faaliyete geçmiş. Koronun konserlerinde Yavaşca solist olarak yer alıyor. Kısa bir süre sonra da Yavaşca radyonun en önde gelen solisti oluyor.

Yavaşca 1951'de tıp tahsilini bitirip hekim oluyor. Musıkî çalışmalarına ara vermeden ihtisasını tamamlıyor ve nisaiye mütehassısı olarak mesleğine yakın zamana kadar devam ediyor. Başhekimlik yapıyor. Bunlar mesleğindeki başarıları.

Sanatına gelince; Yavaşca sesi ve mükemmel icracılığı ile musıkîmizde solist sanatçı olarak kısa zamanda lâyık olduğu mevkîe ulaştı. Münir Nûreddin gibi büyük bir icracıdan sonra Yavaşca'nın varlığı hiç şüphesiz övünç kaynağı oldu.

Yavaşca icracılıkla yetinmedi, musıkîmizin her formunu kullanarak pek değerli eserler verdi. Araştırmacı tarafı ile bugün hepimizin faydalandığı kütüphanesini kurdu.

Yavaşca bu hizmetlerinin dışında hocalığı ve şefliği ile sanat ve bilgi hazinesini genç nesillere aktarmaktadır. Yavaşca'yı yakından tanıyarak onu dinleyerek, ondan yararlanarak yetişmekte olan gençler, kendilerini gerçekten mutlu saymalıdırlar.

Yavaşca ile birlikte geçen kırkbeş yılın sonunda şimdi ikimiz de Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarında öğretim üyesi olarak yine beraberiz. Bugün kırkbeş yıldır süren dostluğun hazzı ile sevgili arkadaşıma bundan sonraki sanat çalışmalarında başarılarının devamı dileği ile sağlıklı nice yıllar niyaz ediyorum."

Aradan kırkbeş yıldan fazla bir zaman geçmiş, Nevzad Atlığ ve Alâeddin Yavaşca yüce sanatımız Türk Musıkîsine aralıksız hizmet etmişler, zaman zaman da bu çalışmalarını birlikte gerçekleştirmişlerdir.

Kültür Bakanlığı 1996 yılını, dâhi bestekârımız Hammâmi-Zâde İsmâil Dede Efendi'nin ölümünün 150. yılı dolayısıyla *"Dede Yılı"* ilân etmiştir. Bu çerçevedeki etkinliklerden biri de Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klâsik Türk Musıkîsi Korosunun vermiş olduğu konserlerdir. Bu konserlerden birine Alâeddin Yavaşca da solist olarak katılmıştı.

Bu konser sonrası, köşe yazılarında çoğu zaman Türk Musıkîsine de yer veren yazar ve gazeteci Mehmet Barlas; 5.2.1996 tarihli Sabah gazetesindeki ***"Dede Efendi demek, Türkiye demektir!.."*** başlıklı yazısının bir bölümünde Nevzad Atlığ ve Alâeddin Yavaşca için şunları söylüyor:

*" ...Dün sabah, AKM'deki, Dr. Nevzad Atlığ'ın **"Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu"** bütün bunları da söyledi.*

Daha da ötesi, Dr.Alâeddin Yavaşca da doyulmaz bir konser verdi.

*Dede'nin Sultân-i Yegâh dörtlü takımının bir murabbaını **(Misâlini ne zemîn ü zaman görmüştür)** ve bir ağır semâîni **(Nihan ettim seni sînemde ey meh-pâre cânımsın)** okudu.*

***ÜSTAD SOLİST**, Sonra çok bilinen Hicaz şarkıya geçti.*

"Mah yüzüne âşıkânım
Tâze bitmiş gül fidânım
Efendim nazlı cânânım
Seni gâyet sevdi cânım
Severim yoktur yalânım"

Ben bu şarkıyı herhalde daha önce yüzlerce defa dinledim. Ama ilk kez bu çapta ve bu yorumdaki bir icrasını duydum.

*Keşke Dede Efendi de,"**Mah yüzüne âşıkânım**"ı Dr.Yavaşca'dan dinleyebilseydi. Demek müzikte **"üstad"** düzeyi, bunu ifâde ediyor.*

Bir de benim ilk kez duyduğum bir Rast şarkıyı seslendirdi Alâeddin Yavaşca.

"Dil bir güzele meyl etti hele
Fâş etme ele fâş etme ele
Sammur gibi kaş onaltıdır yaş
Gel eyleme fâş gel eyleme fâş"

*Dede Efendi'yi bugün de yaşatan Dr.Nevzad Atlığ'ı ve Türk müziğine disiplin kavramı getiren **"Koro"**yu kutluyoruz.*

***"Dede Efendi Yılı"**, Türk kültürü için çok büyük anlamlar taşıyor.*

Dileriz her Türk, bunun bilincinde olur."

Alâeddin Yavaşca'nın yarım asrı bulan müzik hayatında radyo sanatçılığının çok önemli bir yeri vardır. Türk Musıkîsinde ünlü bir ses sanatçısı olması ve Türk Musıkîsi severlere kendini tanıtıp sevdirmesinde İstanbul Radyosu ailesine katılmasının büyük katkıları olmuştur.

Alâeddin Yavaşca; radyo imtihanına girişini, yaptığı ilk radyo programını, kendisine eşlik eden saz arkadaşlarını, yani ilk radyo günlerini de şöyle anlatıyor:

" Radyo imtihanına 1950 yılında girdim. İmtihan heyetinde; Cevdet Çağla (1900-1988), Refik Fersan (1893-1965), Fahire Fersan (1900-1996), Kemâl Niyâzi Seyhun (1885-1967)

ve Nûri Halil Poyraz (1885-1956) vardı. Kendilerine, Dede Efendi'nin Hüzzam Ağır Düyek:

"Hâlimi bir kerre takrîr eylesem sultânıma" *sözleri ile başlayan şarkısını usul vurarak ve ezberden okudum. Hakkı Derman kemanla, Hüsnü Çoşar da udla eşlik ettiler. Jüride bulunan o değerli musıkîşinaslar şarkı bittikten sonra, ikinci bir eser dinlemeğe lüzum görmediklerini, bundan sonra beni radyo mikrofonlarından dinlemek istediklerini söyleyerek, musıkî hayatıma yeni ve çok önemli bir sayfa açtılar.*

İmtihan sonrası radyoda yaptığım ilk bandımda okuduğum üç eseri hatırlayabiliyorum:

Musa Süreyyâ Bey'in (1884-1932) Kürdîlihicazkâr makâmında ***"Gün doğmayacak belli bu aşkın gecesinde"****, Hacı Ârif Bey'in aynı makamda* ***"Muntazır teşrîfine hazır kayık"****, ve Reşat Erer'in (1899-1940) Nihâvend makâmındaki* ***"Aşkın ile ey nev-civân"*** *şarkılarıydı.*

O sıralarda Ekrem Reşit Bey (1900-1959) İstanbul Radyosu "Radyofonik Temsiller" bölümünün başında yöneticiydi. Ben ilk programımı yaptıktan birkaç gün sonra Ekrem Reşit Bey beni gördüğünde:

" Aşkın ile ey nev-civân" *sözleri ile başlayan şarkıyı sen okumuşsun, beni çok etkiledi, sadece bu şarkıyı kullanmak için radyofonik bir oyunu mikrofona getireceğim.Bana bu şarkıyı yeniden okumanı istiyorum" dedi. Ben kendisine memnuniyetle okuyacağımı söyledim. Orhan Boran da o zaman Ekrem Reşit Bey'in asistanı idi. Bir süre sonra bir oyun hazırlandı ve ben bu şarkıyı o oyun içerisinde okudum. Kendisi ile ne zaman karşılaşsam bana "Hadi şu şarkıdan bir pasajcık oku." diye takılırdı.*

Benim radyo imtihanını kazandıktan sonraki ilk programlarımda Üniversite korosunda birlikte olduğum; Nevzad Atlığ ve Vedat Atlığ ile radyodan Hüsnü Coşar eşlik etmişlerdi. Daha sonraları müzik şefi Cevdet Çağla devamlı aynı sazın olmayacağını ve dönerli olarak radyo sazlarına da görev vereceğini söyledi. Bundan kısa bir süre sonra yaptığım programda; Sadi Işılay, İzzettin Ökte, Yorgo Bacanos gibi sazlarla birlikte olduk.

Başlayış, o başlayış! Musıkîdeki en tatlı zamanları, en unutulmaz günleri bu solo programlardaki o büyük sanatkârlarla yaşadım. Onlarla âdeta; bir küheylâna binmiş sürücü gibi uçarak, rahatlık içerisinde yayınları götürdük. Çünkü; bir ipek gibi refakatti onlarınki. Solistin ne istediğini bilen, ne hissettiğini anında anlayan sazendelerin refakati idi.O zamanlar içerisinde solo yayınlarda, beş-altı sazdan fazlası yoktu. Türk Musıkîsinin solo yayınları benim için oda müziği karakterindedir ve yoruma açık olan bu icralarda kalabalık saz grubunun bulunması, sonucu olumsuz etkileyeceği için bence bir hatadır."

Alâeddin Yavaşca'nın söz sahibi bir icracı, bestekâr ve koro şefi, Türk Musıkîsi konservatuarında öğretim ve eğitim sorumluluğu almış bir müzik adamı olarak icradaki saz düzenlemesi konusundaki görüşlerinin büyük bir önem taşıyacağı muhakkaktır. Bu yüzden, bu konuya açıklık getirmesini; gerek günümüz eserlerinin gerekse klâsik musıkîmizin icrasındaki saz eşliği ve sayılarının ne olmasının gerektiğini anlatmasını rica ettim. Bununla ilgili Alâeddin Yavaşca şu görüşlere yer verdi:

" Zengin olur düşüncesi ile yorum isteyen ve oda

müziği özelliğinde olan solo icralarda kalabalık bir saz grubunun bulunması, olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Gösterişli olsun diye midir, nedir? Anlayamadığım bir şekilde onsekiz-yirmi sazı yan yana koyuyorlar. Musıkî anlayışları farklı sazendeler bir arada olunca, özellikle solist müşkülde kalıyor, solistin hissettiği bir icraya bu kalabalıkta imkân olmuyor. Farklı mızrap vuruşları ile farklı perde basışları ortaya bazı mahzurlar çıkarıyor. Klâsik musıkîye vakıf olanlarla, olmayanların bir arada olması ile olumlu bir sonuç almanın imkânı yoktur. Ben günümüz eserleri ya da klâsik musıkîmizin icrası diye ayırım yapmadan, radyo icrasına yani güzel ve temiz bir icraya yakışır olması için aynı cinsten birden fazla ve kalabalık saz grubunun olmasını uygun bulmuyorum."

Alâeddin Yavaşca'nın musıkîmizdeki yerini gözönüne alarak, işaret ettiği bu hususların, musıkîmizin icra geleneğinin oluşmasında önemli rolü olacağı muhakkaktır.

Bu söylediklerinin ışığında; konser verdiği, radyo programı yaptığı, plak çalışmalarında birlikte olduğu saz arkadaşları ile ilgili bazı sorular sordum kendisine. Kitabı oluşturmak için yaptığımız çalışmalar ve sohbetlerde sorduğum sorular arasında cevap vermekte çok zorlandığı ve cevap verirken kılı kırk yardığı tek soru da bu oldu.

Alâeddin Yavaşca'dan; musıkîmizdeki sazlardan birer tanesi ile bir saz teşkil etmesini, yani yedeksiz bir -tâbir yerinde ise- Türk Musıkîsi sazlarından milli takım seçmesini rica etmiştim.

Verdiği cevaplar, o günleri yeniden yaşıyormuşcasına, ve o günleri aradığı her hâlinden belli, buruk ama keyifli hâtıralarla dolu idi.

" Seçim yapmak çok zor, birbirinden değerli saz sanatçıları bu musıkîye hizmet etmişler, unutulmaz icraları ile musıkîmize renk katmışlardır. Ama, böyle bir seçim yapmak gerekiyorsa, şöyle sıralayabilirim: Keman; Nubar Tekyay, Viola; Cevdet Çağla, Violonsel; Mes'ud Cemil, Kemençe; Rûşen Ferit Kam, Tanbur; İzzettin Ökte, Ney; Dede Süleyman Erguner, Kanun; Vecihe Daryal, Ud; Yorgo Bacanos, Klârnet; Şükrü Tunar, Ritm saz da yeni kuşaktan Vâhit Anadolu. Vâhit Anadolu hariç zaten hepsi Allah'ın Rahmetine kavuşmuş kişilerdir.

Şimdi bu değerli musıkîşinasları benim gönlümdeki yerleri, özellikleri ve bazı hâtıralarımla birlikte anlatmaya çalışacağım. Ancak benim de kavuştuğum, birlikte olduğum; Nubar Tekyay (1906-1955), Cevdet Çağla (1900- 1988), Sadi Işılay (1899-1969) ve Hakkı Derman'ı (1907-1972) yan yana koymayı ne çok hayâl ettiğimi de söylemeden geçemeyeceğim.

*" **Nubar Tekyay;** Türk Musıkîsi icrasında hayâlimdeki, gelişmiş bir keman icracısı olarak örnek bir sanatkârdı. Kemanda Batı Müziğini çok iyi bilen, bildiklerini Türk Musıkîsinde icraya kusursuz uygulayan, yani musıkîmizin kendine has perdelerini inanılmayacak sağlamlıkta basabilen bir sazendeydi. Bu başarısına rağmen günde en az iki-üç saat egzersiz yapıp, sürekli çalışırdı. Keman sazından keman gibi ses çıkarmasını pek güzel becerirdi. İnsanı hayretlere düşürecek makam geçkileri yapardı. Büyük bir kıvraklığa sahip ve Türk Musıkîsi keman sanatkârları arasında acilitesi[1] ve pozisyonları itibariyle en üstün vasıfta olanı idi.*

---

[1] *Çabukluk, çeviklik. İcrada doğru olarak sürati ve hızlılığı sağlamak.*

Solist saz olarak çalarken de, eşlik ederken de aynı başarıyı gösterirdi. Uzun yıllar Batı Müziğinin içerisinde olmasına rağmen, Türk Musıkîsi kemanı olarak, çok büyük bir başarı göstermiştir.

Kendisini bu kadar sevip, takdir etmeme rağmen çok fazla birlikte çalışma imkânımız olmamıştır. Sâdettin Kaynak'ın müziğini yaptığı iki filmde Müzeyyen Senar ile ben okumuştum. Eşlik edenler arasında Nubar Tekyay da vardı. Saz heyetine hakimiyeti ve sazı peşine takıp götürüşünü hiç unutamıyorum.

***Cevdet Çağla'nın** benim gönlümde ayrı bir yeri vardır. Dost, icracı, bestekâr olarak. Ben onu bir baba, o da beni bir evlât gibi severdi.*

Musıkî câmiamızda az rastlanan vasıflara sahip, çok özel tarafları olan bir insandı. Musıkî tarafı çok üstündü, 20. yüzyılda yaşamış bestekârların en ön safında yer alması gereken biriydi. Keman icrasında kendine has önder vasıfları vardı. Klâsik musıkîmizin icrasında Cevdet Çağla'nın fonksiyonunu hiçbir keman üstlenemezdi bana göre. Eşlikteki başarısı da gerçekten bir başkaydı. Eskilerin dediği gibi, "kırık keman" dı, yani bir solistin tökezlemesine bile neredeyse katılırdı. Sanki, solistle beraber okur, onun gibi hissederdi. Tam anlamıyla refakat kemanı idi. Bir gözü ile notayı takip eder, diğeri ile de solisti gözlerdi. Bir solist duygularını bir esere aksettirmek istiyorsa Cevdet Bey'in eşliği ile şarkı söylemeliydi. Yeri zor doldurulacak bir sanatkârdır.

***Mes'ud Cemil'e** (1902-1963) gelince: Musıkî camiasında üstün meziyetler taşıyan, büyük bir his ve duygu birikimi*

içerisinde olan bir ustamızdır. Pek çok özellikleri arasında bana göre en önemlisi; müzik sanatında sazende olsun, solist olsun, koro şefi olsun hangi vasıflarla donanmış olması lâzım geldiğini en iyi bilen adamdı. Kısa cümlelerle neyin nasıl olması gerektiğini hemencecik ifâde edebilirdi. Bu özelliğini icracılığına da intikal ettirebilmiştir.Hem Batı Müziğini hem Türk Müziğini iyi bilirdi ve her iki camiadan da aynı ölçüde saygı görürdü.. Tanbur ve Viyolonsel ile sonradan merak sardığı Lâvta çalmaktaki başarısı büyük bir musıkî kabiliyetinin bir insanda nasıl toplandığını görmemize yetmiştir. Mes'ud Cemil Viyolonsel çalarken süslemelere de çok önem verir, dikkat ederdi. Refakatini yayla yaparken, piccicatolarla[1] da vurmalı bir sazın görevini inanılmayacak bir müzikalite ile yerine getirirdi. Benim okuduğum plâklarda Mes'ud Bey'in Viyolonsel çalışı öylesine çarpıcı bir şekilde belliydi ki, o yüzden Viyolonsel sazı denildiğinde benim aklıma o gelir.

Rahmetli ***Rûşen Ferit Kam*** *(1902-1981), Klâsik Türk Müziğinin âdabını ruhuna tamamıyle sindirmiş ve bunu kemençe icrasındaki ustalığına da aksettirmiş güçlü bir sanatkârdı. Bana göre Rûşen Ferit Kam kemençede gerçek bir ustaydı. Çok yoğun olan kültür birikimini, icracılığıyla pek güzel bütünleştirmiş bir sanat adamıdır. İşte benim yanımda böyle bir kemençe çalsa, ben de o icraya yakışan şekilde okurum diye düşünmüşümdür. Onun için Rûşen Ferit Kam çok vasıflı bir icracıdır.*

---

1 *Yaylı çalgılarda tellerin parmakla çekilerek çalınmasına verilen ad.*

İzzettin Ökte'ye *(1910-1990) gelince: O Türk Musıkîsi hissiyatını tanburundan damla damla imbikten gül yağı süzercesine çıkartan bir sanatkârdı. Fazla süsleme merakı olmayan, ritmi hiç kaybetmeden; mızraplı çaldığı zaman, o mızrapları usûlün tam yerinde vurgularını hissettiren bir tanburdu. Mızrap vuruşu bilekten işlerdi, tanburun sapını titreşim sağlamak için hiç sallamazdı ve mızrap vuruşları ile bunu temin ederdi. Tanburdan çıkardığı ses gerçekten herkesin dikkatini çekecek özellikteydi. Aşırı bir acilite isteyen, akrobasi yapan bir çalış tarzı yoktu. Mızrabı bir vuruşta birkaç perdeyi birden çıkarabilirdi. Çok kısa olan bir musıkî cümlesini bir mızrap darbesiyle çıkardığına bizzat şahit olmuşumdur. Tabii bunu ilk perde basıştan sonra gelen perdeleri sanki yaylı gibi ihtizazla (titreşimle) çıkarırdı. Bunları, çok yakın tanıyan, beraber çok çalışmış olan kişiler ancak farkedebilirdi. İzzettin Ökte o sadeliğinin içerisinde güzelliği yakalayabilmiş tatlı vasıflara sahipti. Yani o sadelik içerisinde yorumun en mükemmelini yapabilen bir tanburdu. Tanburî Cemil'in tarzının takipçisi olarak Mes'ud Cemil'i Necdet Yaşar'ı görebiliriz ama, Cemil'den sonra gelip de, bir İzzettin Ökte tavrı-üslubu ortaya koyabilmek çok önemlidir. Bunu Mes'ud Bey de bildiği için babasının bir resminin arkasına "Babam da olsa seninle öğünürdü" diye yazıp, İzzettin Ökte'ye hediye etmiştir. Kendisinin en büyük özelliği duygulu çalması idi. Eşlikte, taksimde ve solist olarak çaldığında da aynı duyguyu ve başarıyı göstermiştir. Tek çaldığındaki rahatlıkla soliste eşlik ederdi. Bundan da hiç yüksünmez, tam tersi büyük bir zevk alırdı. Solist vasfında bazı saz sanatçıları, eşlik etmekten pek hoşlanmazlar, halbuki ses sanatçısı olmazsa sazendelerin hayatlarını kazanmaları çok kolay olmayacaktır.*

Neyzen Dede Süleyman Erguner (1902-1953), Ney sazını sevdiren bir sanatkârdır. Neyden çıkardığı sesle insana aman! dedirten duygulu bir yapısı vardır. Taksimlerde kullandığı musıkî cümlelerinde fazla geçkiye girmez, ancak; öyle nağmeler bulur ki insanı gönülden yakalardı. Sazından çok volümlü ses çıkarır, sadece dem sesleri ile taksim yapabilirdi. Yanında oturanlar kat'iyen fosurtu duymazlardı. Nefesli bir sazdan yaylı bir saz gibi ses çıkarırdı. Rahmetli Mes'ud Cemil de;

" Yetiştiğim neyzenlerden bir Hakkı Dede'yi, bir de Süleyman Erguner'i çok beğenirim" derdi.

Kendisini yeterince tanımayanlar kanaat sahibi olamamışlardır. Zira; elimizde çok az ses kaydı vardır, o yüzden yeterince bilinmediğini sanıyorum. Bu yüzden de rahmetli dostumdan biraz bahsedeceğim:

Çok hoş sohbet, kendisini dinlettiren bir insandı. Cevdet Çağla, Süleyman Erguner ve ben o zamanlar sacayağı olmuştuk, kaynaşmış iyi bir dostluğumuz vardı. Davetli olduğumuz müzikli toplantılara birlikte gider, tadına doyulmayacak musıkî dolu saatler yaşardık. Bunlardan bir iki hâtıramı nakletmek istiyorum.

Rahmetli Erguner birazcık boğazına düşkündü ve çoğunlukla yemeği de fazla kaçırırdı. Tabii bu da çaldığı saz itibariyle sıkıntılar getirir, ney üflemesi bazı bazı zorlaşırdı

Birgün, hocam Tevfik Remzi Kazancıgil'e davet edildik. O gece;edebiyat, hukuk, tıp camiasından kalburüstü kimseler de vardı. Hocama eşlik sazı olarak kimleri davet ettiğini sordum. O da bana Mes'ud Cemil, Cevdet Çağla ve Süleyman Erguner'in geleceğini söyledi. Ben bunun üzerine kendisine musıkî faslını yemekten önce yapmayı teklif ettim rahmetli Erguner'i

düşünerek, ama; hoca beni dinlemedi. Neyse, yemek başladı, Erguner büyük bir keyifle hepsinin tadına bakıyordu. Son olarak da yemeğe çeşni olsun diye yoğurt ikram ettiler, gerçekten tadına doyulmayacak lezzette bir yoğurttu. Süleyman Erguner rahmetli ondan da epeyce yedi. Misafirler arasında bulunan değerli üstadımız İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey :

" Efendim artık cem olalım" diyerek musıkî zamanının geldiğini ima etti.

Mes'ud Bey, Cevdet Bey akordlarına bir baktılar, Süleyman Erguner de neyini suyla bir ısladı, mendilini dizine serip, bir iki pozisyon gösterdi. Allah rahmet eylesin öylesine esprili, öylesine lâfı yerinde kullanırdı ki, bana eğilip:

" Vallahi bu ney birazcık uzamış, buna nefes yetmiyor, sen idare ediver" dedi. Sonra da çalmak yerine vaziyeti idare etti. Kendisiyle ilgili unutamadığım bir başka hâtıram da şöyle:

Sezai Ağabeyimin mimar olan kayınpederinin o yıllarda pek ev bulunmayan Bebek sırtlarında yanyana yaptığı iki güzel ev vardı. O evin balkonunda, akrabamız olan rahmetli Refik Koraltan'ın da katıldığı bir davet verildi. Davete ben, Cevdet Çağla, Vecihe Daryal ve Süleyman Erguner birlikte gitmiştik. Evin dört bir yanını çevreleyen balkondan mehtap gerçekten şahane bir görüntü arz ediyordu. Çok güzel bir fasıl yaptık. Bir ara Süleyman Erguner bulunanlardan izin isteyerek mehtabı doyasıya seyrederken gönlünce bir taksim yapmak istediğini söyledi ve aramızdan ayrılıp, balkonun bir ucuna çekildi. Öylesine etkileyici bir taksim etti ki, hayatımda belki de dinlediğim en güzel taksimdi. Herkes nefeslerini tutmuş, kendinden geçmişti. O evin kâhyası gibi görevi olan genç ve güzel bir Alman hanım vardı. O hepimizden daha fazla heyecanlandı. Taksim bittikten sonra koşup, Süleyman Erguner'in boynuna

sarıldı, neyi alıp, bu kamıştan nasıl bu kadar güzel ses çıkabilir diye hayretini dile getirdi. Keşke o unutulmaz taksimi kaydetmek imkânı olsaydı.

Bu değerli musıkîşinas kendisinden daha çok yararlanılacak bir yaşta 1953 yılında aramızdan ayrıldı. Kendisi ile Üniversite korosunda tanışmıştık. Mes'ud Bey'in korosunda çalıştı. Radyoda solo programına Süleyman Bey'le ney sazını ilk alan solist ben olmuştum. Daha sonra Perihan Altındağ Sözeri'de programlarında Süleyman Erguner'le çalışmış, hatta plâklarında da kendisi ile birlikte olmuştu. Daha sonraları diğer solist arkadaşlar da solo programlarında Süleyman Erguner'le çalışmışlardı.

Ölümünden büyük bir üzüntü duymuştum, gerçek bir arkadaşımı, dostumu kaybetmiştim. Ondan geriye unutulmayacak bir sevgi ile, yapmış olduğu taksimlerle, bestelediği bir saz eserinin motiflerini de kullandığım ve güftesini de yazıp ona ithaf ettiğim: ***"Gülen gözlerinin mânâsı derin"*** *sözleri ile başlayan Hüseynî şarkım kalmıştır.*

Hüseynî Şarkı

"Gülen gözlerinin mânâsı derin"

Düyek

Güfte ve Beste :
Alâeddin YAVAŞCA

ARANAĞME.....

Gü len göz__ le ri nin__ mâ__nâ__ sı__ de__

rin__ Gü len__ göz__ le ri__ nin__

mâ nâ__ sı__ de__ rin__ (SAZ__

__)Gön lü_ mün__ tah tı_dır__ gü ze lim__ ye rin (SAZ__)

Gön lü_mün__ tah__ tı dır__ gü__ ze lim__ ye__rin (SAZ__)

Aş kı mın__ uf__ kun da doğar gü__ ne__ şin__

Aş kı_mın__ uf_ kun da__ do ğar__ gü__ ne_ şin (SAZ__

F.Şatıroğlu

Gülen gözlerinin mânâsı derin
Gönlümün tahtıdır güzelim yerin
Aşkımın ufkunda doğar güneşin
Gönlümün tahtıdır güzelim yerin

Vecihe Daryal *(1914-1970), bence kanun çalmaz, sanki musıkîden oya işler, dantel örerdi. Parmakları kanunun telleri üzerinde uçuşan bir kelebek gibiydi. Eşlikteki üstün meziyetleri ve başarısı, soliste verdiği rahatlık anlatılacak gibi değildi. O kanun çalarken, ben hep; taşların üzerinden sekip giden bir ırmağın sularını görür ve sesini duyar gibi olurdum. Çok kıymetli bir sazendeydi, onun gibi bir refakat sazının bir daha gelebileceğini hiç sanmıyorum.*

Vecihe Hanımın bir başka özelliği de yeni repertuarı çok yakından takip etmesiydi. Eski repertuar zaten ezberindeydi. Yeni eserler daha icra edilmeden notalarını toparlar, imkân olduğu ölçüde bestekârlarını tanımaya çalışır ve ezberine alırdı. Bu yeni eserlerin icrasına katıldığında nerelerinde ne süslemeler yakışır, hazırlanır öyle gelirdi. Benden hep bestelerimin notasını alıp, söylediğim gibi hazırlıklı olarak gelir ve eşlik ederdi.

Türk Musıkîsinde ud icrasında ***Yorgo Bacanos*** *(1900-1977) diye bir fırtına esmiştir. Gerçekten o ud çalışı ile bir fırtınaydı, onun akrobasi sayılabilecek pozisyonları, bugün ud öğrenecek çocuklarımızın örnek olarak dinleyecekleri mükemmellikteydi. Zira, bir daha bir Yorgo'nun gelebileceğini sanmıyorum, belki Yorgo'ya benzemeye çalışan kişiler olacaktır. Kısa boylu, tıknaz, udun arkasında yalnız kafası görünürdü. Enstrüman çalmak için ideal olan ince ve uzun parmakları vardı. Normal olarak elini alttan kavramak suretiyle bütün sazlarda olduğu gibi çalmanın yanı sıra, üstten kavrayarak aynı sür'at ve sağlamlıkla çalabilirdi. Yani kitabı tersinden okumak gibi bir şeydi. Eşlik sazı olarak fevkalâde dikkatliydi. Eğer bir okuyucunun ustalığından, güçlülüğünden şüphe etmiyorsa; aranağmelerde, saz paylarında kendine has çok güzel süslemeler*

yapardı. Sağlam olmayan ve Yorgo ile çalışmamış bir solist biraz şaşırır kalırdı. Zaten o da çapını bilmediği bir soliste eşlik ederken bu tür süslemelere yanaşmazdı, yani refakatini soliste göre yapardı. Vecihe Daryal gibi çok yakışan süslemeleri vardı. Sonra, transpozisyonları[1] çok kuvvetliydi. Bolâhenk[2] akordunu yapar, istenilen perdeden transpoze olarak çalardı. Her zaman temiz görünüşlü, fazla okumaya zaman bulamamış, ama; birçok yönden gelişmeye çok elverişli bir yaradılışı vardı. Çok güzel de piano çalardı. Bana göre; Türk Musıkîsine uygun en iyi ve sağlam piano çalabilen bir iki isimden biri de Yorgo Bacanos'du.

Şükrü Tunar *(1907-1962), ayağının parmağından, başının olmayan saçına kadar, duygu yüklü bir insandı. Klârnetten izahı güç derecede sağlam Türk Musıkîsi perdelerini sağlayan ses çıkarırdı. Üslubu çok güzeldi ve klârneti şamata yapmadan çalardı. Çok yumuşak ve gönül okşayan seslerle sazını çalabilen bir sanatkârdı. Öylesine bu konuda başarılıydı ki, bu üslubu ile kendisinden klâsik musıkîmizde bile istifade etmek mümkündü. Şükrü Tunar'da insan yaradılışında nadiren görülen bazı vasıflar vardı. Sazını kullanmaya başladığında resmen rengi değişirdi. Adeta; beti benzi atar, duygudan sapsarı olurdu. Taksim ederken gözlerini yumar, sanki bir başka âleme giderdi. Her taksimi bir diğerini geride bırakacak kadar güzel olurdu. Ben klârnette Şeref'i, Ramazan'ı da dinledim*

---

1 *Transpozisyon: Bir diziyi bulunduğu perdeden başka bir perdeye nakletmek*

2 *Bolâhenk: Türk Musıkîsinde diapazonun la (dügâh) sesini re (nevâ) olarak kabul eden düzen*

ama; Şükrü Tunar'ın yeri bir başkadır. Rahmetli Mes'ud Cemil, Şükrü Tunar için:
" Al bu adamı klâsik koroya oturt" derdi.

***Vâhit Anadolu** da yeni kuşaktan olmasına rağmen, kendi dalında sağlam bir yere sahiptir. Klâsik icrada kudümü ile ne kadar iyiyse, fasılda defini eline aldığında da o derece başarılıdır."*

Bir radyo programı öncesi; **Soldan sağa:** Cevdet Çağla, Berrin Erbay, Alâeddin Yavaşca, Mesud Cemil, Arif Sami Toker, Yorgo Bacanos, Süleyman Erguner ve Baki Süha Ediboğlu.

Alâeddin Yavaşca'nın bir yanının tıp, bir yanının da musıkî olduğu günlerini, o günlerdeki radyo çalışmalarını ve hâtıralarını sunmaya devam ediyoruz:

" Solo yayınlarla başlayan radyoculuk hayatımda gerçekten çok enteresan günler yaşadım. Her kuruluşta olduğu gibi, İstanbul Radyosu da ihtiyaçlara bağlı olarak sağlıklı bir plânlama pek yapılmadan faaliyete geçtiği ve imkânları da yeterince el vermemesi yüzünden bazı aksamalar oluyordu. Türk Musıkîsinde sadece canlı yayınla yürütülen programlar yapılırdı. Bu programlarda zamanın tanınmış piyasa sanatçıları da yer alıyor ve solo okuyorlardı. Piyasa ve radyoyu birlikte götürdüklerinden dışarıda işleri çıkınca, zaman zaman radyodaki solo programlarını aksatıyorlardı. Çoğunlukla kırkbeş dakika olan bu sürelerin de doldurulması gerekiyor, haber bile verilmediği için görevli sazlar da boşuna beklemiş oluyordu. Elde doğru dürüst "plâk" gibi yayını dolduracak malzeme de olmadığından müzik yayınlarında Cevdet Çağla sıkıntılara düşüyordu. Ârif Sâmi Toker[1] ile ben; Cevdet Çağla ile konuşup, nöbetleşe geceleri radyoda kalarak bu boşlukları doldurmakta yardımcı olabileceğimizi söyledik. Cevdet Çağla çok sevindi, hatta;

"Çocuklar Allah razı olsun, büyük bir müşkülü ortadan kaldıracaksınız" dedi. Herhangi bir boşluk olduğunda Ârif Sâmi, ya da ben, birimiz girip mevcut sazlarla kırkbeş dakikalık programda okuyorduk. Bu Mes'ud Bey'in gelmesine kadar devam etti. Kendisi bu işin böyle yürümeyeceğini, sözleşmeli ve

---

[1] *Bu konuşma Ârif Sâmi Toker'in (1926-1997) vefatından önce yapılmıştı.*

devamlı bir ekibin görev alması gerektiğini söyleyip, hemen faaliyete geçti.

Cevdet Çağla ile birlikte bir ekip oluşturdular. Hatırladığım kadarıyla, ses sanatçısı olarak; Ârif Sâmi, ben, Afife Ediboğlu Mustafa Çağlar, Âkile Artun, Necmi Rızâ, Ekrem Kongar, Can Akşit ve Safiye Ayla bulunuyordu. Kadro biraz genişleyince korolar ve fasıl programları başladı. Ben hem solomu okuyor hem de korolara katılıyordum. Korolarda kullanılan bütün notaları yazıp, basıyor ve yayına hazırlıyordum. Bu arada Ankara Radyosu'nda Cevdet Kozanoğlu'nun zamanında ayda bir muntazam olarak da solo okuyordum. Çok güzel bir saz topluluğu ile yaptığım bu programlar canlı oluyordu. Bunlar daha sonraları hem canlı yapılıyor hem de kaydı alınıyordu. Rûşen Kam, Vecihe Daryal, Cevdet Kozanoğlu (1896-1986) ve Ömer Altuğ (1905-1965) gibi ustalarla gerçekleştiriyorduk bu programları.

1960'lı yıllardan itibaren radyoda çeşitli kurullarda görev aldım. Denetleme, repertuar, danışma kurullarında bulundum. Çeşitli imtihan komisyonlarında jüri üyeliği yaptım. 1967 yılından itibaren de koro şefliği yapmaya başladım. Asıl mesleğim olan hekimlikten 1990 yılında emekli olduktan sonra, yani; memur statüsünden ayrıldıktan sonra da radyodaki sözleşmeli görevim de sona ermişti. Bütün idareciler, sanatçı arkadaşlarım çok yakın ilgi gösterip, bir tören düzenlediler, bu güzel ve vefa dolu davranışı da hâtıralarımın önemlileri arasında saklamaktayım. O günden sonra radyo dışından "İstisnâ Sözleşmesi" kapsamında erkekler korosunu yönetip, imkân olduğu ölçüde de solo bandlarımı yapmağa devam ediyorum."

1955 yılında İstanbul Radyosu Büyük Stüdyosunda; **Arka sıra:** Şerif Muhiddin Targan, Mesud Cemil, A.Yavaşça, **Ön sıra:** Akile Artun, Berrin Erbay, Safiye Ayla, Mefaret Atalay.

Alaeddin Yavaşça 1956 yılında Ankara Radyosu Büyük Stüdyosunda bir provada. Saz arkadaşları;
Soldan sağa: Burhaneddin Ökte, Vecdi Seyhun, Cevdet Çağla, İzzettin Ökte, Fikret Kutluğ.

1951 yılında İzmir Radyosunda Alaeddin Yavaşça; Ümid Halid Demiriz, Cevdet Çağla, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar ve Arif Sami Tokerle birlikte.

Alâeddin Yavaşca, kırk yılı aşkın bir süre; son altmış-yetmiş yıl içerisinde Türk Musıkîsinin hayat bulduğu, ülkemizin her köşesine ulaşmasında çok önemli rol oynayan, aynı zamanda bir okul olarak da hizmet eden radyolarımızda başarılı görevler yapmıştır. Bu uzun süre içerisinde unutamadığı pek çok hatırası vardır. Hep gülerek anlattığı bu hatıralarından birkaçını sunuyoruz:

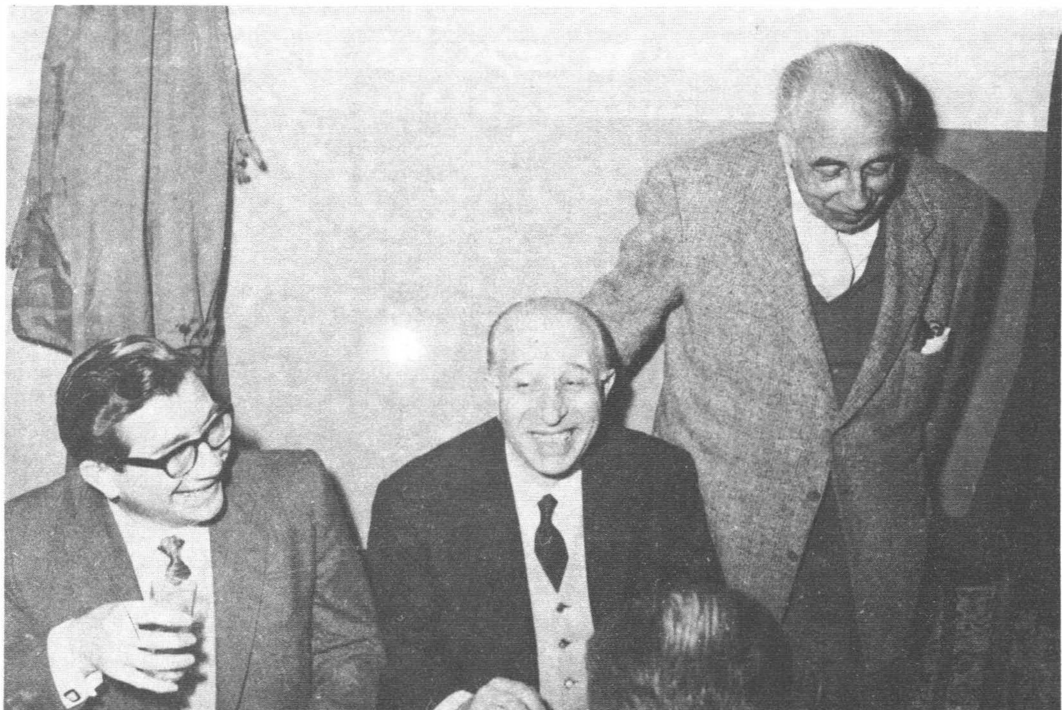
" Cevdet Çağla'yı yakından tanıyanlar bilirler; çok cana yakın, hoş sohbet ve kendine has hareketleriyle etrafını etkisi altına alabilen bir insandı.

Birgün benim canlı solo yayınımda taksim ediyordu. Herhalde gevşemiş olacak ki, gözlüğünün camı yerinden fırlayıverdi. Çok şaşırmıştı, ama; bir taraftan taksim ediyor, bir taraftan da yuvarlanan camı iki ayağının üzerine çömelmiş vaziyette takip ediyordu. Tabii bunları yaparken ister istemez mikrofondan da uzaklaşıyordu. Başta tonmayster olmak üzere hepimizde bir telâş başladı, bir taraftan da kırılıyoruz gülmekten, Allah vere şarkı söylemiyorum. O hiç istifini bozmadan çömelmiş bir vaziyette, yuvarlanan camın peşinde. Bende gülme bitmiyor, taksim bitecek ama okumaya devam etmeme imkân yok, sürekli rahmetliye taksime devam et diye işaret ediyorum, o da devam ediyor. O yayını nasıl bitirdiğimizi bir Allah bilir bir de stüdyoda bulunanlar, hatırladıkça hâlâ çok gülerim.

Yine bir canlı yayındayız, fasıl yapıyoruz. Faslı Nûri Halil Poyraz yönetiyor, Mes'ud Cemil de, Nûri Halil Bey ile birlikte def çalıyor. Programın başlamasından bir süre sonra Nûri Halil Bey'in defінin zilleri herhalde iyice gevşemiş ki her vuruşunda biri düşüyor ve "tın" diye de ses çıkarıyor. Nûri Halil Bey ne yapacağını şaşırmış, Mes'ud Bey ise hiçbir şey

yokmuş gibi davranıp, yan gözle bakarak muzip bir şekilde gülümsüyor. Koro bir şarkıda gülmekten tamamen susmuş vaziyette. Sazlar çalmaya devam ediyor ama, onlar da gülmekten kırıldıkları için işte öylesine çalıyorlar. Fasıl bitti ama. bizde de hâl kalmadı.

Unutamadığım bir başka hâtıram da Mes'ud Cemil Bey'in yönettiği koroda yaşanmıştır. İstanbul Radyosu'nda sözleşmeli kadro kurulduktan sonra koro ile Leon Hancıyan külliyatından alınan klâsik musıkîmizin nadide eserlerini okuduğumuz programların birinde, Çömlekçizâde'nin Bûselik Ağır Semâîini çalışıyoruz. Güftede: ***"Garka gehî aşktır bu"*** *diye bir yeri vardır. Gark olmaktan gelen bir kelime. Allah rahmet eylesin Mustafa Çağlar da (1910-1961) bunu "karga" okuyor. Herkes kendisini uyarıyor karga değil "garka" diye. Provalarda nihayet doğrusunu kendisine dedirtebildik. Neyse; canlı yayın, program başladı, Mes'ud Bey yönetiyor, herşey de iyi gidiyor. Mustafa Çağlar'ın sesinin önde olması temayülü vardır koroda okurken. Tam oraya geldik, rahmetli Mustafa yine bir yüklendi sesine ve "karga değil aşktır bu" diye okuduğu an, rahmetli Necmi Rıza Ahıskan küçük bir kahkaha ile başlangıç yapıverdi. Tabii arkası öyle bir geldi ki, hepimiz başladık gülmeye. Ses dalgalanıyor, öyle perdeler basılıyor ki akıl alacak gibi değil. Altı-yedi ölçü bu garip hâl devam etti gitti. Mes'ud Bey bayağı bir telâş gösterdi, sıkıntılı anlar yaşadı. Neyse toparlandık ve koro yeniden tam olarak okumağa başladı, işi düzelterek eseri bitirebildik."*

Alaeddin Yavaşça, Hakkı Derman, Mesud Cemil ile birlikte bir sohbet sırasında.

İstanbul Radyosu Büyük Stüdyosunda bir program öncesi. Soldan sağa: Berrin Erbay, A.Yavaşca, Can Aksit, Mefaret Atalay ve Muzaffer Birtan.

Alâeddin Yavaşca'nın icracı olarak; başlangıcından bugünlere kadar gösterdiği başarı, devam ettirmiş olduğu istikrarlı çizgi, Türk Musıkîsi ve sanat camiasında hep takdirle karşılanmıştır. Radyoya girdiği yıllardan başlayarak, her geçen gün musıkîmizin icrasındaki incelikleri içine sindirerek yapmış olduğu çalışmalar hep beğenilmiş, kendisine usta bir ses sanatkârı sıfatını kazandırmıştır.

Kendisini dinleyip, ona iltifat edenler arasında hocaları da bulunmaktadır. Herşeyiyle büyük hayranlık duyduğu hocası Sâdeddin Kaynak'la ilgili bir hatırası onun için hem gurur kaynağı olmuş, hem de bu büyük musıkîşinasla son beraberliği olduğu için unutamadığı bir üzüntüsü olarak hafızasında yer etmiştir. Bu hâtırasını şöyle dile getiriyor:

" Hocam Sâdeddin Kaynak (1895-1961) radyo programlarımı hep dinler, ilk buluşmamızda da:

" Yine dinledim seni, çok hoşuma gitti, mest ettin beni" diye iltifatlar eder, bu teşvik edici sözleri de güven kazanmama vesile olurdu.

O'nun Acemaşîran makamında bir bestesi vardır.

***"Merhem koyup onarma, sînemde kanlı dağı"** lenkfahte usulündeki bu beste alışıla gelmiş lenk fahtelere pek benzememektedir. Usul değişiklikleri vardır içerisinde. Tam Kaynak'a uygun, musıkî ufkunu zorlayan tipte bir eser.*

Numûne Hastanesinde yattığı günlerdeydi. O zamana kadar bu eserini ortaya çıkarmamış ve hiç kimseye de vermemişti, saklı tutmuştu.

Bana notasını verdi, ve;

" Ölmeden bana bu eseri radyodan dinletirsen çok memnun olurum" dedi. İlk radyo programımda bu eseri öğlen

neşriyatında okudum, kendisini de haberdar etmiştim. Radyoyu dinledikten sonra, akşam saatine kadar kapı her çalındığında;

"Alâeddin geldi" diyerek beni beklemiş. Akşam gittiğimde, beni görür görmez ellerini havaya kaldırıp, gözlerinden yaşlar süzülerek:

" Beni ne kadar memnun ettin bilemezsin, gel seni bir öpeyim" diyerek yanına oturttu ve gözlerimden öptü. Zaten bu sahne de hocamla son beraberliğimiz oldu. Zira; bu büyük musikîşinas çok kısa bir süre sonra vefat etti. Duyduğum büyük ıstırabımın tek tesellisi bu eseri O'na dinletebilmem ve O'nun da çok beğenmiş olmasıdır."

Hocası Saadettin Kaynak'ın hastanede yattığı zamanda birlikte sohbet sırasında.

Musıkîmizde önem verilen hususlardan biri de *"Doğru İcra"* dır.Yani eserin aslına sadık kalınarak, Türk Musıkîsi perdelerini sağlam ve doğru bir şekilde basmak suretiyle gerçekleştirilen icradır. Ancak, her *"Doğru İcra"* ; zevk alınan, insanın yüreğini titreten, gönlünü musıkî sanatının pırıltıları ile dolduran ve manevî hazlara gark eden bir icra olamamaktadır. Özellikle dinleyici ve musıkîseverler için makbul olanın, doğrunun güzele ulaşmasıdır.

İnsan ruhunu oluşturan; hissedişler, heyecanlar, sevinçler, kederler, sevgiler, nefretler musıkînin sonsuz zenginlikleri ile beslenir, hayat bulur. Musıkînin zenginliklerinden biri de, güzel sestir.

Alâeddin Yavaşca Türk Musıkîsi câmiâsında güzel ve etkileyici bir erkek sesi olarak tanınmıştır. Yıllardan beri, sahip olduğu bu sesle, musıkîseverlere *"doğru ve güzel"* icrayı sunabilen nadir ses sanatkârlarından biri olmayı başarmış ve hak etmiştir. Türk Musıkîsinde tanınıp, sevilmeye başladığı yıllardan bugüne kadar, kendisi için söylenenler ve yazılanlar hep olumlu ve gurur verici bir tablo ortaya çıkarmıştır. Bunlardan birkaç örnek sunuyoruz :

1955 yılında yayınlanan *"Radyo Haftası"* mecmuasının 42.sayısında Alâeddin Yavaşca için şu yazı kaleme alınmış:

" Alâeddin Yavaşca dört-beş sene önce üniversitede okuyordu. Sesinin güzel olduğunu arkadaşları söyler dururdu. Fakat yaradılış bakımından soyadı gibi hareket etmeyi severdi. Bu sıralarda üniversite korosu kuruldu, kendisi buraya girdi. O zamanlar koroda Nevzad Atlığ da vardı. Şehir tiyatrosunda bir

konser verdiler, bu konserde Tıp talebelerinden Alâeddin Yavaşca da solo bir kaç eser okuyacaktı.

Korodan bir iki eser dinledikten sonra, sıra solo şarkılara geldi ve mikrofon önüne bir genç çıktı. Fakat şarkıya başlar başlamaz salonda bulunanlar hayretler içerisinde kaldı. Zira hiçkimse bu kadar çelimsiz bir kişiden böyle bir ses çıkacağını tahmin etmemişti.

İşte o gün orada okuyan Alâeddin Yavaşca, bugün; doktor oldu, ihtisasını yaptı ve herkesin çok sevdiği bir ses haline geldi. Bugün kime sorarsanız sorun, ses sanatkârı ismi sıralarken ilk olarak akıllarına Alâeddin Yavaşca geliyor. Bu onun isminin baş harfinin fihristte en önde bulunmasından ileri gelmese gerek."

Bir başka örnek de, 1956 yılında yayınlanan *"Radyo Âlemi"* mecmuasının 190.sayısındaki *"Alâeddin Yavaşca'nın bazı bilinmeyen hususiyetleri"* başlıklı yazı ve röportajın bir bölümünden:

" Bugün radyoda okuyan sanatkârlar arasında Türk Musıkîsini hakkıyla icra eden iki-üç sanatkâr varsa bunlardan biri de hiç şüphe yok ki Dr.Alâeddin Yavaşca'dır. Tavrı ile, besteleri ile, musıkî bilgisi ile, harikulâde sesiyle Türk Musıkîsinin kıymetli bir elemanı olduğunu açıkça ispat etmiş bulunmaktadır.

Herşeyin olduğu gibi musıkînin de, bilhassa Türk Musıkîsinin de elbette bir âdabı olması lâzım gelir. Şöhret yapmış bütün sanatkârlar bu âdabın dışına çıktıkları halde, Alâeddin Yavaşca katiyen bunun dışına çıkmamakta ve Türk Musıkîsinin en büyük müdâfii olmaktadır."

Günümüzde Türk Musıkîsinde söz sahibi olan kişilerle yaptığımız görüşmelerde söyledikleri, ya da yazılı olarak verdikleri Alâeddin Yavaşca ile ilgili düşünceleri, kendisinin Türk Musıkîsindeki yeri ve öneminin tartışılmaz olduğu doğrultusundadır. Buna güzel bir örnek olarak; kemençe sanatçısı, bestekâr, musıkî tarihi yazarı ve musıkîmize çok değerli müracaat eserleri kazandırmış olan Dr.Nazmi Özalp'in musıkîmizdeki ses icracılığına da ışık tutacak, Alâeddin Yavaşca ile ilgili bu kitapta yer alması için hazırladığı yazıyı sunuyoruz:

" Türk Musıkîsi için " Hanende Musıkîsi" diyenlere bir bakıma hak vermek gerekiyor. Gerçi saz musıkîmize ait değerli eserler bestelenmiş ise de, bunların sayısı sözlü musıkî eserlermize göre çok azdır. Tarihin derinliklerine dalıp da sayfaları çevirirsek sayısız hanende ile karşılaşırız. Onüçüncü yüzyılın mutasavvıfı Mevlânâ Celâleddin'in musıkî meclislerine revnak veren Hanende Osman bu alanda iz bırakan en eski ses sanatkârlarındandır. Herat'ta Sultan Hüseyin'in sarayında icra edilen "Baykara Fasılları" unutulmazlığın sırrına ermiş bir efsane olarak hâlâ yaşamaktadır. Çok daha sonraları Osmanlı İmparatorluğu yüzyılları içinde İstanbul'da yapılan "Meydan ve Küme" fasılları, Türkiye Radyoları'nın ilk yıllarında bu fasılların geleneklere uygun örnekleriyle "İncesaz Takımları" bugün dahi erbâbı arasında hasretle anılıyor.

Güzel ses, güzel saz işte bütün sır burada. Bu sırrı kuşaktan kuşağa aktaran nice hanende gelmiş geçmiş, çoğu bir isim olarak musıkî tarihimizde derin izler bırakmıştır. İşte bunlardan birkaçı: Timur'un torunlarından Bay Sungur Mirzâ'nın "hem demi ve hem zebânı" Erzincanlı Hoca Yusuf; "Elhan ü âvâzede" eşsiz ve bülbül anlamına gelen bir sıfatla anılan

Kastamonulu Andelîbî, şarkı söylediği zaman "suyun akışını, kuşun uçuşunu " durdururdu. Onbeşinci yüzyılın büyük musıkî adamı Gûyende yani hanende Merâgalı Abdülkâdir ile onaltıncı yüzyılda yaşayanlardan Edirneli Ali, Sezâî, Manisalı Serîrî, hanende Eymen, Şikastî, Kâtîbî, Fatih Sultan Mehmed'in yanından eksik etmediği Aydınlı Şemseddin Nahîfî sayılabilir. Onyedinci yüzyılın ses ustalarından Sâdî ve Küçük İmam ününü zamanımıza kadar ulaştıran nadir şahsiyetlerdendir. Itrî gibi bir dâhi bile onun sanatı karşısında ilgisiz kalmamış ölümüne tarih düşürmüştür. Daha başkaları da var: Musıkî meclislerinde "bülbülleri susturan" Hâfiz Post, fasıllarda "hanendelere ağız açtırmayan" Buhûrîzâde Mustafa Itrî, onsekizinci yüzyılda yaşamış olan simalardan Seyyid Nuh, Yahyâ Nazîm Çelebi, Enfî Hasan Ağa, Eyublu Ebû Bekir Ağa birer değerli hanende idi. Yine bu yüzyılın sonlarında Cihân'ın en güzel sesli hanendesi Küçük Müezzin Çelebi. Onun için şâirler,

" Devr usûlü ile serâgâz edeli mutrîb-i çarh
Gelmedi hoş-nefes böyle muganni-i benâm"

diyordu. Ondokuzuncu yüzyıla damgasını vuran Dede Efendi, Şâkir Ağa, Dellâlzâde İsmâil Efendi, Hacı Ârif Bey, Sultan Abdümecid'in "insan sûretinde bülbül" diye tavsif ettiği Hanende Ali Bey ve daha nice hanendeler, hafızlar, hiç kesilmeden akan bir ses çağlayanı. Geçen yüzyılın sonunda bir yıldız gibi parlayarak İstanbul Boğazı üzerinde sesten billûr köprüler kuran Hanende Nedim Bey gibi gerçek bir efsane...

... "Denizde katre" gibi saydığımız ve sayamadığımız yüzlerce sanatkâr Türk Musıkîsinin geleneksel icra özelliklerini yüzyıldan yüzyıla, nesilden nesile taşıyarak yüzyılımızın başına getirdiler. Bu meş'aleyi eskilerden alan Hanende Hüsameddin Bey, Üsküdarlı Hoca Ziyâ Bey, Hâfiz Ahmed Efendi,

Lem'i Atlı gibi şahsiyetler kendilerinden sonra gelenlerin sanatının gelişmesine yardımcı oldular. Başta Münir Nûreddin Selçuk olmak üzere diğer çağdaş sanatkârlar bu geleneği başarı ile temsil ettiler. Bir ırmak gibi akan bu coşkun şelâlenin bıraktığı tortuda şekillenen hanende üslûbu, asil hançere oyunları, ancak işitilerek öğrenilebilen tavır kavramı bu insanların sanatında tecelli etti. İşte aynı meş'aleyi bırakılan yerden alarak günümüze taşıyan belli başlı sanatkârlardan biri de Alâeddin Yavaşca'dır.

Yirminci yüzyılın başında dünyaya gelenlere göre ikinci kuşak sayılanların, bu olgunlaşmış sanat ekstresinden aynı ölçüde yararlandığı ileri sürülemez. Alâeddin Yavaşca'nın yetiştiği yıllarda gerek ses, gerekse saz sanatkârlarının dev isimleri henüz hayattaydı. Ayrıca büyük ustaların ses kayıtları, yani taş plâklar modası geçmiş bir eşya sayılarak telef edilmemişti. Musıkîsever insanlarımız gerçek sanatkârları el üstünde tutuyor, severek, anlayarak dinliyordu. İstanbul'un sanattan anlayan kesimi eski bir geleneği bütün özellikleriyle devam ettiriyor, tanınmış ailelerin evi âdeta bir meşkhâne gibi çalışıyordu. O yıllarda radyo önemli bir olaydı. Bir konservatuar özelliğini kazanmış İstanbul, bilhassa Ankara Radyosu'nda görev alan kalburüstü hocalar sıkı bir disiplin, ta'vizsiz bir yayımcılık anlayışı içinde görev yapıyordu. Hepsi de ses sanatımızın bütün inceliklerini, nota ile ifade edilemeyen yönlerini çok iyi biliyordu. Onlara göre nota herşey demek değildi. Bu incelikler ancak diz döverek meşk etmek, bilenleri dinlemekle elde edilebilirdi. Sanatın her dalında bu kurallar zaten geçerli değil miydi?

Bugün bazı kesimlerce istihza konusu edilen, "goygoyculuk"la vasıflandırılan bazı hecelerin hançerede ezilerek ifade

edilmesi ses icramızın en önemli unsurlarından biridir. Abartıldığı takdirde şüphesiz zevkleri incitebilen bu malzeme, ustasının elinde şekillenirse eşsiz bir üslup kalıbına dökülür, bambaşka bir hüviyet kazanır. Alâeddin Yavaşca bu alanda da asil bir ustalığa sahiptir. Sanatkârlık aşamasına ulaşmış olan kimselerin ilgi alanlarını bütün yönleri ile bilmeleri imkânsızdır. Bunun için her musıkîşinasta başkalarında olmayan sayısız özellikler bulunabilir. Gerçek sanatkâr arı gibi binbir çiçeği dolaşan, herbirinden renk ve koku derleyerek ortaya yeni, kendine has bir kompozisyon koyan kimsedir. Bütün bunları bir sanat potasında eriterek biçime sokmak ve güzellik kazandırmak engin bir meleke ve kültür işidir.

Yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız noktalar açısından Alâeddin Yavaşca sanatın ve sanatkârlığın gereğini yerine getiren nadir ustalardandır. Bir yandan asıl mesleği olan tıp eğitimini, daha sonraları hekimliğini geliştirmeyi sürdürürken Türk Musıkîsinin engin dünyasına dalmayı bilmiş ve başarmıştır. Bunda kültürlü bir aileden gelmiş olmasının payı büyüktür. O zamanlar musıkîyi dinleyebilmenin tek vasıtası olan gramofondan en kaliteli sanatkârları, özellikle Tanburî Cemil Bey'in eşsiz nağmelerini küçük yaşında idrak sınırlarının ötesinde şuur altına yerleştirmiş, unutulmaz icra tekniğinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Tanrı vergisi kaabiliyeti ile üstün ses fiziği bu başarının en önemli temel taşı olmuştur. Üslubunu ipek gibi yumuşak bir ses, otuzikilik notaları bile atlamadan, yuvarlamadan deşifre edebilen lâtif bir hançere, ender bulunan bir diksiyonla süsleyebilmiştir.

Musıkîmiz aynı zamanda refakat musıkîsidir. Yalnız saz sanatkârlarının değil ses sanatkârlarının da sazlara refakat etmesi gerekir. Bu açıdan bakacak olursak hiç şaşmayan bir

ritm duygusu ile sazları sesine râm eden bir refakat duygusu onun bir başka özelliğidir. Dinamizmi, sesinin fiziksel özelliğini olabildiğince kullanması, eserleri yorumu, her eseri giderine göre icra etmesi harikulâde müzikalitesi ile lâyık olduğu yere hakkıyla oturmuştur. Alâeddin Yavaşca'yı, ses sanatkârı demiyorum, hanende yapan da bu yönüdür. Öyleyse üslubun, bu unutulmaz tavrın kaynağı nedir, biraz da konunun bu yönüne eğilmek gerekir.

Alâeddin Yavaşca, bıkıp usanmadan hem eğitim hayatı boyunca, hem de sonraki yıllarda yaşayan musıkîmizin peşinden koşmuş, henüz hayatta bulunan ustalarla tanışmış ve istifade edebilme yollarını aramıştır. Bunu kendisi de röportajlarında, sohbetlerinde, yazılarında ve anılarında sırası geldikçe belirtmiştir. Hakkı Sühâ Gezgin, İbn-ül Emin Mahmud Kemâl İnal, Zeki Ârif Ataergin gibi sanat ve edebiyat adamları ile Sâdeddin Kaynak ve Fehmi Tokay gibi bestekârları bu suretle tanımıştır. Bu ağır ve yorucu mesâinin sonunda asla taklide kaçmayan, kimseye benzemeyen kendine has bir tavır ve üslup elde etmiştir. Musıkîmizde bir tavır mefhumunun bulunduğu, sanatkârı sanatkâr yapan özelliğin de bu olduğu şuuru içinde çalışmıştır. Bunu yaparken hiç şüphesiz en zahmetli yolu seçmiştir.

Sadece bir ses sanatkârı olarak kalmayıp bestekârlık vadisinde de başarılı bir insandır. Geleneksel beste tekniğini çok yakından inceleyen, bilen bir kimse olarak repertuarımıza değerli eserler hediye etmiştir. Bu sahada da oldukça verimli mesâisi vardır. Ses ustası olmasına rağmen saz musıkîmize de gereken önemi vermiş, çeşitli formlarda saz eserleri bestelemiş, Türk Musıkîsi beste formlarının çoğunu kullanmıştır. Eserlerinin hepsinde icra özelliği ile geleneksel kaidelere bağlı olmakla

birlikte başkalarında olmayan bazı yenilikler uyguladığı görülür. Duygu unsurunun ağır basması, güfte seçmekteki titizliği, bilhassa şarkılarındaki zengin saz payları kariyerinin en belirgin yönlerindendir. Dolayısıyle sözlü bölümler kadar saz musıkîmize de önem verdiğini gösterir. Şed yollarını (geçki tekniğini), makamlarımızın seyir ve hareketini çok iyi bilmesi ve bunları eserlerine yansıtması, dinleyenleri bazen sürpriz melodik cümlelerle karşılaştırır. Diğer bir özelliği de çok kullanılmayan unutulmaya yüz tutmuş makamlarda, tıpkı hocası Zeki Ârif Bey gibi başarılı eserler vermesidir. Temennimiz şudur ki, bu müstesna icra ustasından genç sanatkârlarla sanatkâr adayları gerektiği kadar istifade edebilsinler. Üstada uzun ve sağlıklı bir ömür diliyorum."

Tanbur sanatçısı, bestekâr ve musıkî yazarı Sâdun Aksüt de Alâeddin Yavaşca'yı kısa ama özlü bir biçimde şöyle anlatıyor:

" Kırk yılı aşan çok köklü, çok soylu ve çok saygın bir dostluğun nuruyla aydınlanıyor kalbim.

Gerçek can dostumdur Yavaşca. Mükemmel kişiliği beyefendiliği karşısında saygı duymamak mümkün değil...

Sesi, canlara can, ruhlara gıdadır Alâeddin Yavaşca'nın. Ya okuyuş üslubu? Bence olağanüstü. Emsalsiz bir ruh zenginliği, sınırsız duygu hazinesiyle okur her zaman. İşte yıllardır dillerden düşmeyen besteleri... Kişiliğinin asâleti, mükemmelliği elle tutulur gibi belirgindir nağmelerinde. Sağlam bir tekniğin hassas bir ruh ve kalp ile birleşmesinin yarattığı o güzel eserler ömürler boyu kalıcı eserlerdir ve de inanıyorum ki, yarın öbür gün çok daha kıymete bineceklerdir.

Eşsiz bir sanatkâr, gerçek bir can dost, Cenâb-ı Allah'ın insanlara bahşettiği en fevkalâde hasletlerle donatılmış mükemmel bir kişidir Alâeddin Yavaşca.

Kısaca...

Birşey söyleyim mi ben arkadaşca
Kolay anlatılmaz üstad Yavaşca"

Kitabı oluşturmak için yaptığım çalışmalar ve çeşitli araştırmalarda; Alâeddin Yavaşca'nın yarım asrı bulan musıkî hayatında karşılaştığı, belki de tek ama en ağır eleştiriyi daha dört-beş yıllık radyo sanatçısı olduğu dönemde görüyoruz.

Türk basınının önemli yazarlarından ve Türk Musıkîsi sevgisi herkesce bilinen, *"Refii Cevad Ulunay "* ile Alâeddin Yavaşca arasındaki kalem tartışmasını 1954 yılında yayınlanan Radyo Haftası mecmuasının 16. ve 17.sayılarında yer aldığı haliyle, bazı bölümlerini alarak aktarıyoruz. 16.sayıdaki Refii Cevad Ulunay'ın yazısının bir bölümü:

" Geçenlerde, radyoda yeni tenebbüt (yetişme) okuyuculardan birini, Alâeddin Yavaşca'yı dinledim. Malum olduğu üzere bu nev-nihâller (taze fidan), pek kısa zamanda Türk Musıkîsinin yektâsı (eşsiz, tek) oluvermişler.

Bir iki şarkıdan sonra, hemen kendi besteledikleri eserleri de halka arz ederek, yalnızca okuyucu değil, bestekâr olduklarını da anlatmak firsatını fevt etmezler (kaçırmazlar). Musıkîye hakkıyla vakıf olmadan yapılan eserler ister istemez aşıramento'dur (aşırılmış) . Ama radyo ucu bucağı bulunmayan bir cündî (binicilikte usta kişi) meydanıdır.Orada küheylan eser de koşturulur, sütçü beygiri de. Böyle besteler, rağbet veya abes notu verilmek suretiyle hükmünü belirten halkın tenkidine

kalmıştır. Fakat bu yeni beylerin eslâfın (geçmişin önemli bestekârları) eserlerine karşı gösterdikleri lâubalilik tahammül mülkünü yıkacak kadar tahripkâr oluyor. Bu genci de Dede'nin ***"Yine bir gül-nihâl aldı bu gönlümü"*** *Rastını lîme lîme eylediğini görünce bir yerime inmesin diye düğmeyi çevirmeye mecbur oldum...Yahu! İsmâil Dede'ler, Dellâlzâde'ler, Zekâi Dede'ler, Şâkir Ağa'lar, Hacı Ârif Bey'ler; sizler hiç vâris bırakmadınız mı? Hazinelerinizi yağma ediyorlar... Medet... vesaire, vesaire..."*

Radyo Haftası mecmuasının 17.sayısının 20.sayfasında ise; *"Tenkitten doğan münakaşa ! Alâeddin Yavaşca, Refii Cevad Ulunay'a cevap veriyor"* başlıklı ve oldukça uzun bir yazı ile Alâeddin Yavaşca'nın cevabı yer alıyor. Önemli ve çarpıcı olan bölümlerini sunuyoruz:

" Geçen hafta Refii Cevad Ulunay'ın kasıtlı olarak hakkımda sitem dolu yazdığı yazı, maalesef mesleki meşguliyetim dolayısıyla gözümden kaçmıştı. Arkadaşlar gösterdiler...

... Refii Cevad Ulunay benim ismim çerçevesinde bütün genç icracıları Türkçe bilmemekle itham ediyor. Belki ben onun kadar Osmanlıca bilmem, gerek lisedeki, gerek üniversitedeki mesai dahili ve harici edebiyat çalışmalarımdan Refii Cevad Ulunay'ı haberdar etmek isterim...

... Ulunay beste yapmamı abes buluyor. Şevki Bey'in otuz-otuzbir yaşında öldüğü zaman, altıyüzün üzerinde eseri vardı. Kendimi Şevki Bey'le kıyas etmek küstahlığını göstermiyorum. Yalnız benim yaşımın yirmiyedi oluşu, beste yapmama mani değildir. Diğer taraftan Ulunay'a hatırlatmak isterim ki, bugüne kadar bütün besteciler, eğer sesleri varsa, kendi

eserlerini kendileri okumuştur. Hattâ eslâfın en hürmete şâyan bestekârları arasında: Itrî, Tanburî İshak, Dede Efendi, Dellâlzâde, Hacı Ârif Bey ve diğer kıymetli bestekârlar, huzurda kendi eserlerini bizzat icra ederlerdi. Zaten bir sanatkârın subjektif duyuşunu kendisinin en iyi şekilde ifade edebilmesinden daha tabii bir şey olabilir mi?...

... Ulunay tenkîdinde Dede Efendi'nin sevilen "Yine bir gül-nihâl" şarkısını lîme lîme ettiğimi ve bu okuyuşuma tahammül edemeyerek radyosunu kapattığını ifade buyuruyor.

Eğer bu hakikat ise, çok memnun olacağım. Çünkü ben, musıkîyi anlayan bir zümreye hitap etmekten zevk duyuyorum. Kaldı ki üstad tenkidinde hemen tezata düşüyor. Okuyuşuma tahammül edemeyerek dinleyemediğini beyan ettiği, ***"Yine bir gül-nihâl"*** *şarkısı tesadüfe bakın ki, o geceki programın son eseri idi. Demek ki kıymetli üstad fakîrin o seansını sonuna kadar dinleme tahammülünü gösterebilmiş. Ve bu tahammülü ancak son eserde nihayet bulmuş. Acaba sondan evvelki eserleri başka birisi mi okuyordu?...*

... Bence; bir münekkidin vazifesi, bir icracının sanat icrasından daha önemlidir. Bir sanatkâr Allah vergisi olan kaabiliyetine, Allaha karşı nankör duruma düşmemesi için biraz da şahsi gayretlerini ilâve ederse, bu yolda yalnız zevki için, ruhu için çalışırsa, tesadüflerin vereceği imkânla şöhret temin edebilir. Böylece üstadın kullandığı, tâbirin karşılığında bir "Nev-nihâl" doğar.

Fakat, ne yazık ki, Allah'ın kendilerine karşı cömert davrandığı bu nev-nihâller, bizim münekkit ustamızın cimri alâkası karşısında, hezimete uğruyorlar!

Kıymetli münekkide hürmetlerimi yollarken, yazıma karşı sempati duydukları takdirde, kendileri gibi davranmayıp, arada sırada sohbetten zevk duyacağımı arz ederim."

Alâeddin Yavaşca ile bu kalem tartışmasını konuştuğumuz bir sırada kendisine:

" Hocam, aradan kırkbir yıl geçmiş, rahmetli Refii Cevad ile aranızdaki yazışma yolu ile geçen tatsızlıktan sonra neler oldu? Hiç karşılaştınız mı, bu münakaşa devam etti mi?" diye sorduğumda, o günleri yeniden yaşıyormuş gibi şunları anlattı:

" Hatırımda kaldığına göre ben biraz ağırca bir cevap vermiştim. Kendisinin çok üzüldüğünü duydum. Sonra birgün, eski Kadıköy vapurunda karşılaştık, uzaktan gülümseyip selâmlaştık. Yanında boş yer vardı, ben de gidip yanına oturuverdim. Herhalde böyle birşeyi beklemiyordu. Biraz durduktan sonra bana:

" Yahu! Birbirimizi boşuna kırdık, verdiğin cevaptan sonra bu işi fazla uzatmak istemedim, gerçi ben de biraz fazlaca ileri gitmiştim. En iyisi biz bunu unutalım, ikimiz de aynı güzelliğe muhabbet duyan insanlarız, aynı şeyi çok seviyoruz, öyleyse birbirimizi de sevmemiz lâzım. Sizin hayvanları çok sevdiğinizi biliyorum, birgün Yakacık'a teşrif et, hanımla tanışırsın, benim beslediğim hayvanlar var onları görürsün, hem de güzel bir tatil yaparız" dedi. Bu duyduklarımdan çok memnun olmuştum. Birgün kalkıp Yakacık'a gittim, beni görünce pek sevindi, bağırarak:

" Bak hatun kim gelmiş, gel gör, tanıtmaya lüzum yok" dedi. Bahçeyi gezdik; büyükbaş, küçükbaş hayvanlarını gördüm, birlikte kurabiyeler, pastalar yedik, çaylar içtik, çok tatlı bir son oldu. Yani her iyi dostluğun kavga ile başladığını söyleyenler doğru söylemişler, çünkü bizimki de öyle oldu.

Aslında rahmetli Refii Cevad bazen yerli yersiz yazı yazardı, musıkî bilgisi de pek yoktu. Sâdeddin Heper'den faydalanarak konserlerin, radyo yayınlarının tenkidini yapardı. Doğrusunu söylemek gerekirse o, musıkîmizin gerçek bir kalemşörü yani; kalemi ile güçlü bir müdafi idi. O yüzden her türlü yanlışını hoş görmek gerekir diye düşünmüşümdür. Onun gibi kalemi kuvvetli bir yazarın, önemli bir gazetenin mutena bir köşesinde sürekli bir şekilde Türk Musıkîsini gündeme getirmesi küçümsenmeyecek bir olaydır. Onun çok okuyanı, çok bekleyeni vardı. Onun için her zaman eksikliğini duyuyoruz."

Alâeddin Yavaşca ile Refii Cevad'ın münakaşasına konu olan Dede Efendi'nin ***"Yine bir gül-nihâl aldı bu gönlümü"*** şarkısı, küçücük ve sevimli bir eseridir. Ne bir beste, ne bir ağır semâi ya da ağır aksak semâi şarkısıdır.

O yıllarda Alâeddin Yavaşca yeni bir radyo sanatçısı olmasına rağmen musıkîseverlerin nazarındaki ünü; klâsik musıkîmizin büyük formdaki eserlerini başarıyla icra etmesidir.

1954 yılında yayınlanan *"Radyo Haftası"* mecmuasının 10.sayısındaki *"Kulağımıza Gelenler-Mikrofon Panoraması"* köşesindeki haberde şunlar yer almış:

"Münir Nureddin Selçuk'un "üslup" derslerine gelmiyor diye, Alâeddin Yavaşca'nın repertuarındaki; bestelerin, ağır semâilerin kaldırıldığına dair çıkan haberler tamamen asılsızdır. Bilhassa, bu eserleri okuyuşu ile isim yapmış olan bir sanatkârın repertuarındaki "bestelerin, ağır semâilerin" kaldırılamayacağı, en ufak bir zihin çalıştırılması ile de kolayca bulunur. Kaldı ki Alâeddin Yavaşca bu derslere işi dolayısı ile gelememektedir."

Yine o yıllarda, 1954 yılında yayınlanan *"Radyo Dünyası"* mecmuasında; Türk Musıkîsinin bir başka ünlü ismi ve usta ses sanatkârı Perihan Altındağ Sözeri ile yapılan röportajda, kendisi Alâeddin Yavaşca ile ilgili şunları söylemiş:

" Alâeddin Yavaşca başlı başına bir kıymettir. Şunları iddia olarak söyleyebilirim ki, radyoda çığır açılmış, Alâeddin Yavaşca devri başlamıştır. Onun değerini bugün belki kendisine veremiyoruz. Fakat kısa bir zaman sonra iddialı sözlerim hakikat olarak gözlerimizin önüne serilecektir."

Musıkîmizde kadın ses sanatçısı olarak derin izler bırakmış olan Perihan Altındağ Sözeri, bu sözleri söylediğinden yaklaşık kırkbir yıl sonra 8.4.1995 tarihinde yazmış olduğu yazıda da Alâeddin Yavaşca için şunları söylüyor:

" Alâeddin Yavaşca Türk Musıkîsinde yetişmiş, nadide bir ustadır. Saygın kişiliğinin yanısıra güzel ve usta bir ses, büyük bir bestekâr ve ilim adamıdır. Yeri doldurulmayacak bir sanatkâr olmasının yanısıra, nesli tükenen; sevgi, saygı ve vefa dolu can bir dosttur. Münir Nûreddin Selçuk gibi musıkîmize verdiği büyük emekler ve hizmetleri unutulamaz. Benim için her yönden özel bir dosttur. Kendisine her zaman sevgi ve saygı duymuşumdur."

Alâeddin Yavaşca; musıkîmizde geçmişi yüzyıllara dayanan ve musıkî tarihimizde, *"Meşk Silsilesi"* ya da *"Meşk Zinciri"* olarak da anılan ustadan çırağa geçen, çileli bir öğrenme ve ezberleme şekli ile eser çalışmayı çok iyi yaşamış bir musıkîşinastır.

Bu özellikleri itibariyle ses icracılığı konusundaki görüşlerini şu çerçeve içerisinde ve genel tanımla dile getiriyor:

" Kabiliyeti olan, biraz da sesi güzel bir kişi musıkînin teknik tarafını (nota ve usul bilgisi) bilmeden de bir eseri okuyabilir. Bu saz çalabilmek için de geçerlidir. Ancak, bu yapılanlar herhangi bir kitabı eline aldığında okuma yazma bildiği için yüksek sesle okumasından başka bir şey değildir.

Türk Musıkîsinde, ses icrası konusunda; tavır-uslup, eda çok önem verilen bir husustur. Meşk silsilesi ustadan çırağa, elden ele, ağızdan ağıza devam edip gitmiştir. Musıkîmizin en tanınmış bestekârları, zaten şöhretli bir hanende veya sazendedir. Abdülkâdir Merâgî ve Itrî'nin de aralarında olduğu bu büyük musıkîşinaslar zinciri yüzyıllardan bu yana ustalığın bir göstergesi olan tavır-üsluplarını devam ettirip, birbirlerine el verdiler-dil verdiler ve bu meş'aleyi hep parlak tuttular.

Bu yolda olabilme şansını yakalamış bir kişi olarak. işin çile ve zorluklarına göğüs germek ve bitmeyen bir sanat aşkı ve heyecanını sonuna kadar duymak gereğine inanmışımdır.

Musıkî sanatının tarifsiz heyecanı ve aşkı ile makbul bir tavrın-üslubun kazanılması ancak; bir ustanın çırağına verebileceklerini onun da herşeye göğüs gererek dağarcığına koyması ile mümkündür. Bunun dışındakiler ise musıkî olmayıp, vasıflı veya vasıfsız işçilik addedilmelidir. Onun için tavır-

üslup çok eskilerden beri çeşitli süzgeçlerden geçerek günümüze gelmiş olan icra tarzıdır. Bunda yekparelik, tekdüzelik mümkün değildir. Çünkü yekparelik musıkînin rengini ortadan kaldırır.

Ana malzeme olan sesin mutlaka cinsinin tespit edilmesi lâzımdır. Bununla sesin volümü, genişliği ve çalışmalarda pest ve tizlerde kazanç sağlanılmış olur. Entonasyon,[1] *diksiyon,*[2] *duygu, ifade, tavır, eda, üslup ile icrada; çarpma,*[3] *trill,*[4] *gruppetto,*[5] *vibrato,*[6] *nüans gibi süsleme unsurları da ölçülü kullanılmalıdır. Pestten tize, tizden peste, ses kaydırmalarından mümkün olduğu kadar kaçınmak gerekir.*

İcrada; notaların kıymetlerini keyfî surette birbirine katmak, usulün ortasından girmek, sazın arkasından, önünden gitmek, lüzumsuz vurgular yapmak yanlıştır. Her eserin istediği

---

1 *Entonasyon: Değişik kaynaklarda ifade edildiği şekli ile:*
-Uyumlu bir şekilde çalgı çalmak veya şarkı söylemek.
-Bir sesi doğruya yakın veya tam olarak; çalıp, söyleyerek çıkarmak.
-Nağme tarzı, biçimi. Sesin kendine has şahsi, tabii veya sun'î hali.

2 *Diksiyon: Söz söyleme, kelimelerin; seslerini ve vurgularını gereği gibi ve yerli yerinde kullanma.*
Musıkîde sözlü eserlerde diksiyon (telâffuz) çok önemli ve dikkate alınması gereken bir husustur. Müzikaliteyi yakalayabilmenin bir yolu da güzel ve sağlam telâffuza sahip olmaktır.

3 *Çarpma: Esas notanın alt veya üstündeki notanın çok az bir zaman farkıyla icra edilerek elde edilen bir süslemeye verilen ad.*

4 *Trill: Üzerine konulan sesi bir veya yarım ton üst taraftaki sesle nöbetleşe ve sıkça titreştiren işarete verilen ad.*

5 *Gruppetto: Esas notanın bir üst veya alt perdesinden başlayan üç veya dört notalık melodik süslemeye verilen ad.*

6 *Vibrato: Sık titreşimli, dalgalanmalı ses elde etmek.*

hareketi, sür'ati yani giderini imkân nispetinde metronomuna uygun olarak belirleyip eser bitene kadar bu giderin muhafazasına çaba göstermek gerekir.

Eserin sonuna doğru ağırlaşmaya zamansız başlamamak, bu ağırlaşmayı eserin karakterini de göz önünde tutarak daha ziyade son ölçüye hasretmek, bestekârı tarafından özellikle işaretlenmemişse puandorg[1] *yapmaktan kaçınmak gerekir. Eserleri bitirirken bir oktav tize çıkmayı alışkanlık haline getirmemek,güfte liyezonlarını*[2] *ayrıca belirtmekte de fayda vardır. Sessiz harfle biten bir kelimeyi, sesli harfle başlayan kelime takip ettiğinde, bu liyezon hem şiiriyet hem de müzikalite yönünden büyük önem ifade eder.*

Türk Musıkîsinde "nüans" Mes'ud Cemil ile gelişmiş ve etkinlik kazanmıştır. Batı Müziğinin bazı özellikleri, Türk Musıkîsine tatbik edilmek istenmiştir. Aslında bizim musıkîmizin bünyesinde "nüans" mevcuttur yani; eserin icrasında meleke kazanmış olan bir sanatkâr farkına varmadan, nota üzerinde işaretler olmadan da o nüansları yapacaktır. Zira; güftenin anlamını biliyorsa, makama ve usule hakimse ve eserin giderini hakkıyla belirlemişse o icracı duygularına da hakim demektir. Yani duygularını rahatlıkla kendisini dinleyenlere aktarabilecektir. Bu yüzden nota üzerinde işaretleri muhakkak kullanmak gerekmez. Onun için eskiden yapılmış eserlerin, yapıldığı gibi okunması lâzımdır. Musıkînin dayandığı kurallara tâbi olarak, özellikle; usul, ritm, melodik yapı ve güftenin gerektirdiği duyguyu yanyana getirebildi mi bu işi olumlu sonuçlandırmak kolaylaşır."

---

[1] *İcrada bir notanın değerinin birkaç misli uzatılması.*

[2] *Şiir ve bestede iki kelimenin son ve ilk hecelerini birleştirerek okumak, ulama.*

Türk Musıkîsinin önde gelen icracılarından biri olarak, Alâeddin Yavaşca'nın bu konudaki yapmış olduğu çok önemli tanımdan sonra, Devlet Opera ve Balesi Şan Pedagogu İhsan Şenol'un genel anlamda çok çarpıcı ve güzel bir ses sanatçısı tanımını sunuyoruz:

" Güfteyi, prozodi ve şivesine uygun olarak; besteyi de müzikal diksiyon ve gereken tınıyı sağlayarak bir melodiyi terennüm eden kişiyi ses sanatçısı olarak tanımlayabiliriz. Bilindiği gibi nefes ile çalınan bir enstrümandan iyi ses çıkarmak üfleme teknik ve yeteneğine sahip olmakla mümkündür. İnsan sesini de meydana getiren ses telleri bir enstrümandır. Bu sebeple onu da gereken bir teknikle üflemek ve böylece çıkacak olan sesi, notalara intikal ettirmek gerekmektedir.

İnsan yaşamı nefes almak ve vermektir. Bu durum doğanın gereğidir. Fakat şarkıcı: aldığı nefesi kontrollü bir şekilde kullanmak ve böylece ses tellerinin titreşimini müzikal bir forma sokmak zorunluluğundadır.

Bahis konusu nefes kontrolü de diyafram fonksiyonu ile mümkündür. Alınan nefesin kontrolsüz olarak doğrudan ses tellerine verilmesi, müzikal ses çıkmasına engel olduğu gibi sağlık açısından da, ses tellerinin yıpranmasına ve tahrip olmasına neden olur.

Güzel bir ses her insana nasip olmayan bir servettir. Bu serveti iyi kullanarak insanlara duygusal dünyalar yaratmak bir şarkıcının kutsal görevidir... "

Yaşadığımız dünya ve çağ her konuda; bilim dünyası ve bilim çağı olmuştur. Artık sanatın bile bilimin gerektirdiği çerçevede şekillenmekte olduğunu görmekteyiz. Böylece, müziğin ve ses sanatının; tıp ve fizik bilimi ile doğrudan bağı da ortaya çıkmaktadır.

Bilimsel bir değerlendirme kapsamında; insanın, ses üreten organları ile ses fiziği ilişkisinin, Alâeddin Yavaşca'nın ses icracılığı özelliği itibarıyle ortaya konmasının bu konuda çok iyi bir örnek olacağı muhakkaktır. Bu noktadan hareketle, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı, Odyoloji Ünitesi Başkanı Prof. Dr. Erol Belgin'in, Prof.Dr. Ergin Turan ile birlikte yaptığı bir dizi tetkikler sonucu hazırladığı teknik rapor ve şematik tanımı sunuyoruz:

" Şarkı söylemek sanatların en zorudur. Sanatın, duygu ve düşüncelerin ses ile icrası insan beyninin en üst düzeydeki fonksiyonunu gerektirir. Bu üst düzey fonksiyon işitme, görme gibi duyuların ayrıntıları ile Larenksin (gırtlak) ince motor yeteneklerinin bileşkesidir. İnsanda doğumdan hemen sonra gelişmeye başlayan işitme duyusu lisan gelişiminin birinci basamağını teşkil eder. İki fiilli cümle kurma, zaman ve sayı ile ilgili bilgiler çocukta dört yaş civarında tamamlanır. Müzikal yetenek ise doğuştan var olan ve lisan kazanımından daha önce gelişen bir fonksiyondur. Gerek işitme ile ilgili gerekse lisanla ilgili beyindeki merkezler birbiri ile çok yakın ilişki içerisindedirler. İşitmenin algılandığı merkez, Temporal Lobun "Heschl's gyrus"undadır (Şekil.1 41., 42. alanlar). Değerlendirme ve konuşma algılaması ise daha geniş bir alanı kapsayan Wernicke alanıdır (Şekil.1 22.alan). Bu algıları lisan formasyonuna dönüştüren ve konuşma eylemini başlatan Broca

alanıdır (Şekil.1 44.alan). Bu alan beynin ön kısmında bulunur. Yapılan araştırmalar müzikal merkezlerin Wernicke alanı ile sınırlı olmayıp onun daha iç kısmında (temporal lobun "Anterior" ön kısmında) bulunduğudur (Şekil 1). Görülüyor ki müzikal merkez, yani ritm, melodi ve harmony (harmoni) (ahenk, uyum merkezi) ilişkisini dengeleyen merkez hem işitme hem de lisan merkezlerinin ana kavşağında yer almaktadır. Çok fazla tıbbî ayrıntıya girmeden burada belirtmek istediğim husus müzikalitenin işitme ve lisan ile direkt olarak ilişkili olduğudur.

İşitmenin frekanslar düzeyinde algılanıp ayırt edilmesi iç kulakta (koklea) işitme hücreleri (korti organı) tarafından sağlanır. Konuşmaların ayırt edilmesi, ritm, melodi ve harmoni unsurlarını değerlendiren yukarıda bahsedilen merkezlerdir.

Ses üretiminin (fonasyon) asıl yeri gırtlaktaki ses telleri (vocal cord) olmakla birlikte asıl yönetim merkezi beyin, denetim ise kulak yani işitme duyusudur. İşitme duyusu ancak ayırt edebildiği ölçüde sesi denetleyebilir. İşitme duyusunun ayırt edebilme, sesteki değişiklikleri özellikle frekans açısından farkedebilme özelliği kişiden kişiye değişir. "Difference Limen" olarak adlandırılan bu özellik müzikalitenin ana çatısını teşkil eder. Örnek vermek gerekirse bazı kulaklar 1000 Hz den 1010 Hz e geçişi farkedemezler. Bazıları 2 Hz lik bir değişikliği kolaylıkla farkedebilirler. Doğuştan var olan bu yetenek eğitimle kısmen geliştirilebilir. Kişinin sesi üretebilmesi gırtlak yapısı ile direkt ilişkilidir. Ses tellerinin anatomik ve histolojik yapısı, uzunluğu, gırtlak genişliği, resonatör tüp adını verdiğimiz özellikle larenksten sonraki uzunluğu ve rezonans özelliği önemli faktörlerdendir. Sesin kalitesini etkileyen bu unsurlardan başka kişinin göğüs, kafatası, burun boşlukları da önemlidir.

Görüldüğü üzere sesin üretimi ve kalitesi basit motor bir fonksiyona bağlı olmayıp beynin üst düzey fonksiyonları ile karakterize bir bütündür. Ses üretimi için uygun gırtlak, yeterli rezonans bölgeleri, çok iyi gelişmiş bir lisan formasyonu gereklidir. Bunlardan birisinin eksikliği sesin -özellikle artistik anlamda- kullanım şansını olumsuz yönde etkileyecektir.

Sesi duyguların ifadesinde bir araç olarak kullanmak için sadece organizmanın yaratılışındaki imtiyazlı üstünlüğü yeterli değildir. Bu noktada iyi bir eğitim ve en önemlisi duygu ve düşünceyi temsile yetenekli bir ruh bütünlüğüne ihtiyaç vardır. İşte gerçek sanatçılar bütün bu özelliklere sahiptirler.

Türk Müziğini seven ve amatörce uğraşan biri olarak, Sayın Dr.Yavaşca'nın beste, icra, yorum gibi üstün niteliklerini eleştirmem söz konusu olamaz. Ancak tıp ve fizik gibi müsbet bilimlerin objektif verilerini referans olarak alıp değerlendirmemi yapmakla yetineceğim.

Müzikle tanıştığım yedi-sekiz yaşımdan beri hayranlıkla, her gün artan bir sevgi ve takdirle dinlediğim güçlü bestekâr ve icracı Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca'yı yakından tanıma fırsatını çok geç elde ettim. Henüz üç-dört yıllık bir geçmişi olan bu tanışıklık sonucunda, objektif kriterler dediğimiz kuralları aşan ve ölçülemeyen güzellikler gördüm ve hissettim. Gerçek Türk Sanat Müziği'nin yüce temsilcisine karşı bende uyanan duyguları şahsıma saklayarak mensubu olduğum bilim dalının ölçüleri içerisinde değerlendirmelerimi sunmak istiyorum. Bu değerlendirmeleri yaparken yirmisekiz yıllık meslek yaşantımın en mutlu ve en heyecanlı anını yaşadığımı da belirtmeden geçemeyeceğim.

İlk incelememiz Dr. Yavaşca'nın işitme sisteminin değerlendirilmesidir. Avrupa'nın en büyük kliniklerinden olan

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Ana Bilim Dalı, Odyoloji Ünitesi'ndeki incelemeler hem işitme sistemindeki, hem de beyindeki fonksiyonlar yönünde yapılmıştır. Yapılan işitme tetkiklerinde her iki kulakta da işitme normal sınırlarda bulunmuştur. Sağ kulak 12 dB (desibel) sol kulakta işitme 8 dB'dir. Kokleanın (iç kulak) bu fonksiyonu normal sınırın çok üzerindedir. yirmibeş yaşına kadar (ISO 1964 standartlarına göre) 0-20 dB arası normal kabul edilmektedir. Altmışdokuz yaşında bir kişi için istisnaî bir durumdur. Keza 4000 Hz den sonraki işitme hassasiyeti de yaş kriterlerine göre olağanüstü düzeydedir. Odyogramdan da görüleceği üzere (Şekil 2) Dr.Yavaşca'nın 12000 Hz e kadar sesleri algıladığı görülmektedir. Bu dünya standartlarını aşan değerlerin, yaratanın bir lutfû, eğitim ve korunma ile açıklanması mümkündür.

Dr.Yavaşca'nın sesteki frekans değişikliklerini farkedebilme yeteneği de olağanüstü bulunmuştur. Frekans analizleri Bekesy odyometre kullanılarak yapılan incelemede sanatçının 20 dB şiddette 2 Hz lik değişimi farkettiği ve bunu fonasyona (sesine) yansıttığı objektif olarak gözlenmiştir. Bu durum beyindeki müzikal merkezlerin işitme ve ses organı ile mükemmel bir işbirliğinde olduğunun kanıtıdır. %3 lük bir distorsiyonun bile bulunmaması bu fonksiyon merkezlerinin sanatçının kronolojik yaşından çok daha genç ve dinamik olduğunun bir kanıtıdır.

Fonasyon ve register değerlendirilmesinde Dr.Yavaşca'nın göğüs sesini iki oktavlık bir dizide rahatlıkla kullandığı tespit edilmiştir. Sesteki harmoni zenginliği de burada yatmaktadır. Kafa sesinin kullanılmasının gerektiği durumlarda bile tizlere çıktığı zaman göğüs ses zenginliği kaybolmamakta bilakis harmoniyi zenginleştirmektedir. Burada yine yapı ve

eğitim bütünlüğünün mükemmelliğini vurgulamak isterim. Fonasyon sırasında dil ağız tabanında ve rezonansa eşlik etmediği gibi, sesin karakterini de bozmamaktadır.

Yapılan fonetik analizde, sesli ve sessiz fonemlerde (en küçük ses birimi) Türk fonetik kurallarının uygun çıkarılışı yanında bazı sesli fonemlerde mahallî diyalektin etkilerine rastlanmıştır.

Gırtlağın (Larenks) fiziksel değerlendirilmesinde "Golden Throat" Altın Gırtlak bulguları mevcuttur. Geniş açılı ve çıkık Tiroid kıkırdak ve buna uyumlu Krikoid ve Aritenoidler simetrik ve tam kapanan ses telleri ile karakterizedir.

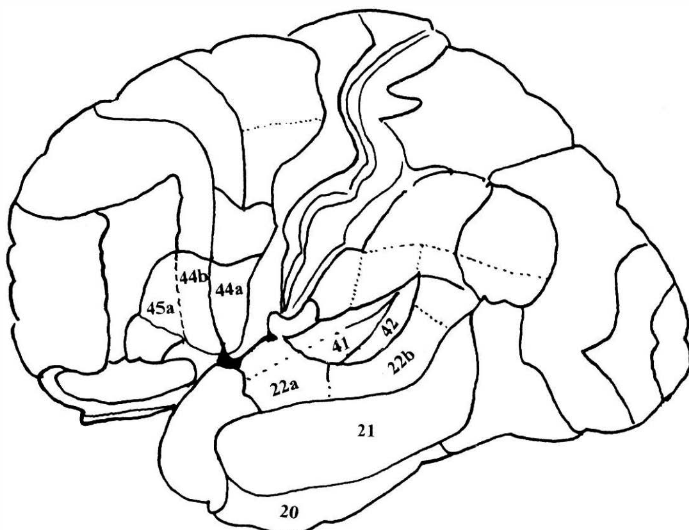
Kulak Burun Boğaz Uzmanı arkadaşım Prof.Dr.Ergin Turan ile yaptığımız değerlendirmede farenks, nazofarenks ve nazal pasaj bulguları elde edilmiştir. Sesi bu denli zenginleştiren ana unsurlar burada toplanmıştır. Tiroid çıkıntı ile Hioid kemik arasındaki mesafe kaliteli bir ses üretimi için ideal boyutlara yakın bulunmuştur. Bu mesafe zengin bir rezonans ve harmoni için ideal ölçülerde olmamakla birlikte geniş pasajlar bu eksikliği en iyi şekilde kompanse etmektedir. Sanatçının ses teli uzunluğu 25 mm. olup bariton ve tenor bir ses için ideal ölçülerdir.

Elde ettiğimiz tüm bulgular iyi bir ses için bulunması gerekli özellikleri içermektedir. Ancak iyi şarkı söyleme yeteneğini bu ölçülere sığdırmamız mümkün değildir. İşte burada objektif kriterleri bir kenara bırakıp başka nedenler aramamız gerekir ki bu da çok zengin bir ruh ve gönülün bu güzelliklere eşlik ettiğidir.

Dr. Yavaşca'nın ses sanatçısının sesini koruma yönünde yeterince gayret göstermediğini de gözlemiş bulunuyorum. Özellikle yemekten sonra dolu bir mide ile sesinin aynı performansı koruduğunu da tespit ettim. Tecrübeli bir hekim olarak bu durumu kendileri de küçük bir tebessüm ile değerlendiriyor ve yemek yedikçe sesinin daha da açıldığı esprisini yapmadan geçemiyor. Gerçekten de bu durumun Dr. Yavaşca'nın güçlü sesini etkilemediğini ben de gözlemiş bulunuyorum.

Sesin zengin harmonisinin yanında 20-95 dB arasında değişebilen şiddet aralığı da üstün yorum niteliğini olumlu yönde etkiliyor. Subglottik basıncı (Larenks altı) aynı seviyede tutup bu kadar geniş bir ranj içerisinde ses üretmek ve bunu hiç ton kayması olmadan (detonasyon) gerçekleştirebilmek de üstün bir performans ve ustalık gerektirmektedir. Dr. Yavaşca yapılan ölçümde bunu kolaylıkla gerçekleştirdiğini de göstermiştir. En alçak şiddetteki sesin frekans ve harmoni özelliğini hiç değişmeden 95 dB e taşımaktadır.

Yapısal özelliğin ortaya çıkardığı zengin bir ses uyumu, eğitim ve yüce bir ruh ile birleşince Türk Sanat Musıkîsi'nde bir dehayı ortaya çıkarmıştır. Çeşitli olumsuzlukların çepeçevre sardığı güzel müziğimizin böyle bir değerini dinlemek, anlamak, yaşatmak ve rehber edinmek, musıkîmizi lâyık olduğu yere getirmek için en uygun yöntemlerden birisi olacaktır. Dileğimiz daha uzun yıllar bu sanat âbidesinin tecrübelerinden yararlanılabilmesidir."

Şekil 1: Beyindeki Lisan ve Müzik ile İlgili Alanlar
(The Working Brain: Introduction to Neuropsychology, NewYork Basic Books. Inc; 1973, p.24) den alınmıştır.

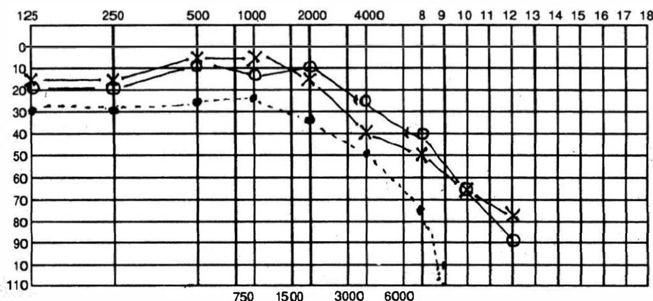
ALANLAR	FONKSİYONLAR	
20	Gürültü ve müzik algılama	
21	İşitsel farketme, işitsel dikkat	
22a	Melodi ve ton algılama	
22b	Konuşmayı anlama	
41	Ton algısı	
42	Konuşma seslerini algılama	
44a	Şarkı söyleme, ton ve ses imajları	BROCA Alanı
44b	Objeleri isimlendirme	BROCA Alanı
45a	Cümle kurma	BROCA Alanı

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİTIP FAKÜLTESİ
K.B.B. ANABİLİM DALI

ODYOLOJİK BULGULAR

Soyadı : Yavaşça Adı : Alizeddin Tarih : 11.04.1996
Cinsiyeti : O→ İşi : Prof. Dr. Doğum Yılı :
Adresi :
Gönderen Doktor : Dosya No. :
Testi Yapan : E. Belgin Odyometre : AC-5. Int. Ac. Son Odyo Tarihi:

SAF SES EŞİK ODYOGRAMI ISO - 1964

Hertz (Hz) Olarak Frekans

	250	500	1000	2000	4000	
Weber lat. olma						
Frontal kemik eşiği						
ŞIŞI (% ile) Sağ						
ŞIŞI (% ile) Sol						
Tone Decay (dB ile) Sağ						
Tone Decay (dB ile) Sol						

KONUŞMAYI ALMA EŞİĞİ (dB ile) ~~SRT~~ PTA			
Çift/Hpir	Sol	Sağ	Aletle
	8	12	

KONUŞMAYI AYIRDETME (% ile) "SPEECH DISCRIMINATION"			
Çift/Hpir	Sol	Sağ	Aletle
	%100	%100	
dB	dB	dB	dB

TEDİRGİN EDİCİ SES YÜKSEKLİĞİ "UCL" (dB ile)			
Çift/Hpir	Sol	Sağ	Aletle
	110+	110+	

DİĞER TESTLER

Yorum :
O---O SAĞ KULAK
X-----X SOL KULAK
●-----● 70 yaş ortalaması
(Türkiye standardı)

Kat. No. :441444

Alaeddin Yavaşça kendisine yapılan tetkikler sırasında Prof. Ergin Turan ve Prof. Erol Belgin ile birlikte.

Klâsik Türk Musikîsinin son yarım asırdaki en önemli icracılarından biri de muhakkak ki Bekir Sıdkı Sezgin'dir (1936-1996). Türk Musıkîsinin bu usta icracısından, Alâeddin Yavaşca ile ilgili düşüncelerini kapsayan bir yazı hazırlamasını rica etmiştim. Zira, Alâeddin Yavaşca'yı en güzel dile getirebilecek olanlardan biriydi Bekir Sıdkı Sezgin.

Kendisi; Alâeddin Yavaşca'yı, konservatuardaki tezi için Hülya Köroğlu'na verdiği yazıda en iyi şekilde dile getirmeğe çalıştığını, bu yüzden o yazıyı aynen kullanmamızın en doğrusu olacağını söylemişti.

Ne yazık ki bu değerli musıkîşinasımız konuşmamızdan bir yıl kadar sonra aramızdan ayrılarak Allah'ın rahmetine kavuştu.

Bekir Sıdkı'nın ölümünden çok büyük bir üzüntü duyduğunu söyleyen Alâeddin Yavaşca; sanat arkadaşı, dostu Bekir Sıdkı'nın acısını ve klâsik musıkîmizdeki eksikliğini şöyle ifade ediyor: *"Kendimi bir tarafı silinmiş para gibi hissediyorum."* Alâeddin Yavaşca bu değerli musıkîşinas için hissettiklerini güftesini de kendisinin yazdığı bir Hüzzam şarkı ile de kalıcı hale getirmiştir.

"Üslubu güzeldi şakıyan bir başkaca sesti
Sezgin bize bir lûtf-u ilâhî, özge nefesti
Feryadlarının âfâkı tutan nağmelerinde
Rüzgâr gibi cümle makamat sonsuzluğa esti"

Bekir Sıdkı Sezgin'e Allah'tan sonsuz rahmetler dileyerek, onun Alâeddin Yavaşca'yı anlattığı yazısını sunuyoruz:

" Güzel ses, üstün bir zevk-ı musıkî, icraya hayatiyet veren ruh ve yorum, ayrıca, mebzul bir ilham ile bezenerek

yaratılmış komple sanatkâr, asırlar içerisinde birkaç adet olmak üzere pek az dünyaya gelmektedir. Şahsen, Hâlik Teâlâ'nın bu mevzuda hasis olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum.

Bu mevzuda Peygamber Efendimiz (SAV) bir hadisinde; "Allah sevdiği kuluna, güzel ses ve iyi ahlâk verir" buyurmuştur. Bu şerefli hadis'den yola çıkacak olursak, her halde bu hasletlere sahip olarak halk edilenlerin çok az ve ender olacağı düşüncemde haklı olabileceğimi sanıyorum.

İşte Sayın Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca Hocamız, yukarıda bahsettiğim üstün hasletlerle yaratılmış ender kişilerden biridir.

Çok küçük yaşlarımda musıkî'ye başladım ve hayatımın bütününü musıkî mahfillerinde geçirdiğim için, ellibeş yıllık ömrümün elli yılı içerisinde (ki bu yarım asırdır) Türk Musıkîsi eserlerinin icrasında bu kadar te'sirli ve insanın gönlünün derinliklerine işleyen bir ses güzelliği, tavır-eda-üslub ve ifade mükemmeliyetine rastlamadım. Şurası muhakkak ki Alâeddin Hoca, kendisinden sonra gelen sanatçı namzetlerine sağlam bir delil ve mükemmel bir yol gösterici olmuştur.

Alâeddin Hoca'nın bestekârlık yönü de; bir takım zorlamalarla oluşan bir husus değil. Sanatkârlığı gibi bu vasfı da, kendisine ezelî bir bahş'dır.

Türk Musıkîsi'nin dînî olmayan Beste'den Şarkı'ya kadar olan, dînî musıkî'de, Âyin-i şerif'den ilâhi'ye kadar olan bütün formlarında bestekârlığı ile en te'sirli, en mükemmel eserleri verdiği herkesce müsellemdir.

Eserlerinde, ilm-i musıkî'nin bütün unsurlarını bir arada görmek mümkün olduğu gibi ayrıca, bu unsurların üzerine bir de, zevk ve his örgüsünün giydirilmiş olduğunu görüyoruz.

Alâeddin Hoca sesinin güzelliği ile, icrakârlığı ile, bestekârlığı ile,ilm-i musıkîsi ile, hassas ve yüksek hislerle tezyin edilmiş bir ruh ile, bütün bunların ötesinde meslek ahlâkı ve dostluğu ile, bir daha zor kazanılabilecek mümtâz bir sanatkâr ve insandır.

Allah, sesine zevâl vermesin, ilhamını ve ömrünü müzdâd etsin."

Hüzzam Şarkı

"Bekir Sıdkı'nın Ardından"

Güfte ve Beste :
Alâeddin YAVAŞCA

Aksak

ARANAĞME..... "Ağır"

p mf

f p

Üs lû___ bu gü zel di şa kı yan ___ bir baş __ ka ca ses ___

ti ___ bir baş ka ca ses ___ ti ___ (SAZ___

p) p)

Sez gin bize__ bir ___ lût fu i lâ ___ hi ___ öz ge ne fes ___
Rüz gâr gi__ bi ___ cüm le ma ka__ mat ___ son ___ suz lu ğa es ___

ti ___ Sez gin bi ze bir ___ lût fu i lâ ___
ti ___ Rüz gâr___ gi bi ___ cüm le ma ka__ mat ___

hi öz ge ne fes ___ ti ___ (SAZ___
son suz lu ğa es ___ ti ___

___) Fer yâd la rı nın â fâ kı tu tan

nağ me le rin ___ de ___ Fer___yâd__ la rı nın

Hüzzam Şarkının Devâmı

â fâ ___ kı tu tan nağ me le rin ___ de ___ (SAZ ___

p ___)

Karar

ti ___

F.Şatıroğlu

Üslûbu güzeldi, şakıyan bir başkaca sesti
Sezgin bize bir lûtf-ı ilâhî, özge nefesti
Feryadlarının âfâkı tutan nağmelerinde
Rüzgâr gibi cümle makamat sonsuzluğa esti

Alâeddin Yavaşca'nın ses icracısı olarak, özellikle de Klâsik Türk Musıkîsindeki yerini ve önemini, sesini radyolardan duyurduğu günden bu güne kadar, sanat camiası ve musıkîseverler kabul edip, benimsemişlerdir.Bunlara rağmen; yarım asrı bulan bu zaman içerisinde tevazuundan hiçbirşey kaybetmemiş ve kendisine has nezaketi ile değişik zamanlarda; güzel okuduğu, ya da sesinin güzel olduğu söylendiğinde, aşağı yukarı hep şu cevabı vermiştir:

" Bestenin ve güftenin bir araya gelmesindeki ahenge bakılırsa, bu eserleri okumaktan çok, onu ortaya koymak önemlidir."

İşte bu tevazuu ile hem bestekârlarımıza verdiği önemi ortaya koymuş hem de icra ettiği eserlerin seçiminde sanât ağırlıklı bestelere her zaman yer verdiğini de dile getirmiştir.

Alâeddin Yavaşca'nın icracı ve koro şefi olarak birlikte olduğu bütün sanatçı arkadaşlarına gösterdiği yakınlık ve tevazuu da bahse değer bir başka özelliğidir.

Aslında, özellikten çok meziyet olan bu hususu; musıkîmizin yakın tarihinin önde gelen kanun sanatçılarından biri olan bestekâr ve araştırmacı Cüneyd Kosal pek güzel dile getirmiş. Kendisinin Alâeddin Yavaşca ile ilgili bu düşünce ve duygularını sunuyoruz:

" Büyük sanatkâr Alâeddin Yavaşca'yı bir sayfayı geçmeyecek şekilde anlatmaya çalışmak çok zor bir iş. En kolayı onunla ilgili hissiyâtımı kaydetmek galiba.

Uzun musıkî hayatımda tanımaktan şeref, beraber çalışabilmiş olmaktan gurur duyduğum az sayıda sanatkârın

gönlümün baş köşelerinden birine yerleşmiş olanıdır Alâeddin ağabeyim. Onun yanında her zaman aynı ailenin ferdi gibi hakiki bir ağabey sıcaklığı duymuşumdur. Çok genç bir sazende olarak kendisine refakat etmek bahtiyarlığına eriştiğim günlerde bir çok kıymetli ustalarımın aksine, bizden kıdemli ve bilgili olmanın ona verdiği hakları hiçbir zaman kullanmamış, bizi ezmek yerine rahatlık vermiş ve usta icracılığı ile yıllarca okulsuz dershanesiz hocamız olmuştur. Musıkîde olduğu kadar doktorluğunun imkânlarını da camiamıza cömertçe kullanan Alâeddin Yavaşca'mız kalbimizde almış olduğu yeri saygı ve sevgilerin en büyükleri ile birlikte her zaman muhafaza edecektir.

Alâeddin Yavaşca'nın sanatkârlığı hakkında kitaplar da yazılabilir veya tek bir cümle ile "O büyük bir komple sanatçıdır" diye de tarif edilebilir. Her yönüyle mükemmeldir. Onda hayran olduğum hususların başında bitmez tükenmez enerjisi ve amatör-profesyonel kavramlarını alt üst etmesi gelir. Bir bakıma o çok zor bir meslek olan doktorluğunu hiçbir zaman ihmal etmemiş en yüksek seviyede yürütürken musıkî ile de bir amatör zevk ve heyecanı ile en iyi şekilde uğraşmış kişidir. Aksi yönden bakınca bir profesyonelin bütün titizliği ve dikkatiyle hem de çok yönlü olarak icra ettiği musıkîde dev bir şahsiyet. Bu ikilem beni her zaman şaşırtmıştır. Kendim de dahil mesleği müzisyenlik olan pek çok arkadışımızı kıskandırıp utandıracak bir meziyet değil mi?

Sanatkârlığı, bestekârlığı, araştırmacılığı, bilgisi, hocalığı, doktorluğu, zengin nota kütüphânesi gibi pek çok yönü Sayın Yavaşca için hazırlanan bu kitapta incelenecek ve kendisini yakından tanımak isteyenlere ulaştırılacak olduğuna göre bu satırları bir dileğimi ilâve ederek bitirebilirim.

Allah'dan kendisine uzun ve sağlıklı bir ömür, eksilmeyen azmi ve gayreti ile başarılı çalışmalar, bizler için de onun dostluk ve sevgisinden mahrum kalmamayı diliyorum."

Alâeddin Yavaşca bütün sanat hayatı süresince; dinleyenleri ile musıkîseverlerden, her zaman çok büyük ilgi ve sevgi görmüştür ve görmeye devam etmektedir. Ancak bunlardan bir tanesi için;

" Bütün sanat hayatımda beni en çok etkileyeni ve iz bırakanı" dediği olayı şu anlamlı sözleri ile dile getiriyor:

" Almanya'nın Aachen şehrine bir konser için davet edilmiştik. Oradaki mahallî gazeteler ve radyolar bu konserden bahsedip, övgü dolu yazılar yazmışlar. Konsere sadece Türkler değil, Almanlar da büyük ilgi göstermişlerdi. Konser öncesi çok yakın olması bakımından Belçika'ya bir gezi yapacaktık. Akşam Köln Türk Musıkîsi Derneğinden aradılar ve bizi aralarında görmek istediklerini, büyük bir özlem içerisinde beklediklerini söylediler.

Bu durumda musıkîye gönül vermiş bu insanlarımızın arzularını yerine getirerek, onlarla birlikte olmak için geziyi iptal etmemiz gerektiğini düşünerek davetlerini kabul ettiğimizi bildirdik.

Ertesi gün kararlaştırdığımız gibi Derneğe gidip, kendilerini bulduk.

Başta Dernek Başkanı olmak üzere, bütün herkes kapıda bizi bekliyorlar. Adımımızı attığımız anda;

***"Boğaziçi şen gönüller yatağı"**nı çalıp, okumaya başladılar.*

Hasret ve özlem dolu bir halde hem çalıp söylüyorlar, hem de iki gözleri iki çeşme ağlıyorlar.

Vatanına, musıkîsine duyulan sevginin bir göstergesi olarak bizlere gösterdikleri bu sıcak ilgiyi ve o andaki duygularımı kelimelerle ifade etmek şimdi bile pek kolay değil benim için."

Alâeddin Yavaşca musıkîde tanınmağa başladığı yıllardan günümüze kadar, sanatında saygıya dayalı yakınlıklar ve takdir görmüştür.

Kendisi Türkiye Cumhuriyeti Devleti nezdinde de sanatçı olarak itibarlı bir musıkî adamıdır.

Yüksek Öğretim Kurulu 23.2.1990 tarihli toplantısında; Türk Müziği Devlet Konservatuarı Müzik-Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı Profesörlüğüne Alâeddin Yavaşca'yı atamayı karara bağlamış, 19.3.1990 tarih ve 3672-6022 sayılı yazı ile atama kararını kendisine duyurmuştur.

15.5.1990 tarih ve 2046/7946 sayılı yazı ile de konservatuar ses bölümü başkanlığına atanmış, 12.4.1995'de; sözleşmeli çalışanların yaş haddinden emekli olmaları halinde idarî görev alamayacakları gerekçesi ile bölüm başkanlığı görevi sona ermiştir.

Devlet Sanatçıları Seçici Kurulu, 17.9.1991 tarihli toplantısında Alâeddin Yavaşca'nın Devlet Sanatçılığını karar altına almış, 21.10.1991'de de kendisine yazılı olarak duyurmuştur.

Gaziantep Üniversitesi Senatosu 26.5.1992 tarihli toplantısında Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsine yapmış olduğu önemli hizmetler dolayısıyla kendisine *"Fahri Doktorluk"* ünvanı vermeyi kararlaştırmıştır.

Türkiye Yazarlar Birliği de kendisini üstün hizmet dalında 1993 yılında *"Yılın Kültür Adamı"* olarak seçmiştir.

Bunların yanı sıra uzun yıllar radyodaki çok önemli görevleri ile birlikte; Milli Eğitim Bakanlığı *"Türk Musıkîsi Araştırma ve Değerlendirme"* komisyonunda, Kültür Bakanlığı *"Türk Musıkîsi Kurul'unda"*, Devlet Planlama Teşkilâtı *"5.Beş Yıllık Türk Musıkîsi Eğitimi "* komisyonundaki hizmetleri ile de musıkî çalışmalarını devlet düzeyinde sürdürmüştür.

Alâeddin Yavaşca, Akademik kimliğini simgeleyen kıyafetiyle.

Gaziantep Üniversitesince verilen Fahri Doktorluk ünvanı töreninde yaptığı konuşma anı.

Alâeddin Yavaşca o yıllarda çok genç yaşına rağmen zamanın Cumhurbaşkanı rahmetli Celâl Bayar, Başbakanı Adnan Menderes ve Meclis Başkanı Refik Koraltan'dan büyük ilgi ve yakınlık görmüştür.

O günleri ve o günlerle ilgili birkaç hatırasını da şöyle anlatıyor:

" Rahmetli Celâl Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan sanatı seven, özellikle de; Türk Musıkîsine bağlı insanlardı. Tabii bunda Ulu Önder Atatürk'ün de büyük payı vardır. Atatürk her meclisinde mutlaka Türk Musıkîsi ile içiçe olur, kendisinin seçtiği, ismini ayırd ettiği sanatçıları hep yanında bulundururdu. Bu toplantılarda hem musıkî üzerine sohbetler yapılır hem de musıkî icra edilirdi.

Celâl Bayar da bu toplantıların müdavimi olması dolayısıyla bir bakıma miras devralmıştı. Türk Musıkîsini çok sever, cânı gönülden dinlerdi. Bu yüzden olsa gerek; bana karşı da Celâl Bayar'ın büyük bir sevgisi vardı ve her zaman kendisinden yakınlık görmüşümdür. Hatta " Ben de Yazdım" adlı kitabını bana ithaflı olarak hediye etmiştir. Kendisi ile pekçok hâtıram vardır. Özel toplantılarında beni dinlemeyi pek severdi ve musıkîmizin nadide eserlerini isterdi benden.

Birgün kendisini üzecek, kıracak birşey yapmıştım. Bizim zamanımızda yüksek tahsil ve ihtisas devresi askerliğe engel değildi. Yani asker olacaksın ondan sonra ihtisas yapacaksın. Ben de fırsatı elime geçirmişim, ihtisasa girmişim. Askerliğin ertelenmesi lâzım asker kaçağı sayılıyorum. Babam rahmetli doğrucu Davut. Polis Kilis'ten arıyor beni, babam da; şu saatten şu saate kadar hastanede, sonra radyoda, şu saatten

sonra da evde bulunur dediği için her an elim yüreğimde. Bir gece saat onbuçuk sularında kapı çalındı. Eyvah! dedim, şimdi beni derdest edip götürecekler. Kapıyı açtım gerçekten polisler. Neyse ki köşkten arandığımı ve Sayın Reis-i Cumhur'un hanım öğretmenler için verilen bir yemeğe katılmamı istediğini söylediler.

O zamanda bir parça gözde idik. Musıkî bahsi açıldığında benim adım geçmiş. Celâl Bayar:

" Ben kendisini çok severim bana hürmeti vardır, çağırdığımı söylerseniz gelir" demiş.

Ben ihtisas bitirme tezi hazırlıyorum, tezi de bitirmek üzereyim, yoğun bir çalışma içerisinde olduğum için çok yorgunum o sıralarda.

Polislere;

" Reis-i Cumhur hazretlerine iletiniz, hastaymış gelemeyecekmiş dersiniz" dedim. Gittiler ve bir süre sonra yeniden geldiler ve Sayın Reis-i Cumhur'umuz gelmenizi rica ediyor dediler. Ben pijama ileyim, kendilerine özür dilediğimi, ellerinden öptüğümü, bağışlamalarını arzu ettiğimi söyledim, yine gittiler.

O gecenin üzerinden biraz zaman geçti. Refik Koraltan'ın eşi, annemin halasının kızı idi. Bu yüzden önemli bir yakınlığımız vardı kendileri ile. Birgün ziyaretlerine gittiğimde Refik Koraltan bana:

" Celâl Bey sana çok kırılmış, çağırmış gitmemişsin" dedi. ben de dilim döndüğünce birşeyler anlatmağa çalıştım, ama olmadı. Birgün radyoda Mes'ud Cemil Bey'in korosunun programı vardı. Kendisi büyük bir telâşla:

" Aman! Çocuklar Reis-i Cumhur Hazretleri gelecek,

onun için dikkatli ve hazırlıklı olalım" dedi. Programa başlamaya üç-beş dakika vardı, Celâl Bayar geldi. İçeri girdi. Biz programı yaptık, bittikten sonra Mes'ud Bey bir yere ayrılmamamızı, zira kendisinin herkesle tek tek tanışmak istediğini söyledi. Hepimiz dizildik, Celâl Bayar teftiş eder gibi koronun önünden yürüyor, herkesin adını ve soyadını söylüyorlar, o da ellerini sıkıyor. Safiye Aylâ'nın elini sıktıktan sonra hatırını sordu, sıra bana geldiğinde:

" Merhaba doktor, nasılsın" dedi, elimi bırakmadan;

" Ben sana kırgınım, nazımız geçiyor diye çağırdık, ama sen gelmedin" dedi.

Ben hemen:

" Özür dilerim efendim, size saygım sonsuzdur ve hep öyle kalacaktır. Ama, yemeğe davet edilenler arasında olmak isterdim. Siz beni sonradan çağırdınız, ben bu işi profesyonel olarak yapmıyorum, benim asıl işim değil" der demez; Vallahi! o kadar insanın içerisinde bana:

" Doktor, Reis-i Cumhurlar da yanlış yapıyorlar demek, kusura bakma, seni şimdi daha çok sevdim" diyerek Mes'ud Bey'e dönüp:

" Klâsik musıkîmizden söz açıldığında hep doktoru hatırlarım" diye de büyük bir iltifatta bulundu.

Türk Devletinin koca Reis-i Cumhur'unun bu hoş görüsü ve anlatmağa çalıştığım sebepleri haklı bulması beni çok mutlu etmişti. Böylece sanata ve sanatçıya vermiş olduğu değeri de ortaya koymuş oluyordu.

Rahmetli Adnan Menderes ile ilgili hâtıralarımdan birini de şöyle özetleyebilirim:

1950'li yılların başlarıydı. Devletin ileri gelenlerinin katıldığı yemekli bir toplantı düzenlenmişti. Zamanın Ziraat Bankası Genel Müdürü Mithat Dülger'in evindeki bu toplantıya benimle birlikte; Cevdet Çağla, Yorgo Bacanos ve Vecihe Daryal da davet edilmişti.

O gece, Celâl Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü, Refik Koraltan, bazı bakanlar ve milletvekilleri de vardı.

Musıkî faslına başladık, birkaç eser okuduk, bu arada rahmetli Adnan Menderes masadan kalktı gidiyor. Bir ihtiyacı için gidiyor herhalde diye düşündüm, ama biraz da içim burkuldu, tam musıkînin orta yerinde kalktığı için. Çok kısa bir an sonra kulağımın dibinde bir ses:

" Doktor, ***"Bu imtidâd-ı cevre ki bahtın şitâbı var"*** *şarkısı repertuarınızda var mı?" diye fısıltı hâlinde soruyor.*

Hemen döndüm baktım Adnan Menderes, ayağa kalkarak

" Var efendim" dediğimde bana:

" O zaman ben yerime geçip yüksek sesle rica edeyim" dedi ve yerine geçip oturdu. Şarkıyı okumamızı istedi. Lem'i Atlı'nın bu Uşşak şarkısı İstiklâl Mahkemeleri kararlarının infaz edildiği günlerden beri hiç okunmazmış, bir bakıma yasaklıymış. Ben şarkıyı okuduktan sonra teşekkür etti ve bana:

"Bir ricam daha olacak, bu eseri bir radyo programında okuyup, beni de haberdar edersen çok sevinirim" dedi.

Kısa bir süre sonra radyodaki bir canlı solo programıma bu şarkıyı koydum ve kendisini özel kalem aracılığı ile haberdar ettim.

Program bittikten sonra radyoda bir telâş. Bana, Başvekil seni arıyor telefonla dediler, gittim. Adnan Menderes telefonda bana:

" Doktorum, gözlerini öperim, o güzel sesinden bu şarkıyı dinlemek bana büyük bir haz verdi. Lütfen bu şarkının notasını diğer sanatçı arkadaşlarına da ver onlar da okusunlar. Sanatta yasak olmaz, olmamalı" dedi ve teşekkür ederek telefonu kapadı."

Alâeddin Yavaşca, zamanın Başbakanı Adnan Menderes, İçişleri Bakanı Namık Gedik ile birlikte.

Ud sanatçısı, bestekâr Cinuçen Tanrıkorur da, Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsindeki yeri ve özelliklerini *"Üstad Yavaşca"* başlığıyla yazdığı yazıda şöyle anlatıyor:

" Üstad bestekâr ve hoca Alâeddin Yavaşca, musıkîmizde 20. yüzyılın en büyük ses sanatkârıdır. Yazıya başlar başlamaz ortaya koyduğumuz bu kesin hükme katılmayacaklar veya mübalagalı bulacaklar olabilir (başta üstadın kendisi olmak üzere). Ama biz, düşündüğünü açıkça söylemekten çekinmeyen ve hükümlerini gerekçesiz serdetmeyenlerdeniz. İşte kanaatimizin mesnedleri:

*1. Doğduğu yer (Kilis), ülkemizin en güzel sesli sanatkârlarının yetiştiği güneydoğu Anadolu bölgemizdedir. Burası şu anda Gaziantep ilimizin bir ilçesi olmakla beraber,[1] Osmanlı asırlarında sayısız câmi, çeşme ve hamamları ve mevlevîhânesiyle, Antep'ten çok daha ileri bir kültür merkezi olup, irfanımızın temel taşlarından **Dîvân-ı Lûgati't Türk, Dede Korkut Kitabı** ve **İbni Mühennâ Lûgati** ile Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in **Dîvân-ı Türkî,** Sâdî'nin **Gülistan** ve **Bostan** adlı eserlerini Türkçeye kazandıran Muallim Rif'at Bilge gibi şahsiyeti yetiştirmiş olan mübarek bir beldedir.*

2. Üstad Yavaşca işte böyle bir kültür iklîminde doğmuş, şair dede, hacı ama aynı zamanda musıkî meraklısı baba, abla ve dayıdan oluşan bir aile çevresinde büyümüştür. Babasının İstanbul'dan getirttiği Klâsik Türk Musıkîsi ve bu arada musıkîmizin lâyemut âbidesi Tanburî Cemil Bey'in plâkları, sekiz yaşında başladığı keman derslerinden önceki ilk hocaları olmuştur.

---

[1] *Yazı hazırlandığında Kilis daha il olmamıştı.*

3. Onyedi yaşında bir genç olarak geldiği İstanbul'da önce İstanbul Erkek Lisesini, sonra da Tıp Fakültesini bitirmiş; buna paralel olarak, kültür başkentimize adımını attığı andan itibaren İbn-ül Emin Mahmud Kemâl İnal, Kanunî Artaki, Zeki Ârif Ataergin, Sâdeddin Kaynak, Mes'ud Cemil, Münir Nûreddin Selçuk, Nûri Halil Poyraz ve Tanburî Dr.Selâhaddin Tanur gibi "yaşayan en büyük"lerin feyz çevresine dahil olmuştur.

4. 20. yüzyılın şüphesiz ve tartışmasız en büyük Türk Musıkîsi bestekârı Üstad Sâdeddin Kaynak, Yavaşca'ya imzaladığı eserinde "istikbâlin büyük sanatkârına" ibaresini kullanmıştır. Kaynak'ın büyüklüğünü takdir ve tasdik edebilecek kadar Türk Musıkîsinden anlayanlar, bu iltifatın değerini de anlayabilirler.

5. Kadın-Doğum ihtisasını yanında yapmak talihine mazhar olduğu Ord.Prof.Tevfik R. Kazancıgil tarafından, her hekimin yapabileceği hastane nöbetlerini tutmak yerine, İbn-ül Emin Bey'in bir tür "edeb-irfan akademisi" olan musıkî toplantılarına gönderilmesi, gelecekte nasıl bir sanatkâr olacağının daha talebeliğinde hocası tarafından isabetle teşhis edildiğini gösterir. Bu davranışıyla, klâsik Osmanlı eğitim sisteminin küçük bir örneğini de göstermiş olan Kazancıgil hocaya Allah'tan rahmet ve hayrülhalefinden hoşnud olmasını diliyoruz.

6. Üstad bestekâr, hoca, virtüoz, otorite, musıkîmizin yıldızı-ayı-güneşi gibi tavsifler çağımızda pekçok sanatkâr için cömertçe kullanılmıştır. Ancak bu sanatkârların hiçbiri, Yavaşca seviyesinde bir kültür birikimine sahip değildir. Onun ağzı okumaz, dili konuşmaz, eli yazmaz; beyni okur, beyni konuşur, beyni yazar; yüksek bir zevk ve duygu dünyasının penceresinden.

7. Kristal berraklığındaki benzersiz sesiyle, özenti şan tekniği soğukluğunun yerine eski gazelhan üslubunun sıcaklığını getiren asil tavrı, Türk Musıkîsinden hiç anlamayanları dahi derhal cezbetmiş, hoşlanmayanlara ise hürmet ve ciddiyet telkin etmiştir. Ayrıca ses sanatından biraz anlayan herkesin kıblesi olmuş, taklidi dahi şöhret olunmasına yetmiştir.

8. Klâsikçiliği asla yobazlık olarak almamış, kimsenin duymadığı eserlerden oluşan programlar yapıp arşivinin zenginliğiyle göşteriş yapmayı tercih etmemiş, klâsiklerin yanında çağdaş bestecileri de -dinleyicisinin klâsiklere ulaşabilmesi için bir yem veya basamak olarak- bolca değerlendirmiştir.

9. Değişik tür ve anlayışlarda bestelediği dörtyüzü aşkın eserinde, önce kullandığı güftelerdeki edebî değer ve incelikler, sonra da melodilerindeki orijinal motif ve geçkilerle hem şahsiyetini ortaya koymuş, hem de feyz aldığı hocalarına, kendisindeki haklarını helâl ettirmiştir. Şarkıları arasında 20. yüzyıl Türk Musıkîsinin klâsikleri olarak milyonlara mal olmuş ve pekçok hevesliye dolaylı bestekârlık dersi vermiş birçok eseri vardır.

10. Anılması çok güç olan maddî tekliflerin hiçbirine yüz vermeyip "sanat halkın zevkine inen değil, o zevki yükseltendir" diyerek, en büyüklerin dahi cazibesinden kurtulamadığı "gazino şarkıcılığı"nı sanatına asla bulaştırmamıştır. Kendisini neon yıldızlarına rakip yapmaya ve böylece daha fazla para kazanmaya heveslenen gazino patronlarına sadece gülmüştür.

11 .Geçmişte de, günümüzde de hep mevcud olmuş pekçok "üstad"ın tersine, ne bilgisini kimseden esirgemiş, ne de arşivini kimseden saklamıştır. Halis İstanbul Türkçesiyle gazete ve dergilere, musıkîmizin yakın tarihine ışık tutan çok

kıymetli yazılar yazmış, isteyen herkese özel arşiv notalarını vermiş, gençlerin yetişmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamış, kabiliyetleri kıskanmak ve engellemek şöyle dursun, şaşılacak bir tevâzu ve samimiyetle daima desteklemiştir.

12. Ve nihayet, şu ana kadarki yarım asırlık sanat hayatını aile hayatıyla büyük bir uyum ve paralellik içinde götürmüş, ne hekimliği için sanat misyonunu, ne de sanat misyonu için hekimliğini ihmal veya istismar etmemiştir. Aynı zamanda bir tabiat ve toprak âşıkı olan sanatkâr, hiçbir tür suistimale yer vermeyen hayatını ve hizmetlerini sağlık ve huzur içinde daha çok uzun yıllar devam ettirecektir.

İşte -mahdut bilgimizin ve âciz takdirimizin değerlendirebildiği kadar- Dr.Alâeddin Yavaşca budur. Bir benzerinin, kültür ve sanat hayatımıza yeniden ne zaman doğacağı belli olmayan bu sanatkârın, herbiri ayrı bir ders, hatta başlı başına okul olan radyo programlarının (1950'lerden bu yana) compact disc'ler halinde yayınlanarak hocaların, öğrencilerin ve halkın istifadesine sunulması, Türk ses sanatına yapılabilecek en büyük hizmetlerden biri olurdu."

Alâeddin Yavaşca'ya, musıkî çevresine kendisini kabul ettirmiş ve başarısını yıllardır devam ettirebilmiş bir ses sanatçısı ve hekim olarak;

" Bir ses sanatçısı nasıl yaşamalı, nelere dikkat etmeli" diye sorduk. Verdiği cevapları sunuyoruz:

" Çoğunlukla herkesin bildiği şeyler ya da bilmesi gerekenlerdir bunun cevabı.

Bir kere; bir ses sanatçısı sesi ile ilgili organlarını korumakta çok titiz davranmalıdır. Daha da önemlisi, düzenli bir hayat yaşamalı, gece hayatının yıpratıcı ve stresle dolu özelliklerinden kaçınmalıdır.

Alışkanlık haline dönüşmüş olan içki ve sigaranın zararının çok olduğu muhakkaktır. Hele sigara tiryakisi olan ses sanatçılarında bunu çok açık olarak görmekteyiz. Özellikle solist sanatçılar için bu daha da önemli, zira; nefes, sesinin önüne geçiyor, nefes payı olan yerlerde, ne kadar saklamaya çalışılırsa çalışılsın, fazlasıyla ve rahatsız edici, müzikal olmayan seslerin duyulmasına sebep oluyor.

Bir ses sanatçısı yeterince uykusunu almalı ve ses açıcı, kas güçlendirici, solunum yollarına rahatlık veren kültür-fizik hareketlerini yapmaya özen göstermelidir. Ses açıcı ve diyaframı kullanmakla ilgili egzersizleri günlük hayatın bir parçası olarak kabul etmeliyiz. "

Alâeddin Yavaşca bu konudaki sözlerine herkesin bildiği şeyler diye girmişti. Kendisine; bilimselliği tartışılmayacak ve uyulması gereken bu tanımlarınızdan bazılarına uymadığınızı gördüğümüz damak zevkleriniz var. Acılı yemek, soğuk su içmek, dondurma yemek gibi diyecek olduk;

" Evet onu da söyleyeyim" diye anlatmaya başladı.

" Semmîyat yani zehir biliminde bir kişi çok küçüklükten başlayarak minik dozlarda olmak üzere ve dozu az az arttırarak vücudunu zehire alıştırabilir. İşte acı ve baharatı, soğuk suyu ve dondurma yemeyi de böyle kabul edebiliriz. Ben Güneydoğu'da yetiştim, yani biberin, baharatın içerisindeydim. Bütün mutfak bunlara bağlı, küçüklüğümden beri bunları yemeğe alışmışım, olmadığında eksikliğini duyarım. Hatta yemediğimde, sesim bile bu eksikliği duyabilir.

Soğuk suyu çok severim, soğuk suyun içerisine ayrıca buz da koyarım. Benim içtiğim soğuk suyu başkası içse muhakkak sesi kısılır, belki de birkaç gün sesi çıkmayabilir. Biraz tetkik edildiğinde, aslında buzun ses telleri üzerinde yüzde yüz kötü etkisi vardır diyemeyiz. Ama ben bunu kimseye tavsiye ediyor değilim. Benim bünyemin alışkanlıklarından söz ediyorum. Yani ben soğuk su da içerim, dondurma da yerim; hem nasıl dondurma yerim.

Bununla ilgili küçük bir hatıramı tam yeri geldiği için anlatayım:

Yaz ayları içerisinde bir gün, Zeynep Kâmil lokalinde bir yemek düzenlenmişti, ben de oradaydım. Rahmetli hocam Münir Nûreddin Bey de davetliydi. Her zamanki gibi kruvaze ceketi, tiril tiril pantalonu, çok şık kravatı ve üzerine de fulârını bağlamış geldi. Yani yaz ayında bile boğazını koruyor. Bu konuda çok dikkatli idi. Beni gördüğü için yanıma geldi, birlikte oturduk. Yemeğe başladıktan sonra, biraz da muziplik olsun diye, yemeğime; karabiber, kırmızıbiber döktüm, garsondan da pul biber istedim. İçtiğim suya da, birkaç parça buz ilâve ettim.Münir Bey biraz hayretle bana:

" Bunları kim yiyip, kim içecek" diye sorduğunda, kendim için hazırladığımı söyledim.

" Yahu! Sen ses sanatkârı değil misin, ne yapıyorsun?" dedi. Ben de;

"Siz beni öyle sayıyorsanız, ses sanatçısıyım diye şaka yollu cevap verdim.

Hoca hayretler içerisinde, bol biberli yediklerime ve buzlu suya bakıyor, bir yandan da tedirgin bir şekilde kendisi için söylediği hafif şeyleri yiyordu. Neyse, yemek sonrası tatlı ya da meyve ne istediğimizi sordular. Münir Bey meyve kokteyli istedi. Ben de bolca dondurma istiyorum dediğimde, rahmetli hoca dayanamayıp kalkıp gitti."

Alâeddin Yavaşca, adına düzenlenen bir dernek konserinde sahne aldığı sırada.

Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsi mensubu olarak; beskârlığını, hocalığını ve özellikle de ses sanatkârlığını, musıkîye adım attığı günden, bu güne kadar hiçbir şekilde piyasa çizgisinde kazanç sağlamak amacı ile kullanmamıştır.

1950'li yıllardaki; gazino, sahne ve müzikal film çevirme tekliflerini çok cazip ve çarpıcı olmalarına rağmen kabul etmemiştir.

Sadece, müzikleri hocası Sâdeddin Kaynak'a ait olan "Tahir ile Zühre", "Arzu ile Kamber" filmlerinin şarkılarını Müzeyyen Senar ile birlikte seslendirmiş; bir de Sadi Işılay'ın Türk Musıkîsi ile ilgili müziklerini yapmış olduğu "Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi"adlı filmdeki şarkıları okumuştur.

Ses sanatkârlığını; meşk ettiği, musıkînin inceliklerini öğrendiği hocalarının çizdiği yolda ve musıkîmizin geleneklerine bağlı bir çerçevede devam ettirmiştir. Geçmiş yıllarda, İstanbul'da çeşitli konak ve evlerde yapılan musıkî toplantılarında; zamanın tanınmış edebiyat, ilim ve musıkî adamlarının bir araya geldiği bu yerlerin, genç yaşına rağmen aranılan ses sanatkârı olarak bulunmuştur. Sadece hocaları Zeki Ârif Ataergin ve Münir Nûreddin Selçuk ile değerli dostu Cevdet Çağla ve Sâdi Işılay'ın jübilelerinde sahneye çıkmış ve sanatta vefa örneğinin en güzelini vermiştir. Gerçek anlamda, sanat ağırlıklı ve zamanın ünlü sazendeleri ile gerçekleştirdiği konserler hâlâ hatırlanmaktadır.

Yurdumuzun çeşitli yörelerindeki *"Musıkî Cemiyetleri ve Dernekleri"* nin düzenlediği Alâeddin Yavaşca konserlerine; bazen bestekâr bazen de ses sanatkârı olarak katılmış ve musıkîmizin Anadolu'daki parlayan meş'alesi olan bu topluluklara da her zaman destek vermiştir.

Elli yıla yakın bir süre emek verdiği radyodaki, ses sanatkârlığı ve buna bağlı olarak TV programlarındaki konserleri ile Kültür Bakanlığı Klâsik Türk Musıkîsi Korolarının bazı konserlerine solist olarak katılarak Türk Musıkîsine hizmete devam etmektedir.

Uluslararası bir boyut kazanmış olan *"Uluslararası İstanbul Festivali"* nde, 1977 yılından başlamak üzere; Atatürk Kültür Merkezi ve çeşitli tarihî mekânlarda solo konserleri ile musıkîmizin tanıtılmasına katkıda bulunmuştur.

Festivalin kuruluşundan başlayarak bir süre düzenleyici olarak sorumluluk alan ve bu konuda önemli hizmetler veren opera sanatçısı ve yönetmeni Devlet Sanatçısı Aydın Gün de, Alâeddin Yavaşca'yı bu kitap için hazırladığı yazısında şöyle anlatıyor:

" Yıllar önce bir İspanyol atasözü okumuştum, şöyle diyordu: ***(Şarkı söylemeyen halk hastadır.)*** *Kanımca bireyler de böyledir; şarkı söylemeyen, müzik dinlemeyen bir kişi normal sayılamaz bence; dünyayı ve yaşamımızı daha değerli, daha anlamlı ve nitelikli kılma istek ve irademizin eseri olan sanat-edebiyat ve müzik yaşadığımız her anın büyük bir mucize olduğunun kanıtlarıdır; müzik yapmak, müzik dinlemek zamanın dışına çıkarak, kişinin kendi varlığının kaynağına dokunması, şiirselleşmesidir; benliğimizin olağanüstü ile buluşmasıdır... Sartre sanatçı için* ***(o'na para verilmez çağına göre az çok beslenir o; başka türlüsü olamaz, çünkü onun etkinliği gereksizdir, yararsızdır)*** *demişti. Başka bir yerde de* ***(sanat ancak başkası için ve o'nun aracılığı ile vardır)*** *demiştir. Ünlü ekonomist Keynes ise* ***(en azından bir yüzyıl daha güzel'i çirkin, çirkin'i de güzel olarak görmek zorundayız, çünkü***

çirkin yararlıdır oysa güzel yararlı değildir) *demişti. Oscar Wilde da bir yerde* ***(sanat sapına kadar yararlı olmayan)****dır diye haykırırken Aristoteles de* ***(ekmek peşinde koşan sanat alçalır)*** *demişti.*

Sevgili dostumuz Sayın Alâeddin Yavaşca ile yıllar önce bir akraba toplantısında tanışmıştık. Bir yandan kendi mesleği olan tıp doktorluğunda emin ve bilinçli adımlarla yürürken diğer yandan gerçek bir müzik tutkunu olarak çalışmalar yapıyordu. Yanlış hatırlamıyorsam müzik konusunda genel bir söyleşme de geçmişti aramızda. O'da Adorno'nun söylediği gibi ***(geleneğin kibirli bir tutumla yıkılmasının değil, dialektik bir biçimde aşılmasının ve zenginleşmesinin doğruluğuna)*** *inanıyordu... Sonra yıllar ilerledikçe o'nun her iki dalda da (doktorluk ve müzikçilik) büyük başarılara eriştiğine tanık oluyorduk. İnsan yalnız dünyayı ve insanları değil, kendini de kendi sevgi ve hayalleri ile keşfedebilir, hatta yaratabilir:* ***İnsan düşledikleri*** *dir.*

Kanımca değerli dostumuz Yavaşca'yı diğer birçok sanatçıdan ayıran özelliği iki görevini de (doktorluğunu ve müzikçiliğini) çıkar, şöhret ve güç uğrunda kullanmamasıdır; her ikisini de bir tür pîr aşkına yapmak istek ve iradesi o'nu, başka bir katın sanatçısı olmaya, ***almanın değil, vermenin peşinde olan*** *gerçek sanatçılar mertebesine yükseltti.*

Bir sanatçı sanatını (eserlerini) satılır ve satın alınır emtialar olarak gördüğü zaman mitolojideki iki yüzlü Jannus'a dönüşür. İyi sanatçı, has sanatçı "zafersiz savaşları" göze alabilen kişidir. Kitlesel üretim fırtınası baş döndürücü bir ritmle kültürü önüne katmış entellektüel çöküşmeyi kendi sonuna sürüklemektedir.

*Kanımca çağdaş kitlesel kültür hareketinin en kirli çıkmazı **"niteliksiz star salgını"**dır; politakıcıdan sanatçıya, bilim adamından din adamına kadar pekçok kişi **"medyatik star olma"** salgınına yakalanmış sürükleniyor; gösteri, gösteriş ve çıkar tutkusu herşeyi kendi karanlığına çekiyor. Oysa bir İngiliz düşünür **"bir insanın gösteriş ve çalımı yeninceye kadar yaptığı her iş uşakçadır"** demişti. Ne mutlu Alâeddin Yavaşca gibi hiçbir çirkinliğe avuç açmadan kendi idealleri, kendi sevgisi ve kendi ayakları üstünde yürüyerek yol alanlara... "*

İlk plâğını 1954 yılında dolduran Alâeddin Yavaşca bugüne kadar:

Yirmibeş adet 78'lik, bir adet Long Play (Uzun Çalar), onbeş adet 45'lik plâğa, kendi eserleri ve başka bestecilerin eserlerini okumuştur.

Bunun yanısıra çeşitli kurum ve kuruluşların kültür etkinliği çerçevesinde:

İki kaset ve sekiz CD (Compact Disc) ile musıkîmizin değerli bestekârlarının eserlerini, hem solist hem de yönettiği koro ile Türk Musıkîsi severlere ulaştırmıştır.

Alâeddin Yavaşca'nın ses sanatkârlığındaki başarısı ve sanat çevrelerindeki ünü ile ilgili pekçok övgü dolu söylenenleri ve yazılanları bu kitabın hazırlanması safhasında; dinledim, okudum, araştırdım. Ama bunlardan bir tanesi beni çok etkilemiştir ve hep kendi kendime bir sanatkâr için bundan daha güzel bir gurur kaynağı olabilir mi? diye sormuşumdur.

Türk Musıkîsinde her zaman izlerini göreceğimiz, usta bir yorumcu ve örnek bir icracı olarak anılacak olan Alâeddin Yavaşca'nın ses icracılığı ile ilgili bölümünü bu hâtıramı anlatarak noktalamak istiyorum:

" Yalova Musıkî Cemiyeti'nin düzenlediği bir konserde bulunmak üzere eşim Güler Basu Şen ile birlikte Yalova'ya gitmiştik. Bir tesadüf sonucu ünlü ses sanatkârı Celâl Güzelses'in oğlu Erdem Güzelses'le tanıştık ve birkaç saat keyifli bir müzik sohbetinin ortağı olduk.

Ulu önder Atatürk'ün "Şark Bülbülü" adını verdiği değerli sanatkâr Celâl Güzelses'in, dinlemeyi sevdiği ve beğendiği ses sanatkârlarından bahis açıldığında, oğlu Erdem Güzelses şu hâtırasını anlattı bizlere:

" Rahmetli babam 1959, 1 Şubat'ını 2 Şubat'a bağlayan gece hayata veda etmişti. Hastalanıp, yatağa düştüğünde sanki bir daha kalkamayacağını biliyor gibiydi. Ölümünden oniki-onüç gün önce beni yanına çağırdı ve benden şimdi kimin okuduğunu hatırlayamadığım bir mevlid plâğı ile, Alâeddin Yavaşca'nın okuduğu, Zeki Ârif Ataergin'in Sabâ makamındaki:

"Bir nigâh et kahr ile sen bakma Allah aşkına
Sarı giyme, bir daha gül takma Allah aşkına"

sözleri ile başlayan şarkısının plâklarını istedi. Hemen istediklerini bulup getirdim. Hakkın rahmetine kavuştuğu ana kadar sayısız kere; bir mevlid plâğını, bir Alâeddin Yavaşca'nın okuduğu plâğı dinledi ve bu dünyaya öyle veda etti. Babam rahmetli o yıllarda genç bir sanatçı olan Alâeddin Yavaşca'yı pek beğenir ve takdir ederdi. "

Alâeddin Yavaşca'ya, kendisi ile ilgili bu gurur veren hâtırayı naklettiğimde gerçekten çok duygulandı ve büyük bir mutluluk duyduğunu; bir sanatkâr olarak bunun da unutamayacağı hâtıralarından biri olarak kalacağını sözlerine ekleyip, Celâl Güzelses için de şunları söyledi:

" Celâl güzelses 1930'lu yıllardan vefatı olan 1959 yılına kadar, Güneydoğu ve Doğu Anadolu başta olmak üzere, bütün yörelerde Halk ve Sanat Musıkîsini yaptığı plâklarla etkileyen önemli bir halk sanatkârıdır. Kendisi plâk kayıtlarında refakatine aldığı sanat müziği sazları ile Halk ve Sanat Müziğini icra itibarıyle mecz etmiş bir sanatkârdır. Kendisiyle tanışmak nasip olmamıştı. Musıkî sanatımızda unutulmayanların arasında yerini almıştır."

1956 yılındaki bir konserde mikrofon karşısında

III. BÖLÜM
Alâeddin Yavaşca'nın Bestekârlığı

Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlığından söz etmeden önce, genel anlamıyla musıkîmizdeki bestekârlık konusuna bir göz atalım.

Çeşitli müzik unsurlarını kullanarak, duygu ve hissedişlerini; doğuştan sahip olunan kabiliyeti ile birleştirerek melodi ile ifade edebilen kişiyi, bestekâr olarak tanımlayabiliriz.

Bir bestekâr duygu ve düşüncelerini, musıkînin kuralları çerçevesinde ve ruhunun arzusu doğrultusundaki bir coşkuyla; insan ve saz sesinin bütün imkânlarını kullanarak ortaya koyar.

Bizim musıkîmizdeki çok zengin makamlarımız ve geçki sanatı ile, bir o kadar zengin usullerimiz ve usul değişikliği imkânlarımız, bestekârlara çok geniş çalışma sahası vermektedir. Böylece bir bestekâr daha renkli ve zengin bir şekilde duygularını ortaya koyma şansına sahip olmaktadır.

Değerli musıkî bilginimiz Hüseyin Sâdeddin Arel bu konuyu çok kısa ve özlü bir biçimde şöyle ifade ediyor:

" Realite şudur ki; Batı musıkîsinin her bestekâra temin ettiği klâsik, romantik veya modern, polifonik (çok seslilik), monodik (tek seslilik), muhakkak (gerçek), muhayyel (hayal edilmiş) ne kadar vasıtalar ve imkânlar varsa, hepsinin en az on misli-evet: on misli-Türk Musıkîsinin içinde yatmaktadır.[1]

---

[1] *Musıkî Mecmuası Sayı 11 Sayfa 3 "Niçin Türk Musıkîsine taraftarım."*

Kimimizde az, kimimizde çok gelişen romantik duygularımızı besleyen ve tatmin eden en önemli unsurlardan biri de musıkî sanatıdır. Bu konudaki en ön safta da bestekâr yer almaktadır. Zira, ortaya koyduğu eserlerle bu sanat yaşamakta ve hayat bulmaktadır.

Türk Musıkîsinin unutulmaz âbide bestekârları; engin ilham kaynaklarını, sağlam ve köklü musıkî bilgileri ile birleştitirerek, ortaya ölmez eserler çıkarabilmişlerdir.

Bütün müzik türlerinde her bestecinin en büyük ideali; ölmez ve kalıcı eserler yapabilmektir. Bu arzu; yeni eserler ortaya koyma hayali ve heyecanı ile biraraya geldiğinde, bestekârın vazgeçilmez kaynağı olan ilhamı da yeterince beslenmiş olur.

Bir bestekâr ilhamını yüreğine doldurduğunda, artık gönül penceresini başkalarına kapatmış, duygu dünyasının yalnızlığı ve sessizliği ile başbaşa, yapacağı bestenin çabasına girişmiştir. Bu çabada bir gizlilik de hakimdir, sanki bir ananın evlâdını dünyaya getirmekteki duyguları gibi.

Bu yüzden de bestekâr ile eseri arasında ifadesi güç bir bağ oluşur. Bestekârın eserine karşı bir ana şefkati ve sahiplenme duygusu da böylece ortaya çıkar. Bu duygu aynı zamanda eserin beğenilmesi, ilgi görüp çalınıp söylenmesi arzusunu da beraberinde getirmektedir.

Yaşanılan her olay bestekârın ilhâmına kaynak olabilir. Musıkîmizdeki eserlerin çoğunluğunu sözlü eserler meydana getirdiğine göre, bestekârın duygularına eşlik eden güfte ve güfte şairi de büyük önem taşır. Zira, ya yazılmış bir güfte bestekârın ilhâmına kaynak olmuş, ya da bestekâr duygularını en iyi dile getiren bir güfteyi kendisi yazmıştır.

Bir musıkî eseri ister sözlü, ister sözsüz olsun; sahip olduğu bir ifade gücü vardır.

Sözlü eserler anlatım ve ifade gücü bakımından, çok önemli bir özelliğe ve zenginliğe sahiptir. Bu da bizim musıkîmizde güfte beste ilişkisini bir kat daha önemli hale getirir.

Bestecinin ruhundaki tatmin duygusu ve daha güzel eserler ortaya koyma arzusu, sanatını devam ettirebilmekteki en önemli unsurdur. Aksini düşünmek bıkkınlığın ve ilhamın tükenmişliği anlamına gelecektir.

Alâeddin Yavaşca, Allahın verdiği ömür boyunca, bıkmamış, sonsuz musıkî aşkı ve bestelemek arzusu ile dopdolu olan bir bestekârdır. Ortaya koymakta olduğu eserleri bunun en güzel ispatıdır.

Çok özet bir anlatımla, musıkîmizdeki *"Bestekârlığa"* bir göz attıktan sonra, Alâeddin Yavaşca'nın bestekâr olarak yeri, düşünceleri ve hatıralarını sunmağa; kendisinin bu konudaki çok anlamlı bir tanımıyla başlamak istedik.

Alâeddin Yavaşca şöyle diyor:

" Türk Musıkîsinde gerçek anlamdaki bestekârlarımızın ortak bir düşünceleri vardır. Musıkîdeki güzellikleri insanlara ulaştırabilmeleri için Yüce Allah bestekâr kullarını vasıta olarak kullanır. Asıl kaynak O' dur, bu güzellikler için bestekâr görevlendirilmiştir."

Hicaz Şarkı

"Aşkın beni bak yıktı harâb eyledi ey mâh"

Sengin Semâi

Güfte ve Beste :
Alâeddin YAVAŞCA

ARANAĞME.....

Aş kın be ni bak yık tı ha râb

ey ey le di ey mâh

(SAZ) Gön lüm se ni tâ
Bey hû de be nim

haş re ka dar sak la sa hep
çek ti ğim âh ey le di ğim

hep âh
vâh
1 (SAZ)

2 (SAZ) Sen sin yi ne kast

ey le ye cek câ nı ma

zâ lim (SAZ)

F.Şatıroğlu

Aşkın beni bak yıktı harâb eyledi ey mâh
Gönlüm seni tâ haşre kadar saklasa hep âh
Sensin yine kast eyleyecek cânıma zâlim
Beyhûde benim çektiğim âh eylediğim vâh

Alâeddin Yavaşca, 10 Ocak 1951'de güftesini de kendisinin yazdığı:

"Aşkın beni bak yıktı, harâb eyledi ey mâh
Gönlüm seni tâ fecre kadar saklasa hep ah
Sensin yine kasd eyleyecek cânıma zâlim
Beyhûde benim çektiğim âh, eylediğim vâh"

Sengin Semâi usulünde ve Hicâz makamındaki bu şarkısı ile bestekârlık dünyasına çekingen ve haddini bilen bir duygu yoğunluğu ile merhaba demiştir.

Arkasından, 21 Nisan 1951'de bugün de çok sevilen;

"Ümitsiz bir aşka düştüm, ağlarım ben hâlime" ile, 4 Mayıs 1951'de de

"Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası" Hicaz şarkılarını bestelemiştir.

Bunlara rağmen, 26 Mayıs 1951 tarihli Radyo Haftası mecmuasında yayınlanan röportajın bir yerinde:

" Besteleriniz var mı?" sorusuna, Alâeddin Yavaşca:

" Bestekârlık da şairlik gibi bir kabiliyettir ve çok az sayıda insana nasip olan bir özelliktir. Bunun dışında kalanların bir bakıma hadlerini bilmeleri lâzım gelir" diye cevap vermiştir.

Böylece, ilk günlerden başlayarak; bestekârlık konusunun ne kadar ciddiye alınması gerektiğini de anlatmağa çalışmıştır.

Bu günler, Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsi âleminde kendisine daha elverişli ortamlar, daha usta musıkîşinaslar aradığı günlerdir. İçi içine sığmamakta, Türk Musıkîsi deryasının bir damlası olabilmek için musıkîmizin 20.yüzyılın başındaki yüce dağlarından bazıları ile tanıştığı, hem talebeleri hem de evlât ve kardeş yakınlığında dostları olabilme mutluluğuna eriştiği günlerdir.

Üniversite korosunda tanıştığı ve sonradan can dostu olduğu Neyzen Süleyman Erguner'in bir ramazan günü, Marmara lokalindeki koro çalışmalarından sonraki teklifi yaşayacağı güzelliklerin başlangıcı olmuştur.

" Yavaşca hadi abdestini al, ikindi namazına Beyazıt Câmiine gidelim, mukabele de dinleriz" demesi, Alâeddin Yavaşca'nın musıkî dünyasına attığı önemli adımlardan birinin başlangıcıdır. Bundan sonrasını Alâeddin Yavaşca şöyle anlatıyor:

" Rahmetli Erguner'in söylediklerinden sonra kalkıp, Beyazıt Câmiine ikindi namazına gittik, namazdan sonra mukabeleler başladı. Her köşede bir hâfız mukabele okur, bunların içerisinde tercih edilenler vardır, arananlar, beklenenler vardır. Biz böyle dolaşırken Sâdeddin Kaynak ile karşılaştık. Kaynak ile Süleyman Erguner'in dostluklarının bir enteresan tarafı da, bir zamanlar Sultan Selim Câmiinin, Sâdeddin Kaynak imamı iken, Süleyman Erguner de müezzinliğini yapmış. Ondan dolayı yakınlıkları çok fazla, Sâdeddin Kaynak'a:

" Bakın size birini tanıştıracağım, kendisi tıp tahsil ediyor, aynı zamanda da üniversite korosunda çalışıyor" dedi.

Hoca memnun olduğunu söyledi ve böylece ben Sâdeddin Kaynak'la tanışmış oldum.

Daha sonra bana adresini verdi ve arada sırada uğramamı söyledi. Kendisini sık sık ziyaret edip, eserlerini meşkettim. Hoca'nın zamanı olmadığında eserlerinin bulunduğu defterinden kendime yazıyordum. İki eser meşk etsek, üç beş tanesini de onun izni ile ben alıyordum. Artık evlât-baba gibi olmuştuk. Kendisiyle çok sevişmemizin de sebepleri vardı. Bir kere babasının da adı Alâeddin'di, rahmetli annesi Havva hanım bu yüzden bana nişanlım derdi. Radyoda hangi erkek sanatçı okusa, hep ben okuyorum zannedermiş.

Bir de; musıkîde kendisinin beğendiği ve benimsediği hususların bende de olduğunu söylemesiydi."

Alâeddin Yavaşca'nın musıkî hayatında, özellikle de bestekârlığında; Sâdeddin Kaynak'ın çok önemli ve çok özel bir yeri vardır. Çünkü, ona verdiği manevî destek ile yol gösterici fikirleri Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlığının bir bakıma yönünü belirlemiştir.

Sâdeddin Kaynak'tan söz açıldığında her zaman, gururla ve kendinden çok emin olarak:

" Bir musıkî dehası ile karşı karşıyayız, o musıkî ufkunu zorlayan, kabına sığmayan bir bestekârdır" der.

Alâeddin Yavaşca yaptığı ilk eserini ve ondan sonrakileri hocası Sâdeddin Kaynak'a dinletip, görüşlerini aldığı günleri şu sözleri ile anlatıyor:

" Hocaya gidiş gelişlerimden birinde, ilk yaptığım;

*"**Aşkın beni bak yıktı, harâb eyledi ey mâh**" sözleri ile başlayan Hicaz şarkımı okudum. Beğendi:*

*" İyi olmuş ama, bu biraz eski çerçevenin içerisinde kalmış, şöyle birazcık silkin" dedi. Daha sonraki günlerde "**Ümitsiz bir aşka düştüm**"ü okudum.*

*" Bak bu iyi bir şarkı olmuş" dedi. Peşinden "**Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası**"nı okuduğumda, büyük bir keyifle:*

*" Bu sunturlu, çok sunturlu bir şarkı olmuş" diyerek gerçek anlamda destek verdi bana. Hele "**Nerde o günler nerde**"yi dinlediğinde, gözlerinin içi gülerek ve çocuklar gibi sevinip:*

" Çok şükür şimdi rahatladım, artık gözüm arkada değil. Benim düşündüğüm musıkîyi devam ettirecek, yaptığım eserleri sona erdirmeyecek bir bestekâr kalıyor arkamda" dedi.

*Bu değerli bestekâr "**Kalbim kanıyor durmadan en tatlı çağında**" sözleri ile başlayan çok sanatlı Hüzzam, Aksak Semâi şarkısının notasına,*

" Benden sonra Türk Musıkîsinde bestekârlık vadisinde boşluğu dolduracak olan Alâeddin Yavaşca'ya" diye yazıp, bana hediye etmiştir.

Bu iltifatlar beni çok sevindirmiş, bana gayret ve sorumluluk yüklemiştir. Bu büyük musıkîşinasın benim gönlümdeki yeri bir başkadır. Bu yüzden kendisinden ve çoğu kimse tarafından bilinmeyen bazı özelliklerinden bahsetmek istiyorum.

Sâdeddin Kaynak bir kere musıkîmizin önde gelen isimlerinden faydalanarak klâsik musıkîye vâkıf olmuştur. Bunların başında Kâzım Uz gelmektedir. O Zekâi Dede'nin, o

da Dede Efendi'nin talebesi olmuştur.

Öğrendiği klâsik eserleri büyük bir titizlikle ciltli defterlere yazmıştır. Bugün bir çoğu okunmamış olan bu eserler o defterlerle birlikte benim arşivimdedir. Kendisi bunları bana hediye etmiştir. Eserleri kaydederken tereddüde düştüğü yerleri not etmiş, meselâ:

" Şu noktalarda aydınlanmak için Hafız Ahmet Efendi (Irsoy)'ye gittim, bir de ondaki şekli dinledim, o da arka sayfadadır" diye notlar koymuş. Bir eserin iki hatta üç defa yazılmış olanı vardır. Bu dört defterdeki notaya döktüğü eser sayısı dörtyüzün üzerindedir ve hepsi büyük formda eserlerdir. Klâsik musıkîmizdeki bilgileri ve çok verimli bir bestekâr oluşu hocama duyduğum muhabbetin gün be gün artmasına sebep olmuştur.

Çok kimse Sâdeddin Kaynak'ın klâsik musıkî ile olan bağını bilmez ve peşin hükümle hakkında karar verirler. Bu kişiler derinliğine düşünmeden, araştırmadan Sâdeddin Kaynak'a karşı olmuşlardır. Çalışmalarını sadece klâsik musıkîye yönelttikleri için konsantrasyonları bu noktaya bağlıdır. Bunların dışındaki hiçbirşeyi kabul etmemişler, herhalde incelemek ihtiyacını da duymamışlardır. Eğer incelemek yolunu seçselerdi belki de çok farklı düşünürlerdi. Ben bunu deneyerek bir bakıma ispat etmiştim.

Allah rahmet eylesin, Mes'ud Cemil İstanbul'a geldikten sonra kendi seçtiği bazı solistlere viyolonseli ile refakat etmişti. Bu solistlerden biri de bendim. İlk iki programa klâsik musıkîmizin unutulmaz eserlerinden:

Zaharya'nın Segâh Bestesi, Itrî'nin Segâh Ağır ve Yürük Semâisi, Zaharya'nın Rast Bestesi,Şakir Ağa'nın ***"Mûy-i Jülîde"****sini koymuştum. Mes'ud Bey çok memnun olmuş ve:*

" Ne zamandır solo programlarda bunları icra etmiyorduk, iyi oldu" diye memnuniyetini dile getirmişti.

Üçüncü programın tamamını Sâdeddin Kaynak'tan seçtim, notaları da sehpalara yerleştirdim. Mes'ud Bey her zamanki gibi:

" Bugün neler var" diye sorunca eserleri sehpada bulabileceğini söyledim. Notalara tek tek baktı ve hepsinin Kaynak olduğunu görünce biraz bozuldu. Yüzünden ve hareketlerinden sanki:

" Sâdeddin Kaynak'ın eserlerini çalacak duruma da düşmeli miydim?" der gibi bir halini sezinledim. Provaya başladık, birinci eser bitti, ikinci eseri de bitirdik, üçüncü eserin provasında bana:

" Yahu doktor! Biz galiba hafıza (Sâdeddin Kaynak) haksızlık yapmışız, hakkında yanılmışız" demek ferasetini göstermiştir. Bu programdan sonra da zannederim Kaynak'la ilgili kanaatleri önemli ölçüde değişmişti.

Sâdeddin Kaynak bestekârlıkta yeni bir pencere açmış, fakat o pencereyi açabilmek için çok zor zamanlar yaşamış, bunun içinde klâsik musıkîmiz ve dînî musıkîmizi son derece güzel bir biçimde içine sindirmiştir."

Alâeddin Yavaşca'nın musıkîdeki en önemli özelliklerinden biri de; yararlandığı musıkîşinasların en çarpıcı yönlerini rehber edinerek, kendisine o doğrultuda bir yol çizmiş olmasıdır.

Dr.Suphi Ezgi, Sâdeddin Kaynak, Zeki Ârif Ataergin, Suphi Ziyâ Özbekkan, Nûri Halil Poyraz, Refik Fersan, Selâhaddin Pınar, Fehmi Tokay, Cevdet Çağla, Yesârî Âsım Arsoy gibi ünlü bestekârlarımızla çok yakın ilişkileri olmuştur.

İşte bu birikimlerini dikkate alarak, kendisinden Türk

Musıkîsindeki bestekârlığın tanımını yapmasını istediğimde, şunları söyledi:

" Türk Musıkîsinde bestekârlık, üzerinde çok durulması lâzım gelen bir konudur. Bir defa Türk Musıkîsinin detayı da dahil olmak üzere, her yönüyle mükemmelen bilinmesi gerekir. Kupkuru üç-beş kuralı öğrenerek yapılan besteler, hem ömürsüz oluyor, hem de bu tür besteler çoğaldığında, Türk Musıkîsinin onuru zedeleniyor. Şimdi içinde bulunduğumuz durum maalesef budur.

Derli toplu beste yapabilmek için klâsik ve dînî musıkîmizi bütün formları ile incelemek ve içine sindirmek lâzımdır. Benim ısrarla üzerinde durduğum nokta; bestekârlığa soyunmak isteyen kişinin önce musıkîyi öğrenmesi, sonra da onun ikiz kardeşi gibi olan edebiyatı, yani şiir sanatını da bilmesi gerekir. Sözlü musıkîmizde güfte-beste ilişkisinin önemini söylemeye gerek yok. Bestekâr şiiri yaşamak zorundadır."

Alâeddin Yavaşca'ya bu söylediklerinin doğrultusunda şunu sordum.

"Bu tatsız akşam saatinde" sözleri ile başlayan bir Segâh şarkınız, bir de Hicaz makamında ***"Ne kadar tatlı bu akşam saati"*** sözleriyle başlayan şarkınız var. Yani birisi tatlı, diğeri tatsız akşam saatini dile getiriyor. Bu eserleri yaparken neler hissettiniz? Alâeddin Yavaşca'nın buna cevabı ise şöyle oldu:

" Bir bestekârın en çok önem vereceği nokta şiirin ifade gücünü çok iyi sezerek, şairin hissettiklerini yaşayabilmesidir. Yani; tatlı akşam saatini de, tatsız akşam saatini de

hissedip, yaşayıp, ona göre melodiye dökeceksin. Güftenin istediği ifadeyi melodik yapıyla örebiliyorsan bestekârlık vardır. Kaldı ki, bestekârın görevi sadece bu değildir. Güfteyi yaşatabilecek makamı ve usulü de aynı hassasiyetle belirlemek gerekir. Güftesi Cahit Sıtkı Tarancı'ya ait:

" Bu tatsız akşam saatinde, görünmez kanatlarınızla cama vurmayın hâtıralar"*, sözleri ile başlayan Segâh şarkımı nasıl ve hangi ruh haleti ile bestelediğimi anlatırsam bu söylediklerimi daha iyi bir biçimde ifade etmiş olurum.*

Sağlık Bakanlığı'nın verdiği bir görevle gittiğimiz Güneydoğu illerini kapsayan bir seyahatte, Diyarbakır'a da uğramıştık. Yakın tarihimizin pek sevdiğim şairlerinden birisi Câhit Sıtkı'nın müze haline getirilmiş olan evini görmek isteğiyle oraya gittik.

Evin mimarî yapısı, doğduğum ve çocukluğumun geçtiği Kilis'teki evimizin neredeyse aynısı. Kapıdan girişi, avlusu, odaları. Herşey gözümün önüne geldi ve çok etkilendim, bir anda çocukluk günlerimin hâtıraları canlanıverdi.

Odaların duvarlarına şiirler ve Câhit Sıtkı'nın çeşitli arkadaş ve aile resimleri serpiştirilmiş. Bir aralık gözüm duvardaki sözünü ettiğim ***"Hâtıralar"*** *şiirine takıldı. Öylesine beğendim, beni öylesine etkilemişti ki, orada resmen çakılı kalmışım. O zamanki "Tedâvi Hizmetleri Genel Müdürü" kulağıma eğilip;*

" Hoca galiba yeni bir eser doğacak, benim de bu çorbada tuzum olsun" diyerek şiiri bir kâğıda yazıp bana verdi, ben de katlayıp cebime koydum. Bütün bunlar sanki bir sır perdesinin arkasında gelişiyordu, bir şok geçirmiştim, o anda

öyle hissediyordum.

Seyahatin ondan sonraki bölümünde ben sanki bir rüya âlemindeydim. Câhit Sıtkı'nın ruhu ile benimki biraraya gelmişti, irtibat hâlindeydiler, onun ruhu da sanki bu şiirin bestelenmesini istiyordu., bana öyle gelmişti.

Neyse, İstanbul'a döndüm, eşim karşıladı beni, hoş-geldin falan dedi ama; ben hâlâ Diyarbakır'daki Câhit Sıtkı'-nın evindeydim. Eşime, bana biraz müsaade et dedikten sonra, valizleri olduğu yere bırakıp, doğruca çalışma masasının başına geçtim. Makam hazırdı, usul belli olmuştu, ruhumdan dökülen nağmeleri sadece kâğıda geçirmek kalmıştı bana. Onbeş yirmi dakika sonra şarkı ortaya çıktı. Çünkü herşey zaten hazırdı, son notayı yazıp, noktayı koyduğumda perde açıldı ve ben de normal halime dönebildim."

Segâh Şarkı

"Hâtıralar"

Güfte : Câhit Sıtkı TARANCI
Beste : Alâeddin YAVAŞCA

Düyek

ARANAĞME..... pp mf p pp

Bu tat sız ak şam sa a tin — de (SAZ —) görün — mez

ka nat la rı nız — la (SAZ —) cama vur mayın ey —

ey — hâ — tı ra lar (SAZ — mf

f — pp —)

Ses siz li ği ne doy — ma dığım o es ki sa at le ri ye ni baş — tan

kur ma yın — kur ma yın — kur ma yın —

ey — ey — hâ — tı — ra —

lar (SAZ mf — f — pp —)

Su da yıl dız la ra — u yarak siz de u zak tan bir çakıp

Segâh Şarkının Devâmı

bir sönüp dur mayın ___ dur mayın ___ ey ___

ey ___ hâ ___ tı ra lar (SAZ ___ *f* ___
pp mf

___ pp ___) Bu tat sız ak şam sa a tin _ de

baş ucum da per vâ ne ler gi bi (SAZ ___) dönüp ___

dönüp dur mayın ey ___ ey ___ hâ ___ tıra _

lar (SAZ ___ *f* ___
mf

pp ___) hâ ___ tı ra _ lar (SAZ ___)
pp

F.Şatıroğlu

Bu tatsız akşam saatinde, görünmez kanatlarınızla cama vurmayın, hâtıralar
Sessizliğine doymadığım o eski saatleri, yeni baştan kurmayın, hâtıralar
Suda yıldızlara uyarak, siz de uzaktan bir çakıp, bir sönüp durmayın, hâtıralar
Bu tatsız akşam saatinde, baş ucumda, pervâneler gibi dönüp durmayın hâtıralar

Türk Musıkîsinde iz bırakan bestekârlar; duygu dolu, zengin bir ruh taşıyan insanlar arasından çıkıyor ve bu tür insanlara Yüce Yaradan gerçek anlamda sanatkâr olmak iznini veriyor.

İşte Alâeddin Yavaşca bu izni alabilmiş, birbirinden güzel ve sanat ağırlığı olan eserlerini repertuarımıza kazandırmış yakın tarihimizin sevilen bestekârlarından biridir.

Musıkî geçmişini dînî ve din dışı musıkîmizi içine sindirerek öğrendikleriyle süslemiş, zamanı geldiğinde bunları bestekârlık sahasında da hayata geçirebilmiştir.

Acem Aşîran İlâhi

"Ey bana iyi diyen"

Güfte : Yunus Emre
Beste : Alâeddin YAVAŞCA

Düyek

-1-

Ey ba na i yi di yen A dı nı der viş ko yan

A ceb der viş mi o lur Hır ka i le taç gi yen D.C.

-2-

Bu di lim zi kir söy ler Gön lüm fe sat zikr ey ler

Git böy le mi zikr ey ler Hak kı aşk i le se ven D.C.

-3-

Yu nus gü man sız bi lir Ya lan cı yol da ka lır

Bir gün mak sû dun bu lur Ger çek lik i le ge len -SON-

F.Şahroğlu

1-
Ey bana iyi diyen
Adını derviş koyan
Aceb derviş mi olur
Hırka ile taç giyen

2-
Bu dilim zikir söyler
Gönlüm fesat zikr eyler
Git böyle mi zikr eyler
Hakk'ı aşk ile seven

3-
Yunus gümansız bilir
Yalancı yolda kalır
Birgün maksûdun olur
Gerçeklik ile gelen

Alâeddin Yavaşca'nın çok uzun yıllardan beri sanat arkadaşı ve dostu olan, aynı zamanda Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarında da onunla birlikte hizmetler veren değerli bestekâr, hoca ve musıkî yazarı Prof.Dr.Selâhaddin İçli, Alâeddin Yavaşca'yı şöyle anlatıyor:

" Alâeddin Yavaşca ile arkadaşlığımız ve dostluğumuz 1945 yılında başlar. Kendisiyle Üniversite korosunda beraber olduk. Ayrıca İstanbul'da birçok büyük zevâtın evlerini açtığı müzik toplantılarında birlikte bulunduk. Meselâ İbn-ül Emin Mahmut Kemâl İnal üstadın, her pazartesi akşamı yapılan, toplantılarına yıllarca devam ettik.

Bu arada Hakkı Sühâ Gezgin, Dr.Necmeddin Hakkı İzmirli, Ekrem Karadeniz, Âli Fuat Türkgeldi gibi zevâtın toplantılarında bulunduk. Bunları zikretmekteki maksadım, Alâeddin Yavaşca'nın kendi özel eğitim ve öğretim arayışları içinde, enfes bir musıkî mutfağından geldiğini belirtmek içindir.

Tanıdığım günden beri daima klâsik eserlere ve klâsik değerlere bağlı kalmış bir sanatkârdır. Ses konusunda bazı ölçülerle fikir beyan etmek yanlış olur. Yavaşca'nın erkek sesinin güzellik vasıflarının, tınısı ve sesini kullanması açısından da estetik üstünlüğün güzel bir örneğidir.

Bestekârlığına gelince, klâsik değerlere büyük bir sadakatla bağlı kalarak, hem klâsik eser örnekleri hem de günümüz için aynı seviyede eserler vermiştir. Burada bir şey daha söyleyerek sözümü bitirmek istiyorum:

Nihâvend şarkısı ***"Ne bildim kıymetin, ne bildin kıymetim"*** *eğer bestelediği tek şarkısı dahi olsaydı, bence Yavaşca, musıkî tarihimize iftiharla kaydedeceğimiz bestekârlardan biri olurdu."*

Nihâvend Şarkı

"Ne bildim kıymetin, ne bildin kıymetim"

Güfte: M.Müeyyed BEKMAN
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Semâi

ARANAĞME.....

Ne bil dim kıy me tin ne bil din kıy me tim Re vâ mı

şid de tin re vâ mı hid___ de tin___
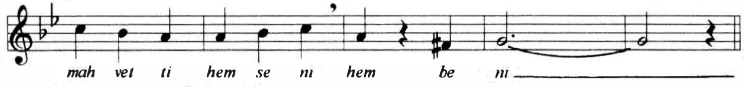
Zul me den sen mi sin bil mem ki ben mi yim Ka der mi
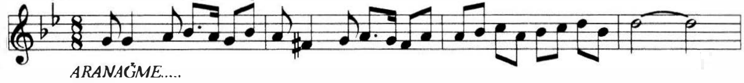
tâ li mi ağ yar mı a cep___ kim___
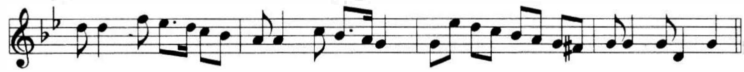
Kıs kanç lık a le vi kalp le re gi re li Sen de li

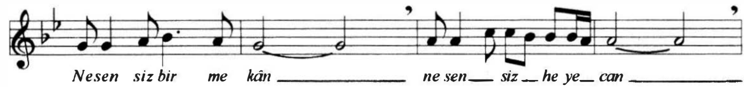
ben de li aşk de li ruh___ de li___ (SAZ___)
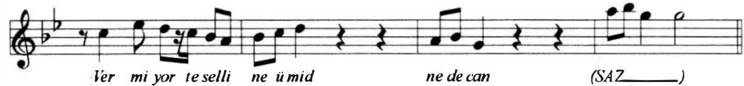
Se ver ken sen be ni se ver ken ben se ni Bir gu rur
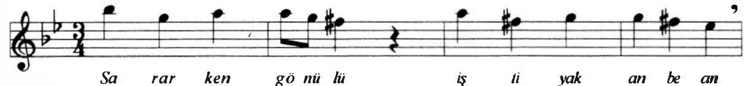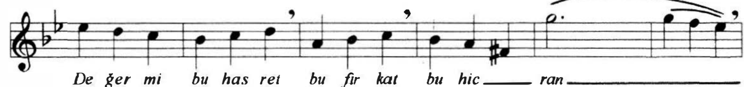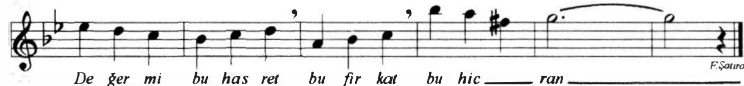

Ne bildim kıymetin, ne bildin kıymetim
Revâ mı şiddetin, revâ mı hiddetin
Zulmeden sen misin, bilmem ki ben mi yim
Kader mi, tâli mi, ağyar mı, acep kim

Kıskançlık alevi kalplere gireli
Sen deli, ben deli, aşk deli, ruh deli
Severken sen beni, severken ben seni
Bir gurur mahvetti hem seni hem beni

Ne sensiz bir mekân, ne sensiz heyecan
Vermi yor teselli ne ümid, ne de can
Sararken gönülü iştiyak an be an
Değer mi bu hasret, bu firkat, bu hicran

Alâeddin Yavaşca'nın ilk eserini yaptığından bu yana yaklaşık kırkbeş yıl geçmiş. Bu uzun zaman içerisinde gerek dînî, gerekse din dışı musıkîmize çeşitli makam ve usulleri kullanarak dörtyüzelliye yakın eser kazandırmıştır.

Beste çalışmaları ve ilham perisi ile başbaşa kaldığı zamanı da şu sözlerle dile getiriyor:

" Sözlü eserler için beste çalışmalarının güfteye bağlı bir çalışma olduğunu söyleyebilirim. Beni etkileyen bir güfteyi yakalarsam, onu eşref saatim gelinceye kadar muhafaza ederim. O saat geldiğinde güfteyi hatırlamaya çalışırım ama her ihtimale karşı da güfteyi yanıma alırım. Artık kafamda bazı şeyler şekillenmiştir. Güftenin ifadesine göre makam kendini belli etmiştir. Zaten şiirin yazılış tarzı ile kelimelerin prozodiye yansıması da hangi usulün seçileceğine ışık tutmuştur.

Beste yapmak için oturduğumda, artık rahatsız edilmemem lâzımdır. Sâkin, kimsenin girip çıkmadığı, sessizliğin olduğu bir saatte; sadece o güfte ile ben olmalıyım ve o güfteyi artık yaşamalıyım. Bazen birkaç değişik motif gelir aklıma, onlardan en yakışanını belirlemek için o melodileri ıslıkla bir nevî icra eder, yerli yerine koyarım. Bütün bu söylediklerim de çoğunlukla bir saat içerisinde gerçekleşir. Bütün revizyonu ile eser bitmiştir. Artık geriye, sadece temize çekmek kalır."

Alâeddin Yavaşca'dan; bir besteye nasıl başlayıp, nasıl bitirdiğini dinledikten sonra, hocaya şu soruyu sormak mecburiyetinde hissettim kendimi.

" Hocam, peki sonradan hiç düzelttiğiniz eseriniz yok mu? Bu süre içerisinde bitirmek arzunuz ve alışkanlığınızla kendinizi kısıtlamış olmuyor musunuz?"

Aldığım cevap çok kesin ve bugüne kadar yaptıklarının bir özetiydi sanki:

" Düzelttiğim ya da değiştirdiğim eserim yok gibidir. Başladığımda biter ve öylece kalır.

Benim düşünceme göre, o eser belirli bir safhadaki duygunun tespitidir, sanki fotoğrafıdır. Çünkü o anın duygusu önemlidir benim için. O zaman içerisinde öylesine konsantre olurum ki; dünya sanki o eserin etrafında döner. Üç-beş gün sonra onda bir değişiklik yapmağa yetkim yokmuş gibi gelir bana. Zaman geçtikten sonra duygularımın yanısıra, fikirlerimin de değişebileceğini düşünmüşümdür hep. O bakımdan yaptığım bir esere sonradan dokunmam. O benim o andaki müzik görüşümü de yansıtır. Bu anlattıklarım doğrultusunda kendimi herhangi bir şekilde kısıtlamam da söz konusu olamaz. Zaten ilhamımın saati, vakti gelmeden de bir esere başlamamışımdır. Güftedeki ifadenin duygularımla en çok uyuştuğu anı ve sebeplerin oluşmasını bekliyorum herhalde."

Alâeddin Yavaşca, kendine has özellikleri ve bestekârlığı ile ilgili düşüncelerini böyle anlatıp, gerek icracı, gerekse bestekâr olarak:

" Makamlar arasında büyük bir ayırım yapmam" diyor, diyor ama!

" Yine de Hicaz makâmını çok severim, beni çok etkiler. Zaten, yapısına girdiği bütün makamlara da ayrı bir çeşni,

ayrı bir güzellik verir" diye de sözlerine ekliyor.

Yaptığı ilk eser Hicaz makamındadır. Hemen ondan sonrakiler günümüzde de hâlâ çok beğenilen:

"Ümitsiz bir aşka düştüm, Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası *ve* ***Nerde o günler nerde"*** şarkılarını da Hicaz'dan bestelemiştir.

Dörtyüzelliye yakın eserinde en çok Hicaz makamını kullanması Alâeddin Yavaşca'nın bir "Hicaz" tutkunu olduğunu göstermektedir.

Sanki yüreğinin en mutena köşesini Hicaz makamına ayırmıştır. Türk Musıkîsi makamlarının onun gönlündeki dur durak bilmeyen geçit resminde, kullandığı elliye yakın makamdan Hicaz makamı hep ön safta yer almıştır. Çeşitli formlarda dînî, din dışı ve sözlü, sözsüz elli kadar eserini Hicaz makamında bestelemiştir. Onun ruhu sanki Hicaz dizisine akord edilmiş, ilhamı da; Hicaz nağmelerle daha gelişmiş, daha bir serpilmiştir.

Buna çok güzel bir örnek olacağını ümîd ettiğim bir hâtıramı anlatmak istiyorum:

" Hep gönlümce bir "anne" şiiri karalamayı ve anneme ithaf etmeyi düşünüyordum. Kafamda birşeyler oluşmuş ancak hepsi de kopuk kopuktu. Bu düşüncemden ve hissettiklerimden hocaya da bahsetmiştim.

Daha ortaya çıkmış birşey yok ama, "Ninni isterim, ninni beklerim" gibi birşeyler geçiyor gönlümden" dedim. Hoca bir saniye bile düşünmeden:

" Sen bu şiiri bitirmeye bak, bu Hicaz makamından bestelenir ve ninni sözünün geçtiği yerde de yıllardır duyduğumuz ninni melodisi de saz olarak, aranağme olarak

kullanılır." dedi.

Çok şaşırmıştım, o şiiri bir an önce yazmak ve bitirmek arzum da kamçılanmıştı. Bir süre sonra şiiri bitirebildim ve hocaya ulaştırdım.

Ne kadar zaman geçti pek bilemiyorum, anneme ithaf ettiğim şiir Hicaz makamında bestelenmiş; "Ninni beklerim senden, bir asır olsa yaşım" mısraından sonra da bildiğimiz ninni aranağme-saz payı olarak kullanılmış ve notanın en altında ise Alâeddin Yavaşca'nın kendi el yazısıyla *"annelere ninni"* diye yazılıp, imzalanmıştı. Kendisi ile karşılaştığımızda bu ithafı biraz açıklamasını rica ettiğimde bana:

" Allah uzun ömür versin senin annen sağ ve sen ona bu şiiri ithaf ettin. Benim annem sağ değil, o yüzden hayatta olmayan bütün analara da, evlâtları adına ben ninni söylemek istedim." diyerek, beni hem çok sevindirdi hem de benim düşünemediğim bir güzelliği ortaya koymuş oldu.

Hicaz Şarkı

"Anne'ye Ninni"

Güfte : Hasan Oral ŞEN
Beste : Alâeddin YAVAŞCA

Sofyan

ARANAĞME.....

Hem ca nın hem ka nım la hayat ver din sen ba na

Du a la rın la be ni ______ korudun dert ten ya na ______

(SAZ ______)

Bulut lar saray la rım ______ yıl dız lar ta cım ol sa

Öm rüm ol duk ça i nan ______ a nam muh tâ cım sa na ______

(SAZ ______)

Sev gin şef ka tin be nim san ki ek me ğim a şım ______

Nin ni bek ______ le rim sen den bir a sır ol sa yaşım ______

(SAZ ___ pp ______

Hicaz Şarkının Devâmı

A vuç la rı na koy sam ___ şu ya lan cı dün yâ ___ yı ___

Ö de yemem hak kı nı ___ gök le re er se ba şım ___

(SAZ ___)

Be ni sa na bağ ___ la mış ___ bin düğüm le Ya ra dan ___

Sı ğı na cak liman ___ sın ___ yıl lar geç se a ra dan ___

(SAZ ___)

Bi li yorum cen net de a ya ğı nın ___ al ___ tın ___ da

Meğer ev lât ___ lar ___ hiç ___ miş a na la rı ___ ol ma dan

(SAZ ___)

F.Şatıroğlı

Hem canın hem kanınla hayat verdin sen bana
Dualarınla beni korudun dertden yana
Bulutlar saraylarım, yıldızlar tacım olsa
Ömrüm oldukça inan, anam muhtacım sana

Sevgin şefkatin benim sanki ekmeğim, aşım
Ninni beklerim senden, bir asır olsa yaşım
Avuçlarına koysam şu yalancı dünyayı
Ödeyemem hakkını göklere erse başım

Beni sana bağlamış bin düğümle Yaradan
Sığınacak limansın yıllar geçse aradan
Biliyorum cennet de ayağının altında
Meğer evlâtlar hiçmiş anaları olmadan

Alâeddin Yavaşca Türk Musıkîsinin zirvelerini oluşturan büyük bestekârları ile musıkîşinaslarını kendine örnek almış ve onların yolundan yürümeye çaba göstermiştir. Bunları gerçekleştirirken de musıkî geçmişimizi çok iyi araştırmış, dünden bugüne kalanları hassas bir süzgeçten geçirerek; kendi zamanını, önceki zamanda yapılmış olanlarla donatmak, güçlendirmek için büyük bir titizlikle çalışmıştır.

Yapmış olduğu bestelerinde kullandığı makamlar arasında, kendisinin **"Sûznâk-ı Nev"** adını verdiği bir makam terkibine rastlıyoruz. Sûznâk-ı Nev dediği bu terkip ile ilgili düşünceleri ve söylediklerini de şöyle özetleyebiliriz:

" ***Şehnazla gönül kâbesi devlette midir***
Bir sır gibi vahdette mi kesrette midir
Her nağmeyi Sûzinâke döndürdü kader
Bilmem ki nedendir güle hasrette midir

Memduh Cumhur'un bu şiiri bütünü itibariyle benim gönlümde Sûznâk makamı duygusunu hakim kılmıştı. Ama, güftenin gerektirdiği ifade ile melodinin sözlerle uyumunu sağlamak için de, Şehnaz makamını eserin başında kullanmayı uygun buldum. Bu yüzden Sûznâk makamının seyrinde bulunmayan yerinde bir Şehnaz dizisi ile esere başlamak konusunda kendimi mecbur hissettim.

Ancak, makam konusunda titiz olanlarca tenkid edilebileceğim ihtimalini düşünerek eserin girişindeki bu değişiklik sebebi ile doğrudan Sûznâk demenin de uygun olmayacağı düşüncelerime hakim oldu.

Musıkîmizdeki mürşidlerimizden biri olan büyük bestekâr Dede Efendi'nin; gerek melodik yapıdaki alışılmadık entervallerden (aralıklar) dolayı gerekse usul tasarrufu bakımından

*"**Rast Kâr**"ının sonuna bir "**Nev**" ilâvesi gibi, onun torunlarından bir şâkird (talebe-çırak) olarak ben de Sûznâk'e bir Nev ilâve ettim.*

Basit bir anlatımla; Sûznâk-ı Nev'i yerinde bir Şehnazla başlamak suretiyle, yerinde bir Sûznâkı tertip etmek diye tanımlayabilirim."

Sûznâk-ı Nev Şarkı

"Şehnazla gönül kâbesi devlette midir"

Güfte: Memduh CUMHUR
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Aksak

9/8

Şeh naz lagö nül kâ___ be si dev let___ te midir dev___

let___ te midir (SAZ___)

Şeh naz lagö nül kâ___ be si dev let___ te_mi_dirdev___

let___ te midir (SAZ___)

Bir sır gi bi vah det te mi kes___ ret___ te mi dir kes___
Bil mem ki ne den dir gü le has___ ret___ te mi dir has___

ret__ te_mi_dir (SAZ___)
ret__ te_mi_dir

Bir sır gi bi vah det te mi kes__ ret___ te mi dir kes___
Bil mem ki ne den dir gü le has__ ret___ te mi dir has

ret__ te mi_dir (SAZ___)

Her nağ meyi sû__ zi nâ ke dön dür___ dü ka der dön___

Sûznâk-ı Nev Şarkının Devâmı

dür dü ka der (SAZ——————)

Her nağ me yi sû—— zi nâ ke dön— dür—————— dü kader dön——

dür— dü—ka-der (SAZ——————)

F.Şatıroğlu

Karar

ret—— te mi-dir (SAZ——————)

Şehnazla gönül kâbesi devlette midir
Bir sır gibi vahdette mi kesrette midir
Her nağmeyi Sûzinâke döndürdü kader
Bilmem ki nedendir güle hasrette midir

Alâeddin Yavaşca, musıkîınizdeki her konuda olduğu gibi, bestekârlık sahasında da; geçmişin sağlam temellere dayandırılmış olan geleneklerini ve o zamanın üstün musıkî zevki ile musıkîmizde yaşanan sanat seviyesi yüksek yenilik ve renklilikleri de hep ön plânda tutmaya özen göstermiştir.

Eserlerini dikkatle incelediğimizde; kendisinin hocası da olan iki önemli bestekârımızın etkisini ve izlerini de görebiliriz. Bunlardan biri Sâdeddin Kaynak, diğeri de Zeki Ârif Ataergin'-dir.

Alâeddin Yavaşca bu iki ünlü musıkîşinasa büyük hayranlık duymakta ve kendilerinin talebesi olmakla da iftihar etmektedir. Bu yüzden bestekârlık çizgisinin de böylece iki yönde seyrettiğini söyleyebiliriz.

Birincisi Sâdeddin Kaynak gibi; pek kabına sığmayan, aranağmeleri ve saz partileri zengin ve renkli melodilerle oluşturulmuş sevilen ve beğenilen eserleridir.

Diğeri ise, kendisinin klâsik dönemin bugünkü dille konuşan bestekârı dediği Zeki Ârif Ataergin'de olduğu gibi, klâsik bir faslı dolduracak; peşrev, beste, ağır semâi, yürük semâi ve saz semâisi ile takım anlayışı çerçevesindeki az kullanılmış nadide makamlardan yapmış olduğu eserleridir.
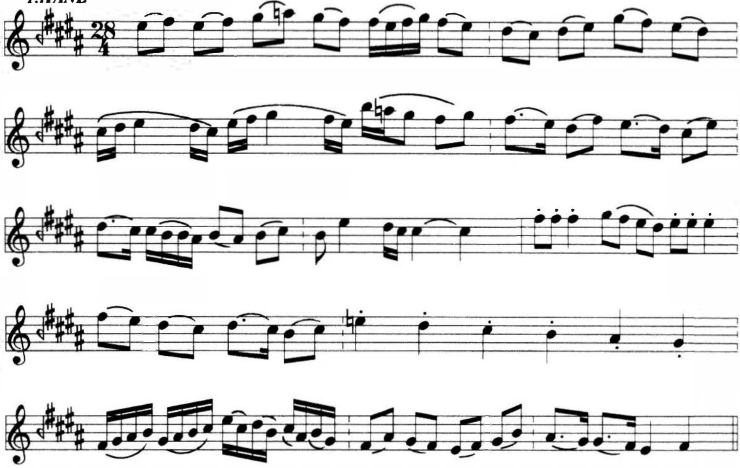
Rahat-ül Ervah ve Evcârâ makamındaki takım olarak yapmış olduğu besteleri bu konudaki en güzel örneklerdir.

Evcârâ Peşrev
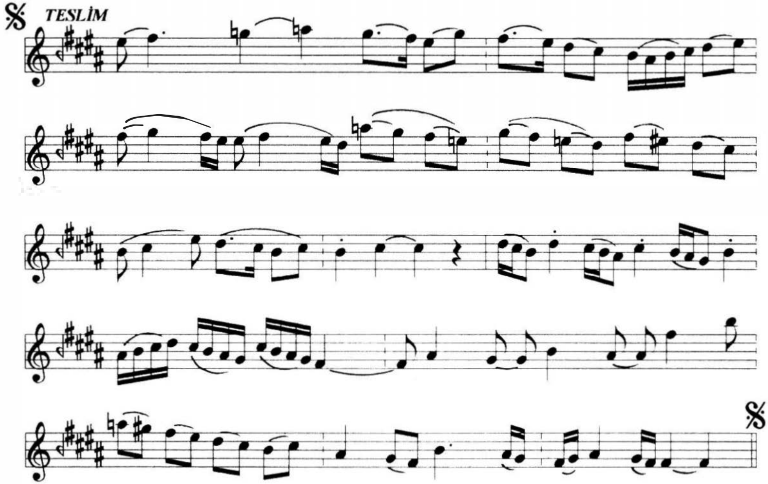
Devr-i Kebîr

Alâeddin YAVAŞCA
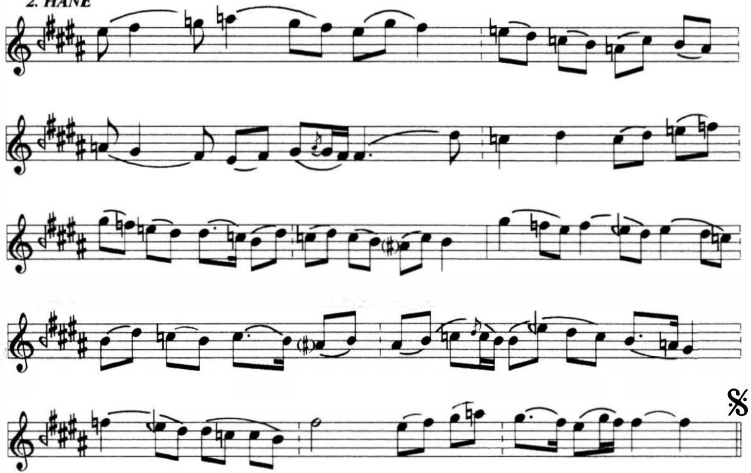
1.HÂNE
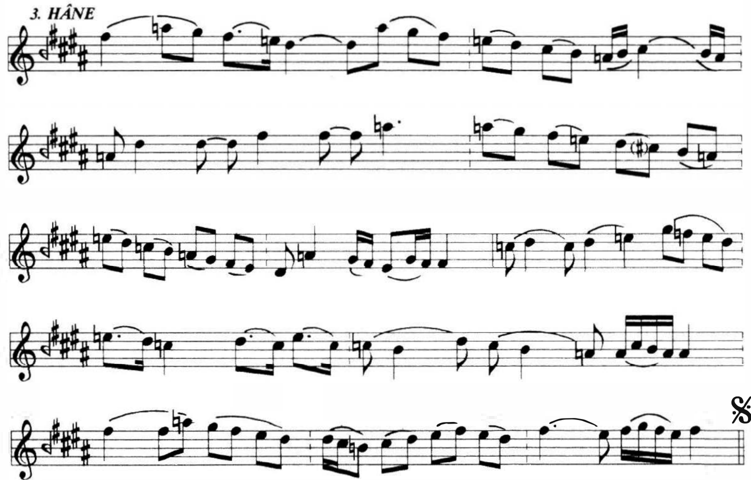

TESLİM
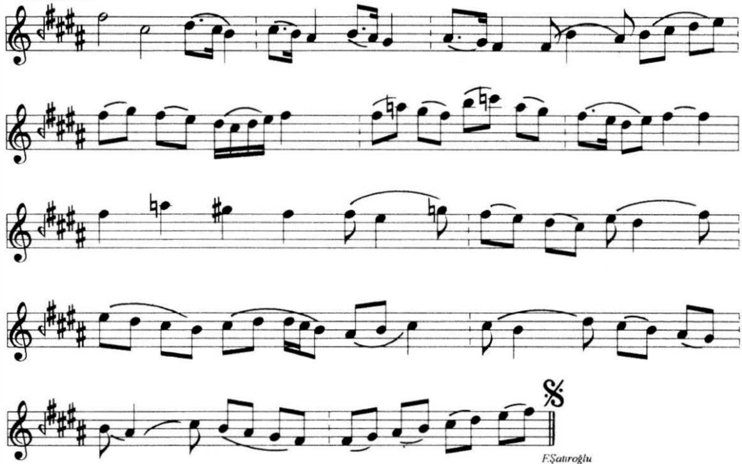

Evcârâ Peşrevin Devâmı -2-

4. HÂNE

Evcârâ Beste

Güfte: Mustafa TAHRALI
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Zencir

120/4 — 16/4

YAR SU SUS MA SIN
YAR CA CAN VE REN
YAR YÂ YÂD E DİP DE

20/4

GÜ GÜL ŞE Nİ
NA NAĞ ME Sİ
DE DER Dİ Nİ

24/4

CAN BÜL BÜ
Bİ CAN LA
Â ŞIK LA

LÜ FER YÂD ET SİN
RA İM DÂD ET SİN
RI DİL ŞÂD ET SİN

28/4

TİR YE LEL LEL LEL LE LEL LEL LEL

LEL LĪ YÂ LÂ YÂ LE LEL Lİ
Bİ
Â

32/4

BÜL BÜ LÜ FER YÂD ET
CAN LA RA İM DÂD ET
ŞIK LA RI DİL ŞÂD ET

SİN
SİN
SİN

BAŞA: HEY CÂ NIM

MEYAN ve KARAR: HEY CÂ NIM

Evcârâ Bestenin Devâmı

16/4

YAR NE ——— O LUR ———

20/4

GÜ ——— GÜL ——— LE Rİ TER

——— 24/4 KET ——— ET ———

ME — SİN — AĞ ——— YÂR ——— SE Sİ NE ———

——— 28/4 TİR YE LEL LEL LEL — LE ———

LEL — LEL — LEL — LEL — Lİ YÂ — LÂ — YÂ — LE LEL — Lİ ———

32/4

AĞ ——— AĞ ——— YÂR ———

——— SE — Sİ — NE ——— HEY — CÂ — NIM

F.Şatıroğ

SUSMASIN GÜLŞEN-İ CAN. BÜLBÜLÜ FERYÂD ETSİN
CAN VEREN NAĞMESİ Bİ-CANLARA İMDÂD ETSİN
NE OLUR GÜLLERİ TERK ETMESİN AĞYÂR SESİNE
YÂD EDİP DERDİNİ ÂŞIKLARI DİLŞÂD ETSİN

Evcârâ Ağır Semâî

Güfte: Ahmet UZEL
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Aksak Semâi

AH GEL Â ŞI KA GÖS TER EY YÂR
AH DUY Â ŞI KIN AR ŞA ÇI KAN

RÛ YI MÂ HI NI
DİL DE Â HI NI

VAY YE LEL LEL LE Lİ YE LEL LEL LE
" " " " " " " " " "

Lİ YE LEL Lİ VAY GÖS TER EY YÂR
" " " " " AR ŞA ÇI KAN

RÛ YI MÂ HI NI
DİL DE Â HI NI

BAŞA MEYÂN'A

VAY CÂ NIM (SAZ) VAY CÂ NIM (SAZ)

AH HER NEY LE SE KÂR EY LE MEZ

Bİ Lİ RİM Â ŞIK

VAY YE LEL LEL LE Lİ YE LEL LEL LE

Evcârâ Ağır Semâînin Devâmı

Lİ YE LEL ____ Lİ ____ VAY KÂR EY ___ LE ___ MEZ ____

____ Bİ Lİ RİM ____ Â ____ ŞIK ____

VAY ____ CÂ ___ NIM (SAZ) AH AÇ SA DA Hİ ____

____ SA NA ___ HAT ___ TA ____ Cİ ĞER ___ GÂ ____

____ HI NI ____ VAY YE LEL LEL ___ LE ____

Lİ YE LEL LEL ___ LE ____ Lİ YE LEL ____ Lİ ____

VAY SA NA ___ HAT ___ TA ____ Cİ ĞER GÂ ____

____ HI _ NI ____ VAY ____ CÂ ___ NIM

F.Şatıroğlu

GEL ÂŞIKA GÖSTER EY YÂR RÛY-İ MÂHINI
DUY ÂŞIKIN ARŞA ÇIKAN DİLDE ÂHINI
HER N'EYLESE KÂR EYLEMEZ BİLİRİM ÂŞIK
AÇSA DAHİ SANA HATTA CİĞER-GÂHINI

Evcârâ Yürük Semâî

Güfte: Mustafa TAHRALI
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Yürük Semâi

SAH RÂ TU TU ŞUR SIR RI NI FÂŞ ____ EY LE SE MEC ___

NÛN ___ (SAZ _____) LEY LÂ O NA MAH _____ REM ____________

AĞ YÂR ________ DE ĞİL ____ CÂ NI Cİ HAN ___ EY ____ LE Dİ

EF _____ SÛN ______________ BİL MEZ ____ Kİ ŞU Â ___ LEM (SAZ ___)

YEL Lİ YEL Lİ YEL LEL Lİ YE LE LEL TEN Nİ TEN Nİ

TEN NEN Nİ TENE NEN TİR YELELEL Lİ DOST _____ VAY ______________

VAY ____________________ AĞ YÂR ________ DE ĞİL CÂ ____ NI Cİ

HAN _ EY LEDİ EF __ SÛN ________ BİL MEZ __ Kİ ŞU Â ____ LEM ________

Evcârâ Yürük Semâînin Devâmı

VER MİŞ SE KA ZA HÜK MÜ NÜ MEC NÛN ___ O LA MAH ___

KÛM (SAZ ___) Bİ GÂ NE Mİ KAL ___ SIN ___ (SAZ ___)

BAŞ EĞ ___ Dİ KA ZA ___ HÜK MÜ NE ___ AŞK MÜL ___ KÜ NE

MEF ___ TÛN ___ (SAZ ___) SEV DÂ ___ SI NA HEM ___ DEM ___ (SAZ)

YEL Lİ YEL Lİ YEL LEL Lİ YELE LEL TEN Nİ TEN Nİ

TEN NEN Nİ TENENEN TİR YELELEL Lİ DOST ___ VAY ___

VAY ___ HİC RAN ___ DA Vİ SÂL BUL ___ DU MÜ

RİD OL SA DA MAH ___ ZÛN ___ YÂ KUB ___ Gİ Bİ HER ___ DEM ___

F.Şahroğlu

Evcârâ Saz Semâî

Aksak Semâi

Alâeddin YAVAŞCA

1. HÂNE

TESLİM

(mf) (pp) (mf) (pp)

(p)

2. HÂNE

3. HÂNE

4. HÂNE (Devr-i Tûran)

F.Şatıroğlu

Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsi bestekârlığında sözlü eserlerin yanı sıra saz eserlerine de önem vermiş ve repertuarımıza bu tür eserler de kazandırmıştır. Dörtyüzelliye yakın bestesinin kırksekiz tanesi "Peşrev, saz semâisi, methâl, etüd"[1] türünden eserlerdir. Bu eserlerin bir dökümü aşağıda gösterilmiştir.

1-	Hüseynî / Saz Semâisi / 7-11-1954 / Sultanahmed
2-	Nihâvend / Saz Semâisi / 7-8-1958 / Taksim
3-	Hicazkâr / Saz Semâisi / 14-2-1959 / Taksim
4-	Uşşak / Düyek / Methâl / 25-10-1960 / Beşiktaş
5-	Evç / Sofyan / Methâl / 18-6-1961 / Beşiktaş "HAYATIMIN ÇİÇEĞİ"
6-	Sabâ / Methâl / 20-6-1961 / Sıraselviler
7-	Tâhir Bûselik / Sofyan / Methâl / 14-7-1961 / Beşiktaş
8-	Hicaz / Sofyan / Methâl / 23-7-1961 / Beşiktaş
9-	Nihâvend / Sofyan / Methâl / 5-12-1961 / Beşiktaş
10-	Rast / Sofyan / Methâl / 5-6-1962 / Taksim
11-	Hicazkâr / Düyek-Sofyan-Semâi / Methâl / 7-9-1962 / Taksim
12-	Beyâti / Sofyan / Methâl / 11-11-1962 / Taksim
13-	Acem Aşiran / Methâl / 8-12-1962 / İlk Yardım Hast.
14-	Segâh / Sofyan / Methâl / 28-1-1963 / Taksim
15-	Hüseynî / Sofyan / Methâl / 11-2-1963 / Taksim
16-	Kürdîlihicazkâr / Sofyan / Methâl / 9-12-1963 / Şişli Hast.

[1] *Peşrev: Türk Musıkîsinde genellikle fasıl başlarında çalınan, bir bakıma sözlü eserden önce hazırlık amacı taşıyan saz eseri formu.*
Saz Semâisi: Türk Musıkîsinde genellikle fasıl sonunda çalınan saz eseri formu.
Methâl: Türk Musıkîsinde peşrevin yerine başta kullanılan saz eseri formu.
Etüd: Sanat değeri taşıyan deneme ve egzersiz parçası.

17- Hüseynî / Sofyan-Düyek / Methâl / 6-1-1964 / Şişli Hast.
18- Şevkefzâ / Sofyan / Methâl / 11-3-1964 / Şişli Hast.
19- Gerdâniye Bûselik / Sofyan / Methâl / 9-4-1964 / Taksim
20- Karcığar / Sofyan / Methâl / 7-10-1964 / Şişli Hast.
21- Hüzzam / Düyek / Methâl / 14-8-1965 / Şişli Hast.
22- Mâhur / Sofyan / Methâl / 4-7-1966 / Şişli Hast.
23- Sûznâk / Düyek-Sofyan / Methâl / 21-11-1966 / Taksim
24- Kürdîlihicazkâr / N.Sof.-Semâi / Etüd / 19-8-1967 / Taksim
25- Sultânîyegâh / Düyek / Methâl / 3-10-1967 / Taksim
26- Mâhur / Nîm Sofyan / Etüd / 1-11-1967 / Şişli Hast. "SİTEM"
27- Hüzzam / Etüd / 25-11-1967 / Harbiye "MELEKLERİN DANSI"
28- Hüzzam / Sofyan / Methâl / 21-3-1976 / Harbiye
29- Acem / Devr-i Kebîr / Peşrev / 15-3-1983 / Haseki Hast.
30- Acem / Hafif / Methâl / 15-3-1983 / Haseki Hast.
31- Müstear / Devr-i Kebîr / Peşrev / 23-1-1984 / Vişnezâde
32- Bûselik / Hafif / Peşrev / 1-6-1984 / New Jersey
33- Bûselik / Saz Semâisi / 1-6-1984 / Vişnezâde
34- Rahat-ül ervah / Saz Semâisi / 21-6-1984 / Topağacı
35- Rahat-ül ervah / Muhammes / Peşrev / 22-6-1984 / Haseki Hast.
36- Hisar / Devr-i Kebîr / Peşrev / 19-8-1984 / Büyük Çekmece
37- Evç / Saz Semâisi / 16-8-1988 / Haseki Hast.
38- Şehnaz Bûselik / D.Kebîr / Peşrev / 29-11-1988 / Pınarhisar
39- Arazbar Bûselik / D.Kebîr / Peşrev / 7-12-1988 / Pınarhisar
40- Arazbar Bûselik / Saz Semâisi / 7-12-1988 / Pınarhisar
41- Hisar Bûselik / Hafif / Peşrev / 7-12-1988 / Pınarhisar
42- Hisar Bûselik / Saz Semâisi / 7-12-1988 / Pınarhisar
43- Şehnaz Bûselik / Saz Semâisi / 7-12-1988 / Pınarhisar
44- Acem / Saz Semâisi / 10-10-1990 / Vişnezâde
45- Segâh Mâye / Saz Semâisi / 7-12-1996 / Vişnezâde

46-	Dügâh / Devr-i Kebîr / Peşrev / 29-1-1997 / Vişnezâde
47-	Evcârâ / Devr-i Kebîr / Peşrev / 15-7-1997 / Pınarhisar
48-	Evcârâ / Saz Semâisi / 16-7-1997 / Pınarhisar

Saz eserlerinin bu dökümünden de anlaşılacağı gibi, Alâeddin Yavaşca'nın saz eseri bestekârlığında "Methâl"in çokça kullanıldığı görülmektedir. Bu konuyu kendisi ile konuşup, sebebini sorduğumda şunları söyledi:

" Methâl'in sayı olarak çokluğu bir bakıma ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. Radyo programlarında, genellikle programın girişinde; ya peşrev çalınacak ya da taksim yapılacak. Klâsik musıkîmizde kurallar vardır ve bunlara uymak gerekir. Bir murabba beste[1] okunduğu zaman dört mısraı birden okumak gerekir. Çünkü kuralı budur, birinci ve üçüncü mısrayı okuyup noktayı koymamak lâzım. Bu diğer formlar için de geçerlidir.

Peşrevler dört veya beş hânelidir.[2] "Karabatak"[3] peşrevlerin altı hâne olanları da vardır. Kaç hâne bestelenmişse tamamını çalmak gerekir. Süreye bağlı programlarda bu da pek

---

[1] *Murabba beste: Din dışı musıkîmizde sözlü eserlerimizin büyük formlarından biri. Güfteleri 4 mısradan az veya çok olmaması yüzünden eskiden "Murabba beste" denmiş, sonraları ise Murabbâ veya sadece beste olarak adlandırılmıştır.*

[2] *Hâne: Türk Musıkîsi beste şekillerindeki eserin ana bölümü olup, genellikle 4 hâne olarak ele alınır.*

[3] *Karabatak: Bu peşrevlerin melodilerinin bir bölümü çeşitli sazlar tarafından ayrı ayrı icra edilir, diğer kısımları ise birlikte icra edilmektedir.*

mümkün olmayacağı için; bir hâne, bir teslim çalınıp nokta konuluyor. Sonra peşrev vardır; ağırdır, sanlıdır, bir solo programı başlatmağa elverişli dinamizmi olmayabilir. Peşrevler, methâle göre daha sanat yüklüdür. Gerek melodik yapısı, gerekse çeşitli makamları dolaşabilmesi açısından, aynı zamanda büyük usulün tasarrufu bakımından böyledir.

Ben yaptığım saz eserlerinden peşrevlerde, daha çok repertuarımızda az olan, nadide makamlarımızdan seçim yapmışımdır. Tabii peşrevi besteledikten sonra, arkası gelmiş ve saz semâisi de onu takip etmiştir.

Yine radyo programları için söylüyorum; bir solo programda saz sanatçısı arkadaşlardan taksim yapması istendiğinde, zaman zaman yerine getirilmiyor. Bu bakımdan ben methâllerin bu çerçevede daha geniş kapsamlı işe yaradığını düşünmüşümdür. Programa methâlle başlamanın uygun bir şekil olacağı kanaati ile methâl bestelemişimdir. Ayrıca methâl; peşreve nazaran daha dinamik ve icra süresi itibariyle daha az zaman tutacağından böyle bir tercihim olmuştur."

Alâeddin Yavaşca'nın bu açıklaması "Radyolarımızın" Türk Musıkîsinin gerek icrası, gerek bestekârlık sahası, gerekse geniş halk kitlelerine ulaştırılması bakımından hâlâ ne kadar büyük önem taşıdığını bir kere daha ortaya koymaktadır. Böylece, beste çalışmalarında; ilhamının ve duygularının yanı sıra, radyo programları ve icra geleneğinin de önemli bir unsur olarak kendisini etkilediğini görmekteyiz.

Hicaz Methâl

Sofyan

Alâeddin YAVAŞCA
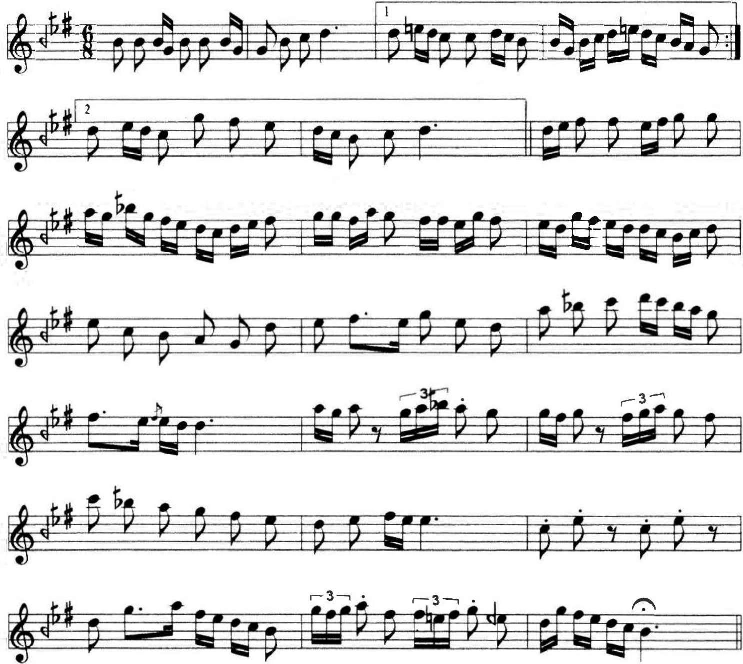
F.Şatıroğlu

Hüzzam Etüd
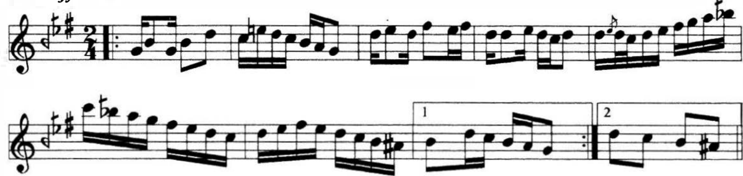
"MELEKLERİN DANSI"

Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Yürük Semâi ♪=124
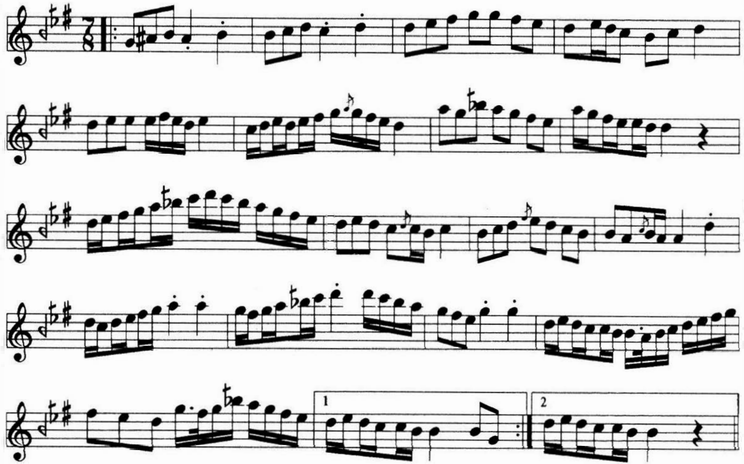

Nîm Sofyan ♩= 84
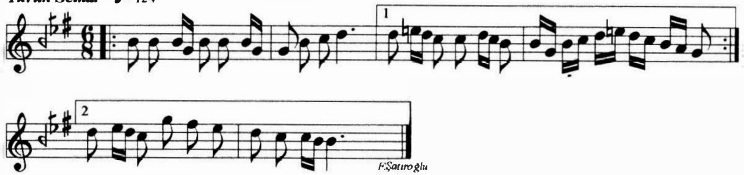

Hüzzam Etüdün Devâmı
"MELEKLERİN DANSI"

Devr-i Hindî ♪=*114*

Yürük Semâi ♪=*124*

Gazete ve dergilerdeki musıkî yazarlığı, güfte kitabı, yayın hayatına soktuğu "Musıkî ve Nota" dergisi ve sevilen, iz bırakan besteleri ile Türk Musıkîsine önemli katkılarda bulunmuş olan Avni Anıl da, Alâeddin Yavaşca'yı şu içten duygularla anlatıyor:

" Uğraşı olan konuların tamamını önemsemiş, birbirinden ayırmamış ve kısacası ömrünün bugüne kadar olan bölümünü, hep vererek, hep yararlı hizmetlere harcamış, güzel bir insan Alâeddin Yavaşca...

Gelecek yılların insanları kaynaklarda bu güzel insanın, hayatından kesitleri, doğum yeri ve yılını ve çalışmalarından bölümleri bulacaklar, okuyacaklar, onu; tanımaya çalışacaklar.

Besteciliğini, icracılığını ve hocalığını da mümkün olduğunca öğrenecekler. Ama; bizim üzerinde duracağımız en önemli tarafı; bağnaz olmayışıdır. Güçlendirici ve teşvik edici oluşudur.

Otoritesini, gönül yoluna bağlamıştır Alâeddin Yavaşca...

Sert değildir, bunaltmaz ama öğretir...

Hizmet olduğuna inandığı her yere koşarcasına gider.

Sanatına, ekonomiyi hiç ama hiç yanaştırmamıştır.

Geleceğe tartışmasız kalacak şarkıları vardır Hoca'nın.

İcrası, örnek olmuştur genç sanatçılarımıza.

Ve daha ötede sorar da Alâeddin Yavaşca; kim olursa olsun, herkesten bir şeyler öğrenebilir insanlar, der...

Sanatçının ziyneti tevazuudur. Bunu bellemiştir ki, o kadar olur...

Musıkîde beğenmediğini söyler. Söyler ama dolambaçlı yollardan, kırmadan söyler, yapıcıdır eleştirileri Yavaşca'nın.

" Sayın Hocam", derim kendisine, itiraz eder..

" Hayır", der.

" Hocan değilim ama seni iteledim, bunu rahatça söyleyebilirim", der ve de ekler.

" Yasaklama ile hiçbir şeyi düzeltemeyiz. Güzel olmayanı, güzel olanla karşılayacağız... Nerede yasak var, orada patlama kaçınılmazdır. Eleştirilerimiz yapıcı olmalıdır, tahrip edici değil... "

Bestecidir, icracıdır, hocadır ama herşeyden önce, verici ve güzel bir insandır Alâeddin Yavaşca...

Benden bu kadar. Diğer yönlerini kaynaklarda bulabilirsiniz.

Sevgim, saygımla sevgili Hocama!.. "

Bestekâr olarak Alâeddin Yavaşca'nın bir başka çarpıcı özelliği de; şarkı formundaki eserlerinin tamamına yakınının aranağmeli olmasıdır. Bu aranağmelerin dikkat çeken yanı ise; eserin sözlü bölümleriyle büyük bir uyum sağlaması ve aranağmenin şarkı kompozisyonunun ayrılmaz bir parçası olduğunu pek güzel gösteren örneklerden oluşmasıdır.

Türk Musıkîsindeki aranağme konusunu Alâeddin Yavaşca ile konuştuğumuzda; özellikle kendi şarkılarının aranağmeli olması ve yaygın bir görüş olarak "saz çalmayan" bir bestekâr olarak güzel ve çarpıcı aranağmeler yapması için de şunları söyledi:

" Aranağmeyi iki şekilde düşünmeliyiz. Biri, fasıllarda eserlerin bağlantılarını sağlayan, birbirine geçişini temin eden aranağmelerdir.

Diğeri ise; şarkı bestelenirken, eserin bütünü içerisinde yer alan, giriş müziği şeklindeki aranağmelerdir. Bu tür aranağmeler doğrudan şarkıya bağlı, yani şarkının kendisidir.

Güzel ve sevilen aranağmeleri sadece sazende bestekârlar yapabilir fikrine gelince:

Bu bence yanlış bir düşünce tarzıdır. Bestekârlık vasfı olan herkes aranağme yapabilir. Zira aranağme belli bir usule sığdırılmış melodi bölümüdür. Sözlü bir eseri besteleyecek güce sahip olan bir kişi, tabii ki sözsüz bölümünü de yapar. Çünkü, şarkının güftesini yerli yerine koyacaksın, o sözleri melodiyle yaşatacaksın, bulduğun melodi, sözlerin anlamına uygun düşecek, taksîmatta şairin ifade etmek istediği bütünlüğü koruyacaksın. Yani pekçok şeyi bir araya getirmek lâzım.

Aranağme, bestecilik yönünden bu kadar çok şarta bağlı değil bence. Sadece aranağme; eserin özelliğini ve karakterini iyi yansıtabilmeli ve o esere güzellik katmalıdır, mesele budur.

Şimdi Sâdeddin Kaynak'ı düşünelim. Allah rahmet eylesin, saz çalmasını bilmezdi. Çok velûd (verimli) bir bestekâr, aynı zamanda bestekârlar arasında en güzel aranağmeleri yapabilen bir insandı. Eserlerini fevkalâde güzel ve çarpıcı saz partileri ile süsleyen, başlı başına bir değer taşıyan, aynı zamanda şarkının sözlü bölümleri kadar beğenilen, akılda kalan aranağmeler yapmıştır.

Bu husus bende de böyle olmaktadır. Kaldı ki benim biraz da olsun elim saz tutmuştur. Ama bu konuda da hiçbir zaman sazın yardımına ihtiyacım olmamıştır. Hangi makamı düşünüyorsam, o makamın şed[1] olarak alacağı arızaları belirlemem çok kolay olmuştur.

---

[1] *Şed: Herhangi bir diziyi başka bir perdeye aktarmak, göçürmek.*

Aranağmelerin çokça kullanılması 20.yüzyılda yoğun bir şekilde ön plâna geçmiştir. Hepimiz de bundan etkilenmiş ve bestelerimizi öyle yapmışızdır. Artık, neredeyse aranağmesiz şarkı bestelenmemektedir.

Fasıl icrasındaki eserlerin bağlantı aranağmelerini yapmakla tanınmış bir sanatkârımız vardır, Udî Nevres Bey. Bu konuda öylesine ün kazanmış, öyle renkli melodileri bir araya getirmekte başarı göstermiştir ki, belki de; saz çalanların güzel aranağme yapması fikri bu değerli sanatkârın başarısından kaynaklanmış olabilir."

Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsindeki din dışı sözlü eserlerimizin en büyük bölümünü oluşturan şarkı formunun son yüzyılımızda ayrılmaz bir parçası olan aranağme ile ilgili görüşlerinin, önemli ölçüde ışık tutacağını ve kaynak olacağını ümîd ediyoruz.

Aranağme ile ilgili, bestekâr Alâeddin Yavaşca'nın pek bilinmeyen bir yanı da, onun diğer bazı bestekârlarımızın şarkılarına yapmış olduğu aranağmelerdir.

Gerek Dede Efendi, Nu'man Ağa, Nikogos Ağa, Şekerci Cemil gibi geçmiş bestekârların gerekse yakın tarihimizin ve Alâeddin Yavaşca'nın da eriştiği değerli bestekârlarımızdan; Suphi Ziyâ Özbekkan, Mustafa Nâfiz Irmak, Fehmi Tokay'ın şarkılarına yaptığı aranağmeler o eserlerle artık bütünleşmiştir. Öyle ki; bu aranağmeler sanki o şarkılarla birlikte bestelenmiş, aynı bestekârın ilhamının ürünleridir.

Alâeddin Yavaşca'nın yapmış olduğu bu aranağmelerle ilgili söylediklerini sunuyoruz:

" Başka bestekârların şarkılarına yaptığım aranağmeler; eskilerin bazı aranağmesiz eserleriyle, kendileriyle birlikte olduğum, benim kuşaktan önceki bestekârların kendi istekleri doğrultusunda olanlardır.

Eskiden kalmış şarkıların üç kuple (kıt'a) olanlarında 1. den sonra 2. ve 3.kuplelere geçerken kolaylık ve akıcılık temin etmek için aranağmeler besteledim. İlk olarak; Nu'man Ağa'nın Hicazkâr makamındaki,

***"Ben sözüne bağlamam bel"** sözleri ile başlayan şarkısına, karakterine uygun ve üç kuple de arka arkaya güzel seyretsin diye aranağme yaptım. O maziden gelen bir eser, bestekârının iznini almadım ama; tahmin ediyorum ki ruhu şad olmuştur.*

Daha sonra aynı düşünce ile dâhi bestekâr Dede Efendi'nin Rast makâmındaki,

***"Dil bir güzele meyl etti hele"** şarkısına ve arkasından da başka eserlerin aranağmesi olmayanlara aranağme yaptım.*

Benden büyük olmalarına rağmen sanat dostluğu mutluluğuna eriştiğim bazı bestekârların şarkılarına ise kendi arzuları çerçevesinde aranağme besteledim. Kendileri şarkılarını notaya aldırırken:
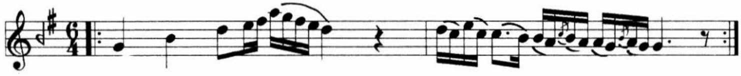
" Şunlara bir aranağme yap" demişlerdir ve aranağmeler de bu şekilde ortaya çıkmıştır. Elimden geldiği kadar onların duygularına katılarak, hislerini devam ettirebilmek için yapmaya çalıştığımdan çok beğenmişler ve memnun olmuşlardır. Hepsini rahmetle anıyorum."

Alâeddin Yavaşca'nın başka bestekârların eserlerine yapmış olduğu aranağmelerin bir dökümünü ve bazılarının notalarını birarada sunuyoruz.
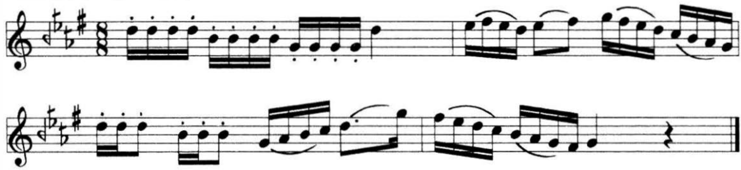
1. Dede Efendi'nin Rast şarkısı:
   "Dil bir güzele meyletti hele",
2. Dede Efendi'nin Rast şarkısı:
   "Gördüm bugün cânân-ı dil",
3. Dede Efendi'nin Hicaz şarkısı:
   "Mah yüzüne âşıkânım",
4. Dede Efendi'nin Hicaz şarkısı:
   "Tırmana tırmana çıktım yapıdan",
5. Nu'man Ağa'nın Hicazkâr şarkısı:
   "Ben sözüne bağlamam bel",
6. Nikogos Ağa'nın Hicaz şarkısı:
   "Niçin a sevdiğim niçin?",
7. Nikogos Ağa'nın Hüzzam şarkısı:
   "Niçin nâlendesin böyle?",
8. Şekerci Cemil Bey'in Rast şarkısı:
   "Şebâbet gitti de elden",
9. İsmâil Hakkı Nebiloğlu'nun Hüseynî şarkısı:
   "Doğru gitsem yollar komaz",
10. İsmâil Hakkı Nebiloğlu'nun Hüzzam şarkısı:
    "Solgun bir hayâl gibi",
11. İsmâil Hakkı Nebiloğlu'nun Uşşak şarkısı:
    "Kaçsam ayıplanmam ben",
12. Ahmet Râsim Bey'in Sûznâk şarkısı:
    "Yâre te'sir eylemiş de hâlim ki olmuş girye-nâk",
13. Suphi Ziyâ Özbekkan'ın Hüseynî şarkısı:
    "Hasretle zâr ü zâr gönül",

14. Suphi Ziyâ Özbekkan'ın Nevâ-Bûselik şarkısı:
"Gönül verdim bir dilbere",
15. Mustafa Nâfiz Irmak'ın Hicaz şarkısı:
"Kanaryam güzel kuşum",
16. Mustafa Nâfiz Irmak'ın Hüzzam şarkısı:
"Beni unutma ki sana yanmışım",
17. Mustafa Nâfiz Irmak'ın Hüzzam şarkısı:
"Bülbülüm baharımsın",
18. Fehmi Tokay'ın Tâhir şarkısı:
"Gönül vermişken el çektim güzelden",
19. Fehmi Tokay'ın Hüseynî şarkısı:
"Tutam yâr elinden tutam",
20. Fehmi Tokay'ın Beyâti şarkısı:
"Benzemez kimse sana",
21. Fehmi Tokay'ın Hicaz şarkısı:
"Terket beni artık yetişir sende vefâ yok".
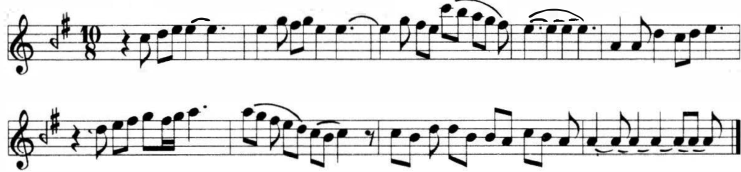
Rast / Sengin Semâi / Şarkı / İsmâil Dede Efendi
"Dil bir güzele meyl etti hele"
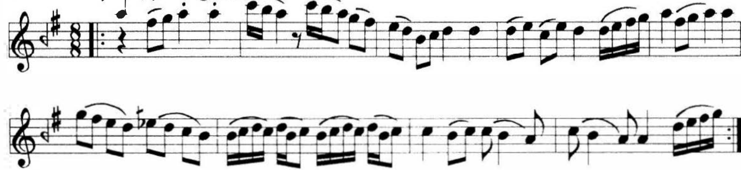

Hica kâr / Düyek / Şarkı / Numan Ağa
"Ben sözüne bağlamam bel"
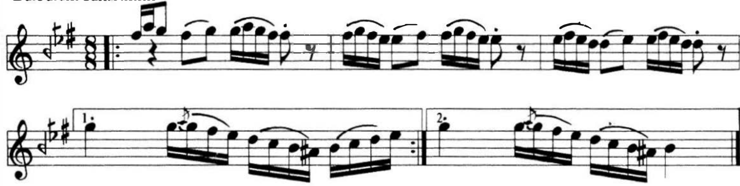

Hüseynî / Curcuna / Şarkı / Fehmi Tokay
"Tutam yâr elinden tutam"
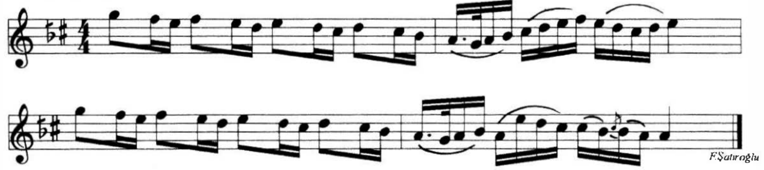

Tâhir / Düyek / Şarkı / Fehmi Tokay
"Gönül vermişken el çektim güzelden"

Hüzzam / Düyek / Şarkı / Mustafa Nâfiz Irmak
"Bülbülüm bahârımsın"

Hicaz / Sofyan / Şarkı / Mustafa Nâfiz Irmak
"Kanaryam güzel kuşum"

Kitabın sunuş bölümünde Alâeddin Yavaşca'dan söz ederken onun: "Geçmişin kudretini, bugüne ve yarına taşıyabilmiş ender musıkîşinaslardan birisidir ve Âyin-i Şeriften, çocuk şarkısına uzanan bestekârlık yolunu da başarıyla geçmiştir" demiştik.

Gerçekten Türk Musıkîsinin her dalına emek vermiş, cânı gönülden hizmet etmeyi başarabilmiştir. Türk Musıkîsinde uzun yıllar ihmal edilmiş, önemi pek anlaşılamamış, belki de; çeşitli sebeplerle geri plâna atılmaya çalışılmış olan, çocuk müziği ve çocuk şarkıları da, Alâeddin Yavaşca'nın zengin musıkî dağarcığında yer almıştır.

Bestelediği 9 çocuk şarkısından sadece bir tanesini istek doğrultusunda yapmıştır. Yani, yavrularımızın da musıkîmizin güzelliklerinden yararlanmalarına ve bir çocuk müziği repertuarının oluşturulmasına ve zenginleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Genel anlamda; "Çocuk müziği, çocuk şarkıları repertuarı" konusunda düşüncelerini de şöyle özetliyor:

" Çocuklara hitap eden şarkı yapmak gerektiğinde başta sözlerin uygunluğu ile onların ses kapasitelerini düşünerek hangi perdeden başlayıp, hangi perdeye kadar hançerelerinin müsait olacağını ön plâna almalıyız. Bu yüzden bir oktavın[1] dışına çıkılmamalıdır. Eser içerisinde 16'lık ve 32'lik notaları kullanmadan icrası ve öğrenilmesi kolay olan usul ve makamlarımızla şarkı meydana getirilmelidir. Öyle birleşik ve şed (göçürme) makamlarımız vardır ki; bunların perdelerinin baskılarında yeterli tecrübeye sahip olmayan sanatçılar bile sıkıntıya düşebilirler. Bu yüzden çocuklarımızın hançerelerini

---

[1] *Oktav: Arka arkaya gelmiş sekiz bitişik sesin oluşturduğu dizi*

zorlamayan makamların seçilmesinde bir bakıma mecburiyet vardır.

Bütün Türk Musıkîsi bestekârlarının çocuk şarkısı repertuarına eser kazandırmalarının yararına inanıyorum. Tabii ilgili kurum ve kuruluşların da bu konuya yakınlık göstermeleri ve gerekli desteği vermelerinin de şart olduğunu düşünüyorum."

Bestelemiş olduğu çocuk şarkıları da; makam, usul, besteleniş tarihi ve yeri, güftenin birinci satırı ve güfte şairi sırasıyla şöyle:

1. Bûselik / Sofyan / 12-6-83 / Pınarhisar-Ataköy
   Kuşlar öter cik cik cik
   Güfte: Hüseyin Kalaba
2. Hicaz / Nim Sofyan / 16-2-84 / Pınarhisar-Ataköy
   Ülkemin göklerdeki sönmeyen yıldızıyım
   Güfte: Cengizhan Mutlu
3. Hicaz / Sofyan / 5-10-87 / Vişnezâde
   Sen bahçemde açılan gülsün yavrum
   Güfte: Rüştü Güner
4. Karcığar / Sofyan / 5-6-80 / Pınarhisar-Ataköy
   Çıktı çayıra kuzu
   Güfte: Tahsin Bilengil
5. Mâhûr / Cur.-Y.Sem. / 1-11-1967 / Taksim
   Çiçeğe, ormana, bağa
   Güfte: Güzide Taranoğlu
6. Nihâvend / Düyek / 16-2-84 / Haseki Hast
   Gelince bir araya, hayat verir yuvaya
   Güfte: Cengizhan Mutlu

7.	Nikriz / Sofyan / 22-9-1987 / Pınarhisar Çocuk düşünüyor, bulut olsaydım keşke Güfte: Sedat Umran
8.	Rast / Sofyan / 23-9-87 / Haseki Hast Samsun'da o gün doğdu Türk'ün eşsiz güneşi Güfte: Ramazan Gökalp Arkın
9.	Rast / Sofyan / 2-12-93 / Maçka Her yerde gün ışıyor, gönül sevgi taşıyor Güfte: Alâeddin Yavaşca

Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlığı, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi; çocuk şarkısından, Âyin-i Şerif'i de içine alan geniş bir yelpazeye sahiptir. Bir yanda; küçücük, sımsıcak ve basit melodilerle oluşturulmuş çocuk şarkıları, diğer yanda ise; Türk Musıkîsi bestekârlığında doruklara ulaşabilmek diye de tanımlayabileceğimiz musıkîmizin en sanatlı, gerek melodi zenginliği gerekse ritm bakımından en gösterişli eserleri olan Âyin-i Şerif. Bu ikisinin arasında yer alan; şarkılar, fanteziler, besteler, ağır semâiler, yürük semâiler, peşrevler, saz semâileri, methâller, etüdler ve ilâhileri, kendisinin yarım asırlık musıkî hayatının en çarpıcı ve göz alıcı ürünleridir.

Musıkîmizin oldukça az kullanılmış nadide makamlarından olan Acem makamında bestelediği Âyin-i Şerif ile açıklamasını ve Nihâvend çocuk şarkısını arka arkaya sunuyoruz.

ACEM ÂYİN-İ ŞERİF

- PEŞREV -

Devr-i Kebir

Dr.Alâeddin YAVAŞCA

1. HÂNE

28/4

TESLİM
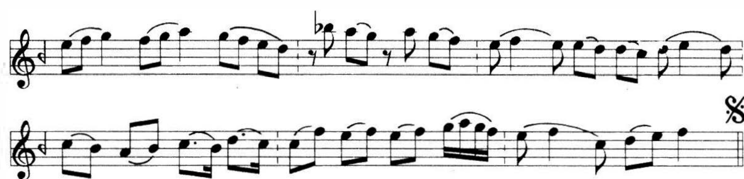
2. Hâne'ye

3. Hâne'ye
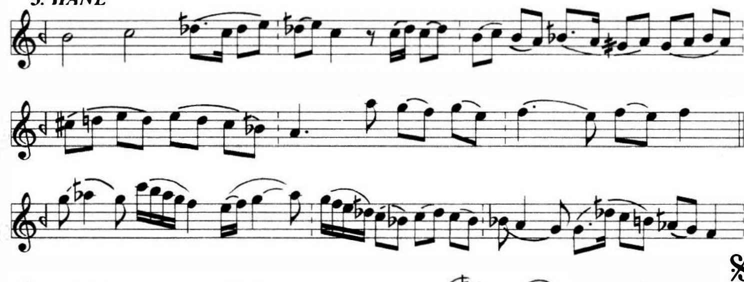
4. Hâne'ye

Karar
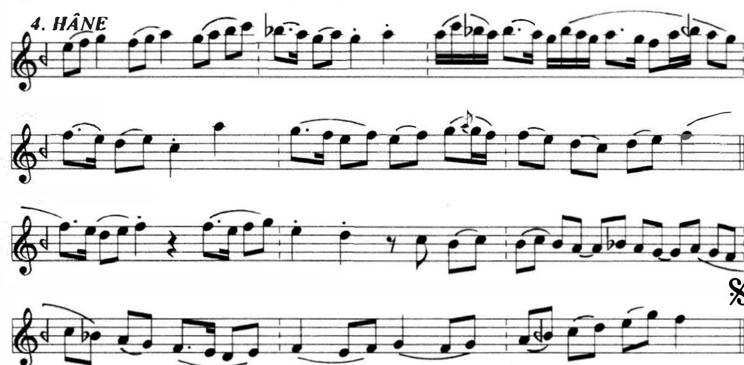
2. HÂNE

3. HÂNE

4. HÂNE

- BİRİNCİ SELÂM -

♪=112

Devr-i Revan

DİN LE ___ NEY ___ DEN ___ KİM Hİ KÂ ___ YET ___ ET ___ ME DE ___
AY ___ Rİ ___ LIK ___ LAR ___ DAN Şİ KÂ ___ YET ___ ET ___ ME DE ___

CÂ ___ NI MEN ___ HÜN ___ KÂ ___ RI MEN ___ SUL ___ TÂ ___ NI

MEN ___ DER ___ Dİ MİN ___ DER ___ MÂ ___ NI SEN ___ YÂR ___

DER KA ___ MIŞ ___ LIK ___ LAR ___ DAN KO PAR ___ DI ___ LAR BE Nİ
NÂ Lİ ___ ŞİM ___ ZÂ ___ REY ___ LE Dİ HEP ___ MER ___ DÜ ZE Nİ

KUR ___ BÂ NI NAM ___ AL ___ LAH ___ HÛ ___

ŞER HA ___ ŞER ___ HA ___ EY ___ LE SİN ___ Sİ ___ NEM Fİ RÂK
EY LE ___ YEM ___ TÂ ___ ŞER ___ Hİ DER ___ Dİ ___ İŞ Tİ YÂK

EY ___ Cİ HÂ ___ NIN ŞÛ ___ LE Sİ ___ GÖN LÜ MÜN BİR ___ DÂ ___ NE Sİ ___

CÂ NI MIN ___ CÂ ___ NÂ ___ NE Sİ AL ___ LAH ___ HÛ ___

HER ___ KİM ___ AS ___ LIN ___ DAN O ___ LA ___ DÛ ___ RU ___ CÛ DÂ
RÜZ ___ GÂ ___ RI ___ VAS ___ LI EY ___ LER ___ MUK ___ TE DÂ

DOST ___ DOST ___ YÂR ___ YÂR ___

KUR ___ BÂ ___ NI NAM ___ HAY ___ RÂ ___ NI NAM

HEY ___ HEY ___ HEY ___ YÂ ___ Rİ MEN ___

HEY ___ HEY ___ BEN DE İ ___ HAY ___ RÂ ___ NI NAM

BEN ___ Kİ HER ___ CEM' ___ İ ___ YE TİN NÂ ___ LÂ ___ NI YAM
HEM ___ DE Mİ ___ HOŞ ___ HÂ ___ LÜBED HÂ ___ LÂ ___ NI YAM

YÂR ___ YÂR ___ YÂR ___ YÂ ___ Rİ MEN

DOST ___ DOST ___ HÜN ___ KÂ ___ RI MEN ___

HER ___ Kİ ___ Şİ ___ ZÛ' ___ MUN CA BA ___ NA ___ YÂR ___ O LUR

SOH ___ BE ___ TİM ___ DEN ___ TÂ ___ Lİ Bİ ___ ES ___ RÂR ___ O LUR

SUL ___ TÂ NIM CÂ ___ NÂ ___ NIM HÜN KÂ ___ RIM ___ HEY ___ HEY ___

KIB ___ LE GÂ ___ HIM YÂ ___ RI CÂ ___ NIM TÂ CI DÂ ___ RIM ___ HEY ___ HEY

SIR ___ RIM ______ OL ___ MAZ NÂ Lİ ŞİM __ DEN __ GER __ Çİ DÛR ______

LİYK YOK _____ HER ___ ÇEŞ _______ Mİ __ GÛ ŞA ______ FEY __ Zİ NÛR ______

NÂ LE VÜ EF GÂ ___ NIM ______ HEY Yİ HEY SUL TÂ ___ NIM ______

HEY Yİ HEY SÜB _____ HÂ ____ NIM ______ HAS RE Tİ __ GİR __ YÂ ____ NIM

BİR ____ Bİ __ RİN __ DEN _______________ CÂ ___ NÜ TEN PİN __ HAN ___ DEĞİL ______

LİYK ___ YOK ______ DES _____ TÛ ___ RE ____ RÜ' _____ YET ________ CÂ __ NA BİL

YÂR _____________ YÂR ______________ NÂ ___ LÂ ____ NI MEN ______________

DOST ____________ DOST ______________ HAY ____ RÂ ____ NI MEN ______________

OL DU ______ Â _____ TEŞ SIY TI NEY __ SAN MA __ HE VÂ ______

KİM DE _______ BU ___ Â TEŞ ________ YO __ Ğİ SE __ HAY __ FA ____ A NA

GÖN LÜM ______ SA ___ NA BEN___DE DERT KAL______ MA ___ DI TEN DE

FİK___ RİM ______ Yİ NE ___ SEN___ DE ____ AL ____ LAH ______________ HÛ

İKİNCİ SELÂM'A -------->

- İKİNCİ SELÂM -

♩. 92

Evfer

AH — EY — Nİ — CE KİM —

KİM — SE O O — LUP —

Şİ — Şİ — Şİ — Şİ —

Rİ Jİ Jİ YAN

(SAZ —) SAYD — NÂ — HÛR

HÛR — DE E — DER —

DER — TER —

TER — Kİ — Kİ — Cİ HAN —

AH — EY — E — E — DEN —

Â — Â — CİZ —

Â ____ CİZ ____ LE ____ RE ____ İH ____

İH ____ SÂ ____ SÂ ____ NI ____ HAS ____

AH ____ HIR ____ SU SU ____ GAF ____

GAF ____ LET ____ LET ____ DEN ____

DEN ____ Bİ Bİ ____ Zİ ____

EY ____ LE ____ HA ____ LÂS ____

TERENNÜM

1

2

ÜÇÜNCÜ SELÂM'A -------->

- ÜÇÜNCÜ SELÂM -

♩= 52
Devr-i Kebir

28/4

EY ___ A TÂ BAH ___ ŞI ___ U

KU __ UL __ EY __ LE ME DET ___ YÂ ___ Rİ __ MEN

SEN ___ SİZ __ OL MAZ ___ KİM ___ SE

DE __ KUD __ RET ___ E BED ___ YÂ ___ Rİ MEN (SAZ)

HEM ___ TA LEB SEN ___ DEN ___ HEM ___

İH __ SÂN __ EY ___ MU İZ ___ YÂ ___ Rİ MEN

EV ___ VE __ LÜ Â ___ HİR ___ SEN

OL __ DUN __ BİZ ___ Kİ MİZ ___ YÂ ___ HA BİB __ AL ___ LAH

KA ___ Dİ RÜ Â ___ Lİ ___ SE __

NİN __ SEM' __ Ü ___ KE LÂM ___ YÂ ___ A LÎM __ AL __ LAH

CÜM ___ LE MİZ LÂ ___ ŞEY' ___ Ü

SEN __ SİN __ BER ___ DE VÂM ___ YÂ ___ KE RÎM __ AL __ LAH ___

=132 **Aksak Semâi** **TERENNÜM**

YÂ KE RÎM __ AL __ LAH ___

=120 **Yürük Semâi**

EY Kİ HE ZAR __ Â __ FE RİN AH ___ BU Nİ CE SUL
HER Kİ BU GÜN __ VE __ LE DE AH ___ İ NA NU BEN

TÂN __ O LUR ___ YÂR ___ KU LU O LAN Kİ Şİ LER ___
YÜZ __ SÜ RE ___ YÂR ___ YOK SUL İ SE BAY O LUR ___

CÂ ___ NIM ___ HUS __ RE Vİ HAN __ DÂN __ O LUR ___ YÂR ___ YÂR ___
CA NIM BAY İ SE SUL TÂN O LUR YÂR YÂR

HUS __ RE Vİ HAN __ DÂN __ O LUR (SAZ ___) (SAZ ___)
BAY İ SE SUL TÂN O LUR

TERENNÜM

1 2

OL__ ZA MAN__ BU MES NE VÎ DEN VA'___ Lİ DİM ÇÜN__ HA__MÜŞ__ OL

DU A NA OL DEM____ DE DİM KİM NE DİR___ VEC HÎ E DÜP__ KEF

Fİ___ SÜ HÂN______ BES TE__OL MUŞ DUR DE Rİ İL_____ Mİ___ LE DÜN

Dİ Dİ NUT__KUM OL__DU MAĞ__LÛ BU__ ME LÂL HAŞ RE DEK YOK

KİM__ SE YE AN____ DA__ MA KAL______ VAK___ Tİ RİH__ LET DİR GÜ ZER GÂH_____

OL____ DU HÛ KÜL___ Lİ ŞEY'__ İN HÂ__ Lİ KİL__ LÂ VEC__ HE__ HÛ

TERENNÜM

BEN__ DEHİÇ Ü MİD____ YOK DUR SÜ BE SÛ SÖY__ LER AN CAK

OL__ KE REM LÂ TEY' E SÛ EY LE YÜP SUL TÂ NI MIZ LÜT

FI DÜ'__ TÛ GÛŞ ____ MÂL ET MEK TE DİR LÂ TAK NE TÛ

GER__Çİ KİM__ BU YES ____ DEN__ ÜF TÂ DE YİZ DES__ Tİ Gİ__ RİN

LÜT__ FU NA Â MÂ DE YİZ DES__ TÜ PÂ_ Â ____ MÂ ___ DE ÇÜN__ ES

Bİ ____ NE FİS EY__ LE MEK__ DE AZ__ Mİ MER__ Â__ YI____ E_ NİS

GAM EN DÂ ZIZ HİÇ__ O CA' YA GAM ____ YOK CÂ MI MIZ PÜR

TERENNÜM

AN DA AM MÂ CÂM YOK

ÇÜN KÜ AN DA CÜM LE ŞEY__ RÛ HÂ Nİ DİR (SAZ______)

MÂ Nİ EN DER MÂ Nİ' İ RAB BÂ Nİ DİR (SAZ______)

OL DU SÛ RET SÂ YE MÂ' NA Â . Fİ TAB (SAZ______)

NÛ Rİ Bİ__ SÂ YE__ O LUR__ FER Şİ HA RÂB (SAZ______)

ÇÜN KÜ AN DA HIŞT BE Rİ HIŞT OL MA DI (SAZ______)

NÛ Rİ MEH DE SÂ__ YE İ__ ZİŞT OL__ MA DI (SAZ______)

HIŞ TI ZER RİN OL SA DA OL SUN__ FE__DÂ (SAZ__)

ÇÜN BE DEL DİR RÛ__ ŞE Nİ__ İ VAH__YA NA (SAZ__)

EN Dİ KÂ__KI KÛH DEF'__ İ SÂ YE__DİR (SAZ__)

NÛR İ ÇİN__ SAD PÂ__ RE OL__MAK MÂ__ YE DİR (SAZ__)

DÖRDÜNCÜ SELÂM'A --------->

- DÖRDÜNCÜ SELÂM -

♩= 90

Evfer

AH ______ SUL ____ TA ______ NI ______ ME Nİ ______
AH ______ DER ____ MEN ______ Bİ ______ DE Mİ ______

Nİ ______ SUL ____ TA ______ NI ______ ME Nİ ______
Mİ ______ MEN ____ ZİN ______ DE ______ ŞE VEM ______
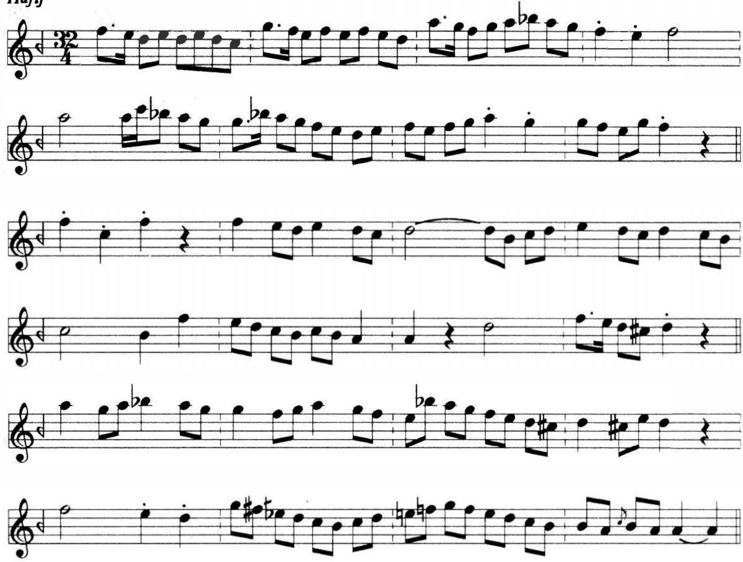
AH ______ EN ____ DER ______ Dİ ______ LÜ CAN ______
AH ______ YEK ____ CAN ______ Çİ ______ ŞE VED ______

CAN ______ İ ____ MÂ ______ NI ______ ME Nİ ______
VED ______ SAD ____ CÂ ______ NI ______ ME Nİ ______
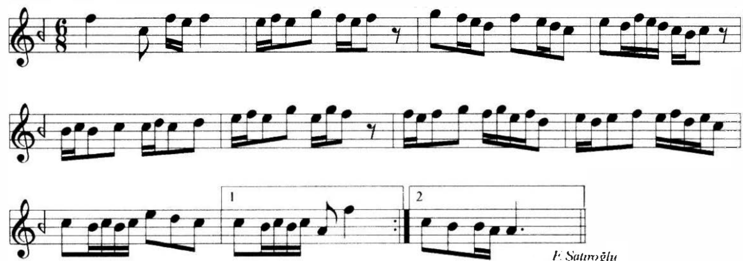
AH ______ İ ____ MÂ ______ NI ______ ME Nİ ______
AH ______ İ ____ MA ______ NI ______ ME Nİ ______

SON PEŞREV'E ----------

- SON PEŞREV -

- SON YÜRÜK SEMÂİ -

Güfte 1., 2., 3. ,Selâmlarda, Nahifî'nin Mesnevî-i Şerif Tercümesinden alınmıştır.

BİRİNCİ SELÂM

Dinle neyden kim hikâyet etmede *Ayrılıklardan şikâyet etmede*	*Dinle neyden zira o, birşeyler anlatmada, ayrılıklardan şikâyet etmededir*
Der kamışlıklardan kopardılar beni *Nâlişim zâreyledi merd-ü zeni*	*Ney der ki: "Beni kamışlıktan kopardıklarından beri iniltim, ve kadın erkek herkesi ağlattı"*
Şerha şerha eylesin sinem firâk *Eyleyem tâ şerh-i derd-i iştiyâk*	*"Ayrılık, bağrımı parça parça eylesin, tâ ki aşk derdini anlatabileyim"*
Her kim aslından ola dûr-u cüdâ *Rüzigâr-ı vaslı eyler muktedâ*	*"Her kim aslından uzak ve ayrı olursa o, kavuşma zamanını bekler, durur"*
Ben ki her cem'iyetin nâlânıyam *Hemdem-i hoş-hâl-ü bed-hâlânıyam*	*"Ben ki her meclisin ağlayanı, iyilerin de, kötülerin de arkadaşıyım"*
Her kişi zu'munca bana yâr olur *Sohbetimden tâlib-i esrâr olur*	*"Herkes kendi zannınca bana dost olur, sohbetimden birşeyler öğrenmek ister"*
Sırrım olmaz nâlişimden gerçi dûr *Liyk yok her çeşm-i gûşa feyz-i mûr*	*"Gerçi sırrım , feryâdımdan uzak değil, lâkin her göz ve kulakta bunu sezecek mûr yok"*
Birbirinden can-ü ten pinhan değil *Liyk yok destûr-ı rü'yet câna bil*	*"Can ve ten birbirinden gizli değildir. Fakat canı görmeğe izin yoktur"*
Oldu âteş sıyt-ı ney, sanma hevâ *Kimde bu âteş yoğ ise hayf'ana*	*"Ney'in sadâsı ateş oldu, onu hava sanma. Kimde bu ateş yoksa yazıklar ona"*

İKİNCİ SELÂM

Ey nice kimse olup şîr-i jiyan *Sayd nâ-hûrde eder terk-i cihan*	*Nice kimseler o kükremiş arslan gibi olup, avını yiyemeden dünyayı terkeder*
Ey eden âcizlere ihsân-ı has *Hırs-u gafletden bizi eyle halâs*	*Ey âcizlere ihsanlarda bulunan Rabbim, bizi hırstan ve gafletden kurtar*

ÜÇÜNCÜ SELÂM

Et atâ-bahş-ı ukuul eyle medet *Sensiz olmaz kimsede kudret ebed*	*Ey akıllar bahşeden Rabbim, medet et. Sen istemedikçe kimsenin birşey istemeye gücü yetmez*
Hem taleb senden hem ihsân ey Muiz *Evvel-ü âhir sen oldun biz kimiz*	*Ey yüce Rabbim, taleb de senden, ihsan da. Evvel de sen âhir de, biz kim oluyoruz*
Kaadir-ü âli senin sem'ü kelâm *Cümlemiz lâ-şey'ü, sensin ber-devâm*	*Yüce olan sensin, kulak da, söz de senin. Biz hiçbir şeyiz, dâim olan sensin*

Ey ki hezar âferin, bu nice Sultân olur
Kulu olan kişiler Husrev-i handân olur
Her ki bugün Velede inanu-ben yüz süre
Yoksul ise bay olur, bay ise Sultân olur

Ol zaman bu Mesneviden va'lidim *Çün hamûş oldu ana ol dem dedim*	*Babam, bu Mesneviyi söylemekte sustuğu zaman ona dedim ki;*
Kim nedir vech-i edüp keff-i sühân *Beste olmuştur der-i ilm-i ledün*	*"Sözü bırakmanızın, ilâhi ilmin kapısını kapatmanızın sebebi nedir?"*
Didi nutkum oldu mağlub-i melâl *Haşre dek yok kimseye anda makaal*	*Dedi ki;"Sözüm, usanca mağlûb oldu. Artık haşre kadar kimseye bir söz söylemem"*
Vakt-i rıhletdir güzergâh oldu Hû *Küll-i şey'in Hâlik illâ vechehû*	*"Göçme vakti geldi, yolumuz Hakk'adır. Herşey helâk olur, ancak O'nun hakikati bâkîdir"*
* * *	* * *
Bende hiç ümmid yoktur sû be sû *Söyler ancak ol kerem lâ-tey'esû*	*Hiçbir tarafdan ümidim yok, ancak o kerem sahibi, "Me'yus olmayınız"diye buyurmuştur*
Eyleyüp Sultanımız lütf-ı dü'-tü *Gûş-mâl etmektedir lâ-taknetû*	*Sultanımız bize kat kat lûtuflar eyleyip. "Ümidinizi kesmeyin" diye kulağımızı çekmektedir*
Gerçi kim bu ye'sden üftâdeyiz *Dest'-gîrin lütfuna âmâdeyiz*	*Gerçi biz bu ye'sden dolayı düşkünüz . Ama, Hakk'ın lütfuna da âmâdeyiz*
Dest-ü pâ âmâde çün esb-i nefis *Eylemekde azm-i mer'âyı enis*	*Gezip, dolaşacağımız çayırlığa giderken, uysal atlar gibi yürümeğe hazırız.*
Gam endâzız o ca'ya gam yok *Câmımız pür anda ammâ câm yok*	*Adımımızı atarız ama, orada adım atılmaz. Kadehimizi doldururuz ama, orada kadeh yoktur.*

Çünkü anda cümle şey rûhânidir *Mânî ender mânî'-i Rabbânîdir*	*Çünkü onda herşey rûhânidir* *Mâni içinde mâni Râbdan (Tanrıdan) gelir*
Oldu sûret sâye mâ'nâ âfitab *Nûr-i bî-sâye olur ferş-i harâb*	*Mânânın sâyesinde-korumasında-görüntü parladı. Korumasız nûrla yeryüzü harâb olur*
Çünkü anda hışt-beri-hışt olmadı *Nûr-i mehde sâye-i zişt olmadı*	*Çünkü onda mızrak, mızraktan kurtulmadı* *Ayın nûrunda, çirkinlik gölge olmadı*
Hışt-ı zerrin olsa da olsun fedâ *Çün bedeldir rûşen-i vahy ana*	*Altından yapılmış mızrak olsa da fedâ olsun* *Çünkü Tanrı buyruğunun parlaklığı ona bedeldir*
End-i kâk-i kûh def'i sâyedir *Nûr için sad-pâre olmak mâyedir*	*Dağın bitimi gölgenin savaşmasıdır* *Nûr için yüz parça olmak yerindedir (gerektir)*

Nihâvend Çocuk Şarkısı

"Gelince bir araya, hayat verir yuvaya"

Güfte : Cengizhan MUTLU
Beste : Alâeddin YAVAŞCA

Düyek

Ge lin ce bir a ra ya ha yat ve rir yu va ya

Say gı lar her ba ba ya ba ba hak kı ö den mez

Kol ka nat ger di bi ze mut lu luk ver di bi ze

Ev lâ dım der di bi ze ba ba hak kı ö den mez

D.C.

F.Şatıroğlu

Gelince bir araya, hayat verir yuvaya
Saygılar her babaya, baba hakkı ödenmez
Kol kanat gerdi bize, mutluluk verdi bize
Evlâdım derdi bize, baba hakkı ödenmez

Dizlerinde uyuttu, ihtimamla büyüttü
Okullarda okuttu, baba hakkı ödenmez
Gülerken bile yüzü, evlâdındadır gözü
Baldan tatlıdır sözü, baba hakkı ödenmez

Duadır dilimizde, sevgisi kalbimizde
Yaşıyor içimizde, baba hakkı ödenmez
Kol kanat gerdi bize, mutluluk verdi bize
Evlâdım derdi bize, baba hakkı ödenmez

Türk Musıkîsinde bir çocuk korosu kurulması, çocuk şarkıları repertuarı oluşturulması ve bu şarkıların icra edilmesi konusunda da öncülük yapan TRT Kurumu olmuştur. TRT Ankara Radyosu TSM Çocuk Korosu şefi, tanbur sanatçısı, bestekâr Özgen Gürbüz Alâeddin Yavaşca'nın icracılığı ve bestekârlığını şöyle dile getiriyor:

" Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsi tarihinin gördüğü en önemli ses icracılarındandır. Çok parlak olan ses rengi ve tonu ile her zaman ilk plânda yer almış ve özellikle klâsik eserlerin yaşamasını, sevilmesini sağlayan, önemli bir rol üstlenmiştir. Yorumundaki güzellik, ses ve perde hakimiyeti, müzikten hoşlanmayanları bile etkileyerek hayran bırakmış, büyük bir zevkle her zaman dinlenmiştir.

Makamları , usulleri kısaca Türk Müziği teorisini çok iyi bilen ve Zeki Ârif gibi bir ustadan klâsik eserleri Türk Müziğinde "meşk" tâbir edilen sistemle öğrenerek icrasını en mükemmel şekilde geliştiren Yavaşca, kitleleri her zaman etkilemiştir. Eserleri daima, en ideal ritm anlayışı, büyük bir dinamizm ile icra etmiştir. En ağır gibi görünen klâsik eserlerdeki ritm anlayışı ile onları büyük bir zevkle dinlenir hale getirmiştir.

En basit gibi görünen eserleri, yaptığı mükemmel icrasıyla, tâbiri caizse ihya etmiştir, onları sevilir hale getirmiştir.

İcra anlayışında katı olmamış, Kâr[1] formundan, türkü formundaki eserlere kadar geniş bir yelpaze içinde her türlü eseri en güzel şekilde dinletmiştir.

---

[1] *Kâr: Din dışı musıkîmizdeki büyük formlardan biri, en gösterişli olanı*

*"**Nevâ Kâr**"ı da, "**Bülbül taşta ne gezer**"i de, aynı güzellikte ve aynı çarpıcılıkta icra etmiştir.*

Çok geniş repertuar içinde sanatını icra eden Yavaşca, bir çok eseri tarihinde ilk kez icra eden kişi olmuştur. Sâdeddin Kaynak'ın arabesk, Selâhaddin Pınar'ın piyasa diye gizlice küçümsenmeye çalışıldığı dönemlerde, onları zamanın elit tabakasına, hatta musıkî üstadlarına üstün icrasıyla tanıtmış ve sevdirmiştir.

Müziği, ses sanatçılığını hiçbir zaman, sahne ve piyasa doğrultusunda yapmamış, en parlak dönemlerinde yapılan büyük para tekliflerini reddetmiştir.

Bestecilik hayatı, klâsik müziğe iyice bağlandığı yıllarda başlayan Yavaşca, günümüzde Sâdeddin Kaynak'la birlikte repertuarımızda en fazla esere sahip bestecilerimizden biridir. Kendisinde bu büyük bestecinin izleri ve başarısı her zaman gözlenebilir.

Çok güzel ve çok sayıda saz eseri bestelemiştir. Sözlü eserlerinin aranağme ve saz bölümleri gerçekten özgün, çok teknik, melodik ve çok estetiktir. 1950'li yıllarda başlayan besteciliği her devirde çok ilgi çekmiş, aradan bunca yıl geçmesine karşın hâlâ geçerliliğini korumuştur.

*Birçok bestecinin ve bestenin Türk Müziği alanında silinmesine karşın, ilk dönem eserlerinden olan "**Boğaziçi**" de, değişik yıllarda yapılan diğer eserleri de son eserleri de, her zaman tazeliğini, güncelliğini korumakta olup büyük bir zevkle dinlenilmektedir.*

Bir başka deyişle toruna da, babaya da, dedeye de hitap edebilen eserleri vardır. Birkaç makam ve usule bağlı kalmamış, nadide olan makamları ve usulleri de büyük başarıyla kullanmıştır. Büyük formlardaki eserlerinin yanısıra, fantezi

şarkılar da bestelemiş ve son derece başarılı olmuştur. Şarkılarında söz, makam, usul uyumunu en güzel şekilde göstermiş, kendisinin çok geniş olan ses sahasına göre bestelenilen eserleri, solistler için her zaman sınav niteliğinde kabul edilmiştir.

Eserlerinde çok güzel, melodik, müzikal ve usul geçkileri yapmıştır. Besteleri, doğal ilham mahsulü olarak belirmiş, teorik ve yapay geçkilere itibar edilmemiştir. Geçişler o kadar güzel yapılmıştır ki, çoğu zaman geçki yapıldığının bile farkına varılamamaktadır.

Çok genç yaşta dahil olduğu çok önemli musıkî meclislerinde tanıdığı sanatçılarla, şairlerle, müzik adamlarıyla ve edebiyatçılarla olan hatıralarını naklettiği zaman adeta son elli yılın Türk Müziği tarihini dinleyebilirsiniz. Özellikle, İbn-ül Emin Mahmut Kemâl ve Hüseyin Sâdeddin Arel gibi şahsiyetlerin de aralarında bulunduğu topluluklardaki tanık olduğu olaylar, üstadların naklettikleri hatıralar, bizler için tarihî birer mehâz (kaynak) özelliği taşımaktadır."

Alâeddin Yavaşca, Yesari Asım Arsoy ve Cevdet Çağla ile birlikte.

Alâeddin Yavaşca, musıkîmizin değerli ve önde gelen bestekârlarından biri olan Yesârî Âsım Arsoy'dan söz ederken şunları söylüyor:

" Yesârî Âsım'a bir bakıma İstanbul bestekârı diyebiliriz. Zira o, çok sevilen şarkılarında İstanbul'un pekçok semtini güzellikleri ve o semtin güzelleriyle dile getirmiş ve yaşatabilmiştir.

Nasıl ki "Abdülhak Şinâsi Hisar'a" Boğaziçi yazarı diyorsak, Yesârî Âsım'a da İstanbul bestekârı dememiz doğru olur. Çamlıca, Sarıyer, Yeniköy, Adalar, Yalova'sıyla İstanbul'u musıkîmize sokmuş, yaşanmış ve yaşanmakta olan olayları ***"monolog"*** *tarzında pek güzel anlatmıştır. Bu eserlerinde karşılıklı konuşma edasını aktif hale getirebilmiştir. Bu konuşmalarda sanki; hissedişleri, günün modasını, mizahları ile ortaya çıkarmış, gülüşmüşler, güldürmüşler. Bu şarkıların da ayrı bir yeri vardır repertuarumızda.*

Tabii bu değerli bestekârın sanatlı ve çok sevilen başka eserlerinin de olduğunu hemen hatırlatmam gerekir."

Yesârî Âsım Arsoy'un Türk Musıkîsi repertuarına kazandırdığı birbirinden güzel eserlerinin yanısıra; Alâeddin Yavaşca da çeşitli makamlardan, güftelerinin çoğunu da kendisinin yazdığı İstanbul'u konu alan çok sevilen ve dillerden düşmeyen şarkılar bestelemiştir.

Lise öğrenimini tamamlamak üzere 1943 yılında geldiği İstanbul'un, Alâeddin Yavaşca'nın gerek meslek gerekse sanat hayatında çok özel ve önemli bir yeri vardır. Zira onun hayatını renklendiren ve güzellikler katan pekçok şey için İstanbul bir dönüm noktası olmuştur.

Her ne kadar; sosyal hayatı ve tabiat güzellikleri bakımından çok bozulmuş olan günümüz İstanbul'unu eski İstanbul kadar sevmese de, Alâeddin Yavaşca bir İstanbul tutkunudur. Kendisiyle birlikte olduğumuz zamanlardaki, uzun ve tadına doyulmaz sohbetlerimizden anlaşılan odur ki; Alâeddin Yavaşca İstanbul'u tarifsiz güzellikleri, eşi olmayan Boğaz'ı ve herbiri bir tarih sayfası olan semtleriyle çok sevmiştir. Ama, daha önemlisi; bu sevgisinin de üstünde ve asıl kaynağın, kendi tâbiri ile İstanbul'un tabiat güzelliklerinden de güzel olan; tanıdığı birbirinden değerli bilim ve sanat camiasının insanları ve İstanbul'un Türk Musıkîsinin merkezi olmasıdır.

Hayatındaki, şarkılarındaki, gönlündeki İstanbul'u şöyle anlatıyor:

" Her ne kadar günümüzde çoğu bozulmuş, yok olmuş durumda ise de; İstanbul pekçok güzelliği sinesinde toplamış bir şehirdir. Her köşesinde tarihin derinliklerini görmek ve yaşamak mümkündür.

Tarihî eserleri, özellikle de camileri İstanbul'un gönlümdeki yerini bir başka hale getiriyor. Müslüman olarak da; bizler için Peygamber Efendimizin İstanbul'u fethedecek komutandan övgü ile bahsetmesi de bu şehrimizin ne kadar önem arzettiğinin bir göstergesidir.

Eski İstanbul'u çok iyi yaşamış ve içine sindirebilmiş bir kişi olarak ben; Kilis'ten gelip yerleştiğimiz ahşap, deniz manzaralı Yedikule'deki evimizi hiç unutamam.

Daha sonra Divanyolu'nun Sultanahmet meydanına kavuştuğu yerde, meydanla yüzyüze olan Firuz Ağa Camiinin tam karşısındaki ahşap bir konakta geçen aşağı yukarı bir onbeş yıl.

Bu onbeş yıl ki hayatımın en önemli ve en güzel olaylarının hâtıraları ile dopdolu. Tıp ve musıkîdeki bütün atılımlarım ve çalışmalarım bu yıllara rastlar.

Şimdiki İstanbul'un beton yığınlarından sıkılmamın asıl sebebi de belki o günlere duyduğum özlemdir. Tahta panjurlu, cumbalı ahşap evler, Arnavut kaldırımlı sokaklar benim sanki geçmişle gönül bağımı oluşturuyor. Ben ***"Sinekli Bakkal"*** *romanını da bu tür evleri ve sokakları pek güzel dile getirdiği için çok severim.*

Mecidiyeköy'ünde uzanan dut bahçeleriyle, bahar müjdecisi; menekşeler, sümbüller ile manolyaların süslediği ahşap evler ve konakların yer aldığı Göztepe, Çamlıca, Erenköy, Kadıköy eski İstanbul tablosunun unutamadığım manzaralarıdır. 1940'lı yıllardaki İstanbul'dan kalanlar sadece bunlar değil ki. Bu mekânlarda o zaman yaşayan insanlarla, onların yaşadıklarını da özlüyorum.

Ezan vaktinde; minarelerden duyulan ve her müezzinin birbirleriyle ses ve makam yarışına çıktığını duyduğum câmileri ve müezzinlerini çok arıyorum.

Kemer patlıcan, karpuz, kavun satıcıları ile kış gecelerinin; boza, turşu, keten helva satanlarının bağırışlarında Türk Müziğinin bir nağmesini yakaladığım günleri aklımdan çıkaramıyorum.

Hasret kaldığım başka şeyler de var. O güzelim İstanbul şivesi artık hayal oldu. Hele birlikte olmak, sohbetlerine katılmak, musıkî meclislerinde bulunup, büyük yararlar sağladığım sanat ve ilim ehli kişileri unutmam mümkün değil.

İşte bunlar İstanbul kompozisyonunun gönlümdeki unutulmaz izleridir. Ben böyle bir İstanbul'u; yani tabiat güzellikleri ve güzel insanları ile çok sevdim ve şarkılarımda dile

getirmeye çalıştım.

Meselâ, "Boğaziçi" şarkısını yaptığım zaman, gerçekten Boğaziçi pekçok şiire, şarkıya ilham kaynağı olduğu güzelliklerini bağrında taşıyordu.

Bugün bu güzelliklerin bir kısmı yerinde durmasına rağmen, önemli bir bölümü ortadan kaybolmuştur.

Şimdi bana; "Boğaziçi" için bir şarkı yap deseler, öyle zannediyorum ki içten gelen bir duyguyla olmayacaktır. Zira insanın gözüne ve gönlüne ferahlık veren güzellikleri eskisi gibi değil. Zaman zaman şimdi de İstanbul'u konu alan güfteleri besteliyorum, ama; yine eski günleri ve duygularımı heyecana getiren güftelerle bu oluyor. Lâfın kısası, bugün hissettiklerime hâtıralarımı katarak yetinmek zorunda kalıyorum. Zaten ben İstanbul'da olmasam da, onu hep gönlümdeki gibi düşünüp, hayal ediyorum."
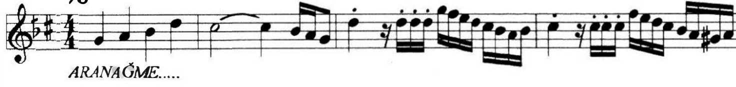
Alâeddin Yavaşca'nın yarım asra yaklaşan bir süredir yaşadığı İstanbul'u güftesinde konu eden, dile getiren otuza yakın şarkısı bulunmaktadır.
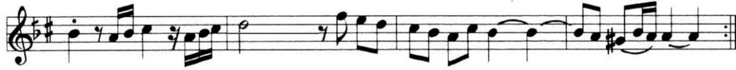
Hicaz Şarkı
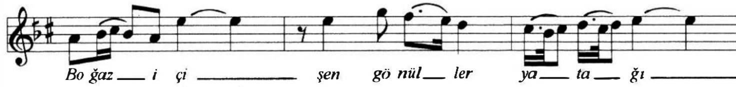
"Boğaziçi şen gönüller yatağı"
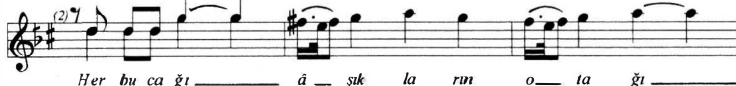
Güfte ve Beste :
Alâeddin YAVAŞCA
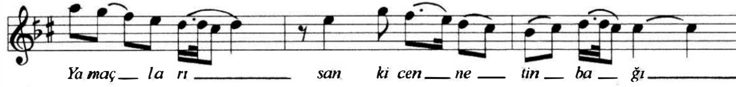
Sofyan
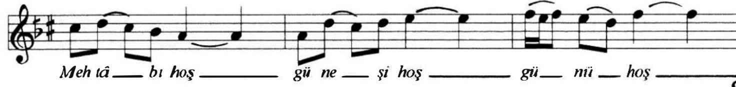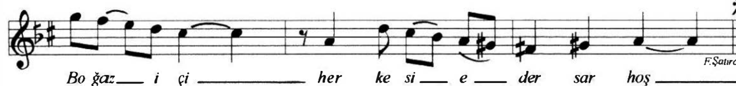

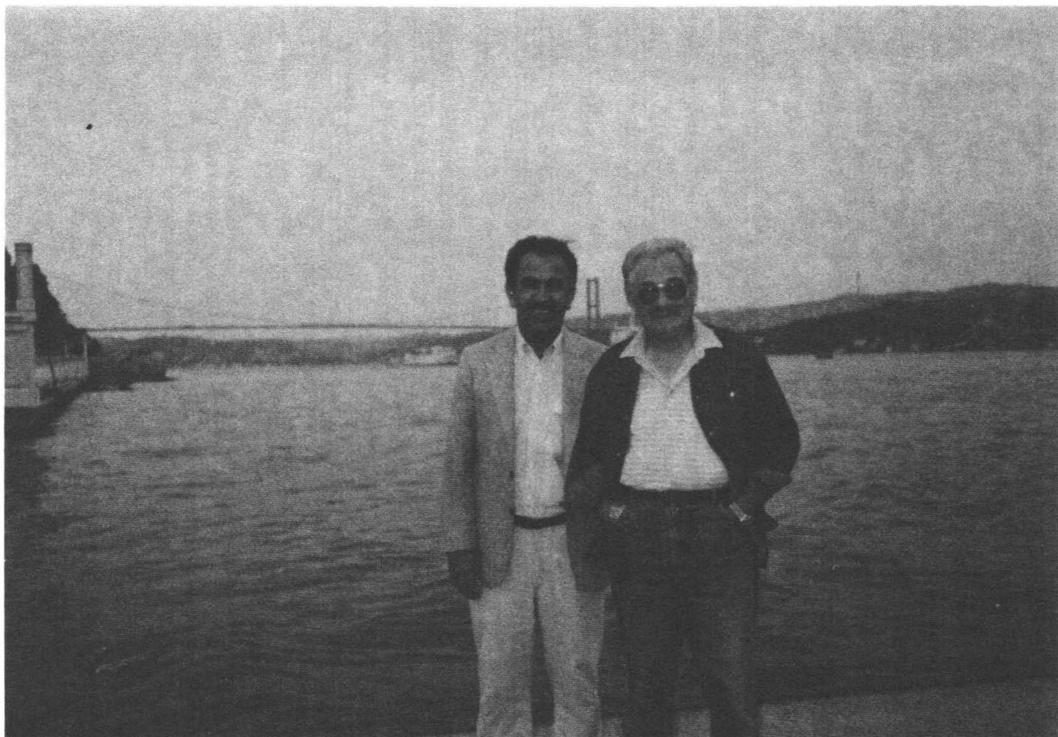

1-
Boğaziçi şen gönüller yatağı
Her bucağı âşıkların otağı
Yamaçları sanki cennetin bağı
Mehtâbı hoş, güneşi hoş, günü hoş
Boğaziçi, herkesi eder sarhoş

2-
Pırıltılar oynaşırken sularda
Ötüşürler martılar kuytularda
Tarabya'da, Bebek'te, Üsküdar'da
Mehtâbı hoş, güneşi hoş, günü hoş
Boğaziçi, herkesi eder sarhoş

3-
Gönüllerin kaynaştığı beldesin
Lâledesin, sümbüldesin, güldesin
Rûha dolan aşkınla bestemdesin
Mehtâbı hoş, güneşi hoş, günü hoş
Boğaziçi, herkesi eder sarhoş

Boğaziçi bestekârı ile bir Boğaz hatırası.

Alâeddin Yavaşca dörtyüzelliye yakın eseri ile; bilinen ve elimizde notası olan, Türk Musıkîsi repertuarında en fazla eseri yer almış bestekârlarımızdan biridir.

Kendisi, çeşitli makam, usul ve formda, dînî ve din dışı pekçok eseri arasında ayrıcalıklı olanları var mı sorumuza şu cevabı vermiştir:

" Eserlerim arasında büyük ayırım yapmam mümkün değil. Ancak, bazılarına daha başka bir gözle bakmaktayım. Ortaya çıktıktan sonra icra edilenlerden, hem sanat camiası, hem de halkın beğenip, benimsedikleri beni de etkilemiştir. Bunlar arasında:

- Ne günah etse açılmaz, iki gönlün arası,

- Ümitsiz bir aşka düştüm ağlarım ben halime,

- Nerde o günler nerde?

- Boğaziçi şen gönüller yatağı,

- Kimseyi böyle perîşan etme Allah'ım yeter,

- Hâtıralar,

- Senden uzak günlerim zindan oluyor, ön sırayı almaktadır.

Bu gibi eserlerim sanat camiası ve dinleyenler üzerinde daha fazla etki yapmış, ben de bunu hissetmişimdir. Aslında; benim bestelerimin sanat çevresine ulaşması biraz zor oluyor.

Kendim de ses sanatçısı olmama rağmen, besteci olarak eserimi bir başka ağızdan dinlemek isterim, bu benim de hoşuma gider. Bunun gerçekleşmesi için özel çabalar göstermem mümkün değil.

Ses sanatçısı arkadaşlarımız yeni eserler bulup, çalışarak okumak yerine biraz hazırcılık yapıyorlar. Kendilerine kasete okunmuş şarkılar bile intikal ediyormuş zaman zaman. Benim böyle bir şeye kalkışmam söz konusu olamaz. İsteyene yardımcı olmak benim için zevktir ama; kendileri buna ihtiyaç duymuyorlarsa bu sanatçı arkadaşlarımın bileceği iştir. O zaman ben de eserlerimin okunmasına ihtiyaç duymam, okunanlar benim için yeterlidir."

Türk Musıkîsinin büyük şarkı bestekârı Hacı Ârif Bey ile öncelik ve değişik bir önem kazanan şarkı formu; din dışı sözlü musıkîmizde, güfte-beste ilişkisinin de çok önemli bir hale gelmesine sebep olmuştur. Böylece şiir ve musıkî daha bir içiçe girmiş, bir bakıma musıkîmizde; bir şarkıya güfte olduğu için ortaya çıkmış olan şiirlerin yanısıra, güfteleri ile ünlenen şarkılar da repertuarımızda yer almıştır. Zira musıkîseverler, kendi duygularına tercüman olan, içinde bulundukları ortamı dile getiren güfteleri ruhlarına çok daha yakın hissetmişlerdir..

Bazen, Türk Musıkîsinin nağme zenginliği, bir güftedeki sıradan ve gündelik bir kelimeyi bile, tarifsiz güzelliklerle süsleyebilmiştir. Hergün kullandığımız ve hep aklımızda olan bu kelimeler, musıkî ile bütünleşince duygu dünyamızın ayrılmaz birer parçası olmuşlardır.

Kimi zaman da; aşina olduğumuz, aklımıza ve gönlümüze yer etmiş olan makamlardan birinin nağmeleri, ifade gücü yüksek, duygu dolu bir güfte ile sanki bir müzik şaheseri gibi gelebilmektedir bizlere.

İçimizde hissettiğimiz neş'e ve kederlerimizi, kendi kendimize bile söyleyemediğimiz duygularımızı çoğu zaman üç-dört mısralık bir şiir ve şarkı beraberliği en güzel biçimde dile getirmektedir.

Şarkılardan tutulan fallar, güfte kitaplarının sayfaları açılarak kısmetimize çıkan şarkılarda çoğunlukla önde olan, güftenin insanın içinde bulunduğu hali pek güzel dile getirdiğini zannetmesidir.

Musıkîmize güzel ve çok sevilen şarkılar kazandırmış olan değerli bestekâr Osman Nihat Akın, Türk Musıkîsi ile ilgili bir yazısında şiir ve musıkî sanatı için şunları söylüyor:

" Musıkî ile edebiyat, şairle bestekâr birbirinin kolundan çıkmayan sevgililere benzerler.

Gerçekten musıkî tarihimize bakıldığında, bu iki sevgiliden bazen birinin, bazen de diğerinin geride kaldığı görülmüştür. Ama, ayrıldıkları hiç görülmemiştir. Musıkîmizin ayakta kalabilmesinin bir şartı da musıkî kültürü ile edebî seviyenin uyuşması, birbirlerine gönül birliği ile sarılıp, kucaklaşmalarıdır."[1]

Değerli bestekârımız Osman Nihat Akın'ın da sözünü ettiği gibi, şiir ve müzik, şair ve bestekâr musıkîmizin ayrılmaz parçalarıdır. Anlamlı ve güzel bir güftenin, bir sözlü eserin bestekârını etkileyerek eserin doğuşunda olduğu kadar, dinleyenleri etkisi altına alarak, o eserin yaşamasında ve kalıcı, uzun ömürlü olmasında da önemli bir yeri vardır.

Alâeddin Yavaşca, lise yıllarından bu yana edebiyata büyük ilgi duymuş, özellikle de; şiir sanatını musıkî kadar kendisine yakın hissetmiştir. Halk ve Divan edebiyatı da dahil olmak üzere Türk şiirini yakından incelemiş, böylece Türk Edebiyatına kendi kültür dünyasındaki yerini vermiştir.

---

[1] *Türk Musıkîsi Dergisi Sayı 3 Sayfa 5*

1954 yılında bir dergide yayınlanan röportajın edebiyatla ilgili bölümünden alıntılar yaparak Alâeddin Yavaşca'nın Türk Edebiyatı ile ilgili o yıllardan beri değişmeyen düşüncelerini daha yakından öğrenebiliriz.

Alâeddin Yavaşca bu röportajda şunları söylemiş:

" Batı klâsiklerini severek okurum. Bizden Yâkup Kadri, Refik Halid, Reşat Nuri, Ömer Seyfettin, Halide Edip gibi yazarlarımız, nesir edebiyatımız bakımından hürmet hissimin çok olduğu kişilerdir.

Şiir dünyamızda ise; Halk edebiyatımızın Yunus Emre ve Karacaoğlan'ı bana sonsuz zevk vermektedir. Son devrin yetiştirdiği şairler arasında:

Abdülhak Hamid, Mehmet Âkif, Yahyâ Kemâl, Faruk Nâfiz, Orhan Seyfi Orhon ile bir başka sahada hürriyetini ilân eden Orhan Veli, beni şiirin zevkine eriştiren şairlerdir. Ancak, Divan edebiyatımızın ihtişamlı görünüşü beni bir başka aleme götürür.

Dîvan şiirinin ustalarında mevzû bir gibi görünür, hepsi; uzun zülüflü (yanlara sarkan saç), tîr müjgânlı (ok gibi kirpikler), hokka dehenli (hokka ağızlı), servi boylu, gül endamlı güzele hitap ederler. Ama, bu hitapta duyuşlar başka başkadır. Fuzûlî; ilâhî, Bâkî; ihtişamlı, Nedim; şuh, Nâilî; samimî, Şeyh Gâlip; rindâne bir eda ile duygularını anlatmaya çalışırlar."

Alâeddin Yavaşca'nın özellikle divan şiirimiz için yapmış olduğu kendine has yorumu şiir sanatına duymuş olduğu büyük sevginin ve yakınlığın göstergesidir.

Kendisinin Türk Musıkîsindeki; güfte-beste, şair-bestekâr ilişkisi için de düşünceleri şöyle:

" Türk Musıkîsinde güfte-beste, dolayısıyle şair-bestekâr beraberliği gerçekten çok önemli bir yer tutar. Geçmişe baktığımızda; şairlerin büyük bir bölümünün musıkîyle ilgilendiğini, bestekârların da çoğunun şair olduğunu görüyoruz.

Bir bestekârın; gazeli, kasîdeyi, koşmayı, mâniyi, rubâiyi, mesnevîyi, yani dînî ve din dışı bütün şiir şekillerini öğrenmesi yapacağı iş için önemlidir. Bestekârın edebiyatı bilmesi ne kadar gerekli ise, güfte şairinin de, musıkîden anlaması, bu sanata aşina olması o derece lüzumludur. Bu da gösteriyor ki; edebiyatsız musıkî, musıkîsiz edebiyat olmuyor.

Güfte-beste ilişkisi, ortaya çıkacak eser bakımından ihmal edilemeyecek bir önem taşıyor. Zira bir bakıyorsunuz ki; şıkır şıkır, neş'eli, dinamizmi olan bir güfte, Sabâ makâmından gayet ağır ve hüzünlü bir melodi yapısı ile besteleniyor. Güftede; bütün dertler üzerine çökmüş biri, şikâyet ediyor, ağlıyor, inliyor ama, beste sanki oyun havası. Söz susmaktan, sükûttan dem vuruyor, bestekâr oraya meyan[1] koymuş, feryad edip bağırıyor. İşte bunların hepsinin düşünülmesi ve bestekârın güfteyi ruhunda yaşayarak beste yapması lâzımdır.

Çok beğenilmiş, uzun ömürlü ve kalıcı eserlerde bütün bunları rahatlıkla görmekteyiz."

Alâeddin Yavaşca'nın musıkîmizdeki güfte-beste, şair-bestekâr ilişkisi konusunda söylediklerinin paralelinde kendisine şu soruyu yöneltip, değerlendirme yapmasını rica ettim:

---

[1] *Meyan, Miyân veya Miyân-Hâne: Musıkîmizdeki pek çok formun 3. hânesi olup, esas makamdan başka bir makama geçilerek, tiz seslerde dolaşılıp asıl makama dönmeye verilen ad.*

" Musıkîmizde şarkı formunun Hacı Ârif Bey ile ön plâna çıkmasından sonra, güfte şairi ve bestekârlar arasında çok olumlu sonuçlar doğuran bazı eşleşmeler görüyoruz.

"Hacı Ârif Bey-Mehmet Sâdi Bey (1839-1902), Şevki Bey-Hâfid Bey (1850-1920), Rakım Elkutlu-Nâhid Hilmi Özeren (1897-1951), Sâdeddin Kaynak-Vecdi Bingöl (1887-1973), Selâhaddin Pınar-Mustafa Nâfiz Irmak, Münir Nûreddin Selçuk-Yahyâ Kemâl ve Alâeddin Yavaşca-Rahmi Duman (1908-1985)" gibi.

Her ne kadar bu bestekârlarımız başka şairlerin şiirlerini de bestelemiş, o şairler de başka bestekârlara güfte vermiş olsalar bile; bir sanat ve gönül beraberliği ortaya çıkmıştır. Bunun kazanılan eserler bakımından neler doğurduğuna bir açıklık getirir misiniz?"

Alâeddin Yavaşca bu sanat eşleşmelerinden bazılarındaki şair ve bestekârları çok yakından tanıması bakımından yakın musıkî tarihimiz içinde ışık tutacak görüşler ortaya koymuştur. Bunları sunuyoruz:

" Tabii ki, bu beraberlikler musıkî açısından çok güzel sonuçlar vermiştir. Geçmiş bestekârlarla güfte şairlerinin beraberliklerini çok detaylı olmasa da bazı musıkî kaynaklarından öğreniyoruz. Ama, yakından tanımak fırsatı bulduğum, kendileri ile hatıralarım olanları var. Meselâ, Selâhaddin Pınar ile Mustafa Nâfiz'i ele alalım.

Bu iki sanatkâr çok zamanı birlikte paylaşmışlardır. Mustafa Nâfiz, Selâhaddin Pınar'ın ruh halini çok yakından bilir, hatta; dalıp gittiğinde neleri aklından geçirdiğini tahmin edebilecek kadar yakınlıkları var. Pınar'ın yaşadıklarını, hangi

macera başından geçiyor onları bilir ve o şartlara uygun güfteler yazar. İşte o güfte Selâhaddin Pınar'ın aradığı ve tahayyül ettiği bir güfte olmuştur.

Mustafa Nâfiz edebiyat fakültesi mezunu. Çok fazla eseri olmamasına rağmen pek güzel şarkılara imzasını atmış bir bestekâr. Yani, musıkîye de hâkim. İşte bütün bunlar biraraya geldiğinde ortaya; çok başarılı, çok güzel, çok tutulan şarkılar çıkmıştır.

Mustafa Nâfiz de içinde bulunduğu melankolinin ruhuna galebe çaldığı bir insandı. Kendisine göre, durmadan âşık olur ve hepsi de hüsranla sonuçlanırdı. Selâhaddin Pınar'la Mustafa Nâfiz'in ruhsal yönleri birbirlerine fazlasıyla benzerdi. Tabii anlaşamadıkları zamanlar da vardı. Bu konuda tatlı bir hatıralarını nakletmek istiyorum.

Mustafa Nâfiz birazcık geçinilmesi zor bir insandı. Bazı davranışları ile dostlarını bile bıktırırdı.

Selâhaddin Pınar'ın aşağı-yukarı hergün saat 14.00-16.00 arasında "güzellik uykusu" adını verdiği bir uyku saati vardı. Bundan fedâkârlık yapması asla mümkün değildi ve bu saatler arasında kat'iyen rahatsız edilmemesi lâzımdı.

Mustafa Nâfiz de sanki inadına gibi hep o saatlerde Selâhaddin Pınar'ın evine gelir, uykusuna mâni olurmuş. Bu böyle üç-beş kere devam edince, Pınar'ın canına tak etmiş, av tüfeğini kaptığı gibi, Mustafa Nâfiz önde kendisi arkada bir güzel kovalamış. Allah rahmet eylesin işte ikisinin beraberliklerinde böyle enteresan olaylar da olmuştur.

Gerçekten bana göre Mustafa Nâfiz'in güfte şairliği konusunda ayrı bir yeri vardır. Musıkî ve Edebiyatı doyasıya yaşadığı, ikisini de hakkıyla yerine getirdiği herkesin malumudur. Çünkü yazdığı güftelerden şarkıya yakışanları pekçok çıkmıştır.

Yahyâ Kemâl gibi Türk şiirine mal olmuş büyük bir şair, güfte yazmak konusunda kulaklarımla duyduğum şu sözleri söylemiştir:

" Benim de bestelenmiş şiirlerim var. Türk Musıkîsini çok seven bir insan olarak daha fazla güfte yazmak istedim, ama bu üçü beşi geçmedi. Benimkiler aslında bestelenmek için yazılmış şiirler pek değildir. Ama; o deli oğlana (Mustafa Nâfiz'e) doğrusu imreniyorum. Hissettiklerini rahatlıkla güfte olabilecek vasıfta mısralara öylesine güzel, öylesine kolay aktarıyor ki, şaşmamak mümkün değil. Mustafa Nâfiz çok önemli bir güfte şairidir."

Söz Yahyâ Kemâl'e gelmişken, biraz ondan ve hocam Münir Nûreddin Selçuk'la olan dostluklarından bahsedeyim.

Yahyâ Kemâl Türk Musıkîsini çok ama pekçok seven büyük bir şairdi. Bunun yanısıra tarihimizi de bir tarihçi kadar bilen, Osmanlı İmparatorluğu'nun bilemediğimiz, öğrenemediğimiz bir yanı varsa onu da kendisinden öğrenebileceğimiz bir insandı.

Türk kültüründe, Türk Musıkîsinin önemli yerini çok yakından bildiği için, musıkîmize sevgisinin asıl kaynağını bu konu oluşturmuştur.

Şiirlerinde musıkîmizin "Âbide" insanlarını çok güzel dile getirmiştir. Dâhi bestekâr Itrî'nin Nevâ Kârını dinlemeyi pekçok severdi. Bunun yanısıra benim hatırladığım; Şâkir Ağa'nın Rast makamındaki Ağır Aksak şarkısı: ***"Mûy-i julîdem olupdur serde ankâ lânesi"*** *ni de bir başka severdi. Hatta o yıllarda, Belediye Konservatuarı İcra Heyetinin konserlerine Yahyâ Kemâl geldiğinde onun onuruna mutlaka o eser okunurdu.*

*Bir defasında İcra Heyetinin bir konserinde Rast Faslı yapılacak, ama; programda **"Mûy-i julidem"** yok, konmamış programa. Yahyâ Kemâl hemen şu mısraları karalayıp topluluğun şefi Ali Rızâ Şengel'e yolluyor:*

"Böyledir kânunu sanat devr-i âdemden beri
Mûy-i julidemsiz olmaz Şakir Ağa konseri!.."

Tabii bunun üzerine eser programda olmamasına rağmen icra edilerek gelenek yerine getirilmiş oluyor.

Ayrıca, Kömürcüzâde'nin;

***"Aldım hayâl-i perçemin ey mâh dîdeme"** mısraıyla başlayan Hüzzâm bestesi, Şâkir Ağa'nın;*

***"Efsûn okur uşşâkına ol gamze-i câdû"** Evcârâ Aksak Semâi şarkısı ile, Dede ve III.Selim'in eserlerine ayrı bir sevgi duyardı.*

*Prof.İhsan Şükrü Aksel'in evindeki musıkî ve edebiyat toplantılarında çok beraber olmuşuzdur. İlk Yardım Hastanesinde çalıştığım, 1958-1962 yılları arasında -aşağı yukarı, hayatının son devreleriydi zaten- Başhekim Semih Bey'in odasına gelir, hemen beni çağırttırırdı. Ben de gider, elini öper ve doyulmayacak sohbetlerimize başlardık. Konu tarihe geldiğinde, öylesine güzel anlatırdı ki, gerçekten o devri insana yaşatırdı. Daha önce sözünü ettiğim eserlerle, Sâdullah Ağa'nın Beyâti Araban Bestesi **"Mihribânım"ı**[1] benden okumamı isterdi.*

---

[1] *Hacı Sâdullah Ağa'nın Beyâti-Araban bestesi*
"Bülbül-i dil ey gül-i rânâ senindir, sen benim"

Türk Musıkîsini bilerek ve duyduğu hürmeti hissettirerek dinlerdi. Bu yüzden de Münir Nûreddin Selçuk'u çok severdi. Hepimizin malumu; Münir Bey klâsik eserlerimizi hakkıyla ve fevkalade güzel icra ederdi. Münir Bey'in bu özelliği, kendisinin Yahyâ Kemâl'in yanında müstesna bir yerinin olmasını sağlamıştı. Onun hanendeliğini bir başka türlü takdir ederdi.

Yahyâ Kemâl- Münir Nûreddin Selçuk dostluğunun güzel ürünleri repertuarımızda yer almıştır. ***"Endülüste Raks"*** *ve* ***"Dönülmez akşamın ufkundayız"****ı çok sever, ama;*

"Ben bestelenmek için şiir yazmıyorum, Münir Bey bana olan sevgi ve saygısından bunları bestelemiş" derdi. Her ikisine de Yüce Allah'tan sonsuz rahmet diliyorum.

Gelelim hocam Sâdeddin Kaynak ve Vecdi Bingöl beraberliğine. Sâdeddin Kaynak'ın yapmış olduğu şarkıların çok sevilmiş olanları, özellikle de film müziği olarak yaptıklarının hemen hepsinin güftesi Vecdi Bingöl'e aittir. Bu konuda Vecdi Bingöl fevkalade enteresan bir adamdı. Zamanın ve zeminin şartlarına uygun, son derece güzel, ölçülü güfteler yazmıştır. Kaynak'la onun beraberliği de çoktur ve iyi dost olmuşlardır. Türkçeye çevrilen "Arap" filmleriyle, yerli müzikal filmlerde beraber çalışmışlardır. İkisi birlikte filmleri seyreder, o filmin icabına göre, çeşitli sahnelerdeki olayların akışına uygun güfteyi Vecdi Bingöl yazar, şarkının ne kadar tuttuğu, aranağmenin nerelerde olduğunu dikkate alarak besteyi Sâdeddin Kaynak yapardı.

Şunu da söylemek gerekir, Arap müziğinde saz payları boldur, Sâdeddin Kaynak zamanlamaya uyması için kendi aranağme yapmış, asla oradan kopye almamıştır. "Arabesk"in

babasıdır gibi mânasız şeyler söylenmiştir. Nerde bugünkü arabesk denilen müzik, nerde Sâdeddin Kaynak. Ama, filmin icabına ve havasına göre güfte yazılıp, beste yapılmıştır. Onun için yaptıkları o güne kadar alışılagelmişin dışında olduğundan arabesk damgası yemiştir.

Kaynak'da atılıma yönelik bir vasıf vardır ki, bu da dehaya yakındır. Gerek film için yaptıkları, gerekse bunların dışındakiler, Sâdeddin Kaynak ve Vecdi Bingöl'ün musıkîmize kazandırdıkları çok tutulan eserler olarak hala sevilmektedir. Her ikisine de sonsuz rahmet diliyorum."

Alâeddin Yavaşca'nın sözlü eserleri arasında; güftesini Dr.Rahmi Duman'ın yazdığı gerçekten çok güzel ve sevilmiş kalıcı şarkıları vardır.

Alâeddin Yavaşca-Rahmi Duman sanat dostluğunu ve beraberliğinin nasıl başlayıp, geliştiğini de Alâeddin Yavaşca şu duygu zenginliği içerisinde dile getiriyor:

" Dr.Rahmi Duman'la aramızda yaş farkı olmasına rağmen, dostluğumuz çok köklü ve sağlam sebeplere dayanan bir ağabey-kardeş ilişkisi çerçevesindedir. Zira, yakınlığımızda ikimizin de sarı-siyahlı, yani "İstanbul Erkek Lisesi" mezunu olmamız ve ikimizin de hekimlik mesleğini seçmemizin etkisi çoktur.

O da, ben de şiir ve musıkîyi çok seviyoruz. Bunlar küçümsenmeyecek ortak yönlerimiz. Rahmi Duman edebiyat kadar musıkîye de meraklı. Zaten bir şair ki, şiirlerinin hemen yanı başında güfte yazmak arzusundadır, onun musıkî ile irtibatı var demektir.

Ben Rahmi Duman'ı tanımadan önce de kendisi başka

bestekârlara güfte vermiştir. Meselâ: Şerif İçli'nin;

"Mest oldu gönül gözlerini gördüğüm akşam",
Sâdeddin Kaynak'ın;

"Bin hüzün çöktü yine gönlüme akşamla benim",
İsmâil Hakkı Bey'in;

"Beklerim hergün bu sâhillerde mahzun böyle ben" *bunlardan bazılarıdır. Bu bakımdan Rahmi Duman'ın bu işin içine girişi benden önce başlamıştır. Aramızdaki yakınlık bana güftelerini bestelenmek üzere rahatlıkla vermesine yetecek ölçüdedir. İlk verdiği güfte:* ***"Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası"****dır. Feyha Talay'ın babası Rasim Ferit Bey'in Yeniköy'deki yalısında; Tanburî Cemil, Udî Nevres Bey'lerin zamanından beri devam eden musıkî toplantılarına ben de katılırdım. Bu toplantılarda: Zeki Ârif, Fehmi Tokay, Halûk Recâi, Cevdet Çağla ile birlikte olurduk. Rûşen Eşref Ünaydın, İsmâil Hakkı Tekçe Paşa, yani Atatürk'ün meclisinden zamanımıza kalmış kişiler de gelirdi.*

İşte bu toplantıların birinde Rahmi Duman bu güfteyi bana verip, bestelememi istedi. Tabii daha başka güfteler de verdi, ben de besteledim. Ama bir tanesi var ki hatırasını hiç unutamam.

Meslektaşım ve aile dostum olan Rahmi Duman çok cici bir hanımla oldukça geç yaşta evlenmişti. Bu evlilikten de bir erkek evlâtları olmuştu. Tek evlât ve geç elde edilmiş olan bu yavru, Rahmi Duman'ın bir bakıma hayatı demekti.

Anarşik olayların yaygın olduğu bir dönemde fidye almak için çocuğun kaçırılması, âkibetinin ne olduğunun bilinmemesi ve hiç haber alınmaması:

"Kimseyi böyle perîşan etme Allah'ım yeter,
Uyku tutmaz, bir ümîd yok, gelmiyor hiçbir haber,
Ağlamaktan gözlerim etrafı artık görmüyor
Hazret-i Yâkub'a dönderdi beni hükm-i kader."

güftesini doğurmuştur.

Bu güftenin her mısrasında o acının izlerini görürüz ve fevkalâde ustaca kullanılmış bir kalemden çıkan izleridir. Bunu hissetmemenin imkânı yok gibidir. Bir de aile yakınlığımız olması sebebi ile ben beklenenden de fazla hissetmişimdir. İşte bu duygularla Hicaz makamındaki şarkı meydana gelmiştir.

Rahmi Duman, evlâdı çoktan eve dönmüş olmasına rağmen bu şarkıyı ilk defa dinlediğinde, hüngür hüngür ağlamış ve bana;

" Yâhu! En az benim kadar o acıyı hissetmişsin" diyerek memnuniyetini dile getirmiştir.

İşte bu yüzden daha önceki düşüncelerimi tekrar ederek, güfte şairi-bestekâr yakınlığının, dostluğunun; duyguların paylaşılması ve ruh birliğine varılması yönünden çok önemli olduğunu bir kere daha ifade etmek istiyorum."

Hicaz Şarkı

"Kimseyi böyle perîşân etme ..."

Güfte : Rahmi DUMAN
Beste : Alâeddin YAVAŞCA

Aksak

ARANAĞME.....

Kimseyi böy ______ le pe_rî_şân ______ et me Al lâ ______

______ hım yeter (SAZ___) ______ hım yeter (SAZ______) Uy ku tut maz ___
Haz re ti Yâ

______ bir ü mit yok ______ gel mi yor hiç ______ bir ha ber (SAZ______
______ kû badön der ______ di be ni hük ______ mi ka der

___) Uy ku tut ____ maz ______ bir ü mit __ yok ______ gel mi yor hiç ______
Hazre ti ____ Yâ ______ kû badön __ der ______ di be ni hük ______

______ bir ha ber (SAZ______) Ağ la mak tan ______ göz le rim et ______
______ mi ka der

______ râ fı ar tık ______ gör mü yor (SAZ____) Ağ la mak ____ tan ______

______ gözle rim __ et ______ râ fı ar tık ______ gör mü yor (SAZ______

F.Şataroğlu

Alâeddin Yavaşca'nın, Rahmi Duman'ın güftelerinden bestelediği şarkıları sayı olarak çok fazla olmamakla birlikte, duygu beraberliği bakımından en üst seviyeye ulaşmış olan eserlerindendir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası
   Hicaz
2. Kimseyi böyle perîşan etme Allahım yeter
   Hicaz
3. Her an beni çekmekte uzaklardaki bir el
   Evcârâ
4. Geç kalma ki geçmektedir Eylül'le bu yaz da
   Hüseynî
5. Vaktiyle şu yollarda gönül sevgiyi tattı
   Rast
6. Görmeyim kimseye göz süzdüğünü mahvolurum
   Mâhûr
7. Mestâne nigâh şuh duruşun cana can ekler
   Kürdîlihicazkâr
8. Mestâne nigâh şuh duruşun cana can ekler
   Hüzzam

Rahmi Duman-Alâeddin Yavaşca dostluğu; özel hayatlarının yanısıra, güfte şairi-bestekâr olarak da her zaman aynı sıcaklıkla devam etmiştir.

Birbirleri için hissettikleri ile sevgi ve saygı dolu beraberlikleri çoğu zaman Türk Musıkîsi repertuarının kalıcı ve sevilen bir eseri olarak ortaya çıkmıştır. Bu eserler hep yaşanmış güzelliklerin de hâtıraları ile süslüdür.

Rahmi Duman'ın:

*"**Mestâne nigâh şuh duruşun cana can ekler**"* sözleri ile başlayan güftesi, Alâeddin Yavaşca'nın gönlünde kendine; hem Kürdîlihicazkâr hem de Hüzzam olarak yer bulmuştur. Ama bu defa bir üçüncü sanatçıyı da içine alarak karşımıza çıkmaktadır. O da Türk Musıkîsinin çok yakın tarihinin unutulmaz ses icracılarından biri olan rahmetli Mediha Demirkıran'dır. (1926-1988)

Alâeddin Yavaşca bu konu ile ilgili hâtırasını şöyle anlatıyor:

"Yanlış hatırlamıyorsam o zamanki Gülizar Gazinosundaki programlarında rahmetli Mediha Demirkıran bestekâr geceleri düzenlerdi. Gerçekten sanat ağırlıklı ve seviyeli bir icrayla musıkîseverlere güzel örnekler dinletirdi.

Beni bestekâr olarak seçtiği programda pekçok hekim dostum da salonun mühim bir kısmını doldurmuşlardı. Bu dostlarımın arasında Dr.Rahmi Duman da bulunuyordu. O zaten çok sevilen şarkıların güfte şairi olarak her zaman musıkî camiasının içindeydi.

*Mediha Demirkıran o geceki programında ilk eser olarak güftesi Rahmi Duman'a ait **"Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası"** sözleri ile başlayan Hicaz şarkımı okumuştu. Bana göre her zaman güzel sesi ile vasıflı bir icracılığı gerçekleştirmiş olan Mediha Demirkıran, bu programında sanat hayatının en parlak ve unutulmaz anlarından birini yaşamıştı. O gece okuduğu eserlerdeki başarısı orada bulunan herkes gibi Rahmi Duman'ı da çok etkilemişti.*

Bu değerli şair o an hissettikleri ile hemen orada bir tür akrostiş[1] bir dörtlükle hissiyatını mısralara döküverdi. Sonra bana verip, bir an önce de bestelememi istedi. Bir süre sonra bu güfte önce Kürdîlihicazkâr, sonra da Hüzzam kılığına bürünüp, o gecenin hâtırası olarak ortaya çıktı. Ama Kürdîlihicazkâr olanı benim ruhumu daha fazla okşamış, o gece Rahmi Duman, Mediha Demirkıran'la yaşadıklarımızı daha güzel dile getirmiştir.

"MEstâne nigâh şuh duruşun cana can ekler
DInler o ilâhi sesini gökte melekler
Hiçbir güzele bakmadı bağlanmadı gönlüm
Ancak sana vurgun sana hayran seni bekler"

---

[1] *Akrostiş: Bir şiirde mısra başlarında bulunan harflerin alt alta gelmesiyle bir isim veya kelimenin ortaya çıkması. Çapraz biçimde sıralanmasıyla da akrostiş elde edilebilir.*

Türk Aksağı
ARANAĞME

Kürdilihicazkâr

Dr. Alâeddin Yavaşça
21. VI. 967 - Şişli

ŞARKI

MES- TA- NE Nİ-GÂH ŞUH DU-RU-ŞUN

CA- NA CAN EK- LER LER

DİN- LER O İ-LÂ- Hİ
AN- CAK SA-NA VUR- GUN

SE- Sİ- Nİ GÖK- TE ME- LEK-
SA- NA HAY- RAN SE- Nİ BEK-

LER
LER

DİN- LER O İ- LÂ- Hİ
AN- CAK SA-NA-VUR- GUN

SE-Sİ-Nİ GÖK- TE ME-LEK- LER
SA-NA HAY- RAN SE-Nİ BEK- LER

Meyan

HİÇ BİR GÜL ZE- LE BAK- MA- DI BAĞ- LAN-

MA-DI GÖN- LÜM

Güfte: Dr. Rahmi Duman

Musikîmizdeki bestekârlarımızın çoğu, Alâeddin Yavaşca'da da gördüğümüz gibi güfte yazmışlar, duygu dünyalarındakileri yaptıkları bestelerin yanı sıra; yazmış oldukları şiirlerle de dile getirmişlerdir. Bu şiirleri kendileri besteledikleri gibi, başka bestekârlar da Türk Musıkîsinin nağme zenginliği ile süsleyerek ortaya çıkarmışlardır.

Bu konu ile ilgili güzel bir örneği büyük musıkîşinas Lemi Atlı'nın bir şiiri ve Alâeddin Yavaşca'nın bu şiir üzerine yaptığı Kürdîlihicazkâr şarkıda görmekteyiz.

Yirminci yüzyılın unutulmaz şarkı bestekârları arasında yer alan ve ortaya çıkardığı şaheserleri ile dillerden düşmeyen Lemi Atlı için; yakın dostu ve arkadaşı ünlü güfte şairimiz Vecdi Bingöl şunları söylüyor:

" Lemi Atlı gerçekten anadan doğma bir âşıktı. Beşikten mezara kadar hep sevdi; kimi zaman sevildi kimi zaman da terk edildi. Hayat felsefesinin en özlü ana prensibinin aşk olduğuna inanmıştı."

Gerçekten çocukluk yıllarından başlayarak, yaşlılık dönemine kadar Lemi Atlı gönül kapısını ardına kadar açık bırakmış, kendi dünyasındaki güzellerin sevdaları ile bazen sevinmiş, çoğu zaman da üzülmüştür.

Türk Musıkîsinin bir başka unutulmaz bestekârı Selâhaddin Pınar da üstad Lemi Atlı'nın gönül maceraları ile ortaya çıkan birbirinden güzel şarkıları için şunları söylüyor:

" Lemi Atlı hiçbir zaman tesadüfen eser yapmamıştır. Mutlaka hissetmiş, o macerayı yaşamış ve bunları nağmelere aksettirmiştir. O tam manasıyla bir İstanbul Efendisiydi, ama

çapkın bir İstanbul Efendisiydi."

Bu değerli sanatkârın uzun sayılabilecek ömrünün her deminin sevda seline kapılmış olması, musıkîmize birbirinden güzel şarkılar ve çok duygulu bazı güfteler kazandırmıştır.

Lemi Atlı, zamanın önde gelen ses sanatkârlarından Muallâ Gökçay ve Alâeddin Yavaşca gibi Türk Musıkîsinin tanınmış üç isminin etrafında gelişip ortaya çıkan bir Kürdîlihicazkâr şarkının hikâyesi bunun en güzel örneğidir. Bu aynı zamanda güfte şairliği ve bestekârlık konusundaki duygu bütünleşmesinin de çarpıcı bir tanımıdır.

Alâeddin Yavaşca bu şarkı ile ilgili hâtırasını şöyle dile getiriyor:

" Muayenehâne hekimliği de yaptığım günlerden birinde, zamanın tanınmış ses sanatkârlarından Muallâ Gökçay bir rahatsızlığı sebebi ile muayeneye gelmişti. Muayene işimiz bittikten sonra oturup sohbet ettik, dertleştik, geçmiş günlerden söz ettik. Kendisi bir ara çantasından bir resim çıkararak bana:

" Alâeddin, Lemi Atlı üstadın bana âşık olduğunu biliyor muydun?" dedi ve devam etti:

" İşte bu resim ile arkasına yazmış olduğu şiir bunun delili ve bendeki son hâtırasıdır."

Resmi alıp arkasına bir göz attığımda mısraları şöylesine sıralanmış gördüm.

“ Baktıkça gölgeme yâdigâr diye
Yâdeyle hazânımı bahar diye
Ağarmış saçlarımı tarûmar diye
Atma bir kenara ihtiyar diye

Sesini dinlesin hayâle dalsın
Güzel gözlerinden güneşler alsın
Ben talihsizim o bahtiyar kalsın
Atma bir kenara ihtiyar diye”
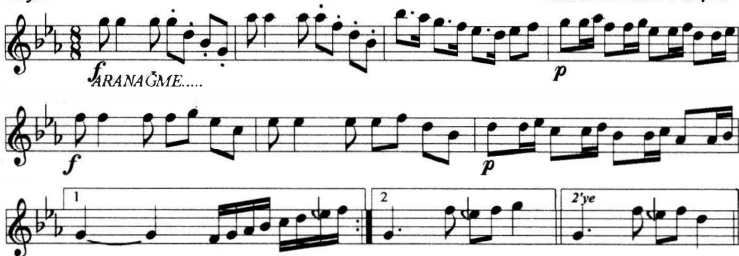
O resim, şiir ve Muallâ Gökçay'ın anlattıkları beni öylesine etkilemişti ki, musıkîmizin bu mühim bestekârının duygularına ben de Kürdîlihicazkâr nağmelerle katılmak arzusu ile dolup taştım o anda. Muallâ Gökçay'dan şiiri bestelemek için müsade aldım ve çok kısa bir sürede besteleyerek bu şarkıyı ortaya çıkardım.”
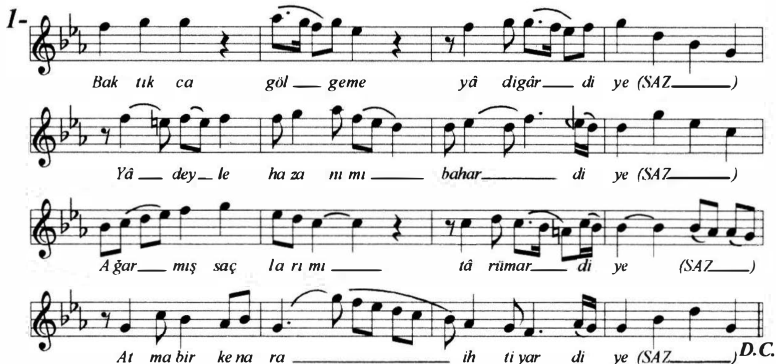
Kürdîlihicazkâr Şarkı
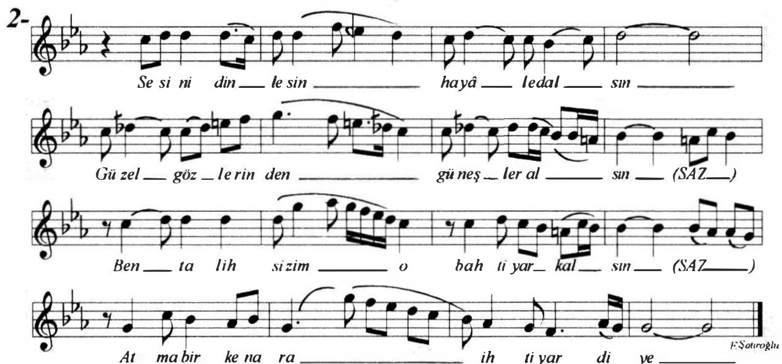
"Baktıkça gölgeme yâdigâr diye"

Güfte: Lemi ATLI
Beste: Alâeddin YAVAŞCA

Düyek

Alâeddin Yavaşca daha önce de sözünü ettiğimiz gibi, lise yıllarından beri edebiyatla ilgilenmiş, Türk edebiyatının her türünü kültür dağarcığına katmıştır. Bestekârlığa ilk adımını attığı Hicaz makamındaki şarkısı da aralarında olmak üzere, sevilen pekçok eserinin güftesini de kendisi yazmıştır. Bu eserleri ortaya çıkarırken; hem güfte şairi hem de bestekâr olarak neler düşünüp, hissettiğini şu sözlerle dile getirdi:

" Daha önce de ısrarla söylediğim gibi, sözlü bir eserde güfte öncelik taşımaktadır. Zira, güfte eldedir ve o güfte eşref saatin gelmesini bekler. Melodinin güfteye giydirilmeye başlandığı an, güfte için düşünülmesi gereken mecburiyetler vardır:

Güftenin şiiriyet değerinin kaybolmaması,

Şairin duygularının melodi aracılığı ile musıkîde de yaşaması ve güç kazanması,

Beste yapılırken güçlükler ortaya çıkaracak, prozodiyi zorlayan, açık kapalı hece konusundaki bazı hususların dikkate alınması gibi...

Onun için bestekârın işi; beğendiği şiiri, bütün gücü ve maharetini kullanarak, yukarıda sıraladığım hususları da dikkate alarak bestelemektir. İşte bu durumda bestekâr kendini zorlayacak bazı kayıtlara giriyor. Bestekârın sanat gücü, kapasitesi; klâsik musıkî ağırlıklı mı, yoksa günlük eserler doğrultusunda mı olmalı hesaplarını ortaya çıkarabilir. Bu düşüncelerin sonucunda çok iyi bir eser olabileceği gibi, kuru ve zevksiz bir eseri de doğurabilir.

Halbuki siz çeşitli melodilerle yüklü ve ruhen hazır devredeyken o melodilerle uyum sağlayacak bir güfte elinizde

yoksa, bu melodi kasırgası sizde güfte yazma ihtiyacını doğurur. Tabii o güfte, melodiye göre bir güftedir. Aynı hissiyatı taşımakta ve aynı kişiden gelmektedir. Kendisi için hazır hale gelmiş bulunan melodiyle kucak kucağa olunca, ifade gücü ve etkisi de o ölçüde büyük olmaktadır.

Genellikle bu tür eserlerin geniş bir kitle tarafından da çok beğenildiğini görmüşümdür. İddialı olmamak üzere ben yazdığım güfteleri anlatmağa çalıştığım bu düşünce ve duygularla meydana getirmişimdir."

Sözlü eserlerinde kullandığı güftelerin yetmişsekiz adedi, kendi yazmış olduğu güftelerle birinci sırayı almakta, daha sonra ise; yirmidört güfteyle Vâhit Özaydın'a, onbeş güfteyle de Mustafa Nâfiz Irmak'a ait bulunmaktadır.

Alâeddin Yavaşca'nın güftesini kendisinin yazdığı çeşitli makamlardan eserleri gerçekten beğenilmiş ve kalıcı, uzun ömürlü olabilmiştir. Bunlar günümüzde de sıkça çalınıp, söylenilmekte ve zevkle dinlenilmektedir. Biri nefes, biri ilâhi olan, diğerleri ise şarkı formundaki bu eserleri besteleniş tarihleri esas alınarak şöyle sıralayabiliriz:

1-	Hicaz / Sengin Semâi / Şarkı / 10-1-1951 / Sultanahmed Aşkın beni bak yıktı harâb eyledi ey mâh
2-	Hicaz / Düyek / Şarkı / 21-4-1951 / Sultanahmed Ümitsiz bir aşka düştüm ağlarım ben halime
3-	Acem Kürdî / Düyek / Şarkı / 11-2-1952 / Sultanahmed Hülyâlı siyah gözlerine rûhum ısındı
4-	Hüzzam / Ağır Aksak / Şarkı / 23-5-1952 / Sultanahmed Yine kalbimde o aşkın kanayan yâresi var
5-	Segâh / Türk Aksağı / Şarkı / 13-7-1952 / Sultanahmed Doğdun yine sen gönlüme bir nûr gibi şimdi
6-	Hicaz / Aksak / Şarkı / 7-8-1952 / Sultanahmed Rûhum, cânım, sevgilim şimdi nerde
7-	Bestenigâr / Curcuna / Şarkı / 8-8-1952 / Florya Yolu Düştüm yine ben âteş-i girdâba hüzünle
8-	Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 10-8-1952 / Üsküdar Bir yaz gecesi aşkımızın bahçelerinde
9-	Sûznâk / Yürük Semâi / Şarkı / 9-12-1952 / Sultanahmed Hasretle benim gündüzüm artık gece oldu
10-	Karcığar / Aksak / Şarkı / 27-12-1952 / Sultanahmed Kaldı mâzide bizim aşkımızın hâtırası
11-	Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 8-1-1953 / Haseki Hast. Bu nazlar, yalvarışlar, görünmüyorsun neden
12-	Nihâvend / Semâi / Şarkı / 10-1-1953 / Sultanahmed Sevda dolu gözlerinin ben sihrine kandım
13-	Hicazkâr / Düyek / Şarkı / 25-3-1953 / Haseki Hast. Yaklaş bana güzel yüzlü, güzel gözlü kız
14-	Hüseynî / Düyek / Şarkı / 7-4-1953 / Sultanahmed Gülen gözlerinin ma'nâsı derin
15-	Nihâvend / Düyek / Şarkı / 11-4-1953 / Sultanahmed Saçlarını yüzüne dökerek kıvranışın
16-	Segâh / Devr-i Hindî-Curcuna / Şarkı / 12-4-1953 / Sultanahmed Benim hicrân ile ömrüm serâpa derd ile doldu

17- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 21-5-1953 / Sultanahmed Sensiz hâlim perişan efendim
18- Karcığar / Yürük Aksak / Şarkı / 21-6-1953 / Sultanahmed Gülmedim içimden seni sevdim seveli
19- Rast / Düyek / Şarkı / 21-6-1953 / Sultanahmed Akşam yine çöktü gönlüme kasvet dolu bir his
20- Hüseynî / Curcuna / Şarkı / 13-8-1953 / Taşkasap Yeşil renkli gözlerine yanar bu gönül
21- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 13-8-1953 / Sultanahmed Aşkın yollarında gönül yoruldu
22- Segâh / Düyek / Şarkı / 17-8-1953 / Sultanahmed Gülsen de, eğlensen de, ömür gelip geçiyor
23- Bayâti / Yürük Semâi / Şarkı / 18-8-1953 / Vapurda Gönlüm o yeşil gözleri yâd etti bu akşam
24- Acem Kürdî / Aksak / Şarkı / 25-12-1953 / Sultanahmed Rûhum şu gelen yılda bile mâziyi andı
25- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 10-2-1954 / Sultanahmed Nerde o günler, yârim cânânım nerde
26- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 20-4-1954 / Sultanahmed Senden öğrendi gönül sevgi nedir, aşk nedir
27- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 9-5-1954 / Haseki Hast. Gönlümün bülbülüsün, aşk bahçemin gülüsün
28- Uşşak / Aksak / Şarkı / 9-5-1954 / Sultanahmed Sardın âmâlimi sen a güzeller güzeli
29- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 28-7-1954 / Burgaz Ada Senden ayrı düştüğüm an gelir kederler dile
30- Rast / Aksak / Şarkı / 16-8-1954 / Sultanahmed Sundun bana aşk iksirini göz bebeğinden
31- Hüseynî / N.Sof-Serb.-Aksak / Şarkı / 17-4-1955 / Sultanahmed Rengi zümrüt gibi dağlar ovalar
32- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 24-4-1955 / Sultanahmed Bal arısı gibiyim, her çiçekten alırım

33-	Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 10-11-1955 / Sultanahmed Yârab ne zaman biter içimdeki hüzün
34-	Sûznâk / Düyek / Şarkı / 22-5-1956 / Sultanahmed Mehtâbın güzel aksi sularla oynaşırken
35-	Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 2-7-1956 / Sultanahmed Râm oldu gönül gözlerinin dalgın bakışından
36-	Hicaz / Curcuna / Şarkı / 21-10-1956 / Sultanahmed Sevdim güzelim seni, artık gel üzme beni
37-	Hicaz / Sofyan / Şarkı / 15-3-1957 / Sultanahmed Boğaziçi şen gönüller yatağı
38-	Hüzzam / Aksak / Şarkı / 20-9-1957 / Sultanahmed Neyim, nerdeyim anladım, bir muvakkat eldeyim
39-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 19-10-1957 / Taksim Herkesin güldüğü günler bana ağlayacak sensin
40-	Hüzzam / Yürük Aksak / Şarkı / ?-?-1957 / Zeyneb Kâmil Hast. Kutlu olsun bizlere bu şen bayram günümüz
41-	Hicazkâr / Semâi / Şarkı / 14-2-1959 / Beşiktaş Sarı mimozamsın sen benim
42-	Hicaz / Semâi / Şarkı / 12-3-1959 / Taksim Hayâl oldu sevgili "ÖMRÜM BÖYLE GEÇTİ"
43-	Nihâvend / Sem.-Y.Sem. / Şarkı / 13-1-1960 / Taksim İnce belin güzel yüzün
44-	Nihâvend / Düyek-Semâi / Şarkı / 2-11-1961 / Taksim Rûhumda sevgilinin o tatlı hâtırası
45-	Nihâvend / Semâi / Şarkı / 5-11-1961 / Beşiktaş Gönülden gönüle sesler, bir sır olur aşkı besler
46-	Sultânîyegâh / Düyek / Şarkı / 14-3-1962 / Sıraselviler Sevdâ bakışlarında, ma'nâ gözlerindedir
47-	Hicaz / Düyek / Şarkı / 23-6-1962 / Taksim Riyâ imiş sevgisi o güzelin anladım
48-	Nihâvend / Düyek / Şarkı / 29-10-1962 / Beşiktaş Tarih konuşur semtlerinin her köşesinde "İSTANBUL"

49- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 6-11-1962 / İlk Yardım Hast. Yaprak dala dal yaprağa ayrılık şarkısını söyler "SONBAHAR"
50- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 30-1-1963 / Taksim Bu şarkı sana ait sevgili, dinle
51- Hicaz / Düyek / Şarkı / 24-2-1963 / İlk Yardım Hast. Üzülme yılların gelse de kışı
52- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 13-3-1963 / İzmir Kordon boyunun çapkın güzeli "İZMİR"
53- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 30-6-1963 / Beşiktaş Gönlüm yanıyor hasretinin kor ateşinden
54- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 11-8-1963 / Şişli Hast. Yalan dünya, yalan dünya, bizi derde salan dünya
55- Hicazkâr / Aksak / Şarkı / 19-8-1963 / Şişli Hast. Pek nazlısın ey sevgili sen, yetmez mi tehassür
56- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 20-10-1963 / Beşiktaş Yârin tatlı bakışları, gönüllere akışları
57- Hicaz / Düyek / Şarkı / 23-10-1963 / Şişli Hast. Kışın ayrı güzelsin, yazın ayrı güzelsin
58- Muhayyer Kürdî / Düyek / Şarkı / 29-10-1963 / Harbiye Aşkımın çiçeğisin, baharımsın, yazımsın
59- Segâh / Düyek / Şarkı / 3-11-1963 / Beşiktaş Gitti artık soldu yaprağı, gülü
60- Rast / Düyek / Şarkı / 17-11-1963 / Taksim Senden uzak günlerim zindân oluyor
61- Muhayyer Kürdî / Düyek-Semâi / Şarkı / 5-2-1965 / Harbiye Bir gündü gönlümle başbaşa kaldım
62- Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 28-4-1965 / Şişli Hast. Gel bana, artık harâbım sensiz
63- Rast / Curcuna / Nefes / 20-5-1965 / Taksim Gençlik uçtu uzaklara
64- Nihâvend / Sofyan-Semâi / Şarkı / 31-7-1965 / Karadeniz Dalgalar oynaşır, gönüller coşar

65- Hicaz / Düyek / Şarkı / 12-1-1966 / Şişli Hast.
Gönlümü aldın güzel, kalbimi çaldın güzel

66- Mâhur / Düyek / Şarkı / 3-4-1966 / Harbiye
Derdi baştan atalım, yaşamaya bakalım

67- Hicaz / Nîm Sofyan / Şarkı / 8-8-1967 / Harbiye
Bakışların kıvılcım, rûha ateş saçıyor

68- Hicazkâr / Curcuna / Şarkı / 22-4-1968 / Şişli Hast.
Geceler sevgimle bana yaklaşır

69- Hicaz / Düyek / Şarkı / 24-8-1969 / Harbiye
Yıllar boyu ben sevgini kalbimde yaşattım

70- Sabâ / Curcuna / Şarkı / 23-10-1973 / Taksim
Ne yapsam, nere gitsem sen varsın

71- Hüseynî / Curcuna / Şarkı / 22-2-1977 / Harbiye
Kapıldım aşkımın girdabına

72- Nikriz / Sofyan / Şarkı / 22-4-1992 / Konservatuar
Deli gönül coşar gider "HEY DELİ GÖNÜL HEY"

73- Rast / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 2-12-1993 / Maçka
Her yerde gün ışıyor, gönül sevgi taşıyor

74- Uşşak / Sofyan / İlâhi / 21-2-1994 / Vişnezâde
Del etme beni del etme beni

75- Sabâ / Düyek / Şarkı / 13-9-1996 / Petrokent
Uykusuz geceler yoldaşım oldu

76- Mâhur / Düyek-Semâi / Destan / 6-10-1996 / Pınarhisar
Kilis'imin bağları, kekik kokar dağları

77- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 29-12-1996 / Vişnezâde
Üslûbu güzeldi, şakıyan bir başkaca sesti

78- Nihâvend / Curcuna / Şarkı / 5-6-1997 / Vişnezâde
Baktım o güzel gözlerine kandım

Musıkîmizdeki sözlü eserlerde; güfte-beste, şair-bestekâr ilişkisinin repertuarımızı oluşturması açısından bir başka özelliğini de şöyle dile getirebiliriz.

Bir güftenin değişik bestekârlar tarafından bestelendiği çok görülen bir husustur.

Pekçok örnekten sadece birkaçını sıralarsak: Fuzûlî'nin,

"Âh eylediğim serv-i hırâmânın içindir" sözleri ile başlayan şiiri dört ayrı bestekârımız tarafından, ayrı makamlarda bestelenmiştir.

Orhan Seyfi Orhon'un,

"Sen gül dalında gonca
Ben dağ yolunda yonca" mısraları da altı bestekârımıza ilham kaynağı olmuş ve altı makamdan bestelenmiştir.

"Bir günüm âsûde geçmez âh ü efgân etmeden" mısraı ile başlayan Şair Eşref'in şiiri ise beş ayrı makamdan beş bestekârımız tarafından repertuarımıza kazandırılmıştır.

Ömer Bedrettin Uşaklı'nın,

"Anlat bana gül goncası gördün mü dikensiz" şiiri dört bestekârın, ikisi aynı makamdan eseri olarak ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra, Rıf'at Bey Mehmet Sâdi Bey'in;

"Âteş-i aşkın senin ey mehlikâ" sözleri ile başlayan güftesini Hicazkâr ve Evc makamından bestelemiştir.

Rahmi Duman'ın;

"Beklerim hergün bu sâhillerde mahzun böyle ben" güftesi ise, Nebiloğlu İsmâil Hakkı Bey ile Sâdeddin Kaynak'a ilham vermiş, iki Hüzzam şarkı olmuştur.

Yanılma payımı peşinen kabul ederek yaptığım araştırmada, Türk Musıkîsi repertuarında güfte-beste ilişkisinde iki

çarpıcı tespitimden söz etmek istiyorum.

İlki; dînî ve din dışı sözlü eserlerimiz kapsamında ençok bestelenmiş şiir olarak Ömer Rûşenî Dede'nin:

"Çün doğup tuttu cihan yüzünü hüsnün güneşi"
mısralarını görmekteyiz.[1]

Büyük Türk Bestekârı Itrî'den günümüz bestekârlarından Cüneyd Kosal'a uzanan ve yaklaşık otuz tevşihe[2] güfte olan bu mısralar, ikisi Acem makamında olmak üzere değişik makamlarda bestelenmiştir.

İkincisi ise; kendi bestelerininki de aralarında olmak üzere, yaklaşık yüzelliye yakın güftesi ile Türk Musıkîsinin en çok güftesi bestelenmiş güfte şairi Mustafa Nâfiz Irmak'tır diyebiliriz.

---

[1] *Bilindiği gibi, Âyin-i Şerif'lerin güfteleri Mevlânâ'nın Mesnevîsi ya da Dîvan-ı Kebîr'inden seçilen Farsça yazılmış şiirlerden oluşmuştur. Bu, Âyin-i Şerif bestekârlığında şekillenmiş ve uyulması gereken bir şarttır. Zaman zaman başta Sultan Veled ve Yunus Emre gibi şairlerin de şiirleri yer almıştır. Ama bir Âyin-i Şerif'in güftesinin esası Mevlânâ'nın mısralarıdır.*

Bir de, bütün âyinlerdeki III.Selâmlarda Sultan Veled'in olduğu bilinen:

"Ey ki hezâr âferin bu nice sultan olur" *mısraı ile başlayan kıt'ası kullanılmıştır.*

Bunlar Âyin-i Şerif bestelenirken geleneğin yerine getirilebilmesi için gerekli hususlardır.

"Çün doğup tuttu cihan yüzünü hüsnün güneşi" *için söylediklerimiz ise geçmişten günümüze bestekârlarımızın bu mısraları beğenmeleri sonucu kendi tercihleri ile ortaya çıkmıştır.*

[2] *Tevşih: Dînî musıkîmizde bir form*

Bu değerli güfte şairimiz, repertuarımıza dörtyüzelliye yakın dînî ve din dışı değişik formda sözlü ve sözsüz eser kazandırmış olan Alâeddin Yavaşca'yı da güfteleri ile çok, hem de pekçok etkilemiştir. Onbeş şiirini bestelediği Mustafa Nâfiz Irmak'ın;

"Hasta rûhumda bitmiyor derdim" sözleri ile başlayan güftesini ise Alâeddin Yavaşca 15.9.1962'de Ağır Sengin Semâi, 10.2.1963'de de Curcuna usulünde Hüzzam makamında bestelemiştir.

Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlık dağarcığında güfte-beste beraberliğinin bu tür değişik uygulamalarına rastlamaktayız.

Dikkat çekici ve özellik arz eden bazılarından örnekler sunalım:

Münir Müeyyed Bekman'ın;

"Hâtıralar saçılmış rûhuma yaprak yaprak" sözleri ile başlayan güftesini Rast makamında ve Düyek-Semâi usûl değişmeli olarak 15.7.1963'de, 22.7.1963'de de Hicaz makamında ve Düyek usûlünde bestelemiştir.

"Mestâne nigâh şuh duruşun cana can ekler" sözleri ile başlayan Rahmi Duman'ın güftesini de; 26.6.1967'de Kürdîlihicazkâr makamında, 4.7.1967'de de Hüzzam makamında bestelemiştir.

Nedim Ertürk'ün;

"Dost bağından çiçekler verirsem kucak kucak" güftesini de, 28.10.1970'de Muhayyer Kürdî makamında, yaklaşık onsekiz yıl sonra 4.2.1988'de de Hüzzam makamında yeniden repertuara kazandırmıştır.

19.9.1988'de Nihâvend, 30.5.1991'de de Uşşak makamında;

“Kim ne derse desin sana mecburum” mısrası ile başlayan Rüştü Şardağ’ın güftesini bestelemiştir.

Şerâfettin Aydınlık’ın;

Menekşeler gibi soldun hazâna döndü bahar” güftesini de 11.7.1986’da Nihâvend makamında ve Düyek usulünde, 19.10.1986’da da Dügâh makamında ve yine Düyek usulünde bestelemiştir.

Alâeddin Yavaşca’nın bestekârlık sahasında özellik gösterdiğini sandığımız bir güfte tercihi de:

Medih Egemen’in;

“Sularda kaybolurken hayaller birer birer
Bazen martı sesinde, bazen göz bebeğimdesin
Şafakta ufkumdasın, bahardaysa güldesin
Sen sevgiyi tatmadın, hasreti bilemezsin.

Yıldırımlar çarpsa da görmez olsa gözlerim
Taşlarda parçalansa seni tutan ellerim
Kasırgaya tutulsa, dağılsa zerrelerim
Yine seni bulurum, yine seni severim.” şiiridir.

Alâeddin Yavaşca bu güfteyi 2.5.1968’de Düyek usulünde ve Hüseynî makamında, 6.6.1968’de ise Nim Sofyan usulünde Acem Kürdî makamında ve Muhayyer Kürdî makamında aynı gün bestelemiştir.

Yukarıda sıralamaya çalıştığımız güfte-beste beraberliğiyle ortaya çıkan eserlerin, hem Alâeddin Yavaşca’nın hem de başka bestekârlarımızın bu konudaki duygu ve düşüncelerine açıklık getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu hususu göz önüne alarak; Alâeddin Yavaşca’ya aklıma gelen, daha doğrusu gönlüme düşen pekçok sorudan sadece şunları sordum.

" Bu tür bestelerinizdeki güfte seçiminiz bir tür duygu pişmanlığı mı? Yani güfte daha sonra tercih ettiğiniz makamla daha mı güzel ifadesini buluyor?"

" Güftenin, zaman geçtikten sonraki size hitabında bir değişiklik mi oluyor?"

" Elinizde yeterince ve gönlünüzce güfte olmaması mı?"

" Yoksa; başına buyruk, laf söz dinlemeyen, saati saatine uymayan ve adına da ilham denilen o yüce duygu mu bütün bunlara sebep oluyor?"

Alâeddin Yavaşca'nın sorulara vermiş olduğu cevaplarla bu konudaki düşünceleri de şöyle:

" İnsanın ruh dünyası ile sanat arasındaki bitmeyen med-cezirler sürüp gideceğine göre musıkîmizdeki güfte-beste ilişkisinde sözünü ettiğin hususlarla; bugüne kadar ve bundan sonra da karşılaşmamız çok normaldir.

Sonuçta bu konudaki herşey dönüp dolaşıp, gerçekten insanoğlunun en yüce duygularından biri olan ilhamda düğümleniyor.

Diğer bestekârların bir güfteyi, birden fazla, farklı ya da aynı makam ve usullerde bestelemesi hakkında kesin bir kanaat belirtmem pek mümkün değil. Ancak çoğumuzda görüldüğü gibi, duygularımızın zaman zaman değişik makamların etkisinde kaldığını da göz ardı edemeyiz.

Gün olur Hicaz benliğinizi sarar, gün olur Kürdîli hicazkâr gönlünüzü ısıtır. Gün olur ki, Nihâvend'le hemdem oluruz.

Bu hal başka makamlar için de geçerlidir. Beğendiğimiz bir güfte; bu duygu değişimlerinden her an nasibini alabilir.

Yeterince güfte olmaması gibi bir sıkıntının söz konusu olamayacağı kanaatindeyim. Zira, bestekârların elinin altında beğenebileceği güfte niteliğini taşıyan eski veya yeni şiirler mevcuttur, bunlar eşref saatini beklerler.

Bunların hepsinin bestelenebilmesi için bir insan ömrünün yetmeyeceği düşüncesindeyim.

Bir bestekârın herhangi bir güfteyi aynı veya ayrı makamdan bestelemesi halinde sanıyorum; gerek duygu yönünden gerekse başka açılardan başarılı bulduğunu ve gönlünce olanı gündeme getirir, diğerlerini de bir hatıra niteliğinde arşivinde muhafaza eder.

Ben bu tür eserlerimde sözünü ettiğim şekilde davranmışımdır. Eserlerimden bazılarından verdiğin örneklerden birkaçını detaylandırarak anlatmak istiyorum.

Meselâ; Medih Egemen'in,

***"Sularda kaybolurken hayaller birer birer"** güftesinden yaptığım şarkılardan ilki Hüseynî, daha sonrakiler ise aynı günde bestelenmiş biri Muhayyer Kürdî diğeri de Acem Kürdî'dir.*

Muhayyer Kürdî'de makamın gereği tiz perdelerde geziniyor olması benim gönlümü okşamamış, tatmin edici olmamış ki bu yüzden de Acem Kürdî olarak yeniden ortaya çıkmıştır.

Mustafa Nâfiz Irmak'ın,

***"Hasta rûhumda bitmiyor derdim"** sözleriyle başlayan güftesini iki Hüzzam şarkı olarak besteledim. İlki Ağır Sengin Semâi, ikincisi ise Curcuna usulündeydi. Sonuçta ilk yaptığım Ağır Sengin Semâi daha ağır bastı ve duygularımı daha güzel dile getirdiğini düşündüğüm için o öncelik kazandı.*

Yine aynı şekilde Rahmi Duman'dan bestelediğim,

"Mestâne nigâh şuh duruşun cana can ekler" *güftesi önce Kürdîlihicazkâr, sonra da Hüzzam iki şarkı olmuştur. Ama o güftenin gönlümdeki yerini Kürdîlihicazkâr makamının daha güzel ifade ettiğini görüp, hissetmişimdir.*

Bir de Şerâfettin Aydınlık'ın eşinin ölümü üzerine yazdığı,

"Menekşeler gibi soldun hazâna döndü bahar" *sözleri ile başlayan güftesini Nihâvend'den bestelemiştim. Bir süre sonra kendisi de hayata gözlerini yumunca, hüzün dolu duygularımı Dügâh makamının daha güzel ifade edebileceğini düşünerek bu makamdan besteledim. İlhamım beni böylece yönlendirdi, kendimi ancak bu şekilde tatmin edebildim.*

Musıkîmizdeki makamların duygularımıza hitap etmesi ve ilhamımızı yönlendirmesi bence çok kısa ve çok uzun zaman aralıklarında farklılık göstererek ortaya çıkabilmektedir diye düşünüyorum.

Daha önce de söylediğim gibi; bir güftenin bestelenebilmesi, duygu birikiminin taşma noktasına gelmesi ve ortamın uygun şartlarda oluşması ile mümkündür."

Sinema sanatının ilk yılları olan sessiz film döneminden bu yana müzik, sinemada hep önemli bir unsur olarak yer almıştır.

Türk insanının duygu dünyasındaki her kıpırdanışa renk katmış olan musıkîmiz, Türk film dünyasının da vaz geçilmez malzemelerinden biridir.

Alâeddin Yavaşca da bir tek film için de olsa, film müziği çalışması yapmıştır. 1961 yılında Nil Film tarafından çekilen *"Gönülden Gönüle"* filminin müziğine temel olan şarkının güftesini de kendisi yazmış, Nihâvend makamında ve Semâi usulünde bestelemiştir.

"Gönülden gönüle sesler
Bir sır olur aşkı besler
Birleşir sanki nefesler
Bir tek kalpte bir âhenkte

Gönülden gönüle akar
Aktıkça her kalbi yakar
Hatır yapan hatır yıkan
Gönülden gönüle sesler

Ne olur her yandan geçin
Yârimi nerdeyse seçin
Aşkı yudum yudum için
Gönülden gönüle sesler"

Bu filmin seneryosunu da yazan Süha Doğan, yönetmenliğini de yapmıştır. Rol alan sanatçılar ise:

"Türkân Şoray, Leylâ Sayar, Efkan Efekan, Hüseyin Baradan, Atıf Kaptan, Salih Tozan, Özdemir Han ve *Semih Sezerli"* gibi zamanın ünlü isimleridir.[1]

Filmin içerisinde kullanılan diğer müzikler de Alâeddin Yavaşca tarafindan seçilmiş ve düzenlenmiştir.

1951 yılında başladığı beste çalışmalarını aralıksız ve başarı ile devam ettiren Alâeddin Yavaşca'ya;

" Duygu dünyanızdakileri musikîseverlere bestekârlık yönünüzle de aktarmağa devam etmeniz gurur verici bir husus.

---

1 *Se-Sam (Türk Sinema Sahipleri Birliği) Türk Filmleri Sözlüğü 1. cilt 1914-1973 Agâh Özgüç*

Bu konuda birşeyler söyler misiniz?" dediğimde, kendisi şu cevabı verdi:

" Allah'ın verdiği ömür boyunca ve bana nasip ettiği ilhamın elverdiği ölçüde, aklım ve şuurumun yerinde olduğu her an; beste yapmağa tabii ki devam edeceğim. Duygularımı ve ruhumda musıkî aracılığı ile oluşanları, Türk Musıkîsine gönül vermiş musıkî dostlarım ve musıkîseverlerle paylaşmak hayatımın her safhasında gurur duyduğum en yüce zevkim olmuştur.

Ömrün zevâle (bitmeğe) yaklaştığı yılları düşünerek şu mısraları karaladım. Bir ömrün muhassalasını (toplu sonucu) sığdırmağa çalıştığım birkaç satırı da inşallah gönlümce bestelemeyi gerçekleştirebilirim.[1]

"Günahım, sevâbımla yüklenmişim yükümü
Bir garip yolcu gibi, dünyadan göçüyorum
Mevsim hazânı geçti; zaman yaprak dökümü
Sevgili Allah'ıma canımı veriyorum."

Bu dile getirmeye çalıştıklarımızla gerek Türk Musıkîsi gerekse Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlığı çerçevesinde Türk Kültürünün ve Sanatının temel direklerinden; şiir ve müzik sanatının birbirleriyle olan ayrılmaz ilişkisini daha yakından görmüş olduk.

Türk insanının yüzlerce yıldan beri; düşüncelerini, duygularını en güzel şekilde ifade eden dört-beş mısralık bir türkü ya da şarkı, onun gönül dili olmuştur.

---

1 *Alâeddin Yavaşca bu arzusunu da gerçekleştirmiş, kitap basım safhasında iken bu güfteyi de Uşşak makamında bestelemiştir.*

Kitabımızın Alâeddin Yavaşca'nın bestekârlığı ile güfte şairliğini anlatmağa çalıştığımız bölümünü, bütün söylenenlerin en anlamlı ve çarpıcı bir özeti olacağını düşünerek, musıkîşinas yazar Doç. Dr. Bedri Noyan'ın[1] 1963 yılında kaleme aldığı *"Musıkî Üzerine"* başlıklı yazısının bir bölümü ile noktalayacağız. Yazar Musıkî Mecmuasının 187.sayısının 168.sayfasında şunları anlatıyor:

"... Eski İstanbul Üniversitesi Şarkiyyat Profesörü ve Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi rahmetli Abdülbâkî Dede (1883-1935), Beyazıt meydanından geçerken bizleri durdurdu:

" Öyle derin derin ne üzerinde konuşuyorsunuz?" diye sordu. Kendisine hakikatin tarifini yapabilir miyiz diye uğraşıyorduk dedim.

Elini omzuma dayadı, gözlerini yumdu, bir lâhza düşündükten sonra şu kıt'ayı irticalen söylediler:

"Her gönül durmaz arar ruhsâr-ı hüsn-ü mutlâk-ı
Bence ol mehpâre hem bezm-i melâik olmalı
Mutlakâ ol hüsn-ü lâhûtiye ermek isteyen
Musıkîden, şiirden şehbâle mâlik olmalı."

*"Her gönül mutlak güzelliğin yüzünü -hakikati- arar durur. Bence o ay yüzlü güzeller güzeli göklerde, meleklerle meclis kurmuştur. O Tanrı âlemi güzelliğine sahip olana mutlaka erişmek isteyen kimsenin bir kanadının **MUSIKÎ,** bir kanadının **ŞİİR,** olması lâzımdır.*

---

[1] *Kitabın basıma hazırlandığı safhada Doç.Dr.Bedri Noyan (1914-1997) hayata gözlerini yummuştur.*

IV. BÖLÜM
Alâeddin Yavaşca'nın Koro Şefliği

Musıkîmizde koro şefliğinin dününe bir göz attığımızda, modern ve bugünkü anlamda, devamlılığı olan koro şefliğini; Mes'ud Cemil Bey'in başlattığı ve bunun 1933 yılında İstanbul Radyosu'nda gerçekleştiğini görüyoruz.

Bu çerçevedeki şefliği; müzik topluluğunun doğru ve güzel icraya ulaşabilmesi için, beraberlik ve uyumu sağlayarak, o topluluğa sanat kimliğini verebilen yorumcu kişi olarak tanımlayabiliriz. Bunun için de bir şefin, yönettiği topluluğa; bilgisi, tecrübesi, kabiliyeti ve otoriter kişiliğiyle etki ederek kendisini kabul ettirmesi gerekir.

Genel anlamda şefi; musıkî kaynaklarının pek çoğunda yer aldığı gibi, iki özelliği ile inceleyebiliriz:

1. Müzik Tekniği, 2. Müzik Estetiği

Müzik Tekniği yönünden:

- Geniş bir repertuara sahip olmak,
- Her dönemin bestekârları ile, onların eserlerini iyi tahlil etmiş olmak,
- Çok sağlam bir müzik kulağına sahip olmak,
- Yeni bir eseri gerektiği gibi yorumlayabilmek,
- Birlikte çalıştığı sanatçıları gerek kişilik gerekse müzikal yönden yakından tanımak,

-Topluluğundaki ses ve sazların kapasitelerini ve özelliklerini iyi bilmek,

-Disiplinli ve müzik sanatının gerektirdiği hassasiyette otoriter olmak,

- El hareket ve işaretlerinde, ne istediğini açık ve zarif bir şekilde mübalagaya kaçmadan ifade edebilmek,

- Birlikte icranın temel taşı sayılan uyumlu ve zamanında birlikte başlayabilmenin yanısıra,eser içerisinde yer alan, susulması gereken yerlerde de aynı başarıyı gösterebilmek,

- İcra ettireceği eserlerin sıralanışları ve birbiri ile bağlantılarını çok iyi belirleyerek, müzikal seviyesi yüksek program düzenlemesini arzu edilen şekilde yapabilmektir.

Müzik Estetiği yönünden ise:

- Yönettiği topluluğun ve bestekârın duygularını, kendi duygu dünyası ile bütünleştirerek, dinleyici huzurunda gerçekleştirilecek bir icra ise, dinleyicinin de heyecan ve zevklerini dikkate alıp, tatmin olabilecekleri bir icrayı ortaya koymaktır.

Müzikal teknik ve otoritesini, musıkî zevk ve estetiği ile birleştirebilen bir şefin, orta halli bir eseri bile zevkle icra edilen ve dinlenebilen hale getirebildiği musıkî severlerin malumudur.

Musıkîmizin gurur veren geçmişine baktığımız zaman, bugünkü anlamda olmasa bile; icrayı gerçekleştirecek olanların birlikte çalıp söylemelerinde muhakkak sorumlu ve icraya yön veren bir kişi görüyoruz.

Tarih içerisinde Türk Musıkîsinin hayat bulduğu en önemli eğitim ve öğretim kurumlarından biri olan "Enderun'da" Padişah huzurunda yapılan "Fasl-ı Hümâyun" ya da "Huzur Fasıllarında" zamanın önde gelen musıkîşinasları yönetim sorumluluğu almışlardır.

-Büyük bestekâr Itrî'nin Padişah IV.Mehmed zamanında

fasıl yönetmesi,[1]

-Enfî Hasan Ağa (1670?-1729), diğer adıyla Burnaz Hasan Çelebi'nin III.Ahmed'in şehzâdelerinin sünnet düğününde 80-100 kişilik bir ses ve saz topluluğu ile küme faslı yönetmesi,[2]

-Şâkir Ağa, Dede Efendi, Hacı Ârif Bey gibi zamanın ünlü musıkîşinaslarının sarayda aldıkları bu tür görevler verilebilecek örneklerden bazılarıdır.

Bunun yanısıra:

-Meşrûtiyetin ilk yıllarında halk huzurunda yapılması plânlanan, provaları gerçekleştirilip, ama sonuçlandırılamayan konserin müzikal sorumluluğunun musıkîmizin bir başka dâhi sanatçısı Tanburî Cemil Bey'e verilmesi,[3]

-Klâsik Koro anlayışı çerçevesinde, 1921 yılında halk huzurunda verilen ilk konseri Ali Rıfat Çağatay'ın (1867-1935) yönetmesi,

Buna benzer bir konserin Darülelhan'da gerçekleşmesinde koronun Hoca Ziya Bey (1877-1923) tarafından yönetilmesi,[4] Türk Musıkîndeki toplu icraya yön vermek için o yılların tanınmış musıkîşinaslarının almış oldukları sorumluluklardır.

Musıkî kaynaklarından öğrendiğimize göre; bu sorumluluğu taşıyan musıkîşinasların ortak özellikleri ise, kendi zamanlarının en önde gelen, en tanınmış musıkîşinasları olmalarıdır. Bundan ise şu sonucu çıkarmamız mümkün hale gelmektedir. Geçmişte bir musıkî topluluğunu yönetenlerin o zamanın en vasıflı ve üstün meziyetleri olan musıkîşinaslardan seçildiği, ve bundan sonra da aynı şekilde devam etmesi gerektiğidir.

---

1 *Mustafa Itrî Efendi Sayfa 28 - Rüştü Şardağ*

2 *Türk Musıkîsi Tarihi 1.Cilt Sayfa 77 - Dr.M.Nazmi Özalp*

3 *Tanburî Cemil Bey'in Hayatı Sayfa 25 - Mes'ud Cemil*

4 *Türk Musıkîsi Tarihi 1.Cilt Sayfa 78 - Dr.M.Nazmi Özalp*

Türk Musıkîsinde günümüz anlayışı ile koro ve koro şefliği, Mes'ud Cemil'in kurduğu; birden fazla ses ve sazın tek sesli olarak eser icra etmesi demek olan *"Unisson"* koro ile başlamıştır. 1933 yılında İstanbul Radyosu'nda gerçekleşen bu icra şekli, yine Mes'ud Cemil tarafından 1938 yılında Ankara Radyosu'nda *"Tarihî Türk Müziği Korosu"* adı ile faaliyet göstermiştir.

Bu koroların en belirgin özelliği; daha önceki icralardan farklı olarak *"Yorum"* müessesesinin ön plâna çıkmış olmasıdır. Bu yüzden musıkî tarihimizde toplu icraya birçok yenilikler getirerek, yeni bir yön veren değerli müzik adamı Mes'ud Cemil'in ayrı bir önemi ve yeri vardır.

Sanat kişiliği ve musıkîdeki yeri bakımından; Alâeddin Yavaşca koro şefliği konusunda da, örnek olacak başarılı çalışmalar ortaya koymuştur.

1967 yılında İstanbul Radyosu'nda, kadın ve erkek seslerinden oluşan koro ile *"Beraber Şarkılar"* programı adı altında Alâeddin Yavaşca şefliğe başlamıştır. Uzun yıllar çeşitli Türk Sanat Müziği korolarını yöneterek bu konudaki hizmetlerini de bu günlere kadar sürdürmüştür.

Bunun yanısıra; Ulvi Erguner'in (1924-1974) ömrünün vefa etmemesi sebebi ile kısa bir süre yönettiği, sonra da Aka Gündüz'ün (1934-1979) yönetmesi söz konusu olan ama gerçekleşemeyen *"Erkekler Korosu"*nu da Alâeddin Yavaşca yönetmektedir.

Klâsik icra tarzına bağlı, nüans kavramının yer almadığı, daha çok ritm unsurunun ön plânda tutulduğu bu icra ile Klâsik Türk Musıkîsinin nadide makamları ile büyük formdaki eserlerine yer verilmektedir.

Alâeddin Yavaşca, *"Klâsik Erkekler Korosu"*nun repertuarını oluştururken hocası Sâdeddin Kaynak'tan kendisine intikal eden el yazması dört cilt halindeki defterde yazılı olan eserlere de yer vermektedir. Sayıları dörtyüzün üzerindeki bu eserler musıkîmizin şaheserleri arasındadır.

Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsindeki *"Şeflik"* konusu ile ilgili düşüncelerini; geçmişteki yeri, hâlihazırdaki durumu ve bu konuda yapılmasını öngördüğü hususları şöyle ortaya koyuyor:

" Türk Musıkîsinde şeflik, eskiden toplu icralarda hanendenin defle katılmasıyla, daha doğrusu usul vurup, gideri belirlemesi ile ortaya çıkan bir idare tarzı idi.

Bu, zamanla ihtiyaca göre şekil değiştirmiştir. Geçmiş yıllarda çoğunlukla, topluluklar ses ve saz olarak en fazla ondört-onbeş kişiyi bulurdu. Böylece bir defin etrafında, usulün giderini de duyarak, hissederek birleşip, beraber okuma ve uyumlu çalabilme imkânına sahip olunabiliyordu.

Kırk-elli kişilik, hatta daha fazla sayıdaki sanatçının bir araya geldiği, bir koral disiplin içerisinde idare edilmek mecburiyeti olan korolar ortaya çıktı. Böylece orta yerde oturan bir hanendenin defiyle bu işin olmayacağı belli oldu. Artık, elleriyle işaretini veren ve topluluğun karşısında durması gereken "Şef"e ihtiyaç duyulmuştur.

Bir topluluk şefini kısaca şöyle tanımlayabiliriz:

Bir eserin giderini tayin edip, topluluğa o giderde, kendi duygularını da katarak icra ettiren kişidir. Eserin yorumunu topluluktan sağlayabilmek için, Batı Müziğinde, ellerle

temin edilen işaretler vardır. En basitinden bunların bilinmesi gerekir.

Türk Musıkîsinde bir usulü vurur gibi, usulün darplarını gösterir gibi koro idare etmek doğru olmaz, hoş da değildir. Zaten vurmalı sazlarla bunu elde edebilmek imkânı vardır.

Meselâ; Bir aksak usulü;[1] *bir sofyan*[2] *ve Türk Aksağından*[3] *meydana geldiğine göre, Batı Müziğinin ölçülerine göre, vuruşunu yaparak, "bir ki, bir ki, bir ki üç" hesabından yola çıkıp gerçekleştirebiliriz. Yoksa usulü vurarak ya da melodinin ritminin gidişine, akışına göre iniş çıkışları vererek yapılan şeflik hem teknik olarak, hem de görünüş itibariyle yanlıştır. Batı Müziğinin vurgularını ve nüanslarının işaretlerini bilerek yapmak en azından bu iş için bir yoldur.*

Bunların yanısıra; bir topluluk şefinin sahip olması gereken özellikleri şöyle özetleyebilirim:

- Repertuar zenginliği,

- Yeni bir eseri ilk bakışta çözerek, yorumlayabilmek.

Zira, bir solistin duygularını ortaya koyup, mikrofona aksettirdiği gibi, şefin de hissettiklerini koro aracılığı ile mikrofona, sahnedeyse dinleyicisine, televizyonda ise de ekrana yansıtabilmelidir.

- Topluluğa otoritesini kabul ettirebilecek bir saygınlığının olması gerekir,

- Bu otoriteyi ayırım yapmadan herkese karşı aynı ölçüde kullanmalıdır,

---

[1] *Türk Musıkîsinde 9 zamanlı 6 vuruşlu küçük usul, 9/8*

[2] *Türk Musıkîsinde 4 zamanlı 3 vuruşlu küçük usul, 4/4*

[3] *Türk Musıkîsinde 5 zamanlı 3 vuruşlu küçük usul, 5/4*

- Kulağının çok hassas olması, özellikle de topluluktaki sazların akordlarının çok titiz bir şekilde yapılmasını sağlayabilmelidir.

- Karşısındakilerin beklediği işaretleri çok iyi bilmesi ve yerli yerinde vermesi gereklidir.

Rahmetli Mes'ud Cemil, Almanya'dan döndükten sonra sadece erkeklerden meydana gelen "Unisson" koroyu kurdu ve akord olarak da "Sipürde"[1] akordunu esas aldı. Sesler arasında sınıflandırma yaparak ses sanatçılarını o düzende oturttu.

Aslında bu çok önemli bir husustur. Zira alışkanlık olmuş; herkes kendi istediği kişinin, arkadaşının yanına oturuyor. Yıllarını sanata vermiş ve meşhur olmuş kişilerden koro oluşturulduğunda disiplin sağlanamıyor. Bu yüzden koroların yıpranmamış, dinamik ve kaabiliyetli gençlerden meydana getirilmesinde büyük faydalar vardır.

Bir şefin aynı sanat yıllarını paylaştığı, arkadaşlık ettiği kişileri karşısına alıp, idare etmesi pek kolay olmuyor. Haklı ya da haksız, doğru veya yanlış müdahaleler koral çalışmayı yıpratan davranışlara dönüşüyor.

Televizyonun artık çok etkili olduğu hepimizin malumu. Bu yüzden şeflerin teknik yönlerinin yanısıra görüntüde estetiği sağlayıcı yönetim biçimini gerçekleştirmeleri de gereklidir. Hiç olmayacak işaretler ve hareketlerle zaman zaman gülünç duruma düşülüyor. Bu bakımdan şeflik müessesesini kesin kurallarla şekillendirmeliyiz. Koro şefi olacak bir kişinin çok ciddî bir imtihandan geçirilmesi, müzikal ve estetik başarıyı göstermesi halinde bu sorumluluğun verilmesi elzemdir.

---

[1] *Sipürde: Türk Musıkîsinde diapazonun La(dügâh) sesini Mi(hüseynî) sesi olarak kabul eden düzen.*

Şu kadar yıl bu işin içinde, bu kadar zamanı dolmuş gibi sebeplerle ve tayinle şef olunmaz. Musıkîmizin iyi yolda ilerlemesi ve olumlu gelişmeler göstermesinin şeflik konusunun ciddîye alması ile daha kolay ve çabuk olacağı düşüncesini taşımaktayım.

Alâeddin Yavaşca, otuz yıla yaklaşan bir süre çeşitli koroları yönetmiştir. Gerek klâsik anlamdaki icranın öncelik aldığı gerekse yorumun ön plânda olduğu koroları başarı ile yönetmiş, yarım asrı bulan musıkî hayatında dağarcığına koyduklarını koro şefi olarak, birlikte çalıştığı sanatçılara en güzel şekilde aktarabilmiştir. Koro şefliği konusundaki görüşlerinin de yol gösterici olacağına inanarak bu bölümü de noktalamış oluyoruz.

1996 yılında yapılan Radyo Sanatçıları Dede Efendi konserinde yönettiği koro elemanları ile birlikte.

V. BÖLÜM
Alâeddin Yavaşca'nın Musıkîde:
- Talebeliği ve Hocalığı
- Yazarlığı
- Müracaat Edilebilecek Kişiliği ve Hâtıraları

Kitabın bundan önceki bölümlerinde; Alâeddin Yavaşca'nın ailesi, çocukluğu, öğrenimi gibi konu başlıklarıyla hayatını; ses icracılığı, bestekârlığı ve koro şefliğiyle de, musıkîmizdeki yerini anlatmağa çalıştık.

Bu son bölümde ise, her nekadar musıkîdeki yerini oluşturan özellikleriyle içiçe olsa da, Türk Musıkîsinde; talebeliği, hocalığı, musıkî konusunda yazmış olduğu yazılar ve yakın tarihimizde müracaat edilerek yararlanılacak kişiliğiyle, hâtıralarından bazılarını aktarmağa çalışacağız.

Musıkîde Talebeliği, Hocalığı:

Alâeddin Yavaşca ile gerek değişik zamanlarda yaptığımız sohbetlerde, gerekse bu kitabın hazırlanması safhasında bir tesbitim olmuştur. Bu da, yanılmadığımı kendisinin de kabul ettiği, hoca-talebe ilişkisi ve ciddî müzik çalışmasına dönüşmeden bir bakıma ilk müzik hocasının babası Hacı Cemil Efendi olmasıdır. Zira, babasının güzel sesi ile okuduğu Kur'an, evde kıldığı vakit namazlarında Türk Musıkîsi makamlarına bağlı kalarak usulüyle okuduğu ezanla, evinden hiç eksik etmediği

zamanın en nadide Türk Musıkîsi plâkları ve diğer evlâtlarına da tanıdığı musıkîyle ilgilenebilme imkânlarıdır.

Böylece, Alâeddin Yavaşca çok küçük yaştan itibaren kulaklarını ve gönlünü Türk Musıkîsinin en güzel nağmeleriyle doldurarak büyümüştür.

İlkokul sıralarında Zihni Çelikalp'ten aldığı keman dersleri ve ondan nota öğrenmesi, Alâeddin Yavaşca'nın musıkî dünyasının temeline atılan ilk harçlardır.

Kendisinin Türk Musıkîsi ile ciddî olarak tanışması; daha önce de bahsedildiği gibi, İstanbul Erkek Lisesi'nde öğrenci iken edebiyat hocası Hakkı Sühâ Gezgin'in evinde yapılan fasıllardaki hanendeliği ile olmuştur.

Alâeddin Yavaşca'nın, musıkî öğrendiği günlerdeki en büyük şansı, çok ciddî musıkî çalışmaları yapılan yerlerde bulunarak; buralardaki, zamanın tanınmış musıkîşinaslarından meşk edip, musıkîmizin inceliklerini öğrenmiş olmasıdır.

Allah vergisi kabiliyeti ile öğrendiklerini birleştirerek, bunları; icracılığı, bestekârlığı, koro şefliği ve hocalığında hayata geçirebilmiştir.

Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsini yetkili ve söz sahibi kişilerden öğrenebilmek için, bıkıp usanmadan her imkânı zorlamış ve her kapıyı çalmıştır. Sahip olduğu meziyetleri ve sağlam kişiliğiyle, bu kapıları açmış ve açılan bu kapılardan da küçümsenmeyecek kabul görmüştür.

Kısa bir süre de olsa Artaki Candan'dan aldığı kanun dersleri, Hakkı Sühâ Gezgin'in evindeki fasıllar, Fikret Kutluğ ile eser meşki, İstanbul Belediye Konservatuarı, İleri Türk Müziği Konservatuarı, Üniversite Korosu çalışmaları ve koronun solistliği, İbn-ül Emin Mahmud Kemâl'in ve Dr.Çerçöp Sami Bey'in evinde yapılan fasıllar, Neyzen Süleyman Erguner'le

Âyin-i Şerif meşkleri, Sâdeddin Kaynak, Zeki Ârif Ataergin ve Münir Nûreddin Selçuk'tan meşk etmesi onun saymakla bitmeyecek musıkî çalışmalarının önemli olanlarıdır.

Alâeddin Yavaşca'nın tanıştığı, yararlandığı ve musıkîde en güzel özelliklerinden birer tutam alıp, kendisine mal ettiği başka musıkîşinaslar da vardır.

Dr.Suphi Ezgi, Mes'ud Cemil, Refik Fersan, Nûri Halil Poyraz, Suphi Ziyâ Özbekkan, Cevdet Çağla, Fehmi Tokay, Hüseyin Sâdeddin Arel ve Ekrem Karadeniz de bu önemli kişiler arasındadır.

Büyük bir sadakatle bağlı olduğu, yorgunluğa ve bezginliğe yer vermediği öğrenme azmi, Alâeddin Yavaşca'ya Türk Musıkîsindeki hakettiği yeri sağlamıştır.

Kendisinin Türk Musıkîsindeki talebeliği, hatta hocalığını tam anlamı ve gerçek biçimi ile aktarabilmek için iki konudan söz etmek gerekir.

İlki; büyük bestekâr ve Klâsik Türk Musıkîsinin temel taşı olan Abdülkâdir Merâgî'ye dayanan, hoca ile talebenin yüzyüze eser çalışması diye tanımlayabileceğimiz, kuşaktan kuşağa geçişi sağlayan "Meşk Silsilesi" ya da "Meşk Zinciri"dir.

İkincisi ise; geçmişten günümüze Türk Musıkîsi eğitim ve öğretimi yapmış ve yapmakta olan kurum ve kuruluşlardır.

Meşk Silsilesi sistemi içerisinde yapılan çalışmalar musıkîmize çok önemli iki hususu kazandırmıştır.

Bunlardan bir tanesi, usta ve söz sahibi musıkîşinastan bütün incelikleri ile eser öğrenip, tavır-üslup kazanmaktır. Diğeri ise; nota kullanılmadığı, ses kayıt cihazlarının bulunmadığı dönemlerde, meşk edilen eserlerin çok iyi bir biçimde ezbere alınması ile sonraki kuşaklara aktarılmasının sağlanmış olmasıdır.

Musıkîmize birbirinden önemli müracaat eserleri kazandırmış olan ve Türk Musıkîsi Ansiklopedisinin Alâeddin

Yavaşca maddesinde; *"... Günümüzün en yüksek ses sanatkârı sayılmakta klâsik musıkîyi çok iyi icra etmektedir... "*tanımına yer veren tarihçi yazar Yılmaz Öztuna, Abdülkâdir Merâgî'yi anlattığı kitabının 69 - 70. sayfalarında "Meşk Silsilesi"ne çok önemli ışık tutacak şu bilgiyi veriyor:

" ... Osmanlı Müzisyenlerine göre Abdülkâdir Merâgî, Klâsik örnektir. "Hoca" deyince mutlak mânada yalnız Abdülkâdir anlaşılır. Günümüze kadar gelen Türk Müzisyenlerinin üstadlar halkasının başıdır. Konya'da yaşayan, Safiyüddin'den dokuz yaş büyük olmakla beraber, ondan önce ölen Mevlânâ Celâleddin Rûmî ile çağdaş şekilde Türk Musıkîsinin "Meşk Silsilesi" denen üstaddan talebeye geçişinin ana çizgileri şöyledir.

Safiyüddin Abdülmü'min Urmevî (1217-1294) öğrencileri: Şeyh Şemsüddin Ahmed-i Sühreverdî, Alî Hatâyî, Hasan Zamrî, Hüsâmeddin Kutluboğa, Bahâüddîn Muhammed Cüveynî (1250-1279) ve kardeşi Şerefüddin Hârun (1252-1286). Safiyüddin'in bu öğrencilerinin öğrencileri: Giyâsüddîn İbnî Gaybî-i Merâgî (Abdülkâdir'in babası), Razıyyüddin Rıdvan-Şah İbni Türkî-i Tebrizî (Abdülkâdir'in kayınpederi). Bunların öğrencileri: Sultan Ahmed Celâyir, Hoca Abdülkâdir Merâgî (1353-1435). Bu yıllarda Konya'da Mevlânâ'nın (1207-1273) oğlu Sultan Veled (1226-1312)'in de bir Mevlevî müzisyenler neslinin hocası olduğu muhakkaktır.... "

Gerçek anlamda Meşk Zincirinin belki de son halkalarından biri olan Alâeddin Yavaşca, bu zincirin ilk halkaları olarak; Tanburî İshak, Şâkir Ağa, Dede Efendi, Lâtif Ağa, Zâkir Başı Şeyh Hulûsî Efendi gibi ünlü musıkîşinasları da gördüğümüz bu zincirde yer alma şansını yakalayabilmiştir.

Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsindeki "Meşk Zinciri" ya da "Meşk Silsilesi ile ilgili düşüncelerini sunuyoruz:

" Eski meşk sisteminde; hocanın önüne diz çökülür, meşk edilecek eserin usulü tekrar tekrar vurulur, hoca kendisi vurur, beraber vururlar ve böylece usul iyice yerleşirdi. Daha sonra eserin tek satırı usul vurmak suretiyle ezbere alınıncaya kadar çalışılır ve ikinci satıra da geçilmezdi. Hoca talebesine bir tek satırı usul vurarak çalışmasını ve ertesi gün gelmesini söylerdi.

Büyük bir eserin meşki neredeyse bir aya yakın sürerdi. Böyle meşke katılmış kişide usul en ufak detayına kadar yerleşir, bastığı perdeler[1] ise kaymamak üzere sağlam hale gelirdi. Şu usulün şu dümüne şu hece geliyor,-düm[2]-te-ke-dediği zaman şu melodiye isabet ediyor, bu böylece satır satır çalışılıp yerleştiğinde, kusursuz olarak da ezbere alınmış oluyordu.

Şimdi ise bu pek böyle uygulanmıyor. Nota hazır kuvvet, notanın yardımı ile kolaycacık okunup gidiyor. Tabii bu söylediğim, nota deşifresi iyi olanlar için geçerli. Bu yüzden

---

[1] *Perde: Türk Musıkîsinin kendi sistemi içerisinde belirlenmiş seslere verilen ad.*

Perde basmak: O sesi sağlam, doğru ve gereği gibi çalarak ya da söyleyerek çıkarmak.

[2] *Düm: Türk Musıkîsi usullerinde; sağ elle vurulan ve kuvvetli zamanın vuruşunu ifade eden söze verilen ad.*

Tek: Türk Musıkîsi usullerinde; sol elle vurulan ve zayıf zamanın vuruşunu ifade eden söze verilen ad.

Te-ke: Tek vuruşunun velveleli (bir vuruşun bölünerek vurulması) şekline verilen ad.

eserlerin çoğu ezbere alınamıyor. Ben buna nota bağımlılığı diyorum. Eskiler bu şekli pek sevmez ve istemezlerdi, bu bir repertuar sayılmazdı. Ezbere alınmayan ve öylece okunamayan eser için muhakkak notaya muhtaçsınız.

Eski tarz meşkler benim için hâlâ geçerlidir. Zira, eserin hafızada kalışı usul gücüne dayanıyor, böylece eseri sağlam perde basarak ve usul kaçırmadan okumak imkânı doğuyor. Hemen ilâve edeyim, tabii ki nota musikî sanatının ayrılmaz bir parçasıdır ve sanatkârın yakın bir yardımcısıdır.

Notaya alınmış eserlerin ileriye kalabilmesi de çok kolay oluyor, diğerleri ise usta-çırak sistemi ile ezbere alınmak suretiyle günümüze geliyor ya da unutulup gidiyor. Bu yolla bize gelen eserlerde zaman zaman farklılıklar ortaya çıkabiliyor. Bir eser geliyor karşımıza, zihinde kalış farklılıkları olan. Aynı bestekârdan geçilmiş bir eser ama, farklı. Hatta bestekârı değişik zamanlarda eseri farklı okuyabiliyor. Bir devrede meşk ettiği kişi ile, başka bir devrede meşk ettiği kişiye değişik okuyunca tabii ki notaya alındığında iki farklı eser elimize gelebiliyor.

Notayı çok iyi bilip eseri çözmek gerekir, ama; usta ağızlardan meşk etmek hala önemli ve geçerli bir yoldur."

Alâeddin Yavaşca'nın hazırladığı, değişik hocalardan yararlanıp, meşk zincirinde yer alışını gösteren şemayı sunuyoruz.

ALÂEDDİN YAVAŞCA'nın BAĞLI BULUNDUĞU MEŞK ZİNCİRİ

	Tanburî İshak (1744 – 1814)	
	↓ Uncuzâde Mehmed Emin Efendi	
	↓ Hammâmîzâde İsmâil Dede Efendi (1778 – 1846)	
↓ Zekâi Dede (1825 – 1897)	↓ Delâlzâde İsmâil Efendi (1797 – 1869)	↓ Eyyûbî Mehmed Bey (1804 – 1850)
↓ Kâzım Uz (1872 – 1938)	↓ Hacı Fâik Bey (1831 – 1891)	↓ Zekâi Dede (1825 – 1897)
↓ Sâdeddin Kaynak (1895 – 1961)	↓ Hacı Kerâmi Efendi (1840 – 1909)	↓ Subhi Ezgi (1869 – 1962)
↓ **Alâeddin Yavaşca**	↓ Zeki Ârif Ataergin (1896 – 1964)	↓ **Alâeddin Yavaşca**
	↓ **Alâeddin Yavaşca**	

Yeniköylü Hasan Efendi (1823 – 1905)	Tanburî Osman Bey (1816 – 1885)	Şeyh Celâleddin Dede (1849 – 1907)	
↓ Hânende Edhem Nûri Bey	↓ Lâtif Ağa (1815 – 1886)	↓ Rauf Yektâ Bey (1871 – 1935)	↓ Hüseyin Sâdeddi Arel (1880 – 1955)
↓ Münir Nûreddin Selçuk (1900 – 1981)	↓ İsmâil Hakkı Bey (1866 – 1927)	↓ Zeki Ârif Ataergin (1896 – 1964)	↓ **Alâeddin Yavaşca**
↓ **Alâeddin Yavaşca**	↓ Nûri Halil Poyraz (1885 – 1956)	↓ **Alâeddin Yavaşca**	
	↓ **Alâeddin Yavaşca**		

Alâeddin Yavaşca'nın gerçek anlamda, yüzyüze ve usta-çırak usulü meşk ettiği ve repertuarını zenginleştirmede büyük yararlar sağladığı üç hocası olmuştur. Bunlar Sâdeddin Kaynak, Zeki Ârif Ataergin, ve Münir Nûreddin Selçuk'tur.

Sâdeddin Kaynak'la tanışmaları, kendisinden meşk etmesi ve musıkî ile ilgili beraberlikleri daha önceki bölümlerde anlatılmıştı.

Alâeddin Yavaşca, diğer hocası Zeki Ârif Ataergin'e de çok değer verir, onun bestekârlığının ve hanendeliğinin gerçek bir hayranıdır. Türk Musıkîsinin pek çok inceliğini ondan öğrenmiş ve öğrendiklerini de hayata geçirebilmiştir.

Zeki Ârif Ataergin'in, Alâeddin Yavâşca'nın hocası olması ve hanendelikdeki önemli özelliklerini dikkate alarak; Türk Musıkîsi Dergisinin 1950 yılında yayınlanmış olan 35. sayısında yer alan bir röportajında; ses icracılığı ile ilgili söylediklerinin bir bölümünü günümüz Türkçesi ile aktarıyoruz.

Zeki Ârif Ataergin şunları söylemiş:

" Eski hanendelerimizin herbiri kendilerine has güzelliklere ve sağlamlığa sahip idiler. Üstad merhum Hacı Kerâmi Efendi, yarım sesler üzerinde şed (göçürme) yapmakla ünlü Kel Ali Bey, Hanende Nedim Bey, Astikzâde Bogos Efendi, Kaşıyarık Hüsâmeddin Bey, Tophâneli Sabri, Hafiz Hüsnü, Hafiz Aşir, Hafiz Sâmi, Hafiz Kemâl.

Bunların bir kısmının fasılcılığı kuvvetli, gazelhânlığı normaldi.

Fasılcılığı önde olanlar: Hacı Kerâmi Efendi, Kaşıyarık Hüsâmeddin Bey, Mazhar Bey ve Hafiz Aşir Beyler idi.

Nedim, Tophâneli Sabri, Hafiz Hüsnü, Hafiz Osman, Hafiz Sami ve Hafiz Kemâl'in ise gazelhanlıkları fevkalâdeydi.

Bunlar tam mânasıyla musıkîmizin kurallarına uygun, şedli makamlara geçmek suretiyle şaheserler yaratırlar, dinleyenlerini kendinden geçirirlerdi. Çünkü, hepsi musıkîmizin bütün usullerini, ana ve şed makamlarını, bütün seyirlerini ve icra yollarını bilirlerdi. Mübalaga etmeyeyim, her birisi en aşağı otuz fasıl geçmiş insanlardı.

Gazel okumak kolay bir iş değildir. İrticalen, sanatlı süslü ve biribirine bağlı şakrak nağmelerle beste yapmak gibi birşeydir. Eski hanendeler korkmadan, kaidelere uyarak okudukları gazellerde icap eden şed makamları da icra ederek, asıl makamdan ürkmeden uzaklaşırlar, sonra başlamış oldukları makamın seyriyle karar verirlerdi. Zamanımızda bunlara pek rastlanılmıyor.

Bir de genelde; güftenin nağmelerle güzel ve uygun bir eda ve üslupla okunması ve güftedeki kelimenin hece itibariyle lüzumsuz nağme uzamaları ile anlamının nağmeye feda edilerek öldürülmemesi şarttır.

Gazel okumakta, Hanende Nedim, Hafiz Osman, Hafiz Kemâl gibileri hak sahibi kişilerdir. Şimdiki okuyucular arasında Münir Nûreddin Selçuk eskilerle kıyaslanabilir. Çünkü; büyük ve küçük bütün usulleri bilir, makamların seyirlerini çok iyi öğrenmiş, büyük bestekârların eserlerini hazmetmiştir.

Şimdiki sanatkârları iki kısma ayırmak lâzımdır. Bunların bir kısmı vehbî (doğuştan), bir kısmı da kısbî (sonradan kazanılan) sanatkârlardır.

Vehbî olanların yaradılıştan gelen musıkî kabiliyetleri ve lütûf olan seslerinin güzellikleri ve tatlılıklarına musıkîmizin usul ve kaidelerini hakkıyla benimsemeden, ağızdan eser geçerek ezberleyen ve bunları saz eşliği ile okumayı başaran sanatkârlardır.

Kısbî olanlar ise, eserleri hakkıyla, usul ve musıkî kaidelerini tatbik ederek, güftelerin anlamlarını bilen, biraz şiirden nasibini almış, okuduğu eserlerin makam seyirleri hakkında ilim ve geniş bilgileri kâfi görülebilen, bir eserin notasını solfej yaparak okuyabilen sanatkârlardır.

Yeni sanatkârların çoğunun, eski hanendelere göre sesleri kuvvetli ve gür değildir. Kapalı yerlerde hoparlörsüz, umumî ve açık yerlerde hoparlörlü dinlenebilen sanatkârlardır... ..."

Hocası Zeki Arif Ataergin'le beraber bir yemekte.

Alâeddin Yavaşca da hocası Zeki Ârif Ataergin'le tanışmasını, kendisinden meşk edip, musıkî dağarcığını zenginleştirdiği günleri şu sözleriyle dile getiriyor:

" Ağabeyim Cemâleddin Yavaşca o yıllarda Belediye Teftiş Kurulunda görevli bulunuyordu. Arkadaşları arasında musıkîyle de büyük bir yakınlığı olan Hilmi Bey adında bir kişi vardı.

Hilmi Bey, yakın dostu olan Zeki Ârif Ataergin'in beni tanımak istediğini söyledi. Kısa bir zaman sonra, ağabeyimle birlikte; Göztepe'nin geniş bir bahçe içerisindeki ahşap konaklarından birisinin kapısını çalarak, çok değerli hocam Zeki Ârif'le tanışıklığımıza ilk adımımızı atıyorduk.

Kendisini tanımadan önce, gerek bestelemiş olduğu icrası zor eserleri ve hanendelikteki üstün meziyetleri ile mağrur bir insan olarak düşündüğüm Zeki Ârif Ataergin'i karşımda gördüğüm anı hiç unutamıyorum.

Kısa bir sohbetten sonra, duyduğum heyecanın ve telâşın yerini, tarifsiz bir memnuniyetin aldığını hissettim. Benim rahatlığımı kendisi de fark edince hemen ilk eser olarak Karcığar makamındaki:

***"Ey gönül, niçin perîşansın beyaz kâkül gibi"** sözleri ile başlayan Ağır Aksak şarkısını meşk edeceğimizi söyledi. Ben kendisinden, okurken onu takip edebilmem için eserin notasını rica ettim. Dinlerken de, ancak okurken ortaya çıkabilen ve nota üzerinde işaretlenmesi mümkün olmayan yerleri iyice ezberime aldım. Sanıyorum eksiksiz olarak ve onun istediği gibi okumayı becerebildim ki, çok memnun oldu ve şunları söyledi.*

" Daha önce bir başka sanatkâr, bu şarkı için bir aya

yakın meşke geldi, ama istediğim gibi okuyamayıp, başka eserleri öğrenmek istedi. Bu zorlu eseri bir defada söküp okuyabildin. Bundan çok memnun oldum" dedi.

Musıkî hayatımda çok önemli ve ayrı bir yeri olan rahmetli hocamın gönül kapıları da bundan sonra benim için ardına kadar açılmış oldu.

Bir süre meşklere devam ettik, bu arada kendisi Fatih Noterliğini aldı ve iş yerini Çarşıkapı'ya taşıdı. Burası Sultanahmet'teki evimize çok yakın olduğundan, bu büyük musıkîşinas meşki bizim evde yapabilmek imkânını da bana verdi. Böylece Zeki Ârif artık Yavaşca ailesinin de bir üyesi olmuştu."

Alâeddin Yavaşca'nın musıkî hayatında önemli bir yeri olan bir diğer hocası da Münir Nûreddin Selçuk'tur.

Kendisi Türk Musıkîsinde solo icrasına günümüz anlayışını getiren, aynı zamanda musıkîmizde solo icrayı konser çerçevesinde musıkî severlere ulaştırma geleneğini başlatan ve geliştiren bir ses icracısıdır. Bugünkü sevilen ve beğenilen solist üslubunu ortaya koyması onun musıkîmizdeki unutulmayanlar arasında yer almasını sağlamıştır.

Münir Nûreddin Selçuk'un kaleme aldığı ve 1947 yılında Türk Musıkîsi Dergisinin 2. sayısında yayınlanmış olan ***"Ses Musıkîmiz"*** başlıklı yazısını, musıkîmizdeki ses icracılığının tanımına önemli ölçüde ışık tutacağını düşünerek aynen sunuyoruz:

" Pek küçük yaşta musıkî öğrenmeye başladığım sıralarda hocalarımdan işitip, her zaman hatırladığım mühim sözlerden bir tanesi de: Türk Musıkîsi hanende musıkîsidir.

*Bunu da ehlinden ve bir "**Fem-i Muhsinden**" (iyi ağızlı-güzel tavırlı) öğrenmek gerekir, sözü olmuştur.*

Dînî ve din dışı eserlerimizin dörtte üçü ses eserlerinden meydana gelen musıkîmizi, hakkıyle öğrenmek ve lâyıkiyle terennüm edebilmek için fikrimce bunu muhakkak; eskilerin dedikleri şekilde yapmak, iyi ve salâhiyetli bir ağızdan tavır ve edayı, bütün incelikleriyle meşk etmek lâzımdır.

Geçmişte çokça yetişen iyi tavırlı okuyucuların, o devirlerde Türk Musıkîsinin konservatuarlığını yapan Enderun, Mızıkay-ı Hümâyun, çeşitli tekkeler, İstanbul'un muhtelif semtlerinde mevcut üstadların evlerinde diz çöküp, âdap ve erkânıyla usul ve incelikleriyle meşk ederek öğrendikleri ve geliştirdikleri anlaşılır.

Bu hal yaklaşık, yirmi-otuz yıl öncesine kadar devam etmekte ve İstanbul'un çok yerindeki bu üstadlar, muhitlerindeki kabiliyetli okuyucuları, kulaklarına fena nağmeler, yabancı tavırlar girmeden iyi bir şekilde yetiştirirler ve musıkîmizin iyi ağızlardan dinlenmesine vesile olurlardı.

Bu arada ben de küçük yaşımdan beri, zamanımızın büyük üstad okuyucuları olan merhum Hoca Ziya Bey, Hafız Ahmed Efendi (Irsoy), Hüsâmeddin Bey gibi musıkîşinaslardan senelerce meşk ederek bir şeyler öğrenebildim.

Zamanımızda bu işin nasıl olduğu ve kimler tarafından yapılmakta bulunduğu araştırılırsa, maalesef mevcudu pek nadir bulunan bu ses üstadlarının yaptıkları işi, şimdi saz sanatkârları yapmaktadır.

Bir sazendenin talebeye; saz, nota, musıkî nazariyatı göstermesi ne derece tabii ise, kendisinin ses eserlerini icraya müsait ve muktedir olmayan sesiyle, esasen icrası çok müşkül ve nota güçlüklerinden ziyade; tavır-eda güçlükleri ile dolu

olan klâsik eserlerimizi okumak suretiyle öğretmesi, bir okuyucunun çalmasını bilmediği ve yeterli olmadığı bir sazı başkasına öğretmeye kalkması kadar imkânsız olan bir husustur. Bu yanlış işin devam etmesi, ses musıkîmizi daima ayakta tutabilecek olan iyi okuyucuların yetişmesine mâni olması bakımından çok zararlıdır.

İyi bir okuyucuyu yetiştirmek nasıl olmalıdır sorusunun cevapları ise şu olur:

A- Ses musıkîmizin önemli ve ciddî eserlerini, ağır tavır ve nağmelerini gerek kuvveti gerekse tavır-edası itibariyle icraya yeterli olabilecek erkek seslerini ön plânda ele almak ve onları yetiştirmeye çalışmak."

Münir Nûreddin Selçuk'un, bu paragrafın altında ses icracılığı için önemli sayılacak bir de notu var, bu notla kendisi şunları söylüyor:

" Klâsik musıkîmizin ses eserleri erkek sesleri üzerine bina edildiğinden, kadın sesleri tek olarak, gerek tonları ve gerekse tavır ve edaları itibariyle bu eski eserlerimizi ve ağır nağmelerimizi hakkıyla icraya yeterli olmadıklarından, bunları ön plâna almak istemiyor, onların kendi seslerinin tonları ve nezaketiyle uyumlu, daha lâtif ve daha hissi eserler, meselâ; kârlar, besteler, ağır semâiler yerine, yürük semâiler, şarkılar ve türküler gibi eserleri okumalarına taraftar bulunuyorum.

Münir Nûreddin Selçuk iyi bir okuyucu yetiştirmek nasıl olmalıdır konusuna şöyle devam ediyor:

B- Bunları mevcut iyi tavırlı ve yetkili okuyuculardan meşk ettirip, aynı zamanda ses için yaptırılması lüzumlu ve faydalı ses çalışmaları, gırtlak nağmeleri, çarpmalar, ağır ve kısa ihtizazlı eserler, nefes alma, telâffuz gibi sesi geliştirecek hususları iyi öğretmek.

C- Küçük eserlerden başlayıp, yavaş yavaş büyük eserlere kadar bütün incelikleriyle, uzun bir müddet meşk etmek ve nota, usul ve musıkî nazariyatı dersleriyle yetiştirmek.

Bunlar yerine getirildiğinde geçmişte olduğu gibi azametli musıkîmizi daima yaşatacak ve ayakta tutacak, nesillerden nesillere aktarabilecek iyi icracılara kavuşmuş ve büyük bir boşluğu doldurmuş oluruz."

Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsinde yararlandığı bir başka musıkîşinas da değerli müzik bilgini Hüseyin Sâdeddin Arel'dir.

Üniversite korosunda olduğu yıllarda Arel'in nazariyat derslerine girmiş ve büyük yararlar sağlamıştır. Musıkî Mecmuasının 207.sayısındaki *"Arel Diyor ki!"* başlığı altında toplanmış olan çeşitli görüşlerinden birinde Hüseyin Sâdeddin Arel şunları söylüyor:

" En hüzünlü nağmelerde dahi daima erkek,daima başı dik kalmayı bilmiş olan musıkîmizde böyle yerlere sürünürcesine zelil (aşağılanmış) bir inilti unsuru yoktur. Yeni ortaya çıktığını işiterek hem kendisinden hem de etrafa yayılmasından ıstırap duyduğumuz bu okuyuşla sert bir mücadele yapmalıyız."

Alâeddin Yavaşca'ya; daha önce sunduğumuz, Münir Nûreddin Selçuk'un *"Ses Musıkîmiz"* başlıklı yazısındaki, kadın seslerinden çok erkek seslerinin ön plânda olması görüşü ile, Hüseyin Sâdeddin Arel'in, *"En hüzünlü nağmelerde dahi daima erkek, daima başı dik kalmış"* ifadesindeki benzerlik, birleştikleri bir ortak nokta olup olmadığını ve bu konudaki düşüncelerinin ne olduğunu sorduk.

Alâeddin Yavaşca'nın verdiği cevabı sunuyoruz:

" Bu iki büyük müzik adamımızın söylediklerinde, ifade etmek istediklerinde; bir hakikat vardır, doğru üzerinde bir anlaşma, buluşma vardır.

Klâsik musıkîmizde; bestekârlarımız, icracılarımız, güfte şairlerimizin büyük bir çoğunluğu erkektir ve eserler o devrenin mahsulüdür. O zaman diliminde erkek hissiyatının ön plâna çıktığını görüyoruz.

Tabii istisnalar kaideleri bozmaz. Meselâ, bir Reftar Kalfa, bir Dilhayat Kalfa ya da Leylâ Hanım sözlü ve sözsüz pek güzel eserler vermişlerdir. Ama, bestekârlarımızın tamamı erkektir neredeyse. Şairler erkek olup, zaten şiirlerini de hanımlara ithaf etmişler, onlar için duygularını, hissedişlerini dile getirmişlerdir.

Böylece ortaya, bestekârı, şairi ve icracısı ile kadınları muhatap alan ve onlar için yapılmış eserler ortaya çıkmıştır. Kaldı ki; kadının nârin, nâzik ve ince olan sadası büyük formdaki klâsik eserleri icrada arzu edilen sonucu pek veremiyor.

Daha ziyade, çok duygulu ve gönülden olan küçük formdaki eserlerin icrasında çok güzel neticeler alınıyor. Onun için ben klâsik musıkîmizi bir nevî erkekler musıkîsi olarak kabul ediyorum.

Itrî öncesi devredeki en önemli örnekler Merâgî'den bize intikal etmiştir. Adeta Mehter havası uyandıran ve o tarzda icrası gereken çok canlı, çok heybetli eserlerin hanımların ağzında, pek ifadesini bulacağı kanaatinde değilim. Benim İstanbul Radyosu'nda yaptığım Klâsik Erkekler Korosu da bu düşüncenin bir bakıma sonucunu ifade eder.

Zaten, Münir Nûreddin Selçuk gibi büyük icracı ile Hüseyin Sâdeddin Arel gibi bir musıkî bilgininin ortaya koyduklarında yanlış aranmaz.

Buna bağlı olarak şunu da ifade edeyim; erkek sanatkârların, kadınların hançerelerine ve yapılarına yakışan tarzda okuyuşlarına da tamamiyle karşıyım.

Kadınlara has vurgular, ses titreşimleri, yerli yersiz acındırıcı tarzda ağlamaklı bir şekilde okumaları erkek okuyuculara hiç yakışmıyor.

Erkeklerin, kendi hissiyatları çerçevesinde okumaları doğru ve yerinde bir davranış olur. Yoksa musıkîmizin güzelliklerle çizilmiş hudutları alt üst edilir. Yani gönlün yerinin çok önemli olduğu hissedişlerimiz biribirine karışır."

Alâeddin Yavaşca'nın Münir Nûreddin Selçuk ile tanışması, onunla olan meşk günleri, hocası ile ilgili düşünceleri ve bu konudaki çarpıcı tanımları ise şöyle:

" Benim Münir Bey'le tanışmam bir bakıma çok küçük yaşta ve Kilis'te oldu diyebilirim. Zira; Münir Bey'in plâkları ile büyüdüm, belki de ses sanatçılığım, o plâkları dinleyerek kendisine duyduğum sevginin sonucunda gelişmiştir.

Bizim devrede yetişmiş olan kişilerden musıkîyi sevenler için, Münir Bey'in plâkları öncülük ve hocalık etmiştir. Bir

nevî vasıtalı olarak küçük yaştan itibaren kendisinden meşk etmiş oluyorduk. Hocama hayranlığım çocukluğumda başlamış, İstanbul'a geldikten sonra devam edip, iyice artmıştır.

Artık yakın dinleyicisi olmuş, bütün konserlerini takip etmişimdir. Yalnız ben değil, babam da aynı hayranlığı taşıyordu. Münir Nûreddin Selçuk'un Çemberlitaş Sineması'nda verdiği bir konsere rahmetli babam otuzdokuz derece ateşle gitmiş, sanki tedavi olup geri gelmişti.

Aradan bir zaman geçti, ben radyoya girdim. Rahmetli hocam benim bir programımı dinlemiş ve bana gelsin görüşelim, kendisi ile ilgileneceğim diye haber yolladı.

Bu arada özellikle birşeyi belirtmek isterim. Bazı çevrelerde Münir Nûreddin hiç erkek sanatçı yetiştirmemiştir diye doğru olmayan bir görüş vardır. Bunun çok yanlış olduğunun en güzel örneği benimle olan meşkleridir.

Kendisine gittiğimde, beni dinlediğini, istifade edilecek bir sesimin olduğunu ve bana meşk etmek istediğini söyledi. Belediye Konservetuarı'ndan başka arkadaşlar da vardı; Rıza Rit, Kasım İnaltekin gibi. O toplu çalışmaların yanı sıra, Teşvikiye'deki evinde de çok düzenli bir şekilde ve geçmişin devamı olarak o geleneğe bağlı usta-çırak usulü, şarkılardan başlamak üzere meşk ediyorduk.

Bu arada benim radyodaki programlarım da devam ediyordu. Geçmiş yıllardaki fasıl meşklerim olmuştu, besteler, ağır semâiler geçmiştim.Bir programımda beste okudum,hemen sonraki meşk gününde Münir Bey:

"Ben sana beste geçtim mi? Büyük usulleri vurdum mu? hayır. Sen bilebilirsin ama benimle başladığın an herşeyi sıfırlayacaksın, ben hangi eserleri geçersem, hangi usulleri vurursam onlara uygun olanı okuyacaksın, onu aştığın an meşki bitiririz" dedi.

Tabii hemen dediğini yaptım. Zira, çocukluğumdan beri hayran olduğum bir okuyucu, en iyi ağız, en güzel okuyan kişi. Bu fırsatı hiçbir şekilde kaçırmak istemedim. İki buçuk yıla yakın bu meşkler devam etti.

Sonra gerçekten bir arkadaş, bir dost olduk. Rahmetli hocam dışarıdan göründüğü gibi; mağrur, tepeden bakan, konuşmayan bir insan değildi. Benimle ilişkileri gerçekten çok sıcak olmuştur. Şakalaşır, muziplikler yapar, benimle dertleşirdi de. Beraber İstinye'ye gider, deniz kenarında oturur, yer içerdik. O büyük bir ses sanatkârı olduğu kadar çok iyi de bir hocaydı."

Alâeddin Yavaşça; Arkadaşları ile birlikte hocaları Münir Nureddin Selçuk'un jübilesi sonrası birarada.

Türk Musıkîsine unutulmaz hizmetler yapmış ve sanatçı yetiştirmiş eğitim ve öğretim kuruluşlarından önemli olanları şöyle sıralayabiliriz:

– Enderun Musıkî Mektebi,
– Mevlevîhâneler,
– Ev ve konaklardaki musıkî çalışmaları,
– Mehterhâne,
– Mızıka-yı Hümâyûn,
– Loncalar,
– Dârül-elhan,
– Terakkî Musıkî Mektebi,
– Gülşen-i Musıkî,
– Musıkî Osmanî,
– Dârül-Musıkî,
– İzmir Musıkî Mektebi,
– Dârül Feyz-i Musıkî,
– Şark Musıkî Cemiyeti,
– Üsküdar Musıkî Cemiyeti,
– Dârüt-Tâlim-i Musıkî,
– Eyüp Musıkî Cemiyeti,
– Dârül Muallimat,
– Ankara Musıkî Mektebi,
– İstanbul Belediye Konservatuarı,
– İstanbul Üniversitesi Korosu,
– İleri Türk Musıkîsi Konservatuarı,
– Ankara, İstanbul, İzmir Radyoları,
– Devlet Koroları,
– Türk Müziği Devlet Konservatuarı ile ülkemizin pek çok yerinde ve yurt dışındaki bazı merkezlerde bulunan çeşitli musıkî dernek ve cemiyetleri.

Bu sıralananlar arasında yer almayan, unutulmuş olanlar da bulunabilir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi yerlerin dışında yurdun dört bir tarafına yayılmış olan ve Musıkî Derneği, Musıkî Cemiyeti adı altında çalışan topluluklarda, sınırlı imkânlarla talebe yetiştiren musıkîmizin isimsiz kahramanlarını da saygı ve rahmetle anmadan geçemiyoruz.

Türk Musıkîsinde çok önemli yeri olan Enderun Musıkî Mektebi ile Mevlevîhânelerden, yapmış oldukları hizmetler çerçevesinde kısa olarak söz etmek gerekir.

Musıkî kaynaklarımız, Saray Enderun Musıkî Mektebi ve Mevlevîhânelerin; önemli, ciddî ve köklü musıkî eğitimi ve öğretimi yaptıklarından bahsetmektedir.

Enderun'un musıkî bölümüne büyük bir titizlikle kabiliyeti olanlardan seçim yapılır, bu seçilenler ünlü musıkîşinaslardan oluşan bir hoca kadrosu ile yetiştirilirlerdi. Musıkîmizin pek çok ünlü ses ve saz icracıları ile bestekârları bu sanat yuvasından yetişmişlerdir.Meşkhânede çok ciddi bir eğitim gören kişiler Padişah huzurunda yapılan Fasl-ı Hümâyun ya da Huzur Faslına katılır ve Padişahtan devamlı iltifat görürlerdi.

Türk Askerî Musıkîsinin beşiği olan *"Mehterhâne'nin"* musıkî eğitim ve öğretimi de Enderun'da gerçekleşmiştir.

II.Murad zamanında temeli atılmışsa da, Enderun; İstanbul'un fethi ile işlerlik kazanmış, kültür ve sanat tarihimizdeki önemli yerini almıştır. Enderun II.Mahmud dönemine kadar faaliyetini sürdürmüş, bundan sonra Mehterhâne'nin yerini Mızıka-yı Hümâyûn'un alması ile Türk Musıkîsi çalışmaları Batı Müziği ağırlıklı olmaya başlamıştır. Mızıka-yı Humâyun'a Türk Musıkîsi bölümü de açılmış ve Enderun'daki Türk Musıkîsi mensupları buraya alınmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan bir süre sonra Mızıka-yı Humâyûn'un yerini Riyâset-i Cumhur Fasıl Heyeti almış, daha sonra bu topluluk da kaldırılmıştır.

Mevlevîliğin Anadolu'da yayılmaya başlamasından sonra kültür ve sanat tarihimizin her sayfasında ünü büyük, sayısız sanatkârı mevlevî olarak görmekteyiz.

Musikîmizdeki pekçok ünlü musıkîşinas; ya mevlevîdir, ya mevlevî muhibbidir (seveni-dostu), ya da mevlevîhânelere devam ederek bu musıkî ocağından nasibini almıştır.

Mevlevîhânelerde musıkîşinaslar; sanata en uygun şartları bulabilmişler, sanat için gerekli olan heyecan ve huzurlu bir ortamla hassas ruhlarını tatmin etmişlerdir. Böylece sanatın hür dünyasında doyasıya yaşayabilmişler, ama; çok yoğun maddî ve manevî bir disiplinle yetişmişlerdir.

Gerek Enderun Musıkî Mektebi gerekse Mevlevîhâneler; Osmanlı'da taassup (bağnazlık) fırtınasının yoğunlaştığı dönemlerde, Türk Musıkîsinin sığınabildiği en güvenli ve en uygun liman olmuşlardır.

Enderun ve Mevlevîhânelerdeki çok ciddî ve düzenli yapılan musıkî çalışmaları; ruhen ve musıkî kültürü yüksek vasıflı musıkîşinasların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Enderun, Mevlevîhâneler, ev ve konaklardaki musıkî çalışmalarından başlayarak; Radyo ve Türk Müziği Devlet Konservatuarına kadar uzanan, Türk Musıkîsinin çetin yolunda Alâeddin Yavaşca'yı da görüyoruz. Zira, kendisinin yararlandığı hocaları ile onların hocalarını ve daha önceki musıkîşinasların; Enderunlu ve Mevlevîhânelerin musıkî kaynağından nasibini almış kişiler olduğunu biliyoruz.

Alâeddin Yavaşca'nın geçmiş yıllarda ev ve konaklarda yapılan musıkî çalışmaları ile ilgili anlattıkları da şöyle:

" Benim de katılıp, musıkî açısından büyük yararlar sağladığım, ev ve konaklardaki musıkî toplantılarının Türk Musıkîsinin günümüze aktarılması bakımından önemi çok büyüktür. Düzenli aralıklarla ve çok ciddî bir şekilde yapılan bu çalışmalarda, değişik yerlerde yetişmiş musıkîşinasların farklılık arzeden kaynaklara da sahip olsalar eser ve repertuar zenginliğiyle tavır-üslup kazanmak açısından katkıları çok olmuştur.

Bu tür toplantıların yapıldığı yerleri şöyle sıralayabilirim:

Beşiktaş'ta; Hakkı Sühâ Gezgin'in, Kabataş set üstünde; Dr.Çerçöp Sâmi Bey'in, Cağaloğlu'nda; Mildan Niyâzi Bey'in, Çarşamba Tabakyunus'ta; Süleyman Erguner'in, Cerrahpaşa'da; Abdülkâdir Töre'nin, Fatih'te; Mükerrem Akıncının, Bakırcılar'da; İbn-ül Emin Mahmud Kemâl Bey'in, Maçka'da; İpekçiler'in, Şişli'de; Hüseyin Sâdeddin Arel'in, Ayazpaşa'da Zeki Toros'un, Yeniköy'de; Rasim Ferit Talay'ın, Taksim'de; Dr.Necmeddin Hakkı İzmirli'nin, Bomonti'de; Dr. Selâhaddin Tanur'un evleri aklımda kalanlardan bazılarıdır.

Gerçekten bu ev ve konaklarda yapılan musıkî ve edebiyat toplantılarının sohbetleri bile bir ders mahiyetindeydi. Buralarda çok şeyler öğrendik ve unutulmaz anlar yaşadık. O insanları saygı ve rahmetle anıyorum."

Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsine yapmış olduğu önemli hizmetlerden biri de , *"Hoca"*lığıdır.

Kendisi; Türk Musıkîsinin nota ve nazariyatını, usta ve ünlü musıkîşinaslardan edindiği güzel tavır-üslubunu, kültürlü ve sağlam kişiliğiyle bir araya getirerek başkalarına aktarmakta da maharet sahibidir.

"Hocalığı" konusunda neler söylemek istediğini sorduğumuzda, Türk Musıkîsine kaynak olacak görüşlerini şöyle anlattı:

" Her insan önce öğrenir, sonra gelişip bir birikime sahip olur, ondan sonra da bu birikimini yeni yetişenlere aktarır. Bunlar hocalığa ulaşmaktaki faktörlerdir.

Biz de artık; öğrendiklerimizi, birikimlerimizi, öğretilmesi lâzım gelenleri, öğrenmek isteyenlere aktarmak durumundayız.

Çok eskilerden beri söylene gelen bir nokta vardır, Türk Musıkîsi kulak musıkîsidir. Çünkü, bizim perdelerimiz Batı Musıkîsindeki gibi kesin olarak bir frekans içerisinde belirlenmiş değildir. Her ne kadar yirmidört aralık deniyorsa da, bazı perdeleri de ilâve ettiğimiz zaman, bunun daha fazla olacağı ortaya çıkar. Türk Musıkîsinde kullanılmış makamlar ve yapılmış eserlerde en önemli nokta, bu perdelerin baskılarıdır.

Gerek ses gerekse saz sanatkârlarının bu konuda çok titiz davranmaları ve bunu zihinlerinde ve kulaklarında bir nevî hakketmeleri, yani baskılamaları lâzımdır. Bu konuda çekilen sıkıntılar vardır. Fazla icra edilmeyen bir makam olduğunda baskı farklılıkları hemen ortaya çıkar. Bunun yanısıra "hisar"(mi bakiye bemolü) perdesi bir çok makamın bünyesinde bulunabiliyor. Gösterildiği işaret aynı, ama baskı fark ediyor.

Meselâ bir Hüzzam, Hicazkâr, Sûznâk, Karcığar'da aynı işaretler, farklı baskılar var. Bu işaretle temin edilecek birşey değil. Bir benzetme yaparak örnek vermek istiyorum. Şimdi pek kullanmıyorlar, (a) nın üzerinde aksan kalkınca kâr, kar olur. Ama bilen onu üzerinde işaret de olmasa kâr olarak okur, bilmeyen ise ikisini de kar okur.

Söylediğim makamlarda işaret aynıdır ama mi bakiye bemolü baskıda farklılıklar taşır. Eğer değişik makamlardaki bu mi bemolü aynı basarsanız, makamların kulağımıza akseden lezzeti ve tadı bozulur. Bu da; zamanla, tecrübeyle, bir yerde de kabiliyetle temin edilir ve dünden bugüne intikal edeni makbuldür. Dünle irtibatlı olan bazı musıkîşinaslar vardır ki bunlarda en iyiyi bulmak mümkündür.

Meselâ benim hocam Sâdeddin Kaynak, Kâzım Uz'un talebesidir, Kâzım Uz, Zekâi Dede'nin, o da Dede Efendi'nin talebesidir. Bu çok önemlidir, bu perde basışlarının kaynağı bakın nerelerden geliyor. Bu yüzden biz musıkîmize kulak musıkîsi diyoruz.

O perdelere hakim olamadıkça bu musıkînin de, sanatçısının da büyük eksikleri var demektir. Onları tamamlamak lâzım, bunun için de öğretecek kişiler önemlidir. Çünkü, sağlıklı bir şekilde öğretildiğinde muhakkak olumlu sonuç alınır.

Ben radyo hayatımda da; 1966 yılından bu yana hocalık görevi yaptım. Stajyer sanatçılara dersler verdik, onları mikrofona hazırladık, önce topluluklarda tecrübelerini artırıp, belli bir seviyeye geldikten sonra da uygun olanları soloya geçirdik.

Bugün sanatçı görevi yapmakta olan pekçok talebem var radyolarda. Bu husus TRT'nin Türk Musıkîsi adına yaptığı çok önemli bir hizmettir."

Alâeddin Yavaşca'nın İstanbul Radyosu'nda yetiştirdiği pekçok sanatçıdan biri olan ve sanatçılık görevini halen sürdüren Aytaç Ergen de hocasını şöyle anlatıyor:

" 1981 yılında TRT İstanbul Radyosu'na stajyer sanatçı olarak girdiğimde çok değerli hocalarla çalışma imkânı bulduk.

Yakın ilgilerini gördüğüm bu hocalardan, Sayın, Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca'nın bizdeki yeri çok daha başkadır.

Onun Türk Musıkîsine hizmet etme anlayışı, yorumculuğu ve bestekârlığı herkesce bilinen gerçektir... Ancak; "Hoca"lığı da en az bu vasıfları kadar övülmeye değer diye düşünüyorum.

Bıkmadan, usanmadan bizlere bilgi hazinesini nadide repertuarı ile büyük bir tevâzu içinde aktarmaya çalışması, Sayın Yavaşca hocamızın gençlere verdiği önemin açık bir delilidir.

Bizlerin yalnız musıkî bahsinde değil, hangi konuda olursa olsun ne zaman başımız sıkışsa; ilk müracaat kapımız muhakkak ki, odur.

Onun yetiştirdiği gençlik, kendisine çok şey borçludur.

Türk Musıkîsine biraz hizmet etmeyi düşünüyorsak, Sayın Alâeddin Yavaşca hocamızın prensiplerini göz önünde bulundurmamız ve o yolda ilerlememiz gerektiğine inanıyorum.

Onun hakkı hiç bir zaman ödenmez amma, çizgisinden yürüyebilmemiz, kendisi için mutlulukların en yücesidir.

Kendilerine sanat hayatında; daha nice uzun yıllar; sağlık ve mutluluk içinde bizlere ışık tutan verimli çalışmalar diliyor ve en derin saygılarımı sunuyorum."

1976 yılının Mart ayında kurulan ve kurucu üyeleri arasında Alâeddin Yavaşca'nın da yer aldığı,öğretim üyesi ve Ses Bölümü Başkanlığı yaptığı Türk Müziği Devlet Konservatuarı için de kendisi şunları söylüyor:

Radyolarımızın dışında ciddî bir musıkî eğitimi yapan okul olmadığı için Devlet Türk Müziği Konservatuarı kurulmuştur. Aslında bu gecikmiş bir iştir.

Geçmiş yıllarda radyolarda yapılanların ön plâna alındığı bir eğitim konservatuarda yapılmaktadır.

Bunun meyvelerini görüyoruz. Mezun ettiğimiz çocuklarımız gerek radyolarda, gerekse Kültür Bakanlığı korolarında yer aldılar, sanatçılık görevi yapmaktalar. Bu Türk Musıkîsinin geleceği bakımından bir sigortadır.

Benim radyodaki hocalık çalışmalarımda da çok güzel sonuçlar almışımdır. Ancak, yeterli zaman olmadığı için, sür'atle neticeye ulaşmak zorundaydık. Konservatuarda, böyle bir problem yaşamıyoruz. Okulun hazırlık sınıfından başlıyor ve birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda ve uzun bir zaman dilimi içerisinde yeterli bilgide elemanlar yetişiyor."

Alâeddin Yavaşca'ya Türk Müziği Devlet Konservatuarındaki çalışmaları kapsayan eğitimin yeterli olup olmadığını sorduk, kendisi şunları söyledi:

" Yeterli diye birşey zaten olamaz. Daima bazı eksikler görülür, ortaya çıkarılır. Zira, Türkiye'de ilk defa kurulan ve boşlukta olan bir eğitim gündeme gelmiştir.

Eğitim programı hazırlandığında bazı büyük sıkıntılar çekilmiştir. Çünkü, bizden önce örneği yoktu. Batı Müziği

Konservatuarı ile pek çok değişik yönümüz olması bakımından farklılıklar vardı.

Her geçen sene, yeni yeni eksiklikleri hissettik. Yirminci yıla girmemize rağmen önceden düşünemediğimiz, ama şimdi düşündüğümüz eksiklikleri telâfiye çalışıyoruz.

Bazı derslerin dozunun iyi ayarlanması lâzım. Meselâ pek çok kültür dersleri var. Batı müziği dersleri ihtiyaçtan daha fazla. Türk Musıkîsindeki talebelerin Halk Müziği, Halk Müziği talebelerinin de Türk Müziği dersleri var. Bunda bazı dengesizlikler oluyor.Şan derslerinin dozunun çok iyi ayarlanması ve ölçünün iyi tutulması lâzım. Yoksa Türk Müziği perdelerini bastırmakta güçlüklerle karşılaşılıyor.

Bunu daha çok şarkı söylemek ve teknik yanları ile sesi kullanmak açısından düşünmek gerekir.

Eğitim kadrosunun da seçimi bence çok önemli, zira farklı düşünen insanların bir araya gelmesi iyi sonuç vermeyecektir. Ayrıldıkları noktalar çok az olmalı ve belli ilkelerde birleşip, bütünleşmeleri gerekir. Meselâ ses bölümünde eser meşk ederken tavır-üslup farkı olduğunda, talebe şaşırıp, ne yapacağını bilemez. En geçerli üslubu vermeye çalışmak en doğrusudur.

Ben, Bekir Sıdkı[1] ve Tülûn Korman'la üçümüzün üslubu aşağı yukarı aynı, o yüzden pek farklılık olmamıştır. Üçümüz de Münir Nûreddin Selçuk'un talebesiyiz. Bekir Sıdkı Sezgin tavır olarak kusursuz bir icracı.

Bunun yanı sıra hepimiz Mes'ud Cemil Bey'in etkisindeyiz. Onun da empoze ettiği bir tavır vardır. Bunun içerisinde nüans da, repertuar seçimi de vardır. İşte biz ses bölümündeki

---

[1] *Bu konuşma yapıldığında Bekir Sıdkı Sezgin hayattaydı.*

üç hoca aynı mayadan gelmiş sayılırız. Tıpatıp aynısı değil, ama çok yakın bir anlayışın mahsulüdür.

Sonuç olarak da şunu söyleyebilirim. Konservatuardaki ders programının yeni baştan gözden geçirilmesi artık bir mecburiyettir. Batı Müziği ders dozu bana göre oldukça fazladır. Bunları normale indirmek gerekir. Türk Müziği sanatçısına lâzım olabilecek kadar Batı Müziği öğretmek işin doğrusudur. Fazlası Türk Musıkîsi için lüzumlu olmayan hususlardır."

Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarında öğrenim görmüş olan Hülya Köroğlu bitirme ödevi olarak hocası Alâeddin Yavaşca'yı konu alan bir tez çalışması yapmıştır. Alâeddin Yavaşca'nın Ses eğitimi bölüm başkanlığı görevini üstlendiği yıllara rastlayan bu çalışmasında Hülya Köroğlu hocası Alâeddin Yavaşca'yı her yönü ile anlatmaya çalışmıştır. Kendisi hocasını kısaca şöyle tanımlıyor:

" Hocam Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca, Klâsik Türk Musıkîsi literatürüne şahsiyeti ve eserleriyle önemli bir imza atmıştır. Kuşkusuz, bu imzanın arkasında muntazam bir çalışma, şevk ve inanç yatmaktadır.

O'nun bestekârlığındaki inceliği, şefliğindeki titizliği, icracılığındaki yumuşak ve duygulu tavrı ve özellikle hocalığındaki sevecen tutumu ve sabrı ile öğrencisi olarak beni, kendi alanımda daha istikrarlı ilerlemeye sevk etmiştir diyebilirim.

En azından, O'nunla aynı zaman diliminde, aynı mekânda soluk alıp verebilmek ve en önemlisi, musıkîye dair bilgileri şahsen O'nun önderliğinde kavramak büyük bir zevk olduğu gibi, önemli bir sorumluluktur da. Bu büyük sorumluluğun bilincini aşılama görevini de üstlenen Hocama minnet duygularımı da belirtmek isterim.

Türk Musıkîsinin gelişimi yolunda yurt dışında da kendini duyurması, saygı uyandırması adına katedilmiş bütün yollarda O'nun naçizane gölgesinin olduğu malumdur.

Devlet sanatçılığı kavramının, şahsına münhasır bir şekilde bayrağını taşıyan Hocam, yılların yüreğine yüklediği hassasiyeti de yanına katıp, musıkîye henüz başlamış bir çocuk heyecanını taşımaktadır.

O, yeri geldiğinde bir akademisyen, yeri geldiğinde sokaktaki adamdır. Ama her ikisinde de kocaman bir yürek gizlidir. Bu özellikleri ortaya çıkaran yegâne unsur ise, O'nun yılları da katarak oluşturduğu dörtyüzü aşkın eseridir.

Sadece Türk Musıkîsi ve Türk insanı değil, dünya musıkîsi ve insanları da O'nun engin tecrübe ve eser dağarcığından heran faydalanmalı ve bu büyük insanla gurur duymalıdır."

Alâeddin Yavaşca'nın yarım asırı bulan Türk Musıkîsi ile dopdolu hayatının önemli bir bölümünü oluşturan hocalığından sonra, biraz da Musıkî yazarlığından söz etmenin yararlı olacağını düşünerek bu konudaki çalışmalarını aktaracağız.

Alâeddin Yavaşca güzel eser icrasının, güzel konuşmasının yanı sıra; kendine has üslûbuyla bilimsel kapsamlı bir konuyu bile çok çarpıcı ve sohbet havasında yazıya dökme özelliğine de sahiptir. Tabii, bunda edebiyata duyduğu ilgi ve Türk Edebiyatının inceliklerinin dağarcığında bulunmasının büyük katkısı vardır.

Musıkîyle ilgili yapmış olduğu konuşmalar ve yazmış olduğu yazılarda, tanışıp yararlandığı musıkîşinaslar ve onlarla birlikte yaşadıklarının çok renkli izlerini görmekteyiz.

Kendisi Musıkî yazarlığına Türk Musıkîsinde yeni yeni tanınmağa başladığı 1950'li yılların başlarında adım atmıştır. Böyle bir örneği çok çarpıcı olması bakımından aynen aktarıyoruz.

O yıllarda, *"Radyonun Sesi"* mecmuasında yayınlanan *"Dünün Bestekârları"* adlı bir dizi yazısının Ekim 1953 tarihli 35.sayısını Şevki Bey'e ayırmış. Alâeddin Yavaşca büyük şarkı bestekârlarımızdan biri olan Şevki Bey'i o yazısında şöyle anlatıyor:

" Geçen yazımızda, büyük bestekâr Hacı Ârif Bey'den bahsetmiştik ve onun kemale ermiş bir musıkîşinas olduğunu söylemiştik. Hacı Ârif Bey'in inşa ettiği şarkı sarayı, kendisinden sonra mimarsız ve sahipsiz kalmamıştır.

Şevki Bey gibi musıkî zevki son derece mükemmel bir üstadın elinde daha süslü, daha sanatlı, cana yakın ve ruhu okşayıcı bir vasıf kazanmıştır.

Ondaki duyuş, seziş muhakkak ki bambaşkaydı. Bu yüzdendir ki Şevki Bey'in yaptığı Uşşak şarkılar kendine has bir ifade taşıdığından, o devirlerde, her devirde görülebileceği gibi aşırılar tarafından itiraza uğramıştır. Böyle Uşşak olmaz demişler; hatta bazıları daha ileri giderek, bu eserleri tam Uşşak saymadıklarından "Şevki Bey Uşşâkı" diye bir terkipten dem vurmuşlardır.

Hangi tarafın haklı olduğu, seneler geçtikten sonra bugün meydana çıkmıştır. Hangi bestekârın Uşşak makamındaki şarkısı, onun şarkıları kadar sevilmiş, rağbet görmüştür.

Şevki Bey birçok makamdan altıyüz kadar eser vermişse de bilhassa Uşşak makamında altmışla seksen arasında şarkı bestelemiştir ki, bunların hiç biri, birbirine benzemez, ayrı ayrı güzellikler taşır.

Denilebilir ki, Uşşak makamında kullanılabilecek en güzel modülasyonların[1] hepsini Şevki Bey kullanmıştır.

Hatta Hocam üstadım Zeki Ârif Bey, bu yüzden bir Uşşak şarkı yapmamıştır, kendisine sorarsanız:

"Şevki Bey ne kadar yapılacak güzel melodi varsa hepsini zaptetmiş geriye cüruf bırakarak, "Bâb-ı Uşşakı" (Uşşak kapısını) kapatmıştır." cevabını alırsınız."[2]

Alâeddin Yavaşca Şevki Bey'in Uşşak şarkılarından örnekler verdiği yazısına şöyle devam ediyor.

" Bu arada şunu ilâve etmek isterim, Şevki Bey'in olduğu söylenilen meşhur Uşşak şarkı

***"Kimseler gelmez senin feryad-ü âteş-bârına"** şarkısının, muhterem üstâdımız, büyük edip ve tarihçi İbn-ül Emin Mahmud Kemâl, Sarı Onnik'e ait olduğunu söylüyor.*

Şevki Bey'in elde ettiği bir başka başarısı da seçtiği güftelerdir. Hepsi birbirinden güzel bu güftelerin çoğu samimi arkadaşı olan müdde-iumumî (savcı) Hafid Bey merhuma aittir. Bundan başka; Recâizâde Ekrem, Muallim Nâci, Bahriyeli Vâsıf Bey'lerle, Mahmud Celâleddin, Reşat Paşa'ların da güftelerini bestelemiştir.

Şevki Bey Tarakçı Kâmil Efendi'nin oğludur. Kardeşi Servet Bey, kazancı bol bir kişi olmasına rağmen Şevki Bey;

---

1 *Modülasyon: Bir tondan başka bir tona geçiş, geçki.*

2 *Rahmetli Zeki Ârif Ataergin, Alâeddin Yavaşca'nın ısrarı ile daha sonra "Tâlii yâr olanın yâr sarar yâresini" sözleriyle başlayan bir Uşşak şarkı yapmış ama ortaya çıkmasını istememiştir.*

paraya, pula, gösterişe hiç önem vermeyen, dünyayı hiçe sayan bir karaktere sahipmiş. Çoğu zaman içer, sağlığına da pek dikkat etmezmiş. Şevki Bey'in yeğeni Nazire Hanım, Allah uzun ömürler versin, hâl-i hayattadır. Şevki Bey merhumun kendisini kucağına alıp:

"Hâl-i nez'imde acırsın sevdiğim dinle beni

A benim rûh-i revânım seven ölsün mü seni" *Hicaz şarkısını okuyarak sevdiğini nakleder.*

Kemâl Emin Bara üstadımız, Şevki Bey'in sesinin pek kısık olduğunu, fakat bestelerinin yanlış okunduğunu işitir işitmez, kızarak kendisi; öyle okunmaz böyle okunur diye tepki gösterdiğini anlatır.

Yakın bir devirde yaşamış olmasına rağmen hayatı hakkında lâzım gelen bilgiye sahip olmadığımız Şevki Bey, 1858'de doğmuştur. Ne yazık ki en olgun eserlerini verebileceği, baharına doyamayacak kadar genç yaşında, 16 Temmuz 1891'de hayata gözlerini yummuştur.

Onun ölümüyle derin bir üzüntüye kapılan Reşit Paşa'nın yazmış olduğu şu şiirini;

Hem dem idi gülşeninde bülbülün
Gitti Şevki, neş'esi kaçtı dil'in
Mucip oldu hüsnünü bu âlemin
Gitti Şevki, neş'esi kaçtı dil'in
Genç yaşında eyledi terk-i cihan
Nağme sâzım oldu gözlerden nihan
Nerde kaldı bestekârım el'aman
Gitti Şevki, neş'esi kaçtı dil'in, *Melekzet Efendi onun çok sevdiği Uşşak makamından bestelemiştir.*

Merhum Şevki Bey Kuzguncuk'taki Nakkaş mezarlığında yatmaktadır. 16 Temmuzda mezarı başında sevenleri

tarafından her sene yâd edilir. Allah bu büyük bestekârın ruhunu şad etsin.
Dr.Alâeddin Yavaşca"

Alâeddin Yavaşca'nın kaleme aldığı *"Şevki Bey"* yazısının ilk sayfasının sol üst köşesinde de kara kalemle çizilmiş ve altında Dr.Alâeddin Yavaşca imzası olan bir Şevki Bey portresi bulunuyor. Bundan da anladığımıza göre, Alâeddin Yavaşca'nın resim sanatı ile de bir yakınlığı olmuş.

Resim çizmek ve resimle olan ilişkisini de şu sözlerle dile getiriyor:

" Ben resim çizmeye ilkokul sıralarında başlamıştım. O zaman yaptığım resimleri, hocalarım hep elimden alırlardı. Ama ne yaparlardı, onu hala bilmiyorum. Resim yapmayı çok severdim, özellikle de peyzaj çizmeyi. Genellikle kara kalem ya da sulu boya kullanırdım. Yağlı boya hiç çalışmadım. Portreler ve manzaraları çok severek çizerdim.

Hele; yüce yüce dağlara, başında karlar ve tepelerini sarmış dumanlarıyla büyük hayranlık duyardım. Baharın ve yazın güzelliklerinin yamaçları ve ovaları süslemesini hayal ederek resim yapardım. Gerek tıp tahsilim, gerekse musıkîyle ilgili çok yüklü çalışmalarım, benim bu tarafımı devam ettirmeme imkân vermedi. İşte bestekârlarımızı tanıtmaya çalıştığım o yazı dizisinde yer alan resimler de, kara kalem portrelerdir ve amatörce bir hevesten ileriye de gitmemiştir."

Musıkî, edebiyat ve resim; Alâeddin Yavaşca'nın sanatçı ruhunda farklı önemde de olsa, kendilerine yer bulabilmişlerdir. Bu yüzden tekrar söyleyebiliriz ki Yüce Yaradan, Alâeddin

Yavaşca kuluna sanat konusunda oldukça cömert davranmıştır.

Alâeddin Yavaşca'nın musıkîye ait yazıları 1950'li yıllardan başlayarak günümüze kadar gelmiştir. Çok sayıda ve değişik yerlerde yayınlanan bu yazılarından *"Kök"* dergisi ile *"Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi"*'ndeki musıkîmizle ilgili yazıları dikkat çekici olanlarındandır.

En son olarak da dâhi bestekâr Dede Efendi ile ilgili bir kitap için Klâsik musıkîmiz açısından önem taşıyan tahlilleri de kapsayan bir yazı hazırlamıştır.

Bunun yanı sıra; musıkîmizle ilgili bazı çalışmalarını kolayladıktan sonra, bestekârlık ve ses icracılığı birikimlerini de ortaya koyarak, Türk Musıkîsindeki *"Prozodi"*[1] konusu ile ilgili kapsamlı bir çalışmayı sonuçlandırmak için hazırlıklarını tamamladığını da ifade etmiştir.

Kanun sanatçısı, bestekâr, koro şefi, yazar ve hoca Necdet Varol; *"İnsan-ı kâmil can dostum"* dediği, 24.9.1996 tarihli Alâeddin Yavaşca'yı tanıttığı, anlattığı yazısını hazırlarken:

" Güftesini de yazdığım bir beste yapıyormuş gibi, duygu yoğunluğu ile doluydum" diyor ve şunları söylüyor:

" Meziyetli, nitelikli, insanî hasletleri tam, bir kalite ve nüans adamı olan aziz kardeşim,sevgili dost Alâeddin Yavaşca:

Allah'ın lutfû musıkî kabiliyetini; tegannî (şarkı söyleme) sanatında, bestakârlıkta ve musıkî anlayışında tam kapasite kullanmış, aşağı yukarı yarım asırlık bir birikim ve

---

1 *Prozodi: Müziğin sözlere ya da sözün müziğe uygulanması, uygun olması.*

faaliyetle (çok müsait olan maddî imkânlara, çok cazip tekliflere, yüklü paralara arkasını dönerek) inandığı, asil, kaliteli, akademik yönde yürüyüp ilerleyerek kariyerini yapmıştır. Yıllar içinden; hep zorları seçerek, asil musıkîmizin kalite ve gerçek değerlerinden taviz vermeden halka da hitap etmesini, musıkî zevk ve anlayışını yukarı çekmesini bilmiş ve (peşinde olmadığı) haklı şöhret basamaklarını tırmanarak, bu değerli ve asil vasıflarıyla zirveye oturmuş, böylece musıkî tarihimize mâl olmuş nadir sanatçılarımızdandır.

Yavaşca; 1926 yılında, sanki bir musıkî dergâhında doğmuştur! Çünkü musıkî seven ve musıkîyle uğraşan bir ailesi vardır. İşte sevgili Yavaşca böyle bir ortamın içinde dünyaya geliyor ve gelişiyor. Başlangıçta Batı Müziği tekniği ile keman öğrenmiş ise de, aile ve çevrenin etkisi, Yavaşca'nın Türk Musıkîsine yönelmesine sebep olmuştur.

Kendisinin Türk Musıkîsinin de gelişmesi ve temayüz etmesinin başlangıcı, İstanbul'a gelişiyle başlar.

İstanbul'un, musıkî imkânları, musıkî üstad ve bilginleri ve büyük musıkî çevreleriyle tanışmaya ve bu seviyeli ortamı Alâeddin'i sarmaya başladığında, Yavaşca'nın, müstesna bir sese ve büyük bir musıkî kabiliyetine sahip olduğu ortaya çıkmış; çevre ve camiasında dikkatleri üzerinde toplamaya başlamıştır.

Alâeddin Yavaşca; önceleri Artaki Candan ve Fikret Kutluğ'dan kanun dersleri almış ve meşk etmiştir. Sonra Hakkı Sühâ Gezgin'in evindeki fasıllara katılarak repertuarını geliştirmiştir.

Alâeddin Yavaşca, musıkîde esas gelişmeyi; üstad Münir Nûreddin Selçuk'la yaptığı özel meşkler ve bilhassa klâsik üslup ve repertuarda metodolojik uygulamayla ve seviyeli

çevrenin irşad ve telkinleriyle yaptıktan sonra; Zeki Ârif, Sâdeddin Kaynak, Mes'ud Cemil, Nûri Halil Poyraz ve musıkî bilgini Hüseyin Sâdeddin Arel gibi devrin hocaları, bestekârları, büyük üstadlarından feyz alarak, yüce asil sanatkâr ruhunun ve Allah'ın lutfû olan üstün musıkî yeteneğinin de tesiriyle aklı, kültürü, yüksek zevk ve musıkî anlayışını da birleştirip, kendini yetiştirerek, musıkîşinaslıkta ve yüksek tegannî sanatında ortaya; gıpta ve hayranlıkla izlenen, kabullenilen, klâsik nosyonu ve imajı yanında popülaritesi de olan "Büyük sanatkâr Alâeddin Yavaşca" doğmuş ve insanlığa, sanat âlemine mal olmuştur.

Alâeddin Yavaşca, Türk Musıkîsinde; icrakârlığı,solistliği yanında bestekârlığa da önem vermiş, özen göstermiş, o konuda da kendini yetiştirmiş, klâsik repertuar zenginliği yanında; romantik dönem bestekârlarını, asrımız bestekârlarından bilhassa Sâdeddin Kaynak'ı örnek alarak ve seviyeli-kaliteli musıkî birikimini de bunlara katarak, hemen hepsi nev'i şahsına münhasır, orijinal nağmelerle süslü, zarif, uyumlu ifadesini bulmuş, nadide eserler bestelemiş, bu alanda da musıkî repertuarımıza katkıda bulunarak, unutulmazlar arasında "Bestekâr" olarak da musıkî tarihimizde yer almıştır.

Yavaşca dostumuzun, gizli kalmış olmakla beraber zarif asil bir kanunî olduğunu da zikretmek yerinde olur.

Alâeddin Yavaşca'nın uzun yıllar esas mesleği tıp doktorluğudur. Jinekolog-Operatör olarak çeşitli hastanelerde önemli ve başarılı görevler ifa etmiştir.

Onun bir de Taksim-Talimhâne'de özel muayenehânesi vardı. Bazen; (sosyal olsun-sanatsal olsun) resmî toplantılarımıza da açılırdı o muayenehânenin kapıları (yersizlikten). Ah! O günleri hatırlıyorum da... O muayenehânede; ne musıkî

sohbetleri... ne dostane sohbetler... karşılıklı yeni bestelerimizi biribirimize okumalar... Çiçekler ve kanaryalar arasında... (Alâeddin koyu bir kanarya meraklısıdır da. Doğa âşığıdır, bitkileri sever, hayvanları sever, insanları sever, sevgi, muhabbet doludur Alâeddin. Hele bizim Alâeddin'le Boğaziçi safalarımız vardı, Bağdat Üniversitesi görevimden Türkiye'ye tatile gelişimde, davet ederdim Alâeddin'i köyüme-Kireçburnu'na-sonbaharı renklendiren "çingene palamudu safası"na. Başka bir muhabbetdi o. Mahur'dan-Kürdîlihicazkâr'a geçiş gibi. İç açıcı, gönül ve ruh ferahlatıcı bir muhabbet...)

Alâeddin Yavaşca'nın saymakla bitmeyen üstün vasıfları arasında; bilgili, disiplinli, yüksek ahlâk sahibi, dürüst kişiliği; kendisini idareciliğe de itmiştir. Haseki Hastanesi Kadın-Doğum Kliniği Şefliği, sonra da aynı hastanenin başhekimlik görevlerini, üstün hizmet anlayışı, fedakârlıklar ve üstün başarılarla ifa ederek "Tıp Tarihine" de altın harflerle geçmiştir.

Musıkî ve Tıp adamlığı... İkisi de bir umman olan bu "ikilem"in içinden hayranlık uyandıran bir ustalık ve başarıyla çıkmasını bilen, varlığıyla iftihar ettiğim Alâeddin Yavaşca; bir musıkî ve kültür idealisti olup, akademik çalışmalarıyla temayüz etmiştir. Onun için ilim ve kalite daima ön plânda gelmiştir. Bilgi dağarcığı dolu akademik potansiyeli güçlü, muktesebatı geniş olan Yavaşca, "Danışman" olarak da büyük hizmetler vermiştir.

Birlikte çalıştığımız birçok; danışma, imtihan, denetim, yarışma, kurul, komisyon ve jürilerinde üyelik ve başkanlık hizmetlerinde bulunmuştur.

Ayrıca; sanata olduğu kadar, sanatçıya ve sanat müntesibine de küçümsenmeyecek değerli sosyal hizmetleri de vardır Yavaşca'nın.

1975-1976 ders yılında Yüksek Meslek Okulu olarak kurulan Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarı kurucu arkadaşlarımızdan olan Alâeddin Yavaşca, musıkî eğitimi alanında da adım atıp, önemli hizmetler vermiştir.

Haseki Hastanesi Başhekimliğinden emekli olduktan sonra, kendisini tamamen Türk Musıkîsine adayarak; önemli talebeler yetiştirip, sanatçı düzeyine çıkardığı gibi, uzak-yakın birçok "talebe, sanatçı adayı, hatta sanatçı" kendisini model seçip örnek almıştır. Böylece Alâeddin Yavaşca "Tavrı-üslubu" birçok kimseyi etkilemiş ve etkilemektedir.

Devlet Sanatçısı, Profesör Dr.Alâeddin Yavaşca;

Baştan beri sıralamaya, bu naçiz analitik biyografiye sığdırmaya çalıştığımız, çok yönlü üstün kişiliği, müstesna varlığı, mümtaz vasıfları, yüksek değerleriyle birlikte:

Bir can kişidir, vefalıdır, sevgi ve saygı dolu bir dosttur. Yüce ahlâk sahibi, mütevazı, bir insan-ı kâmil varlıktır ki: Allah kendisini; bizlere, musıkî âlemine, Türk Milletine ve dünya insanlığına bağışlasın."

Musıkî geçmişi sağlam temellere dayalı, üstüne bina edilenler ise; hem güçlü hem de musıkî kültürüyle süslenmiş olan Alâeddin Yavaşca; nasıl oldu?, neler oldu?, nasıl olmalı? sorularını günümüzde en sağlıklı cevaplayabilecek birkaç müzik adamından biridir. Yani müracaat edilebilecek bir kişidir.

Bu doğrultuda tarihî derinliklerinden başlayarak, günümüze kadarki uzun zamanda Alâeddin Yavaşca'nın musıkîmizle ilgili düşünce, görüş ve bazı hâtıralarını birbirine bağlantıları çerçevesinde sunacağız.

Türk Musıkîsi kaynaklarında ve camiasında biraz farklılıklarla sınırları çizilmeye çalışılan *"Musıkîmizin Dönemleri'ne"*

de ışık tutacak değerlendirmelerinde Alâeddin Yavaşca şunları söylüyor:

" Klâsik Türk Musıkîsinin geçmişine baktığımız zaman, birçok kilometre taşları, yani; zamanına olduğu kadar, kendinden sonraki dönemlere de damgasını vurmuş olan bestekârları görürüz.

15.yüzyılın ilk yarısında eserlerini vermiş olan Abdülkâdir Merâgî bunların başlangıcıdır diyebiliriz. Zamanımıza gelen eserlerinin bazılarının kendisine ait olduğu şüpheli olanlar varsa da, bir bakıma Türk Musıkîsinin temeli onunla atılmıştır.

Abdülkâdir Merâgî yaptığı güzel eserlerin yanı sıra; kendisinden önce gelen ve kendi zamanındaki eserleri ortaya koyan, aynı zamanda, Türk Musıkîsi nazariyatına ait bilgiler veren kitaplar yazmıştır. Bazılarında tereddütler olsa bile; kâr, beste, ağır ve yürük semâileri ile musıkîmizin en güzel ve parlak örneklerini ortaya koymuştur.

Hafız Post ve Itrî ile ortaya çıkan Klâsik musıkîmizin büyük formdaki eserlerinin duygulu rengi Abdülkâdir'in eserlerinde ikinci plândadır. Kendisinin eserlerinden edindiğimiz; ritm unsurunun önde ve çok kuvvetli olması, taşıdığı ihtişamın mehtervârî olduğu şeklindedir. Melodik yapısında doyulmaz renklilik vardır ama, zaman zaman ritm unsuru melodinin bile önüne geçmiş muhteşem eserlerdir. İstanbul Radyosu Klâsik Erkekler Korosu ile Abdülkâdir Merâgî'nin bu ölümsüz eserlerini bir dizi kayıt yaparak kalıcılığını sağlamış bulunuyoruz.

Bu söylediklerim doğrultusunda ben, Abdülkâdir Merâgî'yi "Klâsik öncesi" dönem olarak değil, Klâsik Türk Musıkîsinin, başlangıcı olarak tanımlıyorum. Zira Abdülkâdir

Merâgî'den de öncesi olduğunu ve bunların parıltılarını İbn-i Sînâ'lar (980-1037), Fârâbi'ler (870-950), ve Safiyüddin'lerle (1224-1294) görüyoruz.

Sonuç olarak Klâsik Türk Musıkîsinin ilk önemli kilometre taşı olarak Hoca Abdülkâdir Merâgî'yi söyleyebiliriz.

Ondan sonra epey bir zaman geçiyor ve günümüze eserleri gelen, Itrî'nin de hocası olan Hâfız Post'u (1630-1694) görüyoruz. Bu arada eserleri bize ulaşmış bir Behram Ağa(? - 1560?) var, o da ışıklar veriyor.

Demek ki ikinci kilometre taşımız da Hâfiz Post'tur diyebiliriz.

Onun hemen ardından Klâsik Türk Musıkîsinin otağının temel direklerinden biri olan Itrî (1640-1712) geliyor. Itrî'nin musıkîmize kazandırdığı eserler, âdeta, Klâsik Türk Musıkîsi formlarının öğreticisi, yol göstericisi olacak derecede sağlam bir yapıya sahip.

Bir "Nevâ Kâr'ı" çok şâşaalı bir eser ve Türk Musıkîsi repertuarının en nadide incilerinden biri. Tabii diğer eserleri de unutulmazlar arasında yer alıyor. Hemen hemen Itrî ile hem-zeman diyebileceğimiz bir önemli bestekârımız daha var. Çok önemli büyük formda eserlerinin yanı sıra bazı şarkıları da günümüze gelmiş olan Diyarbekirli Seyyid Nuh (? -1714).

Itrî'den sonra Enfî Hasan Ağa'yı bir geçiş dönemi bestekârı kabul ediyor, onu da geniş etkileri olan bir musıkîşinas olarak görüyoruz.

Sonra, Lâle Devri geliyor, o zamanın en önemli bestekârı da Ebû Bekir Ağa'dır. O da bir kilometre taşı ve Lâle Devrinin musıkîdeki temsilcisi. Tabii şiirde de Nedim'i (1680-1730) görüyoruz.

Bestekârlık sahasında, Tab'i Mustafa Efendi'yi de unutmamak gerekir.

Sonra bir Hacı Sadullah Ağa (? -1801?) çıkıyor karşımıza. Bu arada büyük bestekârlar var ama; ben kendi ölçülerim içerisinde kilometre taşı olarak gördüklerimi dile getiriyorum. Hacı Sadullah Ağa da gerçekten mühim bir bestekârımız. Gerek kendi dönemi, gerekse sonraki zamanı etkileyebilmiş, halk tarafından da çok sevilmiş, adına filmler çevrilmiş bir musıkîşinas.

O zaman içerisinde III.Selim'i de etkisi altına alan ve onun hocalığını da yapmış olan bir Tanburî İshak var. Hakikaten Tanburî İshak'ın yaptığı eserlerde başka bir görüş açısı mevcuttur. Meselâ, Gülizar makamındaki takımının; gerek besteleri, gerekse ağır ve yürük semâisi klâsik musıkîmize değişik bir renk getirmiştir. Şedaraban bestesini de, aynı şekilde anmak lâzım gelir.

III.Selim dönemi gerçekten çok parlak ve verimli bir dönemdir. Zira bol bestekâr, bol eser, hepsi biribirinden değerli çünkü marifet iltifata tâbi, Padişah III.Selim olunca, saray da; en büyük bestekârlar ve musıkîşinaslarla dolup taşıyor.

Meselâ, bir Küçük Mehmed Ağa(? -1800) yetişmiş, yaptığı eserlerle Klâsik Türk Musıkîsinin ana karakterini ortaya koyabilmiş. Sonra Vardakosta Ahmet Ağa (1728-1794), kökü tekkeye dayanıyor ve Şeyh Gâlip' le hem-zeman. Şeyh Gâlip te şiire damgasını vurmuş.

Küçük Mehmed Ağa, Vardakosta Ahmet Ağa, Hafız Şeyda (1732?-1800) ve Sadullah Ağa. Bu dört bestekâr bir araya gelmiş ve musıkîmizde birlikte eser ortaya çıkartmanın karakterini; çok övgüyle söz edilen Tahir Kâr'ı yaparak ispat etmişler. Ne yazık ki bu eser kaybolup gitmiş, günümüze gelememiştir.

Klâsik Türk Musıkîsi kervanının en müthiş adamı Dede Efendi'dir. Bu dâhi bestekâr çok yönlü ve çok verimlidir. Her tür eserin en güzelini yapmış, musıkîye çok hakim. Dünü, bugünü ve yarını kapsayan eserleri var. Yıllar sonra da aynı önemle icra edilip, sevilecek eserlerin sahibi. Dede eserlerine âdeta, imzasını atmış bir büyük bestekâr. Gerek dînî, gerekse din dışı bestelerini, onun olduğunu bilmeseniz de; biraz bu işe emek verdiyseniz hemen anlarsınız.

Dilhayat Kalfa da (1710-1784) bir başka önemli bestekârımız, pırıl pırıl eserleri kalmış bize.

Benim düşünceme göre, o zaman içerisinde bu muhteşem musıkî halesinin ortasındaki güneş te III.Selim'dir. Bu sözlerim onun büyük bestekârların yetişmesine sebep olması ve padişah olduğu için değil, doğrudan çok önemli bir bestekâr ve musıkîşinas olmasındandır.

Suyolcu Sâlih (1806-1862) ve Hacı Sadullah Efendi'yi de (1760?-1854) unutmamak lâzım.

Dellâlzâde (1797-1869) ve Zekâi Dede de (1825-1897) musıkîmizin çok önemli kilometre taşlarıdır. İşte dile getirmeğe çalıştığım bu büyük bestekârlar, Toros Dağları silsilesinin en önemli zirveleri gibi Klâsik Türk Musıkîsinin zirveleridir.

Sonra Türk Musıkîsinde bir Hacı Ârif Bey fırtınası esmeye başlıyor, şarkı formunun ön plâna çıkıp, çok rağbet gördüğü. Burada kutup Hacı Ârif Bey'dir, sonra da Şevki Bey.

Tabii Türk Musıkîsinde Hacı Ârif'den önce de,şarkı formunda sayısız güzellikte eserler yapılmıştır. Bir bakıma şarkı bestekârlığını Hacı Ârif öncesi ve sonrası diye düşünmemiz yanlış olmaz.

Bu düşünceye yer verdiğimizde de önceki döneme bir göz atmak gerekir.

Hacı Ârif Bey öncesi şarkılar klâsik eserlerdir. Zira klâsik olması için muhakkak büyük formda olması şart değildir. Bunlar "Ağır aksak semâi, evsat, şarkı devri revânı" gibi usullerle yapılmış, klâsik özelliği olan, o karakteri yansıtan ve sanat değeri yüksek şarkılardır. Türk Musıkîsinin büyük eserlerini bir bakıma devam ettiren örneklerdir.

*Aslında Hacı Ârif öncesi şarkı formunu iki türde düşünmek lâzım gelir. Birincisi söylediğim türde ağdalı Osmanlıcayı güftesine esas almış sanat değeri yüksek eserler ki bunlar; Suyolcu, Dellâlzâde, Şâkir Ağa ve Dede Efendi gibi bestekâların yaptığı şarkılardır. Ancak burada Dede'yi biraz ayırmamız lâzım gelir. O hem sanatlı şarkılar hem de, **"Baharın zamanı geldi"** gibi şarkılar bestelemiştir.*

İkinci türden söz ederken kesinlikle Tanburî Mustafa Çavuşu (? -1745) hatırlıyoruz. Geniş bir halk kesimine hitap eden, sade bir dilde yazılmış güfteleriyle, Klâsik musıkîmizin bir nevî âşık tarzı olan eserleridir. Zaten ona Âşık Mustafa denilmesi de bu yüzdendir. Kendisi kültürlü ve tahsilli bir insan, sarayda çavuş ünvanı almış, her halde istese büyük formda eserler yapabilirdi. Ama, o hiç bunlara yanaşmamış, büyük sadelik içerisinde çok renkli ve bir o kadar zevkli, unutulmaz melodilerle süslediği şarkılar bestelemiş ve halkın diline yerleştirmiştir.

Bu tür eserler daha eskilerde de görülmektedir. Seyyid Nuh'un da böyle eserlerine rastlıyoruz. III.Selim, II.Mahmud'un da buna benzer eserleri vardır. O yoğun aristokrasinin içerisinde sade bir dille yazılmış güftelerle bestelenmiş şarkılarını görüyoruz bu bestekâr padişahların.

Gelelim Hacı Ârif Bey'e. Daha önce de söylediğim gibi, gerçekten bir Hacı Ârif rüzgârı esmiş ve çok uzun süren bir zaman da musıkîmizi etkisi altına almıştır.

Bu büyük bestekâr eskiden de olan fakat, çok fazla rağbet görmeyen şarkı formunu ön plâna çıkartarak, bu formu besleyecek ve kalıcılığını sağlayacak son derece güzel örnekler vermiştir. Her kesimden halkın ilgilenebileceği tarzda fevkalâde güzel eserleri besteleyerek yeni bir devir başlatmıştır.

Burada çok dikkat çekici bir husus vardır. Bunu yapabilmek için resmen bir politika gütmüştür. Zamanın musıkîşinasları ve musıkî severlerinin alışmış olduğu; besteler, ağır ve yürük semâilerden sonra yadırganmaması için, yani büyük formdan şarkıya geçişi büyük bir maharetle sağlamıştır.

Büyük formdaki eserler kadar büyük, yedi-sekiz mısralı, bazen çift nakaratlı, meyan üzerine meyan, hatta meyan üzerine iki meyan koyarak tekrar nakarata bağladığı şarkılar yapmıştır.

Açıkçası karşımıza büyük boyutta bir şarkı çıkmıştır. Bunun en güzel örnekleri. "Büyük ve Küçük Meyhane"dir. Bunlardan başka Hicaz, Muhayyer, Uşşak makamından pek çok şarkı yapmıştır.

Bu şarkılarında genellikle büyük formdaki eserlerin terennümlerine karşılık olarak "of"ları koymuş ve bu "of" tekrarlarını kullanmıştır.

Daha sonra yavaş yavaş sadeliğe doğru kaymış, artık gelenek olan murabba, yani zemin, nakarat, bir meyan ve tekrar nakaratla biten şarkı şekline geçmiştir.

Kendisinin Nihâvend makamında büyük formda bir bestesi vardır, pek de başarılı olamamıştır. Belki ısrar etse o çaptaki bir bestekâr çok güzel büyük formda eserler ortaya çıkarabilirdi muhakkak. Ama lüzum hissetmemiş ve şarkı formunu tercih ederek, talebesi Şevki Bey'le içiçe Türk Musıkîsinde bir devir başlatmışlardır.

Ben şahsen bazı Türk Musıkîsi mensupları gibi bu devreye "Romantik" adını veremiyorum. Çünkü bu adı verdiğimizde bundan önce romantizmi olan ve bu anlamı kapsayan besteler yapılmamış demek olur ki, bu da bir hatayı doğurur.

Geçmişte öyle eserler yapılmıştır ki, romantizmin bütün özelliklerini taşımaktadır. Klâsik dönemdeki eserlerde her ne kadar şekil ön plândaysa da, o şekil içerisinde, öylesine melodik yapılar kullanılmış, o melodiye öylesine romantik güfteler malzeme olmuştur ki, onlar da pekâlâ romantiktir.

Buna örnek olacak sayısız eser vardır. Meselâ; Zaharya'nın yaptığı:

"Düşmesin miskin gönüller zülf-i anber-bûlere" *Hicaz bestesi, hem güftesi hem de melodik yapısı bakımından romantizmin güzel bir örneğidir.*

Zaten romantik olmayan bir şiir var mıdır? Hele Divan Edebiyatımız baştan aşağı romantizm ağırlıklıdır ve beste de ona uygun olduğundan, "Romantizm"i, Hacı Ârif Bey'le başlayan döneme mal etmek ve tekeline vermek bence yanlış bir tabir olur.

En yakışanı bulunup, yerli yerine konuluncaya kadar "Terminolojik" yanlışlıklar olacaktır. Bunun yanı sıra, bu döneme ***"Neoklâsik"*** *demeyi de ben pek doğru bulmuyorum. Çünkü; hiç birşey ifade etmeyen, bilimsel bir değeri olmayan bir tanımdır.*

Hacı Ârif Bey'le başlayan bu özellik, şarkı formunun tam bir şahsiyet kazandığı ve kristalize olduğu bir devreyi içerisine almıştır. Böylece, Şevki Bey'den başlayarak, Lem'i Atlı, Suphi Ziya, Fehmi Tokay, Şerif İçli'lere kadar uzanan musıkîmize mal olmuş bestekârları yönlendiren ve şarkı bestekârlığında hepsinin hocası olarak Hacı Ârif Bey'i görüyorum.

19.yüzyılın ikinci yarısında yaşamış ve 20.yüzyılın ortalarına kadar gelmiş olan bestekârların hepsinde, Hacı Ârif'in etkisini görürüz.

Kimde görmeyiz bunu? Sâdeddin Kaynak ve Zeki Ârif'te bu etkiyi görmeyiz.

Sâdeddin Kaynak hepimizin bildiği gibi, kendisinden evvel hiç kullanılmamış değişik tarzda eserler yapmıştır. Uzun, canlı, renkli ve ritmik aranağmelerle süslü şarkıları vardır. Bu eserlere baktığımızda her özelliği Kaynak'a aittir ve buram buram "Kaynak" kokar. Yalnız bestekârlığa adım attığı ilk eseri:

"Hicrân-ı elem sîne-i pür hûnumu dağlar" *Hüzzam şarkısı Hacı Ârif etkisinde yapılmıştır. Onun zeminde , nakaratta, meyandaki "of"ları gibi Kaynak da aynı yapıyı kullanmış ama, sonra kendine has ruh haletiyle kalıpları zorlayan, parçalayan, Sâdeddin Kaynak ortaya çıkmıştır.*

Zeki Ârif Ataergin'e gelince; o Hacı Ârif Bey'in ortaya koyduğu tarzı değil, daha öncelere giderek, Şâkir Ağa, Suyolcu Sâlih, Dellâlzâde, Lâtif Ağa'ları tercih etmiş ve sanatlı bir bestekârlık anlayışıyla usulü, duygunun ve melodi zenginliğinin arkasında bırakmıştır.

Alışılmadık entervallerle (aralıklarla) sürüp giden, icrası oldukça zor, bir bestekâr için mihenk taşı olacak yapıda eserler bestelemiştir. Kendi zamanındaki bestekârların pek rağbet etmediği; "Sipihr, Evc-Mâye, Dilkeşhâveran" gibi nadide makamlardan çok güzel eserler bestelemiştir.

Özellikle Dilkeşhâverandan, geçmiş bestekârların takım anlayışı ile; peşrevi, besteleri, ağır ve yürük semâileri, şarkıları, saz semâileri ile klâsik bir faslı dolduracak eserler yapmıştır. İşte bu yüzden Hacı Ârif Bey'in tesirinde kalan bir

bestekâr değildir. Onunki daha önce de sözünü ettiğim gibi özellikle Şâkir Ağa'nın benimsediği bestekârlık yoludur.

Bu konuyla ilgili hocam Zeki Ârif'le olan bir hâtıramı nakletmeden geçemeyeceğim.

" Bir gün kendisi ile birlikte eski Beyazıt'ta yürüyorduk. Küllük kahvesinden biri:

" Salih Zeki[1], Salih Zeki şâkirdini de (talebeni-çırağını) al, yanıma gel" diye seslendi. Baktık rahmetli Neyzen Tevfik (1879-1953). Gidip yanına oturduk, epey bir zaman konuşmadan kafası havada öylece durdu. Sonra birden Zeki Ârif Bey'e hitaben:

" Yahu! Ben bu dünyayı bir sirke, seni de bu sirkin müdürüne benzetiyorum" dedi. Allah biliyor ya ne demek istediğini pek anlayamadım. Arkasından da şunları ekledi:

" Sen Dellâlzâde'lerin, Şâkir Ağa'ların yanında olacak adamsın, ne işin var bu dünyada?" diye sözlerini bitirdi. İşte bu da Neyzen'in teşhisi ve düşüncesi. Ben de rahmetli Neyzen'le hep aynı fikri paylaşmışımdır. Hocam Zeki Ârif klâsik dönemin bugünkü dille konuşan bestekârıdır.

Hacı Ârif'le hem-zeman olan Rıfat Bey (1820-1888), Hacı Fâik Bey (1831-1891), Rahmi Bey (1865-1924), Tanburî Ali Efendi'leri de (1836-1902) unutmamak lâzımdır. Onlar musıkîmizin birer ziynetidir. Ve büyük formda da klâsik üsluba bağlı çok güzel eserler vermişlerdir.

Hacı Ârif Bey'in devamı sayılan bestekârlar arasında tabii ki şarkı formunun bir başka büyük bestekârı ve onun

---

[1] *Zeki Ârif Ataergin'in adının başında Salih de vardır.*

talebesi Şevki Bey gelmektedir. Şevki Bey'le ilgili düşüncelerimi daha önce de dile getirdiğim için uzun uzun söz etmek istemiyorum.

19.yüzyıl ile 20.yüzyılın kenetlendiği zaman diliminde Türk Musıkîsinin ufkunda bir güneş doğmuştur. Türk Musıkîsi başlangıcından zamanımıza kadar eğer bir inkılâp geçirmişse, bunların en parlaklarından biri Tanburî Cemil Bey'in (1871-1916) yaptıklarıdır. Bu büyük virtüoz, insanı şaşırtan hayretlere düşüren icrasının yanı sıra, Türk Musıkîsi saz eserleri bestekârlığı ile de ayrı bir yere sahiptir. İcradaki üstün nitelikleri aynen bestekârlığına da yansımıştır. O bir harikalar insanıdır.

Talebesi Refik Fersan da hem icracılık hem de bestekârlık sahasında hocasının güzelliklerini kendine mal edebilmiş bir musıkîşinasdır.

20.yüzyılda yaşamış bestekârlar içerisinde Lem'i Atlı yı (1869-1945) asla unutmamak lâzım. Musıkîmiz için gerçekten çok müthiş bir insan. Hacı Ârif ekolünü devam ettiren en önemli musıkîşinaslardan biridir.

Yine Hacı Ârif'in talebelerinden Bimen Şen vardır. Hacı Ârif ona da ilham kaynağı olmuştur. Tipik bir Osmanlı, çok verimli bir bestekâr. Özellikle fasıl musıkîmize çok güzel eserler kazandırmış, yaptığı her eserde sanatını ortaya koymuştur.

Selânikli Ahmed, Nasîbin Mehmed, Klârnet İbrahim, Tatyos, Hanende İbrahim de fasıl musıkîmize birbirinden kıymetli eserler kazandırmışlardır.

Râkım Elkutlu da (1872-1948) ruhları dolduran güzelliklerle süslü unutulmaz eserler bırakmıştır. Her eserinde musıkîmize renk katan ve onun musikî şahsiyetini yansıtan özellikler görürüz.

Bu arada birazcık da Şerif İçli'den söz edeyim. Şevki Bey'le aralarında epey bir zaman olmasına rağmen, ruhen bir irtibatları vardır sanki. O icrasındaki güzellikleri eserlerine de yansıtmıştır. Allah rahmet eylesin, metronom gibiydi, eserlerin giderlerinin en güzelini tespit etmekte büyük bir maharete sahipti. Bana göre Şerif İçli, musıkî yönünden Şevki Bey'le aynı dili konuşmuştur.

Sözlerime bir şeyi önemle eklemek istiyorum. Hacı Ârif sonrasını dile getirirken kronolojik sıraya pek bağlı kalmaksızın yeri geldikçe bestekârlarımızdan söz ediyorum.

Muhakkak ki bahsetmediğim musıkîşinaslar da olabilir. Bahsettiğim ve bahsedemediğim hepsinin musıkîmiz için unutulmaz hizmetleri vardır.

Bir Fehmi Tokay'ı da (1889-1959) hatırlamadan geçmem mümkün değildir. Rahmetli İbn-ül Emin Bey onun için:

" Bu adam mühendis olduğu için ölçülü, biçili pek güzel eserler yapıyor" derdi. Gerçekten de öyle güzel, sevimli eserleri vardır ki.

Selâhaddin Pınar'dan daha önce de bahsettim. O da 20.yüzyılın unutulmaz güzellikte eserler vermiş bestekârlarından birisidir. Selâhaddin Pınar, Zeki Ârif âşığı bir kimseydi. Beni gördüğünde onun hocam olması bakımından hep Zeki Ârif Bey'den bahseder ve:

" Ben Zeki Ârif'e olan hayranlığım yüzünden bestekâr olmuşumdur" derdi. Tabii, bu sözü Zeki Ârif'e olan büyük sevgi ve saygısından söylerdi. Yoksa bir musıkîşinasa duyulan hislerle bestekâr olunmaz.

Selâhaddin Pınar musıkînin mutfağında yetişmiş, pişmiş olmanın ürünlerini son derece güzel, sevilmiş, dilden dile dolaşan şarkılarıyla vermiştir.

Osman Nihad Akın da (1905-1959) çok sevilen, akılda kalmış ve dinleyenleri her zaman etkilemiş zarif eserler yapmış bir bestekârdır.

Yesâri Âsım Arsoy'u İstanbul bestekârı olarak tanımlamış ve anlatmaya çalışmıştım. O da 20.yüzyıl yaşayanlarının unutulmayacak olanlarındandır.

Suphi Ziyâ Özbekkan'dan (1887-1966) daha farklı bir bakış açısıyla söz etmek istiyorum. O tam anlamıyla Hacı Ârif ekolünün devamıdır ve şarkı formunun önemli kilometre taşlarından biridir.

Ancak 20.yüzyılda yaşamış bestekârlar arasında büyük formda eser yapmaya itibar eden bestekârlarımızın önde gelenlerindendir. Şarkı bestelemekteki başarısıyla kendine has bir özellik ortaya koymuştur.

Rahmetli hocam Zeki Ârif Bey:

" Şevki Bey Uşşak kapısını kapatmıştır. En güzel eserleri, en güzel melodilerle süslemiştir. Artık Uşşak şarkı yapmamalı" demişti. Ama ben hocanın bu sözüne maalesef katılmıyorum. Zira bunun böyle olmadığını Suphi Ziyâ Bey yapmış olduğu Uşşak şarkılarla ispat etmiştir.

" Herşey bu zaman evinde nâçar geçer",

" Gücendi biraz sözlerime münfail oldu",

" Neden hiç durmadan sevmiş bu gönlüm",

" Dökülmüş zambak gibi", *Uşşak şarkıları Suphi Ziyâ'nın hem hissiyatını ortaya koyar hem de onun üslubunu taşır. Bu çok sanatlı şarkılarını Şevki Bey'inkilere hiç benzetmeden, oya gibi işlemiştir. Yani tamamen Suphi Ziyâ Uşşak'ı*

olmuştur. Usta bir bestekâr, zamanında şu makamdan güzel besteler yapmış artık ben o makama dokunmayayım düşüncesinin de pek doğru olmadığı böylece ortaya çıkmıştır.

Tarihî akış içerisinde, musıkîmize unutulmaz hizmetler vermiş, biribirinden güzel eserlerle Türk Musıkîsinin sonraki kuşaklara kalmasını sağlayan bestekârlarımızı, kendi musıkî anlayışım çerçevesinde, kısa bir şekilde dile getirmeye çalıştım. Bu arada kendilerinden bahsetmediklerimi de büyük bir şükran ve saygıyla anıyorum.

Yaşadığımız dönemin bestekârlarını aralarında kendimin de olması bakımından zaman içerisinde musıkî severlerin ve sanat camiamızın değerlendirmelerine bırakıyorum."

Alâeddin Yavaşca'ya; musıkîmizdeki geçmişten başlayarak, bestekârlarımızı genel hatları ile değerlendirdiği bu açıklamalarının paralelinde, Türk Musıkîsi repertuarının en renkli ve sevimli eserlerinden olan:

"Rumeli ve Serhat Türkülerimiz ile İstanbul Şarkılarımız" için neler düşündüğünü sordum.

Türk Musıkîsi çevrelerinde zaman zaman, bu tür eserlerin o devrin tanınmış bestekârları tarafından yapılmış, ama; zamanın sanat anlayışı gereği, isimlerini vermeden bu eserleri ortaya çıkardıkları fikrinin ne derece doğru olabileceğini öğrenmek istediğimi söyledim.

Aldığım cevaplar gerçekten bu konuya çok değişik boyutlar getirerek, bugüne kadarki tanımlardan farklı bir görüş ortaya çıkarmaktadır.

Alâeddin Yavaşca Türk Musıkîsi repertuarının birer süsü olan, yoğun bir halk kitlesi tarafından çok sevilmiş ve Türk insanının bayram-seyran gibi, özel günlerinde söylemeyi ve

dinlemeyi benimsediği bu eserler için şu görüşleri ortaya koymaktadır:

" Biz bu eserlerimizi genelde anonim kabul edeceğiz. Çünkü bestekârları belli değil. Bu yüzden ortaya atılan çeşitli görüşler yakıştırma da olabilir.

Bunlar sanat değeri taşıyor, ruha hitap etme özellikleri var, melodik güzelliğe sahip. Onun için muhakkak bir büyük bestekârın elinden çıkmış olması lâzım deniyor.

Yalnız dikkat ederseniz; Rumeli ve Serhat Türkülerimiz buram buram ayrılık kokar, hasret kokar. Bu konuda benim düşüncem şu doğrultuda.

Anadolu'nun çeşitli yörelerinden oralara gönderilmiş, orada iskân edilen bir topluluk var. ***"Bülbülü altın kafese koymuşlar, Ah vatanım!"*** *demiş misali; şimdiki Yugoslavya'nın olduğu yerlerde, ormanlar içerisinde, bir tarafı göl, bir tarafı ırmak dünyanın en güzel cennet bahçesi de olsa, Anadolu'nun bozkırını yani kendi toprağını arıyor insanlar. Eğer bu kişilerde musıkîye merak mevcutsa, onlar neler söylemez, ne melodiler bulmaz ki bu özlemle, bu hasretle. Bana öyle geliyor ki; bu serhat boylarına gönderilip, oralarda iskân edilmiş Anadolu insanının bu işte çok önemli rolü var.*

Yine oralarda serhat boylarında vatan görevi yapan, kumandanından erine kadar askerlerimizin Türk Musıkîsi sevgisi ve merakı bugün olduğu gibi dün de vardı. Bugünden çok daha fazla Türk Musıkîsine önem ve kıymet verilen devrelerde, yine bugünden daha fazla musıkîyi seven ve bilen, musıkîye hayran bir kolağası neden çıkmamış olsun? İşte doğuştan asker olan Türk insanının "Estergon Kal'ası" gibi eserlerimizi en güzel şekliyle yapmış olabileceğini önemle düşünmemiz lâzım.

Bu arada, düşüncelerime hakim olan şu hususu da belirteyim. Bu tür eserlerin sözünü ettiğim kimseler tarafından yapıldığı kanaatini taşıyorum. Zira bu eserlerde tek vücut olmuş bir müşterek duygu ve hissediş var, hepsinde bu ortak özelliği görüyoruz.

İstanbul şarkıları! Onlar da büyük bir zevk mahsulü eserler. Bir zamanlar destan devriydi, çeşitli olayların sonucu destanlar yazılırdı.

Meselâ, Aksaray yangınına, bir gencin güzelliğine, ya da işlenen bir namus cinayetine, evde oturan bir kızın bahriyeliye aşık oluşuna destanlar yazılırdı.

İşte İstanbul şarkılarının pek çoğu bu söylediğim konulara bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Yani hayatın her safhasında yaşananlar, çok sade ve büyük bir melodi zenginliği ile dile getirilmiştir. O zamanlar halk arasında yüksek musıkî zevki yaygındı, bu yüzden bunların halkın içinden çıktığını düşünebiliriz.

Ama bu arada, o devrelerin tanınmış bestekârlarının da bu eserleri isimlerini ortaya koymadan yapabilmiş olmalarının da kapısını kapatmamak lâzım diye düşünüyorum.

Ben bunların içerisinde Dede Efendi'nin olabileceğini göz ardı etmem. Çünkü, her tür eseri yapmış ve hepsinde aynı güzelliği yakalamıştır.

Tasavvuf ehli, dindar bir insan, ama; bir çapkın edasıyla meydana getirdiği eserleri var. Dünyaya musıkî gözü ile çok geniş bir perspektifle bakabilmiş.

Güftesinin yarısı Türkçe, yarısı Rumca son derece hercai bir eseri var bende. Güzel Rum kızlarının etkisinde kalarak yazılmış bir güfte ve ona uygun bir besteyi Dede ortaya koymuş.

Yani, Klâsik Türk Musıkîsinin âbidesi olan bir büyük bestekârın elinden çıkmış eserler var. Zamanın şartlarına uymak için isimlerini koymamış olabilirler. Ama, o zamanki halkın çok yüksek olan musıkî zevkini dikkate aldığımızda kaynağın büyüğünün, halk olduğunu söyleyebiliriz."

Alâeddin Yavaşca'nın *"Rumeli ve Serhat Türküleri"* ile *"İstanbul Şarkıları"* adıyla repertuarımıza girmiş olan eserlerle ilgili görüş ve düşüncelerinin çok değişik, çok dikkate değer olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünerek kendisinin Halk Müziğimiz ile ilgili söylediklerini sunuyoruz:

" Halk Musıkîmiz ile Türk Musıkîmizin doğuşu ve başlangıcı aynıdır. İkisinin de ses sistemi aynı ve ikisinin ayrı ayrı isimlerle ifade edilmesinin bence bir anlamı yok.

Hep makam sistemine göre kurulmuş, yapılmış ve icra edilegelmiş bir tek müzik türüdür. Birisinin işlenmişliği vardır, bestekârı bellidir, diğerinin bestekârı belli olmayıp anonim vasıfları öndedir. Bu yüzden de halk müziğimiz folklor değeri taşır. Anonim özelliğini kaybedecek hale gelirse ki; bugün biraz bu hale gelmiş durumda, değerinden bazı kayıplara uğrayacaktır.

Ben tutucu bir kimse değilim ama; folklora ve klâsiğe dokunulmaz, dokunulmamalı. Şimdi bakıyoruz halk müziği eserlerimizin bestekârı da belli, icrası da ortada. Halkın duygularını sömürücü mahiyette sözler kullanılıyor. Üstelik tezene sistemi[1] de altüst edilmiş ve yöresel müzik anlayışı da ortadan kaldırılmış. Rahmetli Muzaffer Sarısözen'in (1899-1963) gerçekleştirdikleri birer birer kayboluyor.

Görülen odur ki Halk ve Sanat Müziğimiz de yozlaşma atbaşı gidiyor. Çok yazık, musıkîmiz buna müstahak değil. Halk musıkîsi eserlerimizden yurt dışında da övüneceğimiz çok güzel parçalarımız var. Bu güzellikleri muhafaza etmemiz lâzım."

Türk Halk Müziğinin unutulmaz sanatkârlarından, Anadolu'nun *"Türkü Anası"* Zehra Bilir de, Alâeddin Yavaşca'yı şu sözlerle dile getiriyor:

" Sevgili dostum, arkadaşım, kardeşim Alâeddin Yavaşca'nın musıkîdeki yeri hakkında bence birşeyler söylemeye gerek yok. Zira, gülü tarife ne hacet.

Ses sanatkârı , bestekâr, hoca Alâeddin Yavaşca'yı bilmeyen mi var?

Alâeddin Yavaşca, Tanrının verdiği müstesna bir sese sahip. Kibar tavırlı, duygu dolu sesini kullanmasını çok iyi bilen, okuduğu eseri anlamına uygun yorumlayan bir sanatkâr o. Mikrofon âdabını kusursuz biliyor ve hakkını veriyor.

---

[1] *Halk Müziği sazlarımızın (bağlama, cura vb.) kiraz ağacının kabuğundan yapılan mızrabının yörelere göre ifade tarzı ve icra beraberliği, uygunluğu.*

Dinleyenlerin gönlünü ısıtan bu sesiyle bütün Türk Musıkîsi sanatkârlarına örnek olmuştur. Alâeddin Yavaşca doktor olarak hastalarına, musıkî icra ederken de dinleyenlerine şifa dağıtır.

Onu dinlemeye hasta gidenler, sağlıklı dönerler. Ruhundaki güzellikleri bestelerine de taşıyan Alâeddin Yavaşca ile müzik camiamız ne kadar övünse azdır. O hoca olarak da bizim gururumuzdur."

Halk Müziğimizin bir başka usta sanatçısı ve hocası, türkülerimizde her zaman izini gördüğümüz Neriman Altındağ Tüfekçi de, Alâeddin Yavaşca'yı bakın nasıl anlatıyor:

" Alâeddin Yavaşca'yı anlatan bir yazı yazmam istendiğinde önce aklıma dâvudî, müstesna bir sesin yankıları geldi.

En ağır klâsik eserlerden, icrası çok zor şarkıları büyük bir ustalıkla okuyan, yorumlayan bir sanatçı geldi.

Değişik makam ve usullerde bestelediği yüzlerce eserin sahîbi bir bestekâr geldi.

Çoğunluğunu kendisinin yetiştirdiği Radyo Sanatçılarından oluşan koronun şefî geldi.

Dış ülkelerde verdiği konserlerle sanat elçiliği yapan bir konsertist geldi.

Tıp dalında ise aynı yoğunlukta hizmet veren bir hekim.

Gerek hastanelerde gerekse muayenehânesinde tedavi ettiği anneler ve dünyaya getirdiği bebekler, onun büyük bir nisaiyeci oluşunun en güzel örnekleridir.

Bütün bu özelliklerinin yanı sıra gelenek ve göreneklerine son derece bağlı bir Anadolu evlâdı.

Benim için güvendiğim, iftihar ettiğim hakiki bir dost. Nice ömürlere ve hizmetlere sevgili Alâeddin Yavaşca."

Neredeyse doğduğu günden bu yana Türk Musıkîsi ile içiçe olmuş ve çeşitli konularda unutulmaz hizmetler vermiş olan Alâeddin Yavaşca'ya çok sesli müzik ile ilgili düşüncelerini ve zevklerini sordum.

Aldığım cevaplar şunlar oldu:

" Batı Müziğini çok büyük besteciler ve sanatçılara sahip olmuş ve dünyada bu yüzden en işlenmiş müzik olarak görüyorum. Ünlü orkestraların tanınmış şefler tarafından yönetilerek seslendirdiği çok güzel icra edilmiş senfonik müziklerini dinlemeyi çok severim. Bunların bende kolleksiyonu vardır.

Özellikle ruhen yorgun olduğumda bunları dinlemek benim için bir dinlenme yoludur.

Bunun yanı sıra Hafif Müzik Türünde de "Nat King Cole, Frank Sinatra, Dean Martin, Charles Aznavour" gibi sanatçıların seslerini de, okuyuşlarını da pek beğenirim, hepsi duygu doludur. Ama sözlü olmayan senfonik mahiyetli müzik daha başkadır benim için."

Alâeddin Yavaşca'dan Batı Müziği ile ilgili düşüncelerini ve bu türe olan ilgisini de öğrendikten sonra, gerçekten çok önemli olduğunu düşünerek; kendisi ile Türk Musıkîsinin çok seslendirilmesi ve çok sesliliği konusunu da konuştum.

Sağlam temellere dayalı müzik kültürü, yarım asrı aşan birikimiyle; koro şefi, bestekâr, hoca ve ses icracısı olarak Türk Musıkîsinin çok sesliliği ile ilgili düşünceleri, bu konunun sağlıklı bir biçimde açıklık kazanmasına büyük ölçüde yardımcı olacaktır.

Mızıka-yı Hümâyun yıllarından bu yana hep gündemde tutulmaya çalışılan Türk Musıkîsinin çok seslendirilmesi, daha doğrusu böyle bir uygulamaya ihtiyaç olup olmadığı konusundaki görüşlerini Alâeddin Yavaşca şöyle dile getirdi:

" Bilindiği gibi bu konu II.Mahmud devrinden beri süregelmektedir., yani 1808'den itibaren hep sıcak kalmıştır. Abdülmecit zamanında daha da arttığını görüyoruz.

Cumhuriyet döneminde de bir politika haline gelmiştir. Ancak ilk başladığı andan bugüne kadar çok sesliliğe dayalı ortaya konmuş eserlerin hiçbirisi başarılı olamamıştır.

Batı Müziği ağırlığı olan ama Türk Müziği bilen bestecilerle, Türk Musıkîsi bestekârlarından bazılarının yaptıkları denemeden öteye gidememiştir. Zaten bazılarında çok seslilik bilimsel esaslara göre yapıldığında Türk Musıkîsi özelliği kaybolmuştur.

Ben gelişmeyi ve bu işte birşeyler yapmayı Türk Musıkîsi özelliğini korumak şartı ile uygun bulurum. Musıkîmizin ses sistemini bozarak yapılanlar, musıkîyi değiştirmek anlamına gelir. Onun için de bugüne kadar başarılamamıştır.

Ben tutucu, aşırı muhafazakâr bir kimse değilim. Bakarsınız öyle büyük bir kabiliyet çıkar ki; musıkîmizin ses sistemini bozmadan, eskiden yapılmış eserlere dokunmadan, kendisi yeni çok seslendirilmiş eserler ortaya koyar, o zaman bize de onu kutlamak ve alkışlamak düşer.

Mızıka-yı Hümâyun'da; Donizetti (1788-1856) ve Guatelli (1820-1899) ile Notacı Emin Efendi'nin (1845-1907), Nikogos (1836-1885), Hacı Ârif gibi bestekârların eserlerini çok seslendirip icra ettirdiklerini biliyoruz. Bunların bende çok sesli notaları var, pek birşeye benzemiyor, o zaman yapıldığı ile kalmış.

Zira zorlama ile bir sonuç almak mümkün değil. Zaten Türk Musıkîsinin çok seslendirmeye ihtiyacı yok. Öylesine ses ve perde zenginliği var ki, bunlar armonikleri ile beraber ortaya çıkıyor. Hassas olan bir kulak bunların hepsini duyabilir. Bu zenginliğe bir de çok sesliliği katarsak ortaya müzikal bir karışıklık çıkar.

Meselâ; bir Karcığar, bir Sûznâk, bir Şevkefzâ, bir Hüzzam makamının nesini çok seslendireceksin? Acaba onu yaptığınızda bu makamların tadını, özelliğini bulabilecek miyiz? Bulamayacağımız bugüne kadar yapılanlarla ortaya çıkmıştır. Türk Musıkîsi ses sistemi ile çok seslendirmenin birşey sağlamayacağı ortadadır.

Yine tekrar ediyorum, özellikle eskiden yapılmış ve mevcut eserlere dokunmadan, çok seslendirme denemeleri -dikkat edilirse, denemeleri diyorum- yapılabilir. Hem geçmişteki eserlerin bestekârları göçüp gitmiş, acaba yaşıyor olsalardı buna müsade ederler miydi? O da belli değil.

Bu bakımdan bu bir laboratuar işidir. İsteyen yeniden kendisi birşeyler yapsın, uğraşsın, buna kimsenin birşey demeye hakkı yoktur.

Tekrarlıyorum inşallah böyle bir çalışmada çok başarılı olan biri çıkar, biz söylediklerimizle kalırız, bizi mahçup ederler.

Hiçbir şekilde bu tür çalışmalara karşı değilim, kimsenin de olmaması gerekir. Ancak biz çok sesliliğe karşı değiliz diyoruz da; bu kabîl çalışmaların, Türk Musıkîsinin özüne ve onun icrasına baskı şeklinde ve onun rafa kaldırılması anlamında kesinlikle alınmaması gerekir.

Çünkü hiçbir zaman bir müziğin mevcudiyeti, başka bir müziğin gelişmesini engellemez. Batı Müziği sahasında zaten övüneceğimiz; orkestralarımız, operamız, balemiz var.

Her sanat dalı kendi çerçevesi ve kuralları içerisinde en iyisini ortaya koyarak sanat severlere ulaşmalıdır.

Ben bir icracı olarak başta;Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya gibi ülkelerde mensubu olduğum Türk Musıkîsini elimden geldiğince tanıtmaya, dinletmeye çalıştım.

Vermiş olduğum konserlerde o ülkenin insanlarından çok büyük ilgi gördüm. Yani musıkîmizi Batı insanına ancak çok sesli olarak tanıtabiliriz ya da sevdirebiliriz düşüncesine kapılmanın da doğru olmadığını yakından biliyorum.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim. Müzik Sanatı seviyeli ve aslına uygun bir şekilde icra edildiği sürece ister tek sesli, ister çok sesli olsun insan ruhunun ayrılmaz bir parçasıdır. Hiçbiri, diğerine feda edilemez.

Bir de Klâsik Türk Musıkîsine bazı çevrelerin "Saray Müziği" diyerek, hor görmeye ve göstermeye çalışmalarına değinmek istiyorum.

Bir kere bu şekilde adlandırmak terminolojik bir hatadır. Kaldı ki; "Saray Musıkîsi" dersek de değerinden birşey kaybetmeyeceği gibi, tam tersi ona özellik kazandırır. Zira; Saray demek o gün için Devlet demektir. Devletin de bu musıkînin kıymetini bilmesi ve ona sahip çıkması anlamına gelir.

O zaman bir müzik okulu yok, Enderun var. Enderun da sadece Saray'da bulunuyor. Devlet eli ile müzik adamı yetiştirecek tek yer orası. Devlet musıkîsini himayesi altına almış oluyor. Klâsik Türk Musıkîsinin hayat bulduğu, âbide bestekârlarının şaheserlerini ortaya koydukları zaman dilimi; işte bu Saray müziğinin parıltılarının musıkî sanatımızı aydınlattığı dönemi kapsamaktadır.

Hepimiz biliyoruz ki; Batı Sanat Müziğinin belirli dönemlerdeki ünlü bestekârları da, kral saraylarından ve aristokrat çevrelerinden destek ve himaye görmüşlerdir.

Bizde de bir dönemde Saray'da yer alan Mızıka-yı Hümâyun Batı Müziği ağırlıklıdır ve burada bu tür müzik icra ediliyordu. Eğer Saray müziği diyerek Türk Musıkîsini horlamaya çalışıyorlarsa, böylece aynı damgayı Batı Müziğine de vurmuş oluyorlar, ama; maalesef bunun farkında değiller."

Alâeddin Yavaşca'ya, Klâsik Türk Musıkîsi ile ilgili düşünceleri doğrultusunda; ünlü bir edebiyatçının:

" İnsan, klâsikleri; hayatının üç dönemi olan gençlik, orta yaşlılık ve yaşlılık dönemlerinde üç defa okumalıdır." sözünün, klâsik musıkîmiz için de düşünülüp düşünülemeyeceğini sordum. Kendisi bu konuda şunları söyledi:

" Tabii düşünebiliriz, hem de pek güzel olur. Zira, gençlik, bir insanın kendisini şekillendirdiği, bir nevi karakterinin oluştuğu bir çağıdır. Bu dönemde klâsiklerin gencin sanat adına kazanabileceklerinin iyi ve güzele yönlenmesini sağlayacaktır.

Kültür ve sanat zevki olumlu yönlendikten sonra, orta yaşlılık devresi insanın tekâmüle ermeye başladığı dönemidir ve her bakımdan en elverişli çağıdır. Bu verimli çağda klâsikle aynı paralelde yürümek o insanın zevkleri itibariyle yanlışa sapmasını önleyecektir. Çünkü, klâsiğin eğitim özelliği vardır, ruhu terbiye edici güzelliklere sahiptir.

Yaşlılık devresi ise ömrün muhassalasıdır (elde edilen sonucudur). Ömrün muhassalasında klâsiğin zevkine varabilen bir kişinin en yakın dostu ve arkadaşı klâsiklerdir.

İster edebiyatta olsun, ister Batı ya da Türk Musıkîsinde olsun, ***"Klâsik"*** *değişmeyen bir güzelliktir.*

Bir de klâsiğin etrafında sanatın başka yönler aradığı tarzlar vardır ki, bu durmadan değişime uğrayan güzelliklerdir. Klâsikler güneşin parlaklığı gibi; sabit kalan bir güzelliktir ve o her zaman diliminde güzeldir.

Ama, insanoğlunun araştırma özelliğine bağlı değişken güzellikleri de olacaktır. Bugünkü güzelliğe, yirmi yıl sonra başka güzellik tercih edilecektir. Klâsikte bu yoktur, o her zaman güzeldir."

Türk Musıkîsine bestekâr, tanbur sanatçısı, hocalığı ile büyük hizmetler vermiş olan ve uzun yıllar Ankara Radyosu Klâsik Türk Müziği Korosu şefi olarak görev yapan Ferit Sıdal da sanat yoldaşım dediği Alâeddin Yavaşca için şunları söylüyor:

" Devlet Sanatçısı Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca'yı; Doktor, Ses Sanatçısı, Besteci, Koro Şefi ve Eğitimci (Hoca) olarak uzun yıllardır tanırım. Sanat arkadaşım, dostum, nitelikleri sayılamayacak kadar çok, önder bir sanatçı.

Alâeddin Yavaşca'nın en önemli özelliklerinden biri, Klâsik Türk Musıkîmizin eserlerini - özellikle; "Büyük Formdaki Eserler"- çok iyi icra eden sayılı sanatçılardan biri olmasıdır.

Kendine has bir üslupla, eserleri aslına uygun şekilde icra etmesi, onun bu dalda zirveye çıkması sonucunu sağlamıştır. Ulaştığı zirveden kolay kolay indirileceğini sanmıyorum.

Klâsik dönemden sonra Romantik dönem olarak isimlendirilen dönem içinde yapılmış olan, form ve musıkî anlayışı değişikliklerini ihtiva eden eserleri de, iyi bir üslup ve anlayışla icra etmiş ve etmektedir.

Bizim kuşağı içine alan Çağdaş dönemde de gerek söz gerekse melodik kuruluşları bakımından kendi anlayışı paralelindeki eserlerin bir kısmını da kendi üslubu içinde icra etmek suretiyle, tutucu bir düşünüşte olmadığını kanıtlamıştır.

Bestecilik alanında dînî ve din dışı formlarda sözlü ve sözsüz dörtyüzden fazla esere imzasını atmış ve icracılar tarafından takdir ile benimsenen eserleri uzun yıllar icra edilmiş ve edilmektedir.

Türk Musıkîsi Devlet Konservatuarı ve TRT İstanbul Radyosundaki Üslup ve Repertuar Hocalığı ile pek çok genç sanatçının yetişmesinde etken olmuştur.

Bu kadar üstün nitelikleri olan; sanat arkadaşım, dostum ve hümanist düşünceli büyük icracıya, saygılar."

Alâeddin Yavaşca'nın Türk Musıkîsi ile ilgili sahip olduğu paha biçilmez değerleri arasına; Musıkîmiz için büyük önem ifade eden geniş bir bilgi ve belgenin oluşturduğu arşivi ile çok zengin nota kolleksiyonunu da katabiliriz.

Gerek Klâsik Musıkîmiz gerekse ondan sonraki dönemlere ait eserler, çeşitli kaynaklardan elde edilmiş şekli ile kendisinde bulunmaktadır.

Hocası Sâdeddin Kaynak'tan intikal eden dört cilt halindeki dört yüze yakın Klâsik Türk Musıkîsi eseri bu arşivin önemli bir kısmını meydana getirmiştir.

Ayrıca, Sâdeddin Kaynak ve Zeki Ârif Ataergin'in eserlerinin notaları, Türk Musıkîsi camiasının herzaman en sağlıklı nota için müracaat edeceği bir kaynak olmuştur.

Bu çok zengin nota arşivi ile bu arşivdeki eserlerin büyük bir bölümünün Alâeddin Yavaşca'nın hafızasına Yüce Yaradan tarafından nakşedilmiş olması; kendisinin müracaat edilebilecek kişiliğini bütün önemi ile ortaya koymaktadır.

Türk Musıkîsinin unutulmayacakları arasında şimdiden yerini almış olan Alâeddin Yavaşca ile bu kitabın oluşması için yaptığımız konuşmaların, sohbetlerin sonuna geldiğimizde kendisine şunu söylemiştim:

" Hocam, neredeyse gözünüzü dünyaya açtığınızdan beri; icracı, bestekâr, koro şefi, hoca olarak yarım asırdır Türk Musıkîsinin içerisindesiniz. Türk kültür ve sanatında paha biçilmez bir hazine misâli; göz alıcı parıltıları ile, sonsuza kadar Türk insanının gönlünü aydınlatacak olan musıkîmiz için son olarak içinizden ne söylemek geliyor?" dediğimde:

Devlet sanatçısı, Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca ummanlara sığmayacak musıkîmizle ilgili gönlünden geçenleri; büyük şairimiz Yahyâ Kemâl'in *"Eski Musıkî"* adını vermiş olduğu şiirinin ilk iki mısraı ile pek güzel ve anlamlı bir şekilde dile getirdi. Böylece Türk Musıkîsi ile dopdolu bir ömrün anlatılmaya çalışıldığı bu mütevazı kitabın da son satırı, son cümlesi ve son noktası da ortaya çıkmış oldu.

"Çok insan anlayamaz eski musıkîmizden
Ve ondan anlamayan birşey anlamaz bizden..."

Alâeddin Yavaşca'nın dînî ve din dışı, sözlü ve saz eserlerinin listesini; makam, usul, form, besteleniş tarihi, yeri ve sözlü eserlerinin birinci mısraı ile güfte şairi sırasıyla sunuyoruz:

1-	Acem / Devr-i Kebîr / Peşrev / 15-3 1983 / Haseki Hast
2-	Acem / Hafif / Methâl / 15-3-1983 / Haseki Hast.
3-	Acem / Âyin-i Şerif / 22-23-4-1984 / Vişnezâde Dinle neyden kim hikâyet etmede / Mevlâna Celâleddin
4-	Acem / Saz Semâî / 10-10-1990 / Vişnezâde
5-	Acem Aşîran / Ağır Aksak / Şarkı / 15-8-1952 / Sultanahmed Gamlı gönlüm seni gördükçe duyar zevk-u safâ Cemâleddin Yavaşca
6-	Acem Aşîran / Curcuna / Şarkı / 16-8-1952 / Sultanahmed Her lâhza senin hasretin ağlar üzerimde / Cemâleddin Yavaşca
7-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 19-10-1957 / Taksim Herkesin güldüğü günler bana ağlayacak sensin Alâeddin Yavaşca
8-	Acem Aşîran / Methâl / 8-12-1962 / İlk Yardım Hast.
9-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 5-7-1967 / Şişli Hast. Ufkun kızaran rengine baktıkça hatırla / Ercümend Alacakaptan
10-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 10-3-1980 / Haseki Hast. Gönlüm yeni bir sevgili mümkün mü beğensin Vâhit Özaydın
11-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 20-3-1980 / Haseki Hast. Kaç yıl sana bir bilmecenin sırrını sordum / Vâhit Özaydın
12-	Acem Aşîran / Curcuna / Şarkı / 14-9-1980 / Büyük Çekmece Gönül aşkından oldu pâre pâre / Vâhit Özaydın
13-	Acem Aşîran / Düyek / Şarkı / 16-6-1981 / Haseki Hast. Çıkıver vâdiye bir akşam üstü / Rüştü Şardağ
14-	Acem Aşîran / Sofyan / İlâhi / 7-8-1990 / Akdeniz Vapuru Can ellerinden gelmişim fâni mekânı n'eyleyim İbrâhim Hakkı Erzurûmi

15-	Acem Aşîran / Düyek / İlâhi / 4-12-1990 / Vişnezâde Ey bana iyi diyen. Adını derviş koyan / Yûnus Emre
16-	Acem Kürdî / Düyek / Şarkı / 11-2-1952 / Sultanahmed Hülyâlı siyah gözlerine rûhum ısındı / Alâeddin Yavaşca
17-	Acem Kürdî / Aksak / Şarkı / 25-12-1953 / Sultanahmed Rûhum şu gelen yılda bile mâziyi andı / Alâeddin Yavaşca
18-	Acem Kürdî / Nim Sofyan / Şarkı / 6-6-1968 / Şişli Hast. Sularda kaybolurken hayâller birer birer / Medih Egemen
19-	Acem Kürdî / N.Sof-Düy. / Şarkı / 9-3-1982 / Haseki Hast. Melekler kadar güzelsin / Şerâfeddin Aydınlık
20-	Arazbar Bûselik / Devr-i Kebîr / Peşrev / 7-12-1988 / Pınarhisar
21-	Arazbar Bûselik / Saz Semâî / 7-12-1988 / Pınarhisar
22-	Bayâti / Devr-i Hindî / Şarkı / 10-5-1953 / Sultanahmed Dile gelse ıstırabım bülbüle destan olur / Abdullah Celkan
23-	Bayâti / Curcuna / Şarkı / 12-6-1953 / Sultanahmed Gel nazlı gülüm sâzını çal, şarkını söyle / Fâika Mücellâ
24-	Bayâti / Yürük Semâi / Şarkı / 18-8-1953 / Vapurda Gönlüm o yeşil gözleri yâd etti bu akşam / Alâeddin Yavaşca
25-	Bayâti / Sofyan / Şarkı / 12-1-1959 / Sultanahmed Koklamam artık gülü bûyini aldım yeter / Şeyh Nâci Sıral
26-	Bayâti / Yürük Semâi / Şarkı / 22-5-1962 / İlk Yardım Hast. Gönlümde yanan aşk ile vîran olayım gel / Kemâl Kaplancalı
27-	Bayâti / Sofyan / Methâl / 11-11-1962 / Taksim
28-	Bayâti / Düyek / Şarkı / 12-4-1967 / Şişli Hast. Gönülden gönüle çağlar geçersin / Mustafa Nâfiz Irmak
29-	Bayâti / Curcuna / Şarkı / 11-9-1973 / Vakıf Gureba Hast. Yıllarca özlem, gönlümde elem / Mebrûke Çağla
30-	Bayâti / Düyek / Şarkı / 23-8-1989 / Haseki Hast. Gönüllere tesellidir ah o eski şarkılar / Fazîlet Bilge
31-	Bayâti Araban / Aksak / Şarkı / 8-11-1962 / İlk Yardım Hast. Aşkın nice esrârı uyurken Yakacık'ta / Mustafa Nâfiz Irmak

32-	Bayâti Araban / Aksak / Şarkı / 20-2-1984 / Topağacı Sen geldiğin an kalbimi hazlar bürümüştü / Asya Demirtaş
33-	Bestenigâr / Curcuna / Şarkı / 8-8-1952 / Florya Yolu Düştüm yine ben âteş-i girdâba hüzünle / Alâeddin Yavaşca
34-	Bestenigâr / Aksak / Şarkı / 4-2-1980 / Haseki Hast. Bir Ümid doğdu bütün kalplere yorgun geceden Vâhit Özaydın
35-	Bestenigâr / Aksak / Şarkı / 8-1-1996 / Vişnezâde O dudaklar gece mehtab ile söyleşmiyecek / Hüseyin Siyret Bey
36-	Bûselik / Curcuna / Şarkı / 5-10-1959 / Sultanahmed Hülyâlı bahar gelse de kırlarda gezinsek / Mustafa Nâfiz Irmak
37-	Bûselik / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 12-6-1983 / Pınarhisar Kuşlar öter cik cik cik / Hüseyin Kalaba
38-	Bûselik / Hafif / Peşrev / 1-6-1984 / New Jersey
39-	Bûselik / Saz Semâî / 1-6-1994 / Vişnezâde
40-	Bûselik / Düyek / Şarkı / 17-3-1997 / Vişnezâde Seni dinlerken silinir içimdeki gamlar / Rauf Alanyalı
41-	Dilkeşhâveran / Aksak / Şarkı / 2-10-1962 / Beşiktaş Yâdında mıdır gizli emellerle yanardık / Mustafa Nâfiz Irmak
42-	Dilkeşhâveran / Curcuna / Şarkı / 20-8-1978 / Büyük Çekmece Gün kadar gündüz kadar aydın yüzün / Vâhit Özaydın
43-	Dügâh / Aksak / Şarkı / 22-5-1977 / Vişnezâde Seni sordum, aradım her yerde / Vâhit Özaydın
44-	Dügâh / Müsemmen / Şarkı / 22-7-1979 / Büyük Çekmece Gittin artık gözlerim kan ağlasın / Vâhit Özaydın
45-	Dügâh / Düyek / İlâhi / 8-4-1983 / Haseki Hast. Bülbül-i veş figan eyler âşık vakt-ı seherde / Muzaffer Özak
46-	Dügâh / Düyek / Şarkı / 19-10-1986 / Vişnezâde Menekşeler gibi soldun hazana döndü bahar Şerâfeddin Aydınlık
47-	Dügâh / Kâr-ı Nâtık / 7-14-2-1995 / Vişnezâde Âh edip ağla gönül hasret-i dildâr ile sen / Mustafa Tahralı

48-	Dügâh / Devr-i Kebîr / Peşrev / 29-1-1997 / Vişnezâde
49-	Evcâra / Curcuna / Şarkı / 7-4-1957 / Sultanahmed Her an beni çekmekte uzaklardaki bir el / Rahmi Duman
50-	Evcâra / Aksak / Şarkı / 9-5-1977 / Haseki Hast. İnanıp kalbimi verdim de senin ellerine / Vâhit Özaydın
51-	Evcâra / Zencir / Beste / 22-4-1997 / Pınarhisar Susmasın gülşen-i can, bülbülü feryâd etsin / Mustafa Tahralı
52-	Evcâra / Ağır Semâî / 14-7-1997 / Pınarhisar Gel âşıka göster ey yâr rûy-i mâhını / Ahmet Uzel
53-	Evcâra / Devr-i Kebîr / Peşrev / 15-7-1997 / Pınarhisar
54-	Evcâra / Yürük Semâî / 15-7-1997 / Pınarhisar Sahrâ tutuşur sırrını fâş eylese mecnûn / Mustafa Tahralı
55-	Evcâra / Saz Semâî / 16-7-1997 / Pınarhisar
56-	Evç / Sofyan / Methâl / 18-6-1961 / Beşiktaş "HAYATIMIN ÇİÇEĞİ"
57-	Evç / Saz Semâî / 16-8-1988 / Haseki Hast.
58-	Evç / Aksak-Curcuna / Şarkı / 3-11-1991 / Vişnezâde Cânân aradım sende meğer cân imişsin sen Bekir Sıtkı Erdoğan
59-	Ferahnâk / Semâi / Şarkı / 21-9-1972 / Taksim Yüzünde güllerin mutlu sevinci / Hasan Kaya Manioğlu
60-	Ferahnâk / Aksak / Şarkı / 24-6-1992 / Vişnezâde Uçuşur her güzelin şem'ine pervâne gönül / Ümid Gürelman
61-	Gerdâniye / Düyek / Şarkı / 10-9-1978 / Büyük Çekmece Şu dumanlı dağlara çıkıp yatasım gelir / Nâmık Gedik
62-	Gerdâniye / Curcuna / Şarkı / 18-10-1991 / Vişnezâde Güzellere kaymış aklı nar ister Karacaoğlan / Karacaoğlan
63-	Gerdâniye / Sofyan / İlâhi / 24-10-1991 / Vişnezâde Allah birdir müjdesi, söyler dili nefesi / Âdil Oymak
64-	Gerdâniye-Bûselik / Sofyan / Methâl / 9-4-1964 / Taksim
65-	Gerdâniye-Bûselik / Y.Sem. / Şarkı / 21-7-1979 / B.Çekmece Ayrılık alnımın kara yazısı / Orhan Arıtan

66-	Gülizar / Cur.-Y.Sem. / Şarkı / 7-1-1972 / Şişli Hast. İpek kumral saçların "YEŞİL BURSA GÜZELİ" / Lâmi Güray
67-	Hicaz / Sengin Semâi / Şarkı / 10-1-1951 / Sultanahmed Aşkın beni bak yıktı harab eyledi ey mâh / Alâeddin Yavaşca
68-	Hicaz / Düyek / Şarkı / 21-4-1951 / Sultanahmed Ümidsiz bir aşka düştüm ağlarım ben hâlime / Alâeddin Yavaşca
69-	Hicaz / Aksak / Şarkı / 4-5-1951 / Sultanahmed Ne günah etse açılmaz iki gönlün arası / Rahmi Duman
70-	Hicaz / Aksak / Şarkı / 7-8-1952 / Sultanahmed Ruhum, cânım, sevgilim şimdi nerde / Alâeddin Yavaşca
71-	Hicaz / Yürük Semâi / Şarkı / 17-12-1952 / Sultanahmed Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım / Nahîfi
72-	Hicaz / Aksak / Şarkı / 5-4-1953 / Sultanahmed Sen gülersin gül gibi, ben bülbül-i nâlânınam / Nedim
73-	Hicaz / Curcuna / Şarkı / 10-2-1954 / Sultanahmed Nerde o günler nerde, yârim cânânım nerde / Alâeddin Yavaşca
74-	Hicaz / Aksak / Şarkı / 19-10-1955 / Deniz Hast. Nerde âteş-i vâ'din nerede kaldı / Nezihe Becerikli
75-	Hicaz / Curcuna / Şarkı / 21-10-1956 / Sultanahmed Sevdim güzelim seni, artık gel üzme beni / Alâeddin Yavaşca
76-	Hicaz / Sofyan / Şarkı / 15-3-1957 / Sultanahmed Boğaziçi şen gönüller yatağı / Alâeddin Yavaşca
77-	Hicaz / Curcuna / Şarkı / 9-2-1958 / Zeyneb Kâmil Hast. Bülbüllerin âh ettiği bir yaz gecesinde / Mustafa Nâfiz Irmak
78-	Hicaz / Düyek / Şarkı / 29-6-1958 / Taksim Elâ gözlerini sevdiğim dilber / Karacaoğlan
79-	Hicaz / Semâi / Şarkı / 12-3-1959 / Taksim Hayâl oldu sevgili "ÖMRÜM BÖYLE GEÇTİ" Alâeddin Yavaşca
80-	Hicaz / Yürük Aksak / Şarkı / 20-7-1960 / Sultanahmed Kız sen ne güzelsin sana gençler tapacaklar Şerâfeddin Aydınlık

81- Hicaz / Sofyan / Methâl / 23-7-1961 / Beşiktaş
82- Hicaz / Düyek / Şarkı / 23-6-1962 / Taksim Riyâ imiş sevgisi o güzelin anladım / Alâeddin Yavaşca
83- Hicaz / Düyek / Şarkı / 24-2-1963 / İlk Yardım Hast. Üzülme yılların gelse de kışı / Alâeddin Yavaşca
84- Hicaz / Aksak / Şarkı / 17-5-1963 / Şişli Hast. Son şarkıların sesleri kopsun dudağından / Mustafa Nâfiz Irmak
85- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 30-6-1963 / Beşiktaş Gönlüm yanıyor hasretinin kor ateşinden / Alâeddin Yavaşca
86- Hicaz / Düyek / Şarkı / 22-7-1963 / Beşiktaş Hâtıralar saçılmış rûhuma yaprak yaprak Münir Müeyyed Bekman
87- Hicaz / Düyek / Şarkı / 23-10-1963 / Şişli Hast. Kışın ayrı güzelsin, yazın ayrı güzelsin "İSTANBUL" Alâeddin Yavaşca
88- Hicaz / Düyek / Şarkı / 24-9-1964 / Şişli Hast. Bu akşam yine neden bakışların derinde / Fuad Edib Baksı
89- Hicaz / Düyek / Şarkı / 11-1-1966 / Harbiye Ağlar gezerim sâhili sanki benimlesin / Selim Atu
90- Hicaz / Düyek / Şarkı / 12-1-1966 / Şişli Hast. Gönlümü aldın güzel, kalbimi çaldın güzel / Alâeddin Yavaşca
91- Hicaz / Düyek / Şarkı / 14-6-1966 / Şişli Hast. Gitti gelmez bahar yeli "SAN'ATKÂRIN ÖLÜMÜ" Câhit Sıtkı Tarancı
92- Hicaz / Düyek / Şarkı / 13-9-1966 / Harbiye Artık bu solan bahçede bülbülere yer yok / Fâruk Nâfiz Çamlıbel
93- Hicaz / Nim Sofyan / Şarkı / 8-8-1967 / Harbiye Bakışların kıvılcım, rûha ateş saçıyor / Alâeddin Yavaşca
94- Hicaz / Sofyan / Şarkı / 18-8-1968 / Harbiye Mavi yaz gününde sarısı güzün / Behçet Kemâl Çağlar
95- Hicaz / Nîm Sofyan / Şarkı / 10-12-1968 / Harbiye Sonsuzluğun içinde kırpmazken gözlerimi / Medih Egemen

96- Hicaz / Düyek / Şarkı / 24-8-1969 / Harbiye Yıllar boyu ben sevgini kalbimde yaşattım / Alâeddin Yavaşca
97- Hicaz / Düyek / Şarkı / 13-9-1974 / Vakıf Gureba Hast. İçimde bir yangın var sönmüyor bilir misin / Bâki Sühâ Ediboğlu
98- Hicaz / Düyek / Şarkı / 17-10-1974 / Harbiye Aşkın yalan olsa da, bir gül gibi solsan da / İlkan San
99- Hicaz / Aksak / Şarkı / 22-6-1975 / Büyük Çekmece Kimseyi böyle perişan etme Allahım yeter / Rahmi Duman
100- Hicaz / Aksak / Şarkı / 27-8-1978 / Büyük Çekmece Aşk mevsime bakmaz güzelim dinle de vazgeç / Vâhit Özaydın
101- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 15-12-1978 / Haseki Hast. Beni kahreder bu kaçışların / Vâhit Özaydın
102- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 27-9-1979 / Haseki Hast. Gün batar, bülbül susar, güller solar / Vâhit Özaydın
103- Hicaz / Nim Sofyan / Çoc.Şar. / 16-2-1984 / Pınarhisar Ülkemin göklerdeki sönmeyen yıldızıyım / Cengizhan Mutlu
104- Hicaz / Aksak / Şarkı / 8-7-1985 / Vişnezâde Yârin bize bir selâmı yokmuş, n'idelim / Fuad Bayramoğlu
105- Hicaz / Düyek-Sofyan / İlâhi / 21-12-1985 / Vişnezâde Yetiş gönül bu kavgayı bir ulu dâ'vâya götür / Enver Etik
106- Hicaz / Sofyan / Çoc.Şar. / 5-10-1987 / Vişnezâde Sen bahçemde açılan gülsün sevgili yavrum / Rüştü Güner
107- Hicaz / Aksak / Şarkı / 7-9-1989 / Haseki Hast. Elimde sükûtun nabzını dinle / Necib Fâzıl Kısakürek
108- Hicaz / Sofyan / İlâhi / 17-8-1990 / Akdeniz Vapuru Sen ayn-ı iyânımsın vârım da sen ey rûhum / İ.Hakkı Erzurûmî
109- Hicaz / Müsemmen / İlâhi / 3-12-1990 / Konservatuar Severim ben seni candan içeri / Yûnus Emre
110- Hicaz / Sofyan / Şarkı / 2-11-1991 / Pınarhisar Her zaman kalbimde seni yaşattım / Sâlih Korkmaz
111- Hicaz / Aksak / Koşma / 5-12-1991 / Konservatuar Haydi, kalk gidelim güzeller başı / Karacaoğlan

112- Hicaz / Aksak-Düyek / Şarkı / 10-8-1994 / Pınarhisar Ayrılık da zor değil, eğer hasret olmasa / Hasan Oral Şen
113- Hicaz / Sofyan-Y.Semâi / Şarkı / 19-9-1994 / Petrokent Ne kadar tatlı bu akşam saati "KIRLANGIÇLAR" / Ali Sevim
114- Hicaz / Curcuna / Şarkı / 19-9-1994 / Petrokent Neden bakışların tedirgin, şaşkın / Cemâl Sâfi
115- Hicaz / Düyek / Şarkı / 7-11-1994 / İzmir-Balçova Dallar çiçek çiçek güller tomurcuk / Rüştü Şardağ
116- Hicaz / Sofyan / Şarkı / 11-3-1996 / Vişnezâde Hem canın hem kanınla hayat verdin sen bana "ANNELERE NİNNİ" / Hasan Oral Şen
117- Hicazkâr / Düyek / Şarkı / 25-3-1953 / Haseki Hast. Yaklaş bana güzel yüzlü, güzel gözlü kız / Alâeddin Yavaşca
118- Hicazkâr / Düyek / Şarkı / 16-5-1953 / Haseki Hast. Şen gözlerinle yüzüme bir baktın / Şükrü Öncel
119- Hicazkâr / Semâi / Şarkı / 14-2-1959 / Beşiktaş Sarı mimozamsın sen benim / Alâeddin Yavaşca
120- Hicazkâr / Saz Semâi / 14-2-1959 / Taksim
121- Hicazkâr / Düy.-Sof.-Sem. / Methâl / 7-9-1962 / Taksim
122- Hicazkâr / Düyek / Şarkı / 22-7-1963 / Beşiktaş Bir varmış bir yokmuş masal şu hayat / Yekta Yenal
123- Hicazkâr / Aksak / Şarkı / 19-8-1963 / Şişli Hast. Pek nazlısın ey sevgili sen, yetmez mi tehassür Alâeddin Yavaşca
124- Hicazkâr / Aksak / Şarkı / 14-1-1967 / Şişli Hast. Bir gün sır olan her şeyi bilmek çok güç / Ümid Yaşar Oğuzcan
125- Hicazkâr / Curcuna / Şarkı / 22-4-1968 / Şişli Hast. Geceler sevgimle bana yaklaşır / Alâeddin Yavaşca
126- Hicazkâr / Düyek / Şarkı / 23-7-1979 / Büyük Çekmece Dinle kalbimdeki feryâdı, kulak ver sesine / Vâhit Özaydın
127- Hicazkâr / Nim Sofyan / Şarkı / 18-5-1992 / Pınarhisar Akşamlara anlattım, gözümün nûru dedim / Hasan Oral Şen

128- Hicazkâr / Aksak / Şarkı / 23-11-1993 / Petrokent Ne benim derdime aşkın gibi derman bulunur / Taner Çağlayan
129- Hisar / Devr-i Kebîr / Peşrev / 19-8-1984 / Büyük Çekmece
130- Hisar Bûselik / Curcuna / Şarkı / 7-1-1983 / Haseki Hast. Sana inansam da, inanmasam da / Fuad Edib Baksı
131- Hisar Bûselik / Hafif / Peşrev / 7-12-1988 / Pınarhisar
132- Hisar Bûselik / Saz Semâî / 7-12-1988 / Pınarhisar
133- Hüseynî / Yürük Aksak / Şarkı / 29-7-1951 /Sultanahmed Yamaçta dolu yoncalar / Fuad Köprülü
134- Hüseynî / Semâi / Şarkı / 19-5-1952 / Sultanahmed Hasretle hemşire gamla yoldaştı / Kemâlettin Kâmi Kamu
135- Hüseynî / Düyek / Şarkı / 7-4-1953 / Sultanahmed Gülen gözlerinin mânâsı derin / Alâeddin Yavaşca
136- Hüseynî / Curcuna / Şarkı / 13-8-1953 / Taşkasap Yeşil renkli gözlerine yanar bu gönül / Alâeddin Yavaşca
137- Hüseynî / Aksak / Şarkı / 9-8-1954 / Sultanahmed Hicrânımı peymâne-i lâlinde bıraksam / Hammâmi İhsan Bey
138- Hüseynî / Saz Semâî / 7-11-1954 / Sultanahmed
139- Hüseynî / N.Sof.-Serb.-Ak. / Şarkı / 17-4-1955 / Sultanahmed Rengi zümrüt gibi dağlar ovalar / Alâeddin Yavaşca
140- Hüseynî / Aksak / Şarkı / 31-1-1961 / Beşiktaş Sâz-ı sînem ile ben nağmeler icâd edeyim / Leylâ Saz
141- Hüseynî / Curcuna / Şarkı / 17-12-1961 / Beşiktaş Geç kalma ki geçmektedir Eylül'le bu yaz da / Rahmi Duman
142- Hüseynî / Sofyan / Methâl / 11-2-1963 / Taksim
143- Hüseynî / Sofyan / Şarkı / 8-8-1963 / Şişli Hast. Dinle bahar türküsünü, çiçek yaprakla konuşur Fuad Edib Baksı
144- Hüseynî / Sof.-Düy. / Methâl / 6-1-1964 / Şişli Hast.
145- Hüseynî / Düyek / Şarkı / 2-5-1968 / Taksim Sularda kaybolurken hayâller birer birer / Medih Egemen

146- Hüseynî / Düyek / Şarkı / 17-9-1970 / Vakıf Gureba Hast. İpek saçın güzel yüzün / Güzide Taranoğlu
147- Hüseynî / Düyek / Şarkı / 31-5-1973 / Harbiye Dağlar dağlar yüce dağlar / Reşat Özpirinçci
148- Hüseynî / Curcuna / Şarkı / 22-2-1977 / Harbiye Kapıldım aşkımın girdabına / Alâeddin Yavaşca
149- Hüseynî / Aksak / Şarkı / 30-7-1979 / Büyük Çekmece Seni sevmek, sana tapmak dileğim / Cemil Çataloğlu
150- Hüseynî / Yürük Semâi / Şarkı / 13-11-1991 / Vişnezâde Sana olan aşkımı bir bilene danıştım / Cemâl Sâfi
151- Hüseynî / Nim Sofyan / Şarkı / 3-1-1993 / Vişnezâde Kâfir olsa dine döner, gelir çağrıma çağrıma / Cemâl Sâfi
152- Hüseynî / Sofyan / Şarkı / 22-9-1994 / Petrokent Aştım hasret dağlarını düze geldim biriciğim / Cemâl Sâfi
153- Hüseynî / Düyek / Şarkı / 6-11-1994 / Vişnezâde Sabredenler murâdına ermişler / Cemâl Sâfi
154- Hüseynî / Cur.-Düy. / Şarkı / 18-11-1996 / Vişnezâde Yüce dağlar sırayla, başları duman duman "BENİM DAĞLARIM" / Hasan Oral Şen
155- Hüzzam / Ağır Aksak / Şarkı / 23-5-1952 / Sultanahmed Yine kalbimde o aşkın kanayan yâresi var / Alâeddin Yavaşca
156- Hüzzam / Yürük Semâi / Şarkı / 30-10-1952 / Sultanahmed Gönlümde saadet diye bir his bulamazsın / Cemâleddin Yavaşca
157- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 8-1-1953 / Haseki Hast. Bu nazlar, yalvarışlar, görünmüyorsun neden Alâeddin Yavaşca
158- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 20-1-1953 / Sultanahmed Göklerden iniyor sine sine akşam / Mâhir Işıldar
159- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 13-8-1953 / Sultanahmed Aşkın yollarında gönül yoruldu / Alâeddin Yavaşca
160- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 28-7-1954 / Burgaz Ada Senden ayrı düştüğüm an gelir kederler dile / Alâeddin Yavaşca

161- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 5-7-1955 / Sultanahmed
O şaraptan o kadar çok içtim ki, adı aşkmış / Mâhir Işıldar

162- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 10-11-1955 / Sultanahmed
Yârab ne zaman biter içimdeki hüzün / Alâeddin Yavaşca

163- Hüzzam / Nim Sofyan / Şarkı / 26-12-1955 / Sultanahmed
Aşkınla solan ömre yazık / Fâika Mücellâ

164- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 9-7-1956 / Sultanahmed
Benzemez başka güzel gözlere şâhâne gözün / Fevzi Bey

165- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 14-7-1957 / Taksim
Gönlüne girmek imkânsız ama, gözüne girmeye ahd eyledim ben
Nezihe Becerikli

166- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 20-9-1957 / Sultanahmed
Neyim, nerdeyim anladım, bir muvakkat eldeyim
Alâeddin Yavaşca

167- Hüzzam / Yürük Aksak / Şarkı / ?-?-1957 / Zeyneb Kâmil Hast.
Kutlu olsun bizlere bu şen bayram günümüz / Alâeddin Yavaşca

168- Hüzzam / Ağ.Sen.Sem. / Şarkı / 15-9-1962 / Taksim
Hasta rûhumda bitmiyor derdim / Mustafa Nâfiz Irmak

169- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 30-1-1963 / Taksim
Bu şarkı sana ait sevgili, dinle / Alâeddin Yavaşca

170- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 10-2-1963 / Şişli Hast.
Hasta rûhumda bitmiyor derdim / Mustafa Nâfiz Irmak

171- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 11-8-1963 / Şişli Hast.
Yalan dünya, yalan dünya, bizi derde salan dünya
Alâeddin Yavaşca

172- Hüzzam / Düyek / Methâl / 14-8-1965 / Şişli Hast.

173- Hüzzam / Yürük Aksak / Şarkı / 15-1-1966 / Şişli Hast.
Bir gizli günah işleterek kor gibi yaktın / Turgut Tarhan

174- Hüzzam / Semâi / Şarkı / 13-9-1966 / Harbiye
Ufkumda güneş, bende kalan son bakışındır
Fâruk Nâfiz Çamlıbel

175- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 4-7-1967 / Şişli Hast. Mestâne nigâh şuh duruşun câna can ekler / Rahmi Duman
176- Hüzzam / Etüd / 25-11-1967 / Harbiye "MELEKLERİN DANSI"
177- Hüzzam / Sofyan / Şarkı / 26-12-1967 / Şişli Hast. Dolaştı yumağım açamıyorum "FELEĞE SİTEM" Güzide Taranoğlu
178- Hüzzam / Sengin Semâi / Şarkı / 5-4-1968 / Taksim Aşkınla yanıp geçti gönül her hevesinden / Nâhid Hilmi Özeren
179- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 11-10-1971 / Vakıf Gureba Hast. Mehtablı gecelerde hep seni düşünürüm / Muin Memduh Tayanç
180- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 25-8-1973 / Büyük Çekmece Saklarım sînede her an seni cânım diyerek / Reşat Özpirinçci
181- Hüzzam / Sofyan / Methâl / 21-3-1976 / Harbiye
182- Hüzzam / Sofyan / Şarkı / 5-9-1978 / Büyük Çekmece Ömür denen kitabın bir köşeye atılmış / Mustafa Sevilen
183- Hüzzam / Nim Sofyan / Şarkı / 2-12-1982 / Vişnezâde Güneşin kavurduğu, rüzgârın savurduğu / Alâeddin Şensoy
184- Hüzzam / Semâi / Şarkı / 10-3-1983 / Haseki Hast. Bir denizin mâvisi, bir baharın yeşili / Alâeddin Şensoy
185- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 12-8-1984 / Büyük Çekmece Hayatın öyküsüdür gençlik yılları / Alâeddin Şensoy
186- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 3-11-1984 / Vişnezâde Dalgın geceler elele geldik yanınızda / Yahya Kemâl Beyatlı
187- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 13-4-1987 / Haseki Hast. Bir ilâhi emir almış gibi sevdim seni ben / İlhâmi Güntel
188- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 4-2-1988 / Vişnezâde Dost bağından çiçekler verirsem kucak kucak / Nedim Ertürk
189- Hüzzam / Sofyan / Şarkı / 2-11-1991 / Pınarhisar Hayranım gözlerine, baş koydum dizlerine / Sâlih Korkmaz
190- Hüzzam / Düy.-Cur. / Şarkı / 11-11-1991 / Vişnezâde Bir akşam ufuklarda silinirken yolcular / Sâdun Aksüt

191- Hüzzam / Düy.-Sem. / Şarkı / 13-9-1993 / Pınarhisar Buna zulüm denir gönül dilinde / Taner Çağlayan
192- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 6-8-1994 / Pınarhisar Yalansız riyâsız tatlı dilleri / İlkan San
193- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 22-9-1994 / Petrokent O yârin sunduğu aşk şarâbından / Ali Sevim
194- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 6-8-1995 / Vişnezâde Nasıl unuturum seni güzelim / Ali Sevim
195- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 13-9-1996 / Petrokent Hasretinden çektiğim bir gün değil bin gün değil Seyfettin Başçıllar
196- Hüzzam / Sof.-Sem. / Şarkı / 16-9-1996 / Petrokent Dilin tatlı, yüzün güler, bakışın kalbime dolar / Ömer Aslan
197- Hüzzam / Sofyan / Şarkı / 30-9-1996 / Petrokent Yoksun diye bu akşam gün kara, mehtab kara / Taner Çağlayan
198- Hüzzam / Aksak / Şarkı / 29-12-1996 / Vişnezâde Üslûbu güzeldi, şakıyan bir başkaca sesti "BEKİR SIDKI'NIN ARDINDAN" / Alâeddin Yavaşca
199- Hüzzam / Yürük Aksak / Şarkı / 6-3-1997 / Vişnezâde Acısıyla tatlısıyla hayat güzeldir sevgili / Ali Sevim
200- Hüzzam / Düy.-Sem. / Şarkı / 18-9-1997 / Petrokent Gecelerden gelen bir ses duyarım / Rauf Alanyalı
201- Isfahan / Ağır Aksak / Şarkı / 12-5-1957 / Beşiktaş Çoktan ey sâki gelip sînemde mihman olmadın / Nedîm
202- Isfahan / Müsemmen / Şarkı / 1-3-1980 / Vişnezâde Bakmadın hiç kalbimin feryâdına / Vâhit Özaydın
203- Isfahan / Aksak / Şarkı / 8-7-1985 / Vişnezâde Bâki değiliz cihanda, her şey geçecek / Fuad Bayramoğlu
204- Isfahan / Müsemmen / Şarkı / 14-7-1997 / Pınarhisar Döner bir eski plâk içli bir keman duyulur Fethi Karamahmudoğlu

205- Karcığar / Aksak / Şarkı / 27-12-1952 / Sultanahmed
Kaldı mâzide bizim aşkımızın hâtırası / Alâeddin Yavaşca

206- Karcığar / Yürük Aksak / Şarkı / 21-6-1953 / Sultanahmed
Gülmedim içimden seni sevdim seveli / Alâeddin Yavaşca

207- Karcığar / Aksak / Şarkı / 21-6-1957 / Taksim
Uymaz bu tabiat bana asla a civânım / Selâhaddin Tunçman

208- Karcığar / Sofyan / Methâl / 7-10-1964 / Şişli Hast.

209- Karcığar / Nim Sofyan / Şarkı / 7-2-1989 / Şişli Hast.
Ayın ondördü yüzün, ipekten hâlesi var / Ali Rıdvan Unar

210- Karcığar / Nim Sofyan / Şarkı / 11-3-1980 / Haseki Hast.
Seni rûhumla sarıp kalbime yazdım adını / Vâhit Özaydın

211- Karcığar / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 5-6-1980 / Pınarhisar
Çıktı çayıra kuzu / Tahsin Bilengil

212- Karcığar / Aksak / Şarkı / 30-8-1984 / Büyük Çekmece
Bir güneşe bir de sana baktım, gözüm kamaştı / Celâl Çetin

213- Karcığar / Düyek / Şarkı / 23-8-1989 / Haseki Hast.
Sevmek altın anahtar / Fethi Karamahmudoğlu

214- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 10-8-1952 / Üsküdar
Bir yaz gecesi aşkımızın bahçelerinde / Alâeddin Yavaşca

215- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 13-12-1952 / Haseki Hast.
Ey sarı saçlı kız seni sevdim tâ ezelden / Mâhir Işıldar

216- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 21-5-1953 / Sultanahmed
Sensiz hâlim perişan efendim / Alâeddin Yavaşca

217- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 25-1-1954 / Sultanahmed
Kimdir bu kadın, saçları ak benzi sararmış / Azize Tüten

218- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 20-4-1954 / Sultanahmed
Senden öğrendi gönül sevgi nedir, aşk nedir / Alâeddin Yavaşca

219- Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 2-7-1956 / Sultanahmed
Râm oldu gönül gözlerinin dalgın bakışından
Alâeddin Yavaşca

220- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 19-11-1956 / Deniz Hast.
Mendil elimde gittiğin akşam selâmladım / Hüseyin Rıf'at Bey

221- Kürdîlihicazkâr / Semâi / Şarkı / 25-12-1961 / Taksim
Mâvi gök mâvi deniz, hep sevginle gezeriz
Münir Müeyyed Bekman

222-Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 8-11-1962 / Taksim
Geçmesin günümüz sevgilim yasla / Şerâfeddin Aydınlık

223- Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 28-7-1963 / Beşiktaş
Kandırmıyor tad verse de rûhları / Kemâl Kaplancalı

224- Kürdîlihicazkâr / Sof.-Düy. / Şarkı / 7-8-1963 / Şişli Hast.
Her gün bir yeni düşteyiz / Fuad Edib Baksı

225- Kürdîlihicazkâr / Sofyan / Methâl / 9-12-1963 / Şişli Hast.

226- Kürdîlihicazkâr / Nim Sofyan / Şarkı / 25-5-1964 / Şişli Hast.
Sevdim, severim bilki gönülden / Orhan Arıtan

227- Kürdîlihicazkâr / Değişmeli / Şarkı / 15-6-1964 / Şişli Hast.
Binbir geceden kalmış o körfezde duran su
"KALAMIŞ'TA MEHTÂB" / Selim Arıı

228- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 7-8-1964 / Şişli Hast.
Hicranlarımın âhı mı tutmuş seni zâlim / Mustafa Nâfiz Irmak

229- Kürdîlihicazkâr / Düy.-Sof. / Şarkı / 10-3-1965 / Şişli Hast.
Bakdıkça gölgeme yâdigâr diye / Lemi Atlı

230- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 23-4-1965 / Şişli Hast.
Sürmüyor aşkı, hazan yaprağının ömrü kadar
Hikmet Şinâsi Önol

231- Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 28-4-1965 / Şişli Hast.
Gel bana, artık harâbım sensiz / Alâeddin Yavaşca

232- Kürdîlihicazkâr / Semâi / Şarkı / 9-2-1966 / Şişli Hast.
Bütün özlediklerim, aradıklarım sende / Ümid Yaşar Oğuzcan

233- Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 30-3-1967 / Taksim
Başka söz söylemem aşktan yana ben / Bâki Sühâ Ediboğlu

234- Kürdîlihicazkâr / Türk Aksağı / Şarkı / 26-6-1967 / Şişli Hast.
Mestâne nigâh şuh duruşun câna can ekler / Rahmi Duman

235- Kürdîlihicazkâr / N.Sof.-Sem. / Etüd / 19-8-1967 / Taksim

236- Kürdîlihicazkâr / Yürük Semâi / Şarkı / 5-1-1968 / Taksim Gel seninle bu yaz biraz Ada, boğaz gezelim / Şâdi Kurtuluş
237- Kürdîlihicazkâr / Semâi / Şarkı / 27-8-1978 / Büyük Çekmece Saçların dök dizlerimde yat güzel / Vâhit Özaydın
238- Kürdîlihicazkâr / Yürük Aksak / Şarkı / 2-4-1981 / Vişnezâde Çağla yayım, çağla sazım, durma sen çağla / Suat Kövenç
239- Kürdîlihicazkâr / N.Sofyan / Şarkı / 23-12-1982 / Haseki Hast. Gözlerimden akan yaş olsan inanmıyorum / Vâhit Özaydın
240- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 19-9-1993 / Petrokent Söyle bana rûhunun esrârı nedir kadın / Taner Çağlayan
241- Kürdîlihicazkâr / Semâi / Şarkı / 22-7-1994 / Pınarhisar Kim demiş kış günü yaz olmaz diye / İlkan San
242- Kürdîlihicazkâr / Aksak / Şarkı / 21-9-1994 / Petrokent Gecemi zehrediyor içime düşen kuşku / Cemâl Sâfi
243- Kürdîlihicazkâr / Sofyan / Şarkı / 16-10-1995 / Vişnezâde Şu vefâsız güzeller kader olup kaldılar / Hasan Oral Şen
244- Mâhur / Aksak / Şarkı / 18-1-1955 / Haseki Hast. Elâ gözlü nazlı dilber seni senden sakınırım / Gevherî
245- Mâhur / Nim Sofyan / Şarkı / 1-1-1965 / Şişli Hast Şimdi bahara erdim, gonca gonca gül derdim / Orhan Arıtan
246- Mâhur / Semâi / Şarkı / 27-8-1965 / Harbiye Görmeyim kimseye göz süzdüğünü mahvolurum "KISKANÇ" Rahmi Duman
247- Mâhur / Düyek / Şarkı / 3-4-1966 / Harbiye Derdi baştan atalım, yaşamaya bakalım / Alâeddin Yavaşca
248- Mâhur / Düyek / Şarkı / 8-6-1966 / Harbiye Boğaziçi bir yüzük, İstinye onun taşı / Sâhir Dağcıoğlu
249- Mâhur / Sofyan / Methâl / 4-7-1966 / Şişli Hast
250- Mâhur / Cur.-Y.Sem./ Çocuk Şarkısı / 1-11-1967 / Taksim Çiçeğe, ormana, bağa, denize, ovaya, bağa / Güzide Taranoğlu
251- Mâhur / Nim Sofyan / Etüd / 1-11-1967 / Şişli Hast "SİTEM"

252- Mâhur / Semâi / Şarkı / 13-9-1996 / Petrokent
Ne fidan boylu güzeller bana ilham veriyor / Taner Çağlayan

253- Mâhur / Düy.-Sem. / Destan / 6-10-1996 / Pınarhisar
Kilis'imin bağları, kekik kokar dağları / Alâeddin Yavaşca

254- Muhayyer / Yürük Aksak / Şarkı / 9-11-1962 / Taksim
Suya gün vursa güzel, gölgeni düşmüş sanırım / Hâmid Dilgan

255- Muhayyer / Sofyan / İlâhi / 3-12-1990 / Konservatuar
Miskinlikte buldular / Âşık Yûnus

256- Muhayyer Kürdî / Düyek / Koşma / 20-10-1955 / Sultanahmed
Perişan hâlimi göre mi geldin / Gevherî

257- Muhayyer Kürdî / Curcuna / Şarkı / 18-3-1959 / Taksim
Rüzgâr kırdı dalımı, ellerin günâhı ne / Fuad Edib Baksı

258- Muhayyer Kürdî / Sofyan / Şarkı / 7-8-1963 / Şişli Hast
Günlerin, ayların yüzü gülünce / Fuad Edib Baksı

259- Muhayyer Kürdî / Düyek / Şarkı / 29-10-1963 / Harbiye
Aşkımın çiçeğisin, baharımsın, yazımsın / Alâeddin Yavaşca

260- Muhayyer Kürdî / Yürük Aksak / Şarkı / 24-1-1965 / Harbiye
Sevgi deli gönülden gönüle bir akıştır / Fuad Edib Baksı

261- Muhayyer Kürdî / Düy.-Sem. / Şarkı / 5-2-1965 / Harbiye
Bir gündü gönlümle başbaşa kaldım / Alâeddin Yavaşca

262- Muhayyer Kürdî / Nim Sofyan / Şarkı / 6-6-1968 / Şişli Hast
Sularda kaybolurken hayâller birer birer / Medih Egemen

263- Muhayyer Kürdî / Sem. / Şar. / 28-10-1970 / Vakıf Gureba Hast.
Dost bağından çiçekler verirsem kucak kucak / Nedim Ertürk

264- Muhayyer Kürdî / Curcuna / Şarkı / 22-11-1983 / Haseki Hast.
Rüzgâr eser, deniz çağlar bülbül dalda güle ağlar
"SAĞLIK OLSUN BU DA GEÇER" / Halit Çelikoğlu

265- Muhayyer Kürdî / Curcuna / Şarkı / 15-7-1994 / Pınarhisar
Eskiden mevsimler böyle değildi "TADI KALMADI" / İlkan San

266- Müstear / Devr-i Kebîr / Peşrev / 23-1-1984 / Vişnezâde

267- Nevâ / Curcuna / Şarkı / 14-8-1980 / Büyük Çekmece
Yalnızım, kimsesizim, hiç beni yok anlayanım / Vâhit Özaydın

268- Nevâ / Sofyan / Şarkı / 2-11-1991 / Pınarhisar Ömrüm yollarında gelip geçse de / Sâlih Korkmaz
269- Nev'eser / Aksak / Şarkı / 21-10-1956 / Deniz Hast. O güzel gözlerinin sihrine kandım bu gece / Ârif Rüştü Görgün
270- Nihâvend / Curcuna / Şarkı / 2-10-1952 / Sultanahmed Rûhumda yanan hasreti hicrâne çevirdin / Cemâleddin Yavaşca
271- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 10-1-1953 / Sultanahmed Sevda dolu gözlerinin ben sihrine kandım / Alâeddin Yavaşca
272- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 11-4-1953 / Sultanahmed Saçlarını yüzüne dökerek kıvranışın / Alâeddin Yavaşca
273- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 9-5-1954 / Haseki hast. Gönlümün bülbülüsün, aşk bahçemin gülüsün Alâeddin Yavaşca
274- Nihâvend / Curcuna / Şarkı / 1-2-1955 / Sultanahmed Hayat yolu hem zevklidir hem tatlıdır güzelim / Azize Tüten
275- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 24-4-1955 / Sultanahmed Bal arısı gibiyim, her çiçekten alırım / Alâeddin Yavaşca
276- Nihâvend / Curcuna / Şarkı / 7-10-1955 / Sultanahmed Hasta rûhum can bulur şen yüzünü sevince / Nezihe Becerikli
277- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 20-2-1956 / Sultanahmed Füsun serpen sazının dinlesem nağmesini / Orhan Tokmakoğlu
278- Nihâvend / Aksak / Şarkı / 5-8-1956 / Sultanahmed Seni sevmek bütün ilhâmıma menbâ oluyor / Ârif Rüştü Görgün
279- Nihâvend / Saz Semâî / 7-8-1958 / Taksim
280- Nihâvend / Sem.-Y.Sem. / Şarkı / 13-1-1960 / Taksim İnce belin güzel yüzün / Alâeddin Yavaşca
281- Nihâvend / Düy.-Sem. / Şarkı / 2-11-1961 / Taksim Rûhumda sevgilinin o tatlı hâtırası / Alâeddin Yavaşca
282- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 5-11-1961 / Beşiktaş Gönülden gönüle sesler, bir sır olur aşkı besler Alâeddin Yavaşca

283- Nihâvend / Sofyan / Methâl / 5-12-1961 / Beşiktaş

284- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 24-4-1962 / İlk Yardım Hast.
Gider gibi görünüp gitmeyen bu yollarda "BEKLEYİŞ"
Münir Müeyyed Bekman

285- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 20-7-1962 / Taksim
Ne bildim kıymetin, ne bildin kıymetim
Münir Müeyyed Bekman

286- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 23-9-1962 / Beşiktaş
Sensiz akşamları, gündüzleri ben n'eyleyeyim
Ercümend Alacakaptan

287- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 29-10-1962 / Beşiktaş
Tarih konuşur semtlerinin her köşesinde "İSTANBUL"
Alâeddin Yavaşca

288- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 6-11-1962 / İlk Yardım Hast.
Yaprak dala dal yaprağa ayrılık şarkısını söyler "SONBAHAR"
Alâeddin Yavaşca

289- Nihâvend / Sof.-Düy. / Şarkı / 22-2-1963 / Şişli Hast.
Ne bahar belli ne de kış, bu dünya böyledir işte
Fuad Edib Baksı

290- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 13-3-1963 / İzmir
Kordon boyunun çapkın güzeli "İZMİR" / Alâeddin Yavaşca

291- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 12-8-1963 / Şişli Hast.
Kopar sonbahar tellerinden sesinden "MEVSİMLER"
Yahya Kemâl Beyatlı

292- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 20-10-1963 / Beşiktaş
Yârin tatlı bakışları, gönüllere akışları / Alâeddin Yavaşca

293- Nihâvend / Sof.-Sem. / Şarkı / 31-7-1965 / Karadeniz
Dalgalar oynaşır, gönüller coşar / Alâeddin Yavaşca

294- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 14-3-1967 / Şişli Hast.
Bir mutlu günün hâtırası var / Şâdi Kurtuluş

295- Nihâvend / Semâi / Şarkı / 28-5-1968 / Taksim Bakma, bakma dayanılmaz, gözlerinde öyle bir naz Şâdi Kurtuluş
296- Nihâvend / Düy.-Sem. / Şarkı / 14-1-1974 / Vakıf Gureba Hast. Ufuktaki güneşin denizi öptüğü gün "MUTLULUK BULAMADIM" / Sâlih Korkmaz
297- Nihâvend / Aksak / Şarkı / 7-10-1978 / Büyük Çekmece Bir aşk meleği görmeğe hasret ki bu gözler / Vâhit Özaydın
298- Nihâvend / Nim Sofyan / Şarkı / 21-7-1979 / Büyük Çekmece Sapsarı bir gül gibi açıverdin bağımda / Orhan Arıtan
299- Nihâvend / Devr-i Hindî / Şarkı / 20-1-1981 / Vişnezâde Koklat tenin gonca gül, dikenlerin batsa da / Şeyh Nâci Sıral
300- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 18-12-1982 / Vişnezâde Ayrılık acısını gurbete çıkan bilir / Alâeddin Şensoy
301- Nihâvend / Nim Sofyan / Şarkı / 11-3-1983 / Haseki Hast. Bir yılda tam dört mevsim var "O YEMYEŞİL GÖZLERİN VAR" / Alâeddin Şensoy
302- Nihâvend / Sofyan / Şarkı / 3-5-1983 / Haseki Hast. Güvenip aldanma kolay kanması "BİR GÖZÜN BİR GÖZE YOKTUR FAYDASI" / Dursun Kaya
303- Nihâvend / Nim Sofyan / Şarkı / 3-5-1983 / Haseki Hast. Sana gülüm diyemem, hemen solar küsersin / Orhan Arıtan
304- Nihâvend / Düyek / Çocuk Şarkısı / 16-2-1984 / Haseki Hast. Gelince bir araya, hayat verir yuvaya / Cengizhan Mutlu
305- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 11-7-1986 / Vişnezâde Menekşeler gibi soldun / Şerâfeddin Aydınlık
306- Nihâvend / N.Sof.-Y.Sem. / Şarkı / 19-9-1988 / Haseki Hast. Kim ne derse desin sana mecbûrum "BENİM KÜÇÜK KUŞUM" Rüştü Şardağ
307- Nihâvend / Sofyan / Şarkı / 17-5-1992 / Pınarhisar Acelem var güzelim, aylar yıllar pek hızlı / Hasan Oral Şen

308- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 15-9-1993 / Petrokent
Akşamın kederiyle karardı mavi sular / Hasan Oral Şen

309- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 16-9-1993 / Petrokent
Çok özledim gitme hemen "ATEŞ ALMAYA MI GELDİN"
Taner Çağlayan

310- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 6-8-1994 / Pınarhisar
Aşkı bilmek istiyorsan sevene sor da söylesin / İlkan San

311- Nihâvend / Düyek / Şarkı / 9-8-1994 / Pınarhisar
Bir hâl oldu gönlüme sevdâ çekmek istiyor / Hasan Oral Şen

312- Nihâvend / Ak.-Yür.Ak.-Cur. / Şarkı / 31-12-1995 / Vişnezâde
Bar hâtıra kalsın diye ey sevgili yazdan / Sabahaddin Ergi

313- Nihâvend / Curcuna / Şarkı / 5-6-1997 / Vişnezâde
Baktım o güzel gözlerine kandım / Alâeddin Yavaşca

314- Nikriz / Düyek / Şarkı / 2-7-1956 / Sultanahmed
Emine'm erdin çağa / Fevzi Öget

315- Nikriz / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 22-9-1987 / Pınarhisar
Çocuk düşünüyor, bulut olsaydım keşke / Sedat Umran

316- Nikriz / Sofyan / Şarkı / 22-4-1992 / Konservatuar
Deli gönül coşar gider "HEY DELİ GÖNÜL HEY"
Alâeddin Yavaşca

317- Nikriz / Aksak / Şarkı / 27-3-1995 / Vişnezâde
Gün batmada solmakta sular, bir de yanık saz
Seyfettin Başçıllar

318- Rahat-ül Ervah / D.Kebîr / Nak.Bes. / 31-12-1983 / Vişnezâde
Yollar aşarak gûşuma yârim sesi gelsün / Rıfkı Melül Meriç

319- Rahat-ül Ervah / Ağır Semâî / 26-3-1984 / Topağacı
Gül bülbülü âzâr ediyor hârı ile / Rıfkı Melül Meriç

320- Rahat-ül Ervah / Yürük Semâî / 21-6-1984 / Topağacı
Bir tek bakışı hançer olup işledi câna / Rıfkı Melül Meriç

321- Rahat-ül Ervah / Saz Semâî / 21-6-1984 / Topağacı

322- Rahat-ül Ervah / Muhammes / Peşrev / 22-6-1984 / Haseki Hast.

323- Rast / Aksak / Şarkı / 23-8-1952 / Sultanahmed Sevdim seni aşkım da, hayatım da senindir Cemâleddin Yavaşca
324- Rast / Düyek / Şarkı / 21-6-1953 / Sultanahmed Akşam yine çöktü gönlüme kasvet dolu bir his Alâeddin Yavaşca
325- Rast / Aksak / Şarkı / 16-8-1954 / Sultanahmed Sundun bana aşk iksirini göz bebeğinden / Alâeddin Yavaşca
326- Rast / Curcuna / Şarkı / 20-1-1957 / Taksim Yaksan bile sen gönlümü, bir zerre gamım yok Mustafa Nâfiz Irmak
327- Rast / Aksak / Şarkı / 9-3-1957 / Sultanahmed Bir uzak gölgede açmış yanıyor son gülümüz / Rüştü Şardağ
328- Rast / Sofyan / Şarkı / 5-9-1958 / Taksim Bir hasta güvercin gibi sessiz, müteellim / Muammer Gözalan
329- Rast / Düyek / Şarkı / 26-11-1958 / Taksim Boş yere ömrü tükettim, dembedem âvâreyim / Abdullah Celkan
330- Rast / Sofyan / Methâl / 5-6-1962 / Taksim
331- Rast / Düyek / Şarkı / 8-6-1962 / İlk Yardım Hast. Ben de tattım aşk denilen şarabı "AŞK ŞARABI" Münir Müeyyed Bekman
332- Rast / Düy.-Sem. / Şarkı / 15-7-1963 / Beşiktaş Hâtıralar saçılmış rûhuma yaprak yaprak Münir Müeyyed Bekman
333- Rast / Düyek / Şarkı / 17-11-1963 / Taksim Senden uzak günlerim zından oluyor / Alâeddin Yavaşca
334- Rast / Curcuna / Nefes / 20-5-1965 / Taksim Gençlik uçtu uzaklara / Alâeddin Yavaşca
335- Rast / Düy.-Sem. / Şarkı / 25-8-1965 / Taksim Vaktiyle şu yollarda gönül sevgiyi tattı / Rahmi Duman
336- Rast / Düyek / Şarkı / 20-3-1967 / Taksim Sen geldiğin akşam açılır bağda çiçekler / Mustafa Nâfiz Irmak

337- Rast / Değişmeli / Etüd / 6-11-1967 / Şişli Hast. "ANILAR"
338- Rast / Düyek / Şarkı / 2-12-1968 / Şişli Hast. Bana nasıl vaz geç dersin gönül senden vaz geçer mi Fikri Akurgal
339- Rast / Aksak / Şarkı / 14-7-1973 / Vakıf Gureba Hast. Bir ses bütün hayâtımı hicrâna bağlıyor / Mustafa Nâfiz Irmak
340- Rast / Aksak / Şarkı / 9-1-1979 / Haseki Hast. Bahçendeki bülbülleri dinle, güle âşık / Vâhit Özaydın
341- Rast / Düyek / Şarkı / 28-12-1984 / Topağacı Yaşayan tek hâtıram sıcak sevgin bunu bil / Hayri Davas
342- Rast / Sofyan / Şarkı / 29-6-1987 / Büyük Çekmece Âşığın bakışına, güneşin yakışına / Alâeddin Şensoy
343- Rast / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 23-9-1987 / Haseki Hast. Samsun'da o gün doğdu Türk'ün eşsiz güneşi Ramazan Gökalp Arkın
344- Rast / Sofyan / Şarkı / 23-3-1988 / Haseki Hast. Aylar yıllar geçse de, mevsimler değişse de / Mehmet Urcan
345- Rast / Düyek / Şarkı / 13-2-1990 / Vişnezâde Kilis mehd-i vücûdum, mevlidim, ilk âşiyânımdır Muallim Rıf'at Bilge
346- Rast / Müsemmen / İlâhi / 2-7-1990 / Pınarhisar Kendi hüsnün vech-i dilberden hüveydâ kıldı aşk Erzurumlu İbrâhim Hakkı Hz.
347- Rast / Sofyan / Çocuk Şarkısı / 2-12-1993 / Maçka Her yerde gün ışıyor, gönül sevgi taşıyor / Alâeddin Yavaşca
348- Rast / Sof.-Sem. / Şarkı / 16-10-1995 / Vişnezâde Seni ne zaman görsem düşüncelisin "SANA MI KALDI" Hüsâmettin Olgun
349- Rast / Sofyan / Fantezi / 5-12-1996 / Konservatuar Senden başka kimseyi görmedi hiç gözlerim / Ayten Yavaşca

350- Rast / Sofyan / Marş / 19-11-1997 / Vişnezâde YOYAV'ın Ankara Kültür Merkezi / İbrahim Ateş "YOYAV (Yoksullara Yardım Vakfı) MARŞI"
351- Sabâ / Devr-i Hindî / Şarkı / 14-3-1952 / Sultanahmed Gözlerin çün, gözlerim nûrun tükettim gözlerim Reşit Bey (Kilisli)
352- Sabâ / Yürük Semâi / Şarkı / 21-11-1952 / Sultanahmed Yıllarca beraber yaşasam senden usanmam Cemâleddin Yavaşca
353- Sabâ / Ağır Aksak / Şarkı / 13-12-1953 / Sultanahmed Bir perîsîmâyı gördüm dün gece meyhânede / ?
354- Sabâ / Aksak / Şarkı / 18-12-1953 / Sultanahmed Kimlerin çeşmine ol sîne acep nûr oldu / ?
355- Sabâ / Aksak / Şarkı / 19-10-1957 / Taksim Geçti artık, bu gönüller gelemez bir araya / ?
356- Sabâ / Methâl / 20-6-1961 / Sıraselviler
357- Sabâ / Sofyan / Şarkı / 3-4-12-1972 / Vakıf Gureba Hast. Tadı yok sensiz geçen ne baharın ne yazın / Güzide Taranoğlu
358- Sabâ / Curcuna / Şarkı / 23-10-1973 / Taksim Ne yapsam, nere gitsem sen varsın / Alâeddin Yavaşca
359- Sabâ / Düyek / İlâhi / 2-7-1990 / Pınarhisar Ne devlettir ki dildârım sen oldun Erzurumlu İbrâhim Hakkı Hz.
360- Sabâ / Curcuna / Şarkı / 5-2-1996 / Vişnezâde Bulutlar ağlıyor, gökler karardı / Metin Vural
361- Sabâ / Düyek / Şarkı / 13-9-1996 / Petrokent Uykusuz geceler yoldaşım oldu / Alâeddin Yavaşca
362- Sabâ / Ak.-Y.Ak. / Şarkı / 12-4-1997 / Pınarhisar Bülbüller öterdi gezdiğin yerde / Rauf Alanyalı
363- Sazkâr / Değişmeli / Rübâî / 15-5-1990 / Vişnezâde Veysel Karânî'ye sesleniş / Ekrem Kılıç

364- Segâh / Türk Aksağı / Şarkı / 13-7-1952 / Sultanahmed Doğdun yine sen gönlüme bir nûr gibi şimdi / Alâeddin Yavaşca
365- Segâh / D.Hindî-Cur. / Şarkı / 12-5-1953 / Sultanahmed Benim hicrân ile ömrüm serâpa derd ile doldu Alâeddin Yavaşca
366- Segâh / Düyek / Şarkı / 17-8-1953 / Sultanahmed Gülsen de, eğlensen de, ömür gelip geçiyor / Alâeddin Yavaşca
367- Segâh / Düyek / Şarkı / 12-12-1955 / Sultanahmed Yakın gel kaçma ey şûh-i cihan hüsnün iyân olsun / Nedîm
368- Segâh / Sofyan / Methâl / 28-1-1963 / Taksim
369- Segâh / Curcuna / Şarkı / 14-7-1963 / Beşiktaş İçtim alev alev hasret şarâbın / Kemâl Kaplancalı
370- Segâh / Düyek / Şarkı / 28-8-1963 / Beşiktaş Bülbülün çilesi yanmakmış güle / Yusuf Nalkesen
371- Segâh / Düyek / Şarkı / 3-11-1963 / Beşiktaş Gitti artık soldu yaprağı, gülü / Alâeddin Yavaşca
372- Segâh / Aksak / Şarkı / 29-5-1971 / Harbiye Bir zamanlar sana hasret, sana sevdâlı idim / Kemâl Kaplancalı
373- Segâh / Curcuna / Şarkı / 14-8-1980 / Büyük Çekmece Vuslat şarâbından bu gönül içmedi gitti / Vâhit Özaydın
374- Segâh / Curcuna / Şarkı / 29-10-1987 / Haseki Hast. Kapıldım aşkının girdâbına ey zâlim imdâd et / Dürdâne Altan
375- Segâh / Düyek / Şarkı / 29-10-1987 / Vişnezâde Bu tatsız akşam saatinde "HÂTIRALAR" / Câhit Sıtkı Tarancı
376- Segâh / Sofyan / Şarkı / 25-8-1989 / Vişnezâde İstinye körfezinde bu akşam garipliği / Yahya Kemâl Beyâtlı
377- Segâh / Değişmeli / Kâr-ı Nâtık / 17-2-1994 / Vişnezâde Neylerde Segâh nağmesi dillerde sadâsı / Mustafa Tahralı
378- Segâh / Düy.-Sem. / Şarkı / 17-7-1995 / Vişnezâde Gözlerimde canlandılar Hisar, Üsküdar, Adalar Mehmet M. Aykutoğlu

379- Segâh / Curcuna / Sonat / 1-12-1996 / Vişnezâde Deniz durgun, deniz yorgun, sâhiller aşk kokuyor Taner Çağlayan
380- Segâh / Muhammes / Şarkı / 12-12-1996 / Konservatuar Rüyâ gibi geçiyor Adalar'da sonbahar / Hasan Oral Şen
381- Segâh Mâye / Saz Semâî / 7-12-1996 / Vişnezâde
382- Sultânîyegâh / Curcuna / Şarkı / 4-3-1961 / İlk Yardım Hast. Akşam yine mahzun yine sevdâlı Boğaz'da / Nûri Akyol
383- Sultânîyegâh / Düyek / Şarkı / 14-3-1962 / Sıraselviler Sevdâ bakışlarında, mânâ gözlerindedir / Alâeddin Yavaşca
384- Sultânîyegâh / Düyek / Methâl / 3-10-1967 / Taksim
385- Sultânîyegâh / Yür.Ak. / Şarkı / 3-4-1970 / Vakıf Gureba Hast. Geldi kuşlarla yeşil dallara yaz / Cenab Şahabettin
386- Sultânîyegâh / Sofyan / Şarkı / 21-6-1983 / Haseki Hast. Güzel gözlerindeki sevdâlı bakışını / Alâeddin Şensoy
387- Sûzidil / Sofyan / Şarkı / 16-10-1991 / Vişnezâde Artık ne o dün var, ne o rüyâdan eser / Bekir Sıtkı Erdoğan
388- Sûzidil / Curcuna / Şarkı / 15-5-1995 / Vişnezâde Özlemle filiz verdi o sevdâ bu gece / Ümid Gürelman
389- Sûzidilârâ / Düyek / Şarkı / 24-11-1996 / Vişnezâde Hasretim meltem gibi karışmış saçlarına / Rüştü Şardağ
390- Sûznâk / Yürük Semâi / Şarkı / 9-12-1952 / Sultanahmed Hasretle benim gündüzüm artık gece oldu / Alâeddin Yavaşca
391- Sûznâk / Aksak / Şarkı / 15-11-1953 / Şişli Hast. Lûtfeyle güzel gel de benim gönlümü şâd et / Ârif Rüştü Görgün
392- Sûznâk / Düyek / Şarkı / 22-5-1956 / Sultanahmed Mehtâbın güzel aksi sularla oynaşırken / Alâeddin Yavaşca
393- Sûznâk / Düyek / Şarkı / 24-12-1958 / Taksim Neden küstün servi boylum, güzelim / Abdullah Celkan
394- Sûznâk / Aksak / Şarkı / 27-7-1962 / Beşiktaş Sensiz yaşamak bil ki ölümden de acıymış / Mustafa Nâfiz Irmak
395- Sûznâk / Düy.-Sof. / Methâl / 21-11-1966 / Taksim

396- Sûznâk / Sem.-Cur. / Şarkı / 26-1-1968 / Şişli Hast. Sevme beni sakın artık mâzîdeki sevgimizle / Şâdi Kurtuluş
397- Sûznâk / Curcuna / Şarkı / 7-8-1979 / Büyük Çekmece Kapanmaz bu yaralar, figân olur içimde / Mustafa Sevilen
398- Sûznâk / Semâi / Şarkı / 14-3-1980 / Haseki Hast. Gözlerini gördüğüm an, bir su gibi akar zaman / Vâhit Özaydın
399- Sûznâk / Curcuna / Şarkı / 6-10-1992 / Maçka Her umuttan arda kalmış karlı dağlardır gönül / Turgut Çelik
400- Sûznâk / Sofyan / Şarkı / 23-10-1993 / Petrokent Bulabilsem izini düşerim yollarına / Hasan Oral Şen
401- Sûznâk-i Nev / Aksak / Şarkı / 31-12-1996 / Vişnezâde Şehnazla gönül kâbesi devlette midir / Memduh Cumhur
402- Şehnaz / Ağır Aksak / Şarkı / 24-10-1953 / Sultanahmed Sâkıyâ mey sun ki bir gün lâlezâr elden gider Avnî (Fatih Sultan Mehmed)
403- Şehnaz / Düyek / Şarkı / 15-6-1970 / Vakıf Gureba Hast. Bin güzelden seni beğendim seçtim / Ali Rıdvan Unar
404- Şehnaz / Aksak / Şarkı / 27-11-1978 / Haseki Hast. Süzülen, aynalaşan bir suya akmış gibiyim / Vâhit Özaydın
405- Şehnaz Bûselik / Devr-i Kebîr / Peşrev / 29-11-1988 / Pınarhisar
406- Şehnaz Bûselik / Saz Semâî / 7-12-1988 / Pınarhisar
407- Şehnaz Bûselik / Sofyan / Şarkı / 24-11-1991 / Pınarhisar Aşkın hudûdunu aştı murâdım / Cemâl Sâfi
408- Şevkefzâ / Aksak / Şarkı / 14-3-1954 / Sultanahmed Hicranlarınla dopdoluyum, kalbim ağlıyor / Mustafa Nâfiz Irmak
409- Şevkefzâ / Sofyan / Methâl / 11-3-1954 / Şişli Hast.
410- Şevkefzâ / Aksak / Şarkı / 23-5-1969 / Şişli Hast. Akşam koya inmekte bulutlar yedi renk / Ali Rıdvan Unar
411- Şevkefzâ / Devr-i Hindî / Şarkı / 9-8-1990 / Batı Akdeniz Gezisi Katreyiz âlemde lâkin, dilde deryâ olmuşuz Erzurumlu İbrâhim Hakkı Hz.

412- Tâhir / Düyek / Şarkı / 27-2-1992 / Konservatuar Ben öyle çılgınım, ben öyle deli "BENİM GİBİ SEVMELİ" Sâdun Aksüt
413- Tâhir / Sofyan / Koşma / 13-9-1996 / Petrokent Gönül çıkar gelir yârin yoluna "YAVAŞCA" / Memduh Cumhur
414- Tâhir Bûselik / Sofyan / Methâl / 14-7-1961 / Beşiktaş
415- Uşşak / Curcuna / Şarkı / 12-8-1951 / Sultanahmed Cümle yâran sana uşşak olduğun bilmez misin / Nedîm
416- Uşşak / Düyek / Şarkı / 14-9-1952 / Sultanahmed O günden sevdi gönlüm, hüsnünün meftûnu kalmıştım Cemâleddin Yavaşca
417- Uşşak / Aksak / Şarkı / 9-5-1954 / Sultanahmed Sardın âmâlimi sen a güzeller güzeli / Alâeddin Yavaşca
418- Uşşak / Aksak / Şarkı / 21-9-1957 / Taksim Dil-i şâdanı görürsün ney içinde / ?
419- Uşşak / Curcuna / Şarkı / 11-12-1957 / Taksim Ey gonca, neden gül yüzünün rengi sararmış Mustafa Nâfiz Irmak
420- Uşşak / Düyek / Methâl / 25-10-1960 / Beşiktaş
421- Uşşak / Düyek / Şarkı / 24-2-1963 / İlk Yardım Hast. Unuttuk dostu yoldaşı, vefâmız artık dildedir / Fuad Edib Baksı
422- Uşşak / Düyek / Şarkı / 25-4-1963 / Taksim Erenler demiş meseldir, aşk o bir hükm-i ezeldir Hüseyin Mayadağ
423- Uşşak / Curcuna / Şarkı / 4-7-1967 / Harbiye Bütün bir gençliğim âvâre, aşkınla harâb oldu / Kadri Timurtaş
424- Uşşak / Yürük Semâi / Şarkı / 23-10-1967 / Şişli Hast. Mey içilir kâselerden, ney dinlenir cân-ü dilden / Fikret Soykan
425- Uşşak / Düyek / Şarkı / 27-8-1978 / Büyük Çekmece Seviyorum çılgınca, benliğimle, rûhumla / Cemil Çataloğlu
426- Uşşak / Aksak / Şarkı / 7-10-1978 / Büyük Çekmece Bir güzel gözlüye meyl etti gönül / Vâhit Özaydın

427- Uşşak / Nim Sofyan / İlâhi / 8-4-1981 / Haseki Hast. Her sabah uyanırım / Orhan Arıtan
428- Uşşak / Semâi / Şarkı / 28-12-1984 / Haseki Hast. Neler anlatır neler, yanan göz bebeklerin "AÇELYAM" Hayri Davas
429- Uşşak / Y.Sem.-N.Sof. / İlâhi / 6-8-1985 / Büyük Çekmece Binelim sevgi atına, çıkalım Tanrı katına / Halûk Timurtaş
430- Uşşak / Sof.-Düy. / Şarkı / 23-8-1989 / Haseki Hast. Gözler vardır âşık eyler, gözler vardır dünya değer Fazîlet Bilge
431- Uşşak / Düyek / Şarkı / 25-8-1989 / Vişnezâde Yine yola düşmek gerek "MEVLÂNA" Hâlide Nusret Zorlutuna
432- Uşşak / Sofyan / İlâhi / 2-7-1990 / Pınarhisar Vasf-ı lisan seninledir, vasf edemem gönül seni Erzurumlu İbrâhim Hakkı Hz
433- Uşşak / Müsemmen / Şarkı / 20-5-1991 / İzmir Kim ne derse desin sana mecbûrum / Rüştü Şardağ
434- Uşşak / Düyek / Şarkı / 3-1-1993 / Vişnezâde Seni bilmem ama, ben kararlıyım / Cemâl Sâfi
435- Uşşak / Curcuna / Şarkı / 3-9-1993 / Pınarhisar Bir yanardağsın sen, alev neyine / Taner Çağlayan
436- Uşşak / Düyek / Şarkı / 22-9-1993 / Petrokent Yüzünün rengi solmuş / Hasan Oral Şen
437- Uşşak / Sofyan / İlâhi / 21-2-1994 / Vişnezâde Del etme beni, del etme beni / Alâeddin Yavaşca
438- Uşşak / Düyek / İlâhi / 20-9-1994 / Petrokent Gözü doğru yolu gören, varsa gelsin yanımıza Ali Sevim (AZENİ)
439- Uşşak / Sofyan / İlâhi / 21-9-1994 / Petrokent Tanrım senin aşkın ulu / Ali Sevim (AZENİ)

440- Uşşak / Düy.-Sof. / Şarkı / 24-4-1996 / Vişnezâde Çok aradım sordum sizi / Mehmet M.Aykutoğlu
441- Uşşak / Aksak / Şarkı / 15-4-1997 / Vişnezâde Ne açan goncada renk ararım / Rauf Alanyalı
442- Zâvil / Curcuna / Şarkı / 7-12,1954 / Sultanahmed Uzaktan gülerim gülümsersin sen / Orhan Seyfi Orhon
443- Zâvil / Müsemmen / Şarkı / 5-9-1978 / Büyük Çekmece Çok dolaştım, görmedim hiç dengini / Vâhit Özaydın
444- Zâvil / Aksak / Şarkı / 30-11-1982 / Haseki Hast. Aşka susayanlara ummanlar kâr etmiyor / Alâeddin Şensoy

Kitabın basıldığı 1998 yılındaki döryüzkırkdört esere, ikinci baskının yapıldığı 2001 yılına kadar geçen zaman içerisinde; Alâeddin Yavaşca'nın bestelemiş olduğu sözlü ve sözsüz yeni yirmialtı eseri de eklenerek daha önceki baskıdaki sıralama düzeniyle sunulmuştur.

445- Hicaz / Aksak / Şarkı / 7-7-1998 / Vişnezâde Sen gitme sakın üstüme dünya yıkılır / Alâeddin Yavaşca
446- Hicaz / Düyek / Şarkı / 23-7-1998 / Pınarhisar Guruba yaklaşan ömür bağında / Alâeddin Yavaşca
447- Hicazkâr / Aksak / Şarkı / 24-12-1998 / Vişnezâde İlk sevgiliden çağrı ve her şarkıda sestin / Seyfettin Başçıllar
448- Hisar / Ağır Çenber / Beste / 11-5-1999 / Konservatuar Âteşindir a güzel sevgiye sevda edici / Mustafa Tahralı
449- Hisar / Ağır Semâî / 24-5-1999 / Pınarhisar Cihânı gark eden bârân değil, eşk-i revânımdır / Muhibbî
450- Hisar / Nakş Yürük Semâî / 24-5-1999 / Pınarhisar Bir sencileyin ruhleri gül yâr ele geçmez / Muhibbî
451- Hisar / Saz Semâî / 25-5-1999 / Pınarhisar
452- Hüseynî / Yürük Semâi-Sofyan / Şarkı / 22-10-1964 / Şişli İçimdeki özlemi uyutamıyorum yâr / Reşat Özpirinçci
453- Hüseynî / Nîm Sofyan / Şarkı / 30-10-1999 / Vişnezâde Ey güzel gönlünde bir yer ayırıp / Orhan Arıtan
454- Hüseynî / Sofyan / Şarkı / 3-11-1999 / Vişnezâde Aşkın gecesi gibi, bir aşk hecesi gibi / Salih Korkmaz
455- Hüzzam / Düyek / Şarkı / 28-7-1999 / Pınarhisar İki gönül bir olup sabrı sevdaya kattı / Hasan Oral Şen
456- Hüzzam / Curcuna / Şarkı / 27-8-2000 / Bodrum Gel bu sevda bahçesinden bir demet gül ver gönül Yılmaz Karakoyunlu
457- Kürdîlihicazkâr / Düyek / Şarkı / 13-3-1998 / Vişnezâde Simsiyah gözleriyle (Yosmaya Mersiye) / Hasan Oral şen

458-	Kürdîlihicazkâr / Cur.-Aksak / Şarkı / 21-11-1999 / Vişnezâde Hiç bilmediğim bir gecedir gözleriniz / Ümid Gürelman
459-	Kürdîlihicazkâr / Curcuna / Şarkı / 8-6-2000 / Bodrum Issız sahillerde yalnız kalıp da / Hüsamettin Olgun
460-	Nihâvend / Düyek / Şarkı / 7-9-1999 / Pınarhisar Ne doğan sabah güneşi / Ali Rıza İnan
461-	Nihâvend / Sofyan-Semaî / Şarkı / 10-7-2000 / Bodrum Bal damlası / Alâeddin Yavaşca
462-	Nihâvend / Nîm Sofyan / Şarkı / 1-8-2000 / Bodrum Mavi mavi gözlerin / Alâeddin Yavaşca
463-	Nihâvend / Sofyan / Şarkı / 31-8-2000 / Bodrum Bir göz süzerek raks ile nazlar veriyor / Yılmaz Karakoyunlu
464-	Nihâvend-i Kebîr / Aksak / Şarkı / 8-9-1999 / Pınarhisar Şâd oldu gönül sevgilerin en güzeliyle / Ali Sevim
465-	Sazkâr / Yürük Semâi / Şarkı / 25-11-1998 / Konservatuar Bir gariplik çöker ki vakit akşam olunca / Hasan Oral Şen
466-	Segâh / Aksak-Düyek / Şarkı / 25-11-1998 / Konservatuar A efendim bu gurbetlik tez bitsin / Hüsamettin Olgun
467-	Sûznâk / Semâi / Şarkı / 30-8-2000 / Bodrum Vuslatsa eğer ölçüsü aşkın a güzel / Yılmaz Karakoyunlu
468-	Şedaraban / Aksak / Şarkı / 29-8-2000 / Bodrum Değmez bu ömür boş yere feryada gönül / Yılmaz Karakoyunlu
469-	Uşşak / Düyek / Teslimiyet / 22-1-1998 / Vişnezâde Günahım sevabımla yüklenmişim yükümü / Alâeddin Yavaşca
470-	Uşşak / Semâi / 15-4-1998 / Vişnezâde Gecelerden gelen bir ses duyarım / Alâeddin Yavaşca

KAYNAKÇA

Bu kitabın hazırlanmasında asıl kaynak Alâeddin Yavaşca'nın kendisidir. Zira, kitabın kapsamını oluşturan bölümlere uygun olarak düzenlenen ve hayatının her dönemi ile ilgili sorulara vermiş olduğu cevaplarla, hâtıraları ses bandına kaydedilip, şekillendirildikten sonra yazıya dökülmüştür.

Yapılan çalışmalarda tetkik edilmiş ama, lüzumlu olmadığı için yararlanılmamış olan bazı kaynaklara da, bundan sonra yapılacak çalışmalarda kullanılabilir düşüncesi ile kaynakça dökümünde yer verilmiştir.

1.	Nazarî ve Amelî Türk Musıkîsi	1933	Dr.Suphi Ezgi
2.	Türk Musıkîsi Antolojisi	1942	Saadettin Nüzhet Ergün
3.	Tanburî Cemil'in Hayatı	1947	Mes'ud Cemil
4.	Hoş Sadâ	1958	İbn-ül Emin Mahmud Kemâl
5.	Elli Yıllık Türk Musıkîsi	1960	Mustafa Rona
6.	Ünlü Türk Bestekârları	1961	Bâki Sühâ Ediboğlu
7.	Mehter Musıkîsi	1964	Haydar Sanal
8.	Sanatçı Doktorlar	1966	Nermin Yörük
9.	Boğaziçi Mehtapları	1967	Abdülhak Şinâsi Hisar
10.	Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri	1968	Abdülhak Şinâsi Hisar
11.	Türk Musıkîsi Kimindir	1969	Hüseyin Sâdeddin Arel
12.	Türk Musıkîsi Ansiklopedisi	1969	Yılmaz Öztuna
13.	Resimli Türk Edebiyatı Tarihi	1971	Nihad Sâmi Banarlı
14.	TRT II. Türk Sanat ve Halk Müziği Özel Danışma Kurulu Toplantı Notları	1974	
15.	Dimitrie Cantemir	1975	Unesco Türkiye Milli Komisyonu
17.	İlim Ve Musıkî	1977	Ord.Prof.Salih Murat Uzdilek

18. Türk Musıkîsinin Nazariye ve Esasları	1979	M.Ekrem Karadeniz
19. TRT I. Hafif Türk Müziği Özel Danışma Kurulu Toplantı Notları	1980	
20. Türk Musıkîsi Yakın Tarihçesi ve Rûşen Ferit Kam	1984	Dr.M.Nazmi Özalp
21. Müzik Ansiklopedisi	1985	Ahmet Say
22. Türk Musıkîsi Tarihi I.-II.Cilt	1986	Dr.M.Nazmi Özalp
23. Türk Musıkîsi Bestekârları Külliyatı		Rahmi Kalaycıoğlu
22. Hüseyin Sâdeddin Arel	1986	Yılmaz Öztuna
23. Hacı Ârif Bey	1986	Yılmaz Öztuna
24. Abdülkâdir Merâgî	1988	Yılmaz Öztuna
25. Prof.Dr.Alâeddin Yavaşca Bitirme Ödevi	1991	Hülya Köroğlu
26. Mustafa Itrî Efendi	1992	Rüştü Şardağ
27. Kilisli Şairler Antolojisi		Seyfettin Başçıllar
28. Musıkî Mecmuası	(Bütün Sayıları)	
29. Türk Musıkîsi Dergisi	(Bütün Sayıları)	
30. Musıkî ve Nota	(Bütün Sayıları)	Avni Anıl

31. Radyo Haftası
Radyo Dünyası
Radyonun Sesi, Mecmualarının bulunabilen bütün sayıları

32. Türk Musıkîsine yer veren gazetelerin çeşitli tarihlerdeki müzik sayfaları ve makaleleri.

Hasan Oral ŞEN:

1944 yılında Samsun'da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehirde yaptı. Ticari İlimler Akademisini bitirdi. Samsun Musıkî Cemiyeti ile Hacettepe Üniversitesi Türk Sanat Müziği korosu çalışmalarında yer aldı. İsmet Kocabeyler ile nota ve musıkî nazariyatı çalıştı.

TRT Kurumunun açtığı sınav sonrası, 1973 yılında Ankara Radyosu'nda Türk Müziği Prodüktörü olarak göreve başladı. Aynı Radyoda Program Müdür Yardımcısı ve on yılı aşkın bir süre Müzik Yayınları Müdürlüğü görevinde bulundu. Görev değişikliğinden sonra halen TRT Kurumunda hizmete devam etmekte olup, evli ve bir kız babasıdır.

Alâeddin Yavaşca'nın 1950'li yılların başından günümüze kadar olan çeşitli radyo icralarından bazı örneklerin yer aldığı CD'nin (Compact Disc) detayı:[1]

---

[1] *Alâeddin Yavaşca'nın yarım yüzyıla ulaşan radyo sanatçılığının değişik dönemlerini musıkî severlere sunabilmek için; farklı müzikal ve kayıt tekniği şartlarıyla yapılan icralarından ve kitabın kapsamında yer alan konularla ilgili eserlerden seçim yapmaya özen gösterilmiştir.*

1- Merhem koyup onarma sînemde kanlı dağı
Beste: Sâdeddin Kaynak — Makam: Acemaşîran
Güfte: Fuzûlî — Usûl : Lenk Fahte

2- Hâlimi bir kerre takrîr eylesem sultânıma
Beste: Dede Efendi — Makam: Hüzzam
Güfte: Dede Efendi — Usûl : Ağır Düyek

3- İnleyen ud'um mu yoksa ben miyim fark eylemem
Beste: Selâhaddin Pınar — Makam: Hüzzam
Güfte: Süheylâ Moray — Usûl : Ağır Aksak

4- Kalbim kanıyor durmadan en tatlı çağında
Beste: Sâdeddin Kaynak — Makam: Hüzzam
Güfte: Sâdeddin Kaynak — Usûl : Curcuna

5- Bu tatsız akşam saatinde (HATIRALAR)
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Segâh
Güfte: Câhit Sıtkı Tarancı — Usûl : Düyek

6- Bir nigâh et kahr ile sen bakma Allah aşkına
Beste: Zeki Ârif Ataergin — Makam: Sabâ
Güfte: Fatine Talay — Usûl : Aksak

7- Süzdükçe güzel gözlerini kalbimi yaktın
Beste: Cevdet Çağla — Makam: Sabâ
Güfte: Alâeddin Yavaşca — Usûl : Curcuna

8- Gülzâra nazar kıldım virâne-misâl olmuş
Beste: Şevkî Bey — Makam: Uşşak
Güfte: Mehmet Sâdi Bey — Usûl : Aksak

9- Aşıkından sen nasıl bıktın neden ettin telâş
Beste: Nasibin Mehmed Yürü — Makam: Uşşak
Güfte: Ahmet Refik Altınay — Usûl : Curcuna

10- Gülen gözlerinin mânâsı derin
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hüseynî
Güfte: Alâeddin Yavaşca — Usûl : Düyek

11- Kimseyi böyle perîşan etme Allah'ım yeter
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hicaz
Güfte: Rahmi Duman — Usûl : Aksak

12- Ayrılık da zor değil eğer hasret olmasa
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hicaz
Güfte: Hasan Oral Şen — Usûl : Aksak-Düyek

13- Ümitsiz bir aşka düştüm ağlarım ben halime
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hicaz
Güfte: Alâeddin Yavaşca — Usûl : Düyek

14- Boğaziçi şen gönüller yatağı
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hicaz
Güfte: Alâeddin Yavaşca — Usûl : Düyek

15- Sarı mimozamsın sen benim
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Hicazkâr
Güfte: Alâeddin Yavaşca — Usûl : Sengin Semâi

16- Dil bir güzele meyl etti hele
Beste: Dede Efendi — Makam: Rast
Güfte: Dede Efendi — Usûl: Sengin Semâi

17- Ne dert kalır ne hüzün bir sudur akar zaman
Beste: Sâdeddin Kaynak — Makam: Nihâvend
Güfte: Vehbi Cem Aşkun — Usûl : Düyek

18- Kedersiz hiç coşar ağlar taşar mı kalb-i nâ-şâdım
Beste: Yesârî Âsım Arsoy — Makam: Kürdîlihicazkâr
Güfte: Yesârî Âsım Arsoy — Usûl : Düyek

19- Gurub etti güneş dünya karardı
Beste: Hacı Ârif Bey — Makam: Kürdîlihicazkâr
Güfte: Hikmet Bey — Usûl : Curcuna

20- Sevgi deli gönülden gönüle bir akıştır
Beste: Alâeddin Yavaşca — Makam: Muhayyer-Kürdî
Güfte: Fuat Edip Baksı — Usûl : Aksak